

Załącznik do Uchwały nr XVIII/169/2025
Rady Gminy Tomaszów Lubelski
z dnia 22 lipca 2025 r.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2024-2030

Tomaszów Lubelski, lipiec 2025 r.

ZLECENIODAWCA:

Gmina Tomaszów Lubelski
ul. 29-go Listopada 9
22-600 Tomaszów Lubelski
tel. 84 664 30 85 fax. 84 664 38 73
e-mail: sekretariat@tomaszowlubelski.pl
www.tomaszowlubelski.pl

WYKONAWCA:

Doradztwo i Reklama Sp. z o.o.
ul. Prymasa S. Wyszyńskiego 4
22-400 Zamość
tel. 84 627 37 05, 512 138 998
e-mail: kontakt@doradztwoireklama.pl
www.doradztwoireklama.pl

Spis treści

1. WPROWADZENIE	4
1.1. Gminny Program Rewitalizacji a Lokalny Program Rewitalizacji	5
1.2. Struktura Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2024-2030	14
1.3. Podstawa prawna	17
1.4. Diagnoza i delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji - podsumowanie	20
1.5. Obszar geograficzny	25
1.5.1. Obszar Gminy Tomaszów Lubelski	25
1.5.2. Obszar objęty rewitalizacją	29
2. SZCZEGÓŁOWA DIAGNOZA	34
2.1. Analiza zjawisk negatywnych – analiza wskaźnikowa	34
2.2. Analiza zjawisk negatywnych – analiza jakościowa	83
2.3. Analiza zjawisk negatywnych – podsumowanie	92
2.4. Analiza lokalnych potencjałów	95
2.5. Analiza potrzeb rozwojowych i potencjału Gminy Tomaszów Lubelski	96
3. POWĄŻANIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI GMINY	114
3.1. Strategia Rozwoju Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2021-2027 ...	115
3.2. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2023-2032	118
4. WIZJA STANU OBSZARU PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI ..	122
5. CELE REWITALIZACJI ORAZ ODPOWIADAJĄCE IM KIERUNKI DZIAŁAŃ	123
6. OPIS PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH	147
6.1. Lista podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych	149
6.2. Charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych	197
7. MECHANIZMY INTEGROWANIA DZIAŁAŃ ORAZ PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH	206
7.1. Mechanizmy integracji	206

7.2. Komplementarność przedsięwzięć rewitalizacyjnych	208
7.2.1. Komplementarność przestrzenna	209
7.2.2. Komplementarność problemowa	210
7.2.3. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna	212
7.2.4. Komplementarność międzyokresowa	214
7.2.5. Komplementarność źródeł finansowania	220
8. SZACUNKOWE RAMY FINANSOWE DZIAŁAŃ REWITALIZACJI	221
9. STRUKTURA ZARZĄDZANIA REALIZACJĄ GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI	226
10. MECHANIZM WŁĄCZANIA INTERESARIUSZY W PROCES REWITALIZACJI 233	
11. STRATEGICZNA OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO	247
12. SYSTEM MONITOROWANIA I OCENY GPR	249
12.1. Monitoring programu	249
12.2. Ocena skuteczności działań rewitalizacyjnych	251
12.3. System wprowadzania modyfikacji do programu	260
13. ZMIANY W UCHWAŁACH DOTYCZĄCYCH ZASOBU MIESZKANIOWEGO GMINY I ZASAD WYNAJMOWANYCH LOKALI W TYM ZASOBIE	261
14. ZMIANY W UCHWALE W SPRAWIE WYZNACZANIA SKŁADU ORAZ ZASAD DZIAŁANIA KOMITETU REWITALIZACJI	261
15. SPECJALNA STREFA REWITALIZACJI	261
16. SPOSÓB REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI W ZAKRESIE PLANOWANIA I ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO .	262
17. PODSTAWOWE KIERUNKI ZMIAN FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNYCH OBSZARU REWITALIZACJI	262
SPIS TABEL	263
SPIS WYKRESÓW	264
SPIS MAP	268
ZAŁĄCZNIKI	268

1. WPROWADZENIE

Gminny program rewitalizacji (GPR) jest wieloletnim programem działań prowadzonym na terenie gminy, w określonych strefach - społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Realizacja GPR ma spowodować wyprowadzenie wyznaczonych obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego i stworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju. Przygotowanie, koordynacja i tworzenie warunków do rewitalizacji jest zadaniem własnym, ale nieobowiązkowym gminy. Aby realizować to fakultatywne zadanie własne, należy opracować GPR – dokument, który pokazuje, jak w założonej perspektywie kilku lat rozwiązać problemy obszaru i społeczności lokalnej lub chociaż jak wydatnie zmniejszyć ich natężenie. Władze gminy decydują o przystąpieniu do tego procesu, jeśli dojdą do wniosku, że na niektórych obszarach gminy nie jest możliwe rozwiązanie problemów przy użyciu standardowych, sektorowych działań.

Kwestie związane z rewitalizacją terenów miejskich i wiejskich reguluje Ustawa o rewitalizacji, z 9 października 2015 roku. Ustawa określa obowiązkowe elementy GPR i zwraca szczególną uwagę na partycypacyjny charakter prac. Gminny program rewitalizacji w myśl ustawy jest programem rozwiązującym przede wszystkim problemy społeczne. Zgodnie z art. 2.1.: „Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji”.

Rewitalizacja daje możliwość połączenia sił wielu instytucji i podmiotów, które wspólnie mogą rozwiązać złożone problemy. Zgodnie z ustawą zaplanowanie tego procesu następuje niejako w dwóch etapach. Pierwszym jest wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Następuje ono w drodze uchwały rady gminy, tzw. uchwały delimitacyjnej. Drugim etapem jest opracowanie i uchwalenie dokumentu, na podstawie którego

rewitalizacja będzie prowadzona – gminnego programu rewitalizacji, który jest wieloletnim programem działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej, lub środowiskowej (w zależności od zidentyfikowanych zjawisk kryzysowych). Jego realizacja ma spowodować wyprowadzenie wyznaczonych obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju.

1.1. Gminny Program Rewitalizacji a Lokalny Program Rewitalizacji

Tworzenie dokumentu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2024-2030 poprzedziły działania rewitalizacyjne realizowane w oparciu o Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2016-2023 przyjęty uchwałą nr XXXII/311/2017 Rady Gminy Tomaszów Lubelski z dnia 23 października 2017 r. (Uchwała Nr CCXXVIII/4520/2017 Zarządu Województwa Lubelskiego z dnia 20 listopada 2017 r.). Zgodnie z zasadą ciągłości w planowaniu przed przystąpieniem do tworzenia GPR analizie poddano doświadczenia z realizacji LPR. Opracowanie gminnego programu rewitalizacji dla Gminy Tomaszów Lubelski jest związane z przejściem z pozaustawowego programu rewitalizacji na gminny program rewitalizacji. Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2016-2023 był pierwszym dokumentem, w którym wyznaczono obszar rewitalizacji i wytyczono plan działania w zakresie rewitalizacji.

LPR opracowany był według tzw. procedury pozaustawowej zgodnie z Wytycznymi Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 oraz Zasadami programowania, wdrażania i wsparcia rewitalizacji w województwie lubelskim. Przejściowe przepisy o rewitalizacji dopuściły obowiązywanie programów rewitalizacji opracowanych wg tej procedury do końca roku 2023. Lokalny Program Rewitalizacji został wpisany do wykazu prowadzonego przez Marszałka Województwa Lubelskiego, co było jednoznaczne z pozytywną weryfikacją

i umożliwieniem przedsięwzięciom zawartym w tym dokumencie ubiegania się o współfinansowanie ze środków UE na rewitalizację.

Poniższe tabele przedstawiają projekty wpisane do Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2016-2023 wraz z opisem stanu realizacji (projekty z listy podstawowej i uzupełniającej).

Tabela 1. Lista projektów podstawowych ujętych w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2016-2023

Lp.	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Podmiot realizujący	Stan realizacji	Źródła finansowania	Wartość projektu
1	Przebudowa i modernizacja Białej Góry (Rewitalizacja Białej Góry w Justynówce i Majdanie Górnym)	Gmina Tomaszów Lubelski	Gmina Tomaszów Lubelski	Projekt został zrealizowany	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 Oś priorytetowa 13. Infrastruktura społeczna Działanie 13.4. Rewitalizacja obszarów wiejskich	Wartość projektu: 7 330 748,40 zł Dofinansowanie z UE: 2 629 951,34 zł
2	Przebudowa i adaptacja świetlicy wiejskiej w miejscowości Ruda Żelazna na cele integracji społecznej	Gmina Tomaszów Lubelski	Gmina Tomaszów Lubelski	Projekt został zrealizowany	Budżet Gminy Tomaszów Lubelski	Wartość projektu: 180 000,00 zł – środki własne
3	Przebudowa i adaptacja budynku byłej szkoły w miejscowości Sabaudia na cele społeczne wraz z zagospodarowaniem terenu	Gmina Tomaszów Lubelski	Gmina Tomaszów Lubelski	Projekt niezrealizowany (ze względów technicznych budynek został rozebrany)		
4	Przebudowa i adaptacja świetlicy wiejskiej w miejscowości Justynówka na cele społeczne	Gmina Tomaszów Lubelski	Gmina Tomaszów Lubelski	Projekt w realizacji (jest przygotowana dokumentacja techniczna, projekt będzie złożony do dofinansowania w ramach FELU na lata 2021-2027)		
5	Rewitalizacja terenów przemysłowych (dawne cegielnie) w miejscowości Sabaudia	Gmina Tomaszów Lubelski	Gmina Tomaszów Lubelski, osoby	Projekt niezrealizowany (tereny prywatne i Gmina nie ma wpływu na właścicieli)		

			prywatne			
6	Rewitalizacja terenów dawnego zakładu przerobu mięsa w miejscowości Majdanek	Gmina Tomaszów Lubelski	Gmina Tomaszów Lubelski, osoby prywatne	Projekt niezrealizowany (tereny prywatne i Gmina nie ma wpływu na właścicieli)		
7	Wsparcie osób bezrobotnych i aktywizacja zawodowa	Gmina Tomaszów Lubelski	Gmina Tomaszów Lubelski	Projekt został zrealizowany	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 Oś priorytetowa 11 Włączenie społeczne, Działanie 11.1 Aktywne włączenie	Wartość projektu: 461 144,63 zł ,wkład własny 69 171,70 zł Dofinansowanie z UE: 391 972,93 zł
8	Organizacja cyklicznych szkoleń i spotkań informacyjnych zachęcających do zakładania i rozwoju własnej firmy	Gmina Tomaszów Lubelski	Gmina Tomaszów Lubelski	Projekt został zrealizowany	Program Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej „od wykluczenia do aktywizacji”. Środki własne Gminy	Budżet roczny na działania kształtuje się na poziomie ok. 100 000,00 zł.
9	Działania informacyjne propagujące wśród rolników nowoczesne i efektywne formy gospodarowania	Gmina Tomaszów Lubelski	Gmina Tomaszów Lubelski	Projekt został zrealizowany	Brak kosztów	Brak kosztów
10	Szkolenia zachęcające rolników do modernizacji gospodarstw rolnych w kierunku wielofunkcyjnym	Gmina Tomaszów Lubelski	Gmina Tomaszów Lubelski	Projekt został zrealizowany	Brak kosztów	Brak kosztów

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie informacji uzyskanych z Urzędu Gminy Tomaszów Lubelski

Tabela 2. Lista projektów pozostałych ujętych w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2016-2023

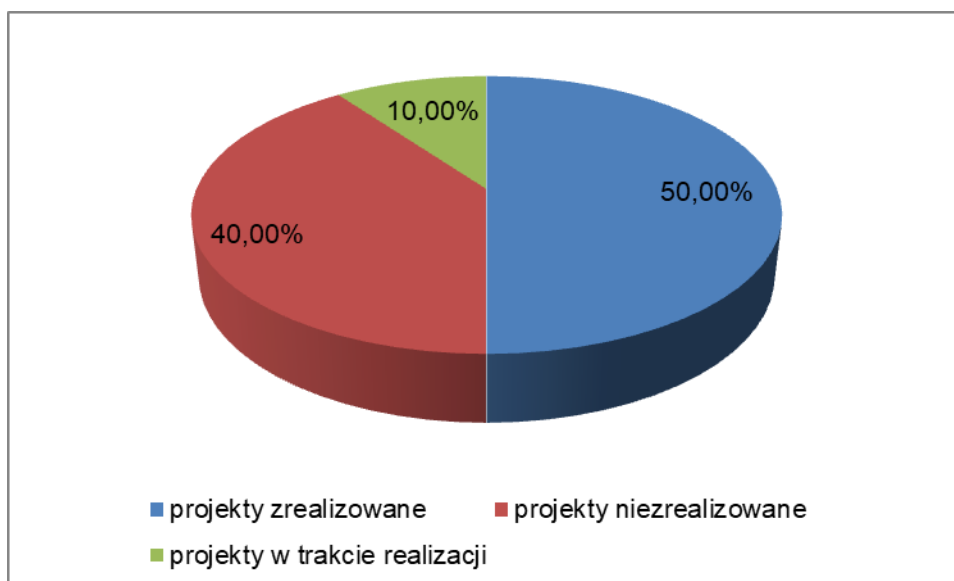
Lp.	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Podmiot realizujący	Stan realizacji	Źródła finansowania	Wartość projektu
1	Przebudowa i adaptacja na cele usług komunalnych terenu dawnej Spółdzielni Kółek Rolniczych w miejscowości Majdan Górny	Gmina Tomaszów Lubelski	Gmina Tomaszów Lubelski	Projekt niezrealizowany (ze względu na brak uregulowania kwestii własnościowej do terenu)		

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie informacji uzyskanych z Urzędu Gminy Tomaszów Lubelski

W 2019 roku Gmina Tomaszów Lubelski pozyskała także środki z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (MRPiPS) w kwocie 62 560,00 zł dla 10 osób bezrobotnych. Zajęcia organizowano w Klubie Integracji Społecznej (KIS) w ramach projektu pn. „Nowy profil usług w gminie Tomaszów Lubelski”.

Osoby zamieszkujące tereny zdegradowane uczestniczyły także w pracach społecznie użytecznych (8 osób rocznie). Prace te organizowane były ze środków Funduszu Pracy.

Wykres 1. Stan realizacji projektów z listy podstawowej

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie informacji uzyskanych z Urzędu Gminy Tomaszów Lubelski

Powyższy wykres przedstawia procentowy udział projektów z listy podstawowej, wpisanych do Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2016-2023, które zostały zrealizowane, nie zostały zrealizowane oraz projektów będących w trakcie realizacji.

Na 10 przedsięwzięć wpisanych na listę podstawową 5 projektów zostało zrealizowane (50,00%), 1 projekt jest w trakcie realizacji (10,00%), natomiast 4 projekty nie zostały zrealizowane (40,00%). Projekt z listy projektów pozostałych nie został zrealizowany.

Przebudowa i modernizacja Białej Góry (Rewitalizacja Białej Góry w Justynówce i Majdanie Górnym)

Głównym celem projektu było wyprowadzenie obszaru zdegradowanego na terenie Gminy Tomaszów Lubelski z sytuacji kryzysowej oraz wzmocnienie potencjałów rozwojowych tego obszaru poprzez rewitalizację Białej Góry w Justynówce i Majdanie Górnym.

Realizacja projektu przyczyniła się do wzrostu atrakcyjności przestrzeni publicznej, tworząc nowe atrakcyjne alternatywy spędzania wolnego czasu, co

zapobiegać będzie rozwojowi wykluczenia społecznego oraz marginalizacji zachowań patologicznych. Projekt przyczynił się również do zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej regionu, tworząc tym samym rynek pracy w Gminie Tomaszów Lubelski.

Zaplanowany w projekcie zakres robót obejmował:

- budowę budynku administracyjnego - usługowego,
- remont budynków stacji dolnej i górnej wyciągu,
- utwardzenie terenu,
- wykonanie zjazdu i ścieżki spacerowej,
- remont obiektów i instalacji naśnieżania stoku,
- remont wyciągu orczykowego,
- remont stoku i terenu amfiteatru,
- wykonanie przyłączy i zbiornika na ścieki sanitarne,
- dostarczenie i montaż ławek parkowych oraz koszy na śmieci,
- zakup niezbędnego wyposażenia,
- wykonanie instalacji solarnej na budynku administracyjno-usługowym.

Grupę docelową projektu, która odniosła bezpośrednie korzyści z realizacji projektu na poziomie jego realizacji stanowią mieszkańcy obszaru zdegradowanego, którzy będą aktywnie spędzać wolny czas. Projekt ukierunkowany jest w szczególności na poprawę jakości korzystania z przestrzeni, likwidację izolacji obszarów problemowych oraz poprawę jakości życia mieszkańców obszarów zdegradowanych na terenie Gminy Tomaszów Lubelski. Projekt ukierunkowany na rozwiązywanie zdiagnozowanych problemów społecznych wzmocnił wysiłki na rzecz ograniczania koncentracji ubóstwa oraz wykluczenia społecznego mieszkańców obszarów rewitalizowanych.

Realizacja przedmiotowego projektu umożliwi mieszkańcom (seniorzy, dzieci, młodzież, osoby bezrobotne) aktywizację i integrację ze społeczeństwem oraz wpłynie na powstanie nowych miejsc pracy (zatrudniony personel) a także przyczyni się do poprawy jakości powietrza poprzez montaż instalacji urządzeń wykorzystujących odnawialne źródła energii (kolektory słoneczne) oraz zastosowanie oświetlenia LED.

Przebudowa i adaptacja świetlicy wiejskiej w miejscowości Ruda Żelazna na cele integracji społecznej

Zadanie obejmowało:

- docieplenie budynku świetlicy wiejskiej w 2019 r. - koszt 10 000 zł;
- częściowy remont świetlicy oraz ogrodzenie placu w latach 2020-2021 - koszt 20 000 zł;
- remont pomieszczeń świetlicy oraz budowa zbiornika na ścieki, budowa ujęcia wody, zagospodarowanie placu wokół świetlicy w 2022 r. - koszt 150 000 zł.

Wsparcie osób bezrobotnych i aktywizacja zawodowa

Zrealizowano projekt pn. „Włączeni do aktywności”. Projekt dotyczył 30 uczestników zagrożonych wykluczeniem zawodowym i społecznym.

Organizacja cyklicznych szkoleń i spotkań informacyjnych zachęcających do zakładania i rozwoju własnej firmy

Projekt zrealizowany przez GOPS poprzez działania skierowane do bezrobotnych w ramach Klubu Integracji Społecznej m.in.:

- projekt pn. „Nowy profil usług w Klubie Integracji Społecznej”,
- współpracę z PUP w Tomaszowie Lubelskim w zakresie rekrutacji i motywowania osób młodych z kategorii Neet do udziału w projekcie „Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie tomaszowskim”,

- promowanie sposobów i systemów wsparcia młodych na rynku pracy, w tym kształcenia zawodowego jako atrakcyjnej formy kształcenia, umożliwiającej zdobycie kwalifikacji pożądanej na rynku pracy,
- zamieszczanie na stronie internetowej Ośrodka informacji o dostępnych formach podnoszenia i uzupełniania kwalifikacji zawodowych (kursach, szkoleniach, projektach, ofertach pracy),
- pracę socjalną pracowników socjalnych i koordynatora KIS pod kątem dotarcia do jak najszerszej grupy młodych ludzi poprzez zwiększenie motywacji do poprawy swojej sytuacji życiowej poprzez zachęcanie do uczestnictwa w zajęciach KIS,
- zajęcia aktywizujące w KIS skierowane dla osób młodych z kategorii Neet

Działania informacyjne propagujące wśród rolników nowoczesne i efektywne formy gospodarowania

Ogłoszenia propagujące nowoczesne i efektywne formy gospodarowania zamieszczono na stronie internetowej Gminy Tomaszów Lubelski, tablicy ogłoszeń oraz facebooku np.: kreowanie dobrych praktyk w zakresie rolnictwa ekologicznego.

Szkolenia zachęcające rolników do modernizacji gospodarstw rolnych w kierunku wielofunkcyjnym

Informacje o naborach wniosków na modernizację gospodarstw zamieszczane są na stronie internetowej Gminy oraz na tablicy ogłoszeń.

Przeprowadzono szkolenie przez pracowników ARiMR na sali szkoleń Urzędu w zakresie Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 oraz Ekoschematy i warunkowość – nowe płatności w ramach płatności bezpośrednich.

1.2. Struktura Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2024-2030

Niniejszy **Gminny Program Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2024-2030** (zwany dalej GPR) został sporządzony w zgodzie z przepisami ustawy o rewitalizacji zwanej dalej Ustawą, i obejmuje swym zakresem całość zamierzeń rewitalizacyjnych w Gminie Tomaszów Lubelski na lata 2024-2030. Ustawa w art. 15 ust. 1 wskazuje wymagany zakres zawartości gminnego programu rewitalizacji.

Gminny program rewitalizacji zawiera w szczególności:

- 1) szczegółową diagnozę obszaru rewitalizacji, o której mowa w art. 4 ust. 1 pkt 2, obejmującą analizę negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1, oraz lokalnych potencjałów występujących na terenie tego obszaru;
- 2) opis sposobu realizacji przez gminny program rewitalizacji dokumentów strategicznych gminy, w tym strategii rozwoju gminy lub strategii rozwoju ponadlokalnego, oraz strategii rozwiązywania problemów społecznych;
- 3) opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji;
- 4) cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służących eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1;
- 5) opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w szczególności o charakterze społecznym oraz gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym lub technicznym, w tym:
 - a) listę planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wraz z ich opisami zawierającymi w odniesieniu do każdego przedsięwzięcia: nazwę i wskazanie podmiotów je realizujących, zakres realizowanych zadań, lokalizację, szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji, opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o ile dane te są możliwe do wskazania,

- b) charakterystykę pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, realizujących kierunki działań, o których mowa w pkt 4;
- 6) mechanizmy integrowania działań, o których mowa w pkt 4, oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych;
- 7) szacunkowe ramy finansowe gminnego programu rewitalizacji wraz z szacunkowym wskazaniem środków finansowych ze źródeł publicznych i prywatnych;
- 8) opis struktury zarządzania realizacją gminnego programu rewitalizacji, wskazanie kosztów tego zarządzania wraz z ramowym harmonogramem realizacji programu;
- 8a) opis sposobu zapewnienia udziału interesariuszy w procesie rewitalizacji, w tym w ramach Komitetu Rewitalizacji;
- 9) system monitorowania i oceny gminnego programu rewitalizacji;
- 10) określenie niezbędnych zmian w uchwałach, o których mowa w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 611 oraz z 2021 r. poz. 11);
- 11) określenie niezbędnych zmian w uchwale, o której mowa w art. 7 ust. 3;
- 12) wskazanie, czy na obszarze rewitalizacji ma zostać ustanowiona Specjalna Strefa Rewitalizacji, o której mowa w art. 25, wraz ze wskazaniem okresu jej obowiązywania;
- 13) wskazanie sposobu realizacji gminnego programu rewitalizacji w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego, w tym:
 - a) wskazanie zakresu niezbędnych zmian w planie ogólnym gminy,
 - b) wskazanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego koniecznych do uchwalenia albo zmiany,
 - c) w przypadku wskazania konieczności uchwalenia miejscowego planu rewitalizacji, o którym mowa w art. 37f ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym – wskazanie granic obszarów, dla których plan ten będzie procedowany łącznie z procedurą scaleń i podziałów nieruchomości, a także wytyczne w zakresie ustaleń tego planu;

- 14) załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji sporządzony na mapie w skali co najmniej 1:5000 opracowanej z wykorzystaniem treści mapy zasadniczej, a w przypadku jej braku – z wykorzystaniem treści mapy ewidencyjnej w rozumieniu ustawy z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne.

Niniejszy dokument zachowuje w pełni strukturę wskazaną w Ustawie, jako zalecaną.

Etapy prac nad opracowaniem Gminnego Programu Rewitalizacji

Etap I:

Diagnoza sytuacji Gminy: zbieranie danych w celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Etap II:

Konsultacje społeczne dotyczące projektu uchwały Rady Gminy Tomaszów Lubelski w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski.

Etap III:

Podjęcie uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski.

Uchwała Nr LIX/513/2024 Rady Gminy Tomaszów Lubelski z dnia 23 lutego 2024 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Tomaszów Lubelski.

Etap IV:

Podjęcie Uchwały o przystąpieniu do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji.

Uchwała Nr LX/524/2024 Rady Gminy Tomaszów Lubelski z dnia 22 marca 2024 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia gminnego programu rewitalizacji na lata 2024-2030.

Etap V:

Konsultacje społeczne dotyczące określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji.

Etap VI:

Podjęcie uchwały w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski.

Uchwała Nr II/7/2024 Rady Gminy Tomaszów Lubelski z dnia 10 maja 2024 r. w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski

Etap VII:

Wyznaczenie składu Komitetu Rewitalizacji.

Etap VIII:

Opracowanie projektu GPR.

Etap IX:

Skierowanie projektu GPR do konsultacji społecznych i zaopiniowania przez instytucje zewnętrzne.

Etap X:

Uchwalenie GPR przez Radę Gminy Tomaszów Lubelski.

1.3. Podstawa prawna

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2024-2030 został opracowany na podstawie Ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 roku (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 278).

Dokument stanowi wieloletni program działań gminy w sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej, zmierzający do wyprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do jego zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.

Zgodnie z zapisami Ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji, przed przystąpieniem do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji, Gmina musi przejść procedurę identyfikacji i wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji.

Procedura ta jest opisana w ustawie i polega na zidentyfikowaniu obszaru Gminy znajdującego się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, który może zostać uznany za zdegradowany, gdy dodatkowo występuje na nim co najmniej jedno z negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej.

OBSZAR ZDEGRADOWANY

Zgodnie z art. 9. ust.1. Ustawy o rewitalizacji, obszar zdegradowany jest to obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu **koncentracji negatywnych zjawisk społecznych**, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2020 r. poz. 1062), niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim **ponadto co najmniej jednego** z negatywnych zjawisk: gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych.

Po spełnieniu przez dany obszar przesłanek uznania go za zdegradowany, jego całość lub część może zostać uznana za obszar rewitalizacji.

OBSZAR REWITALIZACJI

Zgodnie z art. 10.ust.1. Ustawy o rewitalizacji, obszar rewitalizacji jest to obszar obejmujący **całość lub część obszaru zdegradowanego**, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego Gmina zamierza prowadzić rewitalizację. zgodnie z art. 10.ust.2. Ustawy o rewitalizacji, obszar rewitalizacji **nie może być większy niż 20% powierzchni Gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby**

mieszkańców Gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic.

Zarówno obszar zdegradowany, jak i obszar rewitalizacji cechują się tym, iż stanowią pewne całości, o wytyczonych granicach. Możliwa jest łatwa identyfikacja terenów zawierających się w obszarze zdegradowanym i obszarze rewitalizacji, jak również poza nimi.

Ponadto, obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji muszą obejmować miejsca koncentracji zabudowy i zamieszkania ludności, gdyż tylko w takich jednostkach objawiają się problemy społeczne, które stanowią główny wyznacznik obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. W przypadku, gdy obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji składają się z podobszarów, podobszary te posiadają te same cechy.

Gmina Tomaszów Lubelski przystąpiła do wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. W tym celu dokonano delimitacji poszczególnych obszarów i poddano je diagnozie, by możliwe było zidentyfikowanie tych części Gminy, w których negatywne zjawiska społeczne cechują się dużą koncentracją.

Przyjęta w niniejszym opracowaniu procedura delimitacji spełnia wymogi ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 roku (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 278). Procedura ta składa się z kilku następujących po sobie etapów:

- Etap I polega na wyznaczeniu tzw. jednostek urbanistycznych (zamieszkałych), jako najmniejsze, niepodzielne na kolejnych etapach postępowania obszary Gminy dla których możliwe jest pozyskanie danych dotyczących w szczególności zjawisk społecznych (art. 9 ustawy), a także gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych. Podział na jednostki urbanistyczne opiera się na szeregu zdefiniowanych czynników, został on skonsultowany i zatwierdzony przez władze Gminy.
- W kolejnym etapie pozyskano niezbędne dane statystyczne oraz przeprowadzono analizę wskaźnikową wyznaczonych uprzednio jednostek urbanistycznych. Analiza dotyczyła przede wszystkim sfery społecznej, jednak zgodnie z zapisami ustawy zebrano również informacje dotyczące

negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej.

- Ostatnim etapem jest wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Za obszar zdegradowany uznano te jednostki urbanistyczne, w których w wyniku przeprowadzonej analizy wskaźnikowej zdiagnozowano kryzys z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz zidentyfikowano problemy w sferze gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej. Spośród zdegradowanych jednostek urbanistycznych wybrano obszar rewitalizacji:

- OBSZAR II: Majdan Górny - Justynówka
- OBSZAR III: Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III

Pełna analiza jednostek urbanistycznych wyznaczonych na terenie Gminy Tomaszów Lubelski wraz z metodologią przeprowadzenia badania i wykorzystanymi danymi znajduje się w dokumencie „Diagnoza i delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji”.

Po przeprowadzonej procedurze wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, Rada Gminy Tomaszów Lubelski drogą uchwały przyjęła zidentyfikowany obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji, dzięki czemu możliwe jest objęcie wyznaczonego obszaru procesem rewitalizacji.

1.4. Diagnoza i delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji - podsumowanie

W wyniku przeprowadzonej analizy wyznaczono jednostki, które spełniają warunki ustawowe i mogą być uznane za obszar zdegradowany. Są to jednostki:

- OBSZAR II. Majdan Górny - Justynówka
- OBSZAR III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III
- OBSZAR V. Szarowola - Zamiany

➤ OBSZAR X. Ruda Wołoska - Ruda Żelazna – Przeorsk

Tabela 3. Wynik przeprowadzonej delimitacji i diagnozy obszaru zdegradowanego

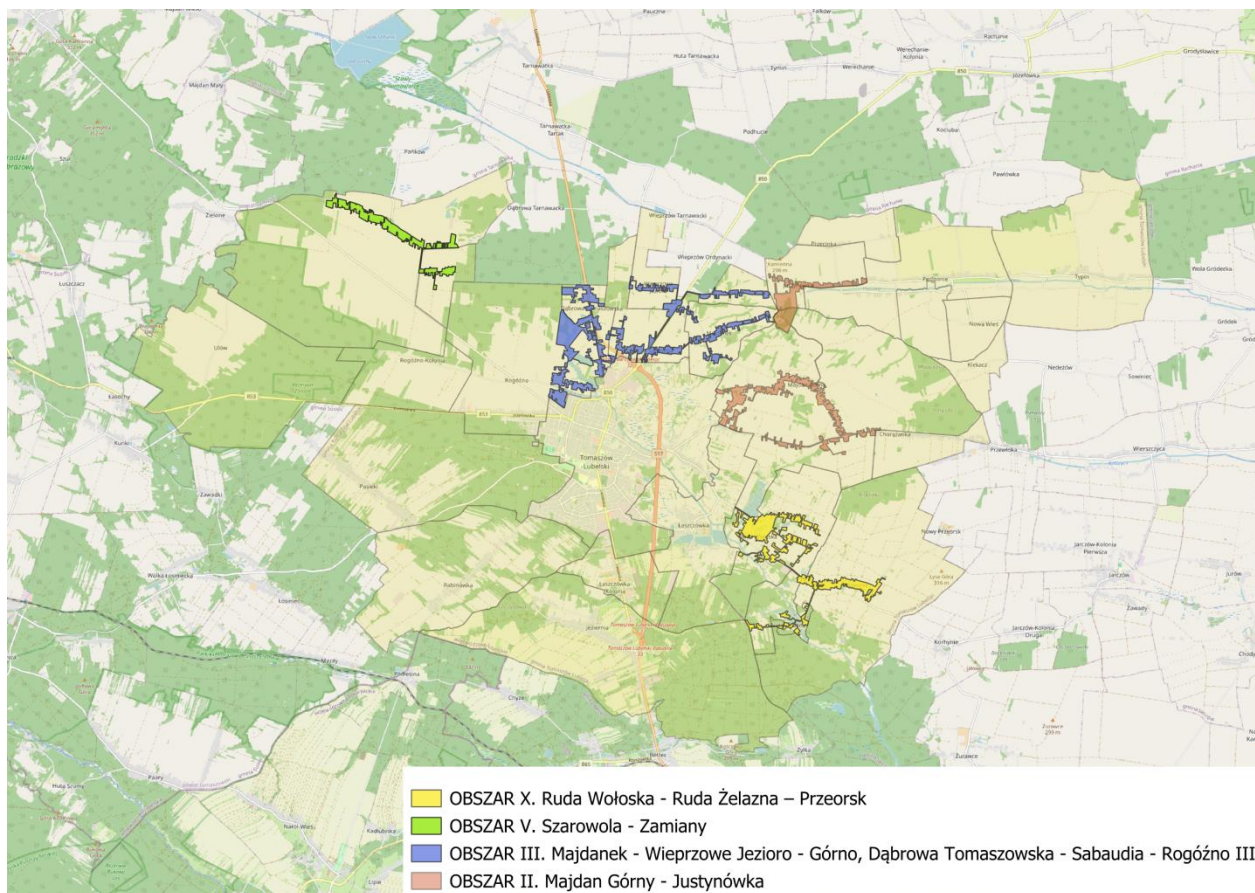
Nazwa obszaru	Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera techniczna	Sfera przestrzenno-funkcjonalna	Obszar zdegradowany
OBSZAR I. Podhorce - Typin - Przecinka - Nowa Wieś - Klekacz - Chorążanka	NIE	NIE	TAK	TAK	TAK	NIE
OBSZAR II. Majdan Górny - Justynówka	TAK	NIE	TAK	NIE	TAK	TAK
OBSZAR III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Saubaudia - Rogóźno III	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
OBSZAR IV. Rogóźno I, Rogóźno II, Rogóźno - Kolonia	NIE	TAK	TAK	NIE	NIE	NIE
OBSZAR V. Szarowola - Zamiany	TAK	TAK	NIE	NIE	TAK	TAK
OBSZAR VI. Ulów - Pasieki	NIE	TAK	NIE	NIE	TAK	NIE
OBSZAR VII. Rabinówka	NIE	NIE	NIE	NIE	TAK	NIE
OBSZAR VIII. Łaszczówka Kolonia - Jeziernia	NIE	TAK	NIE	NIE	TAK	NIE
OBSZAR IX. Łaszczówka	NIE	TAK	TAK	TAK	TAK	NIE
OBSZAR X. Ruda Wołoska - Ruda Żelazna - Przeorsk	TAK	NIE	NIE	NIE	TAK	TAK

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. – opracowanie własne

Na pozostałych obszarach, pomimo występowania degradacji w sferach technicznej lub gospodarczej lub środowiskowej lub przestrzenno-funkcjonalnej, nie występuje degradacja w sferze społecznej.

W czterech jednostkach zidentyfikowano koncentrację negatywnych zjawisk społecznych, gdzie w każdej z nich także wystąpiło co najmniej jedno negatywne zjawisko z pozostałych sfer.

Mapa 1. Obszary zdegradowane w Gminie Tomaszów Lubelski

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie podkładu mapowego udostępnionego przez Starostwo Powiatowe w Tomaszowie Lubelskim

Wyznaczony za pomocą danych statystycznych obszar zdegradowany okazał się przekraczać wartości wskazane w ustawie o rewitalizacji tj. zamieszkiwało go więcej niż 30% mieszkańców. Ze względu na wyznaczenie jednostek jedynie zamieszkałych wartość ustawowa 20% powierzchni nie została przekroczona. W związku z powyższym konieczne było zawężenie obszaru zdegradowanego. W tym celu posłużono się przede wszystkim wyznaczeniem obszarów, które posiadają potencjał do realizacji działań służących przeciwdziałaniu występującym problemom a przede wszystkim dają możliwości przywrócenia do życia zdegradowanej części Gminy

i uzupełnienie jej o nowe funkcje. Dla precyzyjnego wyboru obszaru rewitalizacji, kluczowe było wskazanie dokładnych miejsc występowania tych problemów - miejsc o szczególnym ogniskowaniu się problemów, gdzie działania realizowane na tych obszarach będą miały pozytywny wpływ na mieszkańców z całej Gminy Tomaszów Lubelski.

Ponadto, celem rewitalizacji jest „ożywienie” zdegradowanej przestrzeni. Obejmuje ona aspekt: ekonomiczny, społeczny i przestrzenny. Uspołecznienie procesu rewitalizacji jest wymogiem ogólnym, a jego ważnym zadaniem jest propagowanie aktywnych postaw wśród mieszkańców tak, aby uruchomić potencjał ludzi i miejsca. Propagowanie aktywnych postaw umożliwiają organizacje, związki, stowarzyszenia a ścisła współpraca umożliwi Gminie prowadzenie kompleksowych działań rewitalizacyjnych na wyznaczonym obszarze przy włączeniu w aktywizację lokalnej społeczności.

Zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski wyznaczony został w oparciu o wnioski wynikające z:

- diagnozy zjawisk kryzysowych w sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej,
- wywiadów z pracownikami Urzędu Gminy Tomaszów Lubelski, w trakcie których zidentyfikowano miejsca i obiekty, które ze względu na swój potencjał rozwojowy zasługują na objęcie działaniami rewitalizacyjnymi,
- wywiadów pogłębionych z przedstawicielami lokalnych instytucji,
- analizy aktualnych dokumentów strategicznych, programowych i planistycznych, w zakresie komplementarności rozstrzygnięć w nich zawartych z możliwymi do podjęcia działaniami rewitalizacyjnymi.

W ten sposób uzyskano dwa obszary rewitalizacji. Przeprowadzone badania wskazują nagromadzenie negatywnych zjawisk we wspomnianych obszarach. Skala występujących na tych obszarach problemów potwierdzona została zarówno diagnozą wskaźnikową, jak również serią wywiadów pogłębionych z przedstawicielami Urzędu Gminy Tomaszów Lubelski czy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej odnoszących się bezpośrednio do możliwości jakie posiada Gmina Tomaszów Lubelski aby przywrócić do życia zdegradowane części Gminy i uzupełnić je o nowe funkcje. Realizacja

przyszłych projektów rewitalizacyjnych - infrastrukturalnych na wybranych obszarach doprowadzi do ożywienia, poprawy funkcjonalności, estetyki i wygody użytkowania obiektów. Ponadto realizacja projektów aktywizujących na wspomnianych obszarach poprawi jakość życia mieszkańców.

Za obszar rewitalizacji uznane zostały całe powierzchnie zurbanizowane danego obszaru. Uznano bowiem, że tylko taka formuła przyczyni się do wprowadzenia kompleksowych działań w zakresie zrównoważonego rozwoju społecznego, połączonego z rozwojem gospodarczym oraz infrastrukturalno-przestrzennym, przy aktywnym udziale wszystkich mieszkańców obszaru rewitalizowanego.

OBSZAR REWITALIZACJI:

- POWIERZCHNIA: 3,98 km² – co stanowi 2,33% powierzchni całej Gminy Tomaszów Lubelski,
- LICZBA MIESZKAŃCÓW: 3167 osób – co stanowi 27,87% wszystkich mieszkańców Gminy Tomaszów Lubelski.

Obszar rewitalizacji:

- OBSZAR II. Majdan Górny - Justynówka
- OBSZAR III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III

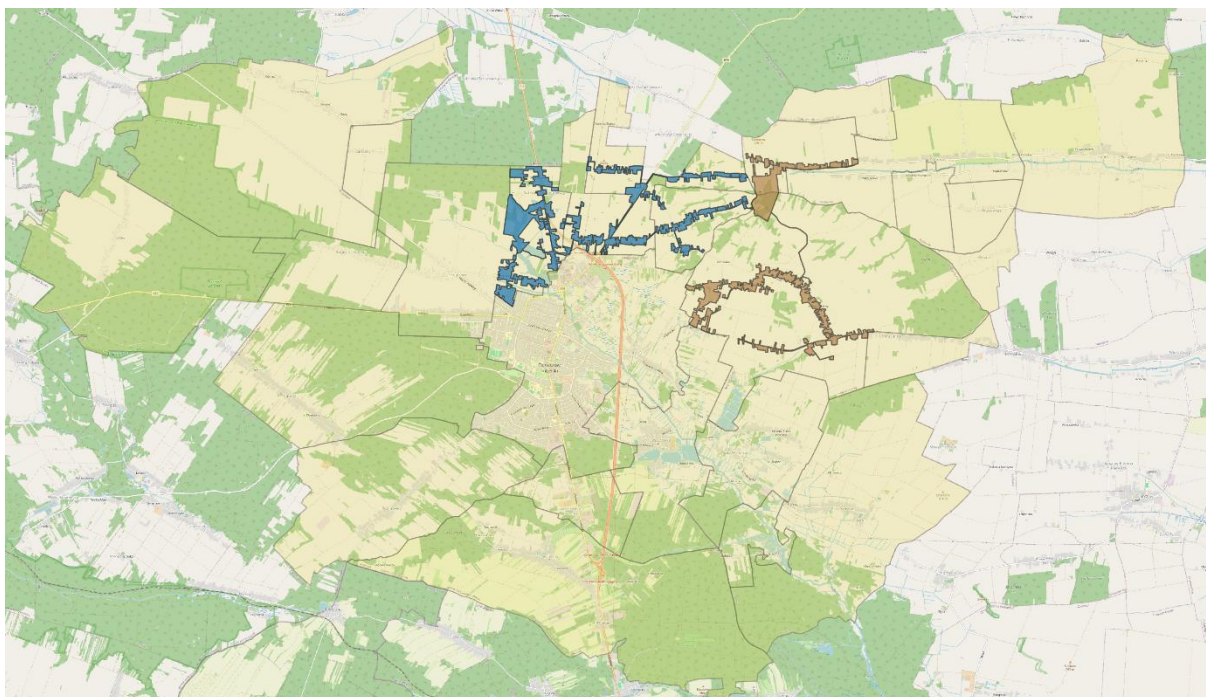
Tabela 4. Powierzchnia i liczba ludności obszaru rewitalizacji

Lp.	Nazwa obszaru	Liczba ludności	% całości ludności Gminy	Powierzchnia w km ²	% powierzchni Gminy
1.	OBSZAR II. Majdan Górny - Justynówka	1282	11,28	1,66	0,97
2.	OBSZAR III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III	1885	16,59	2,32	1,36
RAZEM OBSZAR REWITALIZACJI		3167	27,87	3,98	2,33

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. – opracowanie własne

Poniższa mapa przedstawia obszar zdegradowany objęty rewitalizacją.

Mapa 2. Obszar rewitalizacji w Gminie Tomaszów Lubelski

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie podkładu mapowego udostępnionego przez Starostwo Powiatowe w Tomaszowie Lubelskim

1.5. Obszar geograficzny

1.5.1. Obszar Gminy Tomaszów Lubelski

Gmina Tomaszów Lubelski położona jest w południowo-wschodniej części woj. lubelskiego. Geograficznie jest to obszar Grzędy Sokalskiej, Rostocza Środkowego i Pobuża. Swoim obszarem Gmina obejmuje 26 miejscowości i podzielona jest na 29 sołectw.

Ważną cechą położenia powiatu jest jego bezpośrednie sąsiedztwo z Ukrainą i usytuowanie na jego terenie przejścia granicznego w miejscowości Hrebenne.

Przez obszar powiatu tomaszowskiego przebiega droga krajowa Nr 17, stanowiąca jego główną arterię komunikacyjną i podstawowy szlak drogowy. Droga krajowa Nr 17 jest trasą o znaczeniu międzynarodowym, łączącą

Warszawę z Lwowem. Zapewnia także bezpośrednie połączenie powiatu z Lublinem i Zamościem.

W roku 2023 została ukończona budowa obwodnicy miasta Tomaszów Lubelski przebiegająca częściowo przez teren gminy. Obecnie GDDKiA przygotowuje proces inwestycyjny polegający na przebudowie drogi krajowej nr 17 na drogę ekspresową nr 17 na odcinku od Piask do granicy państwa w Hrebennem.

Ze względu na specyficzne położenie, przestrzeń gminna wykazuje duże zróżnicowanie zarówno pod względem wyglądu, jak i pełnionych funkcji. Miejscowości sąsiadujące bezpośrednio z miastem Tomaszów Lubelski są gęsto zabudowane, tracą typowo wiejskie funkcje na rzecz podmiejskich, przestrzennie i funkcjonalnie łączą się z miastem Tomaszów Lubelski. Miejscowości oddalone od miasta posiadają w przeważającym stopniu charakter rolniczy oraz cechują się niższą gęstością zabudowy. Ponadto, ze względu na stosunkowo dużą powierzchnię, brak typowego centrum gminy oraz fakt, iż siedziba gminy (miasto Tomaszów Lubelski) znajduje się poza jej granicami administracyjnymi, gmina nie posiada wysokiej spójności przestrzennej.

Wszystkie miejscowości Gminy Tomaszów Lubelski cechują się typową, wiejską zabudową. Są to wsie położone wzdłuż jednego lub kilku ciągów komunikacyjnych, o nieregularnym kształcie, z nierównomiernym układem pól i dużym rozbiem własności na liczne działki.

Na terenie Gminy Tomaszów Lubelski początek biorą dwie rzeki: Sołokija oraz Huczwa. Obie należą do zlewni Wisły i pod względem czystości ogólnej zostały sklasyfikowane jako bezklasowe. W Gminie usytuowanych jest także kilka zbiorników wodnych. Największy z nich posiada powierzchnię 22 hektarów i położony jest w Rogóźnie. Zbiorniki wykorzystywane są przede wszystkim jako stanowiska wędkarskie.

Poszczególne miejscowości Gminy charakteryzują się cechami typowymi dla obszarów wiejskich: specyficzny otwarty krajobraz, niska gęstość zaludnienia, przewaga ludności zatrudnionej w rolnictwie i leśnictwie, rzadka zabudowa i rozproszone osadnictwo, specyficzna kultura i tradycje. Z uwagi na specyficzne cechy przestrzeni Gminy, wyznaczenie jednostek

urbanistycznych jako obszarów spójnych, dających się wyodrębnić jako pewne całości pod względem społecznym, morfologicznym, funkcjonalnym i przestrzennym, było w dużym stopniu utrudnione.

Na podstawie analizy powyższych czynników wyznaczono 10 jednostek urbanistycznych:

Tabela 5. Podział Gminy Tomaszów Lubelski na jednostki urbanistyczne

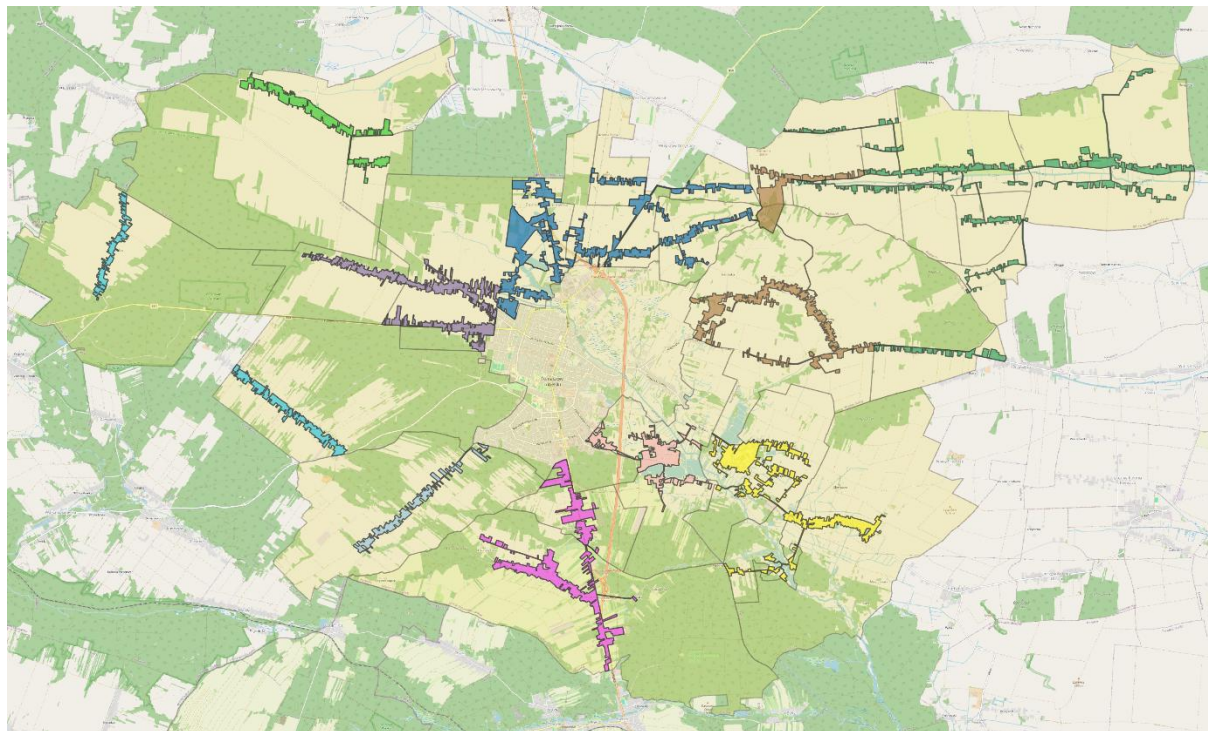
Lp.	Nazwa obszaru	Liczba ludności (2020 r.)	% całości ludności Gminy	Powierzchnia w km ²	% powierzchni Gminy
1.	OBSZAR I. Podhorce - Typin - Przecinka - Nowa Wieś - Klekacz - Chorążanka	1272	11,19	1,67	0,98
2.	OBSZAR II. Majdan Górny - Justynówka	1282	11,28	1,66	0,97
3.	OBSZAR III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III	1885	16,59	2,32	1,36
4.	OBSZAR IV. Rogóźno I, Rogóźno II, Rogóźno - Kolonia	1784	15,70	1,19	0,69
5.	OBSZAR V. Szarowola - Zamiany	686	6,04	0,69	0,41
6.	OBSZAR VI. Ulów - Pasieki	903	7,95	0,08	0,05
7.	OBSZAR VII. Rabinówka	447	3,93	0,42	0,25
8.	OBSZAR VIII. Łaszczówka Kolonia - Jeziernia	1060	9,33	1,37	0,80
9.	OBSZAR IX. Łaszczówka	1027	9,04	0,72	0,42
10.	OBSZAR X. Ruda Wołoska - Ruda Żelazna - Przeorsk	1018	8,96	1,36	0,79
Razem:		11 364	100,00	11,48	6,72

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych z Urzędu Gminy Tomaszów Lubelski

Jednostką urbanistyczną największą pod względem liczby ludności oraz powierzchni jest OBSZAR III. Najmniejszą jednostką pod względem liczby

ludności jest OBSZAR VII, natomiast najmniejszy pod względem powierzchni zabudowanej jest OBSZAR VI.

Mapa 3. Podział Gminy Tomaszów Lubelski na obszary

- OBSZAR I. Podhorce - Typin - Przecinka - Nowa Wieś - Klekacz - Chorążanka
- OBSZAR II. Majdan Górny - Justynówka
- OBSZAR III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóżno III
- OBSZAR IV. Rogóżno I, Rogóżno II, Rogóżno - Kolonia
- OBSZAR V. Szarowola - Zamiany
- OBSZAR VI. Ulów - Pasieki
- OBSZAR VII. Rabinówka
- OBSZAR VIII. Łaszczówka Kolonia - Jeziernia
- OBSZAR IX. Łaszczówka
- OBSZAR X. Ruda Wołoska - Ruda Żelazna - Przeorsk

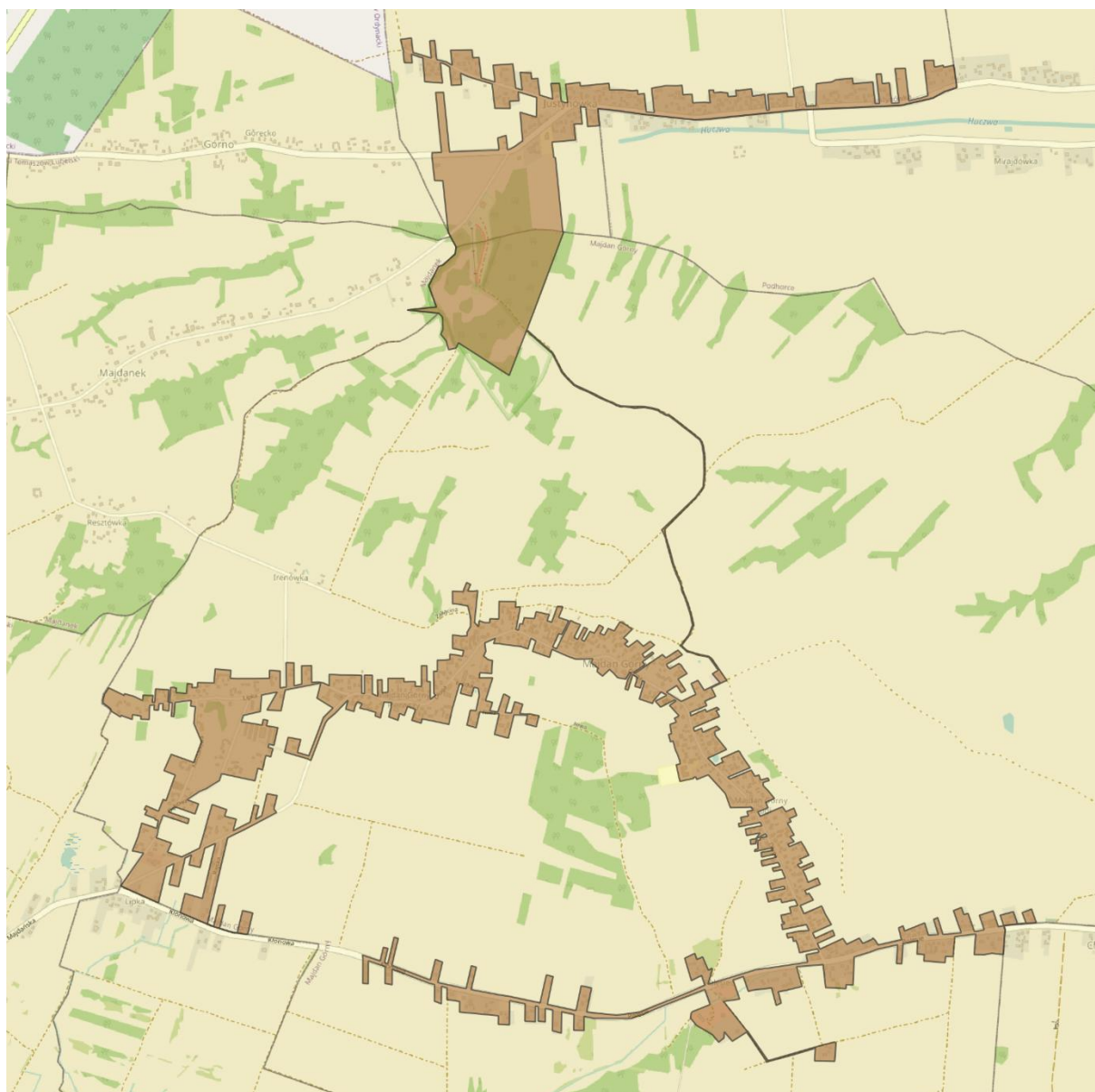
Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie podkładu mapowego udostępnionego przez Starostwo Powiatowe w Tomaszowie Lubelskim

1.5.2. Obszar objęty rewitalizacją

OBSZAR II: Majdan Górny - Justynówka

Obszar tworzą zabudowane części dwóch miejscowości: Majdanu Górnego oraz Justynówki. Obie miejscowości łączy przede wszystkim położenie w sąsiedztwie Białej Góry, która nie tylko jest obszarem cennym przyrodniczo i krajobrazowo, lecz także jest coraz popularniejszym miejscem uprawiania sportu i rekreacji, co oddziałuje na społeczność i gospodarkę obu miejscowości. Zabudowa obszaru koncentruje się głównie wzdłuż drogi powiatowej nr 3516L relacji Górno - Podhorce – Telatyn oraz nr 3529L relacji Lipka - Majdan Górny. Poza funkcją rolniczą i mieszkalną, obszar pełni także funkcje społeczne. W jego obrębie usytuowane są szkoła podstawowa, Biblioteka Komunalna z Wiejskim Domem Kultury i remizą OSP (Majdan Górny), szkoła podstawowa (zlikwidowana w roku 2023) i świetlica (Justynówka). W obszarze funkcjonują również przedsiębiorstwa usługowe oraz handlowe. Ulokowanych jest w nim kilka miejsc koncentracji terenów usług i rozwoju biznesu.

Mapa 4. Obszar II

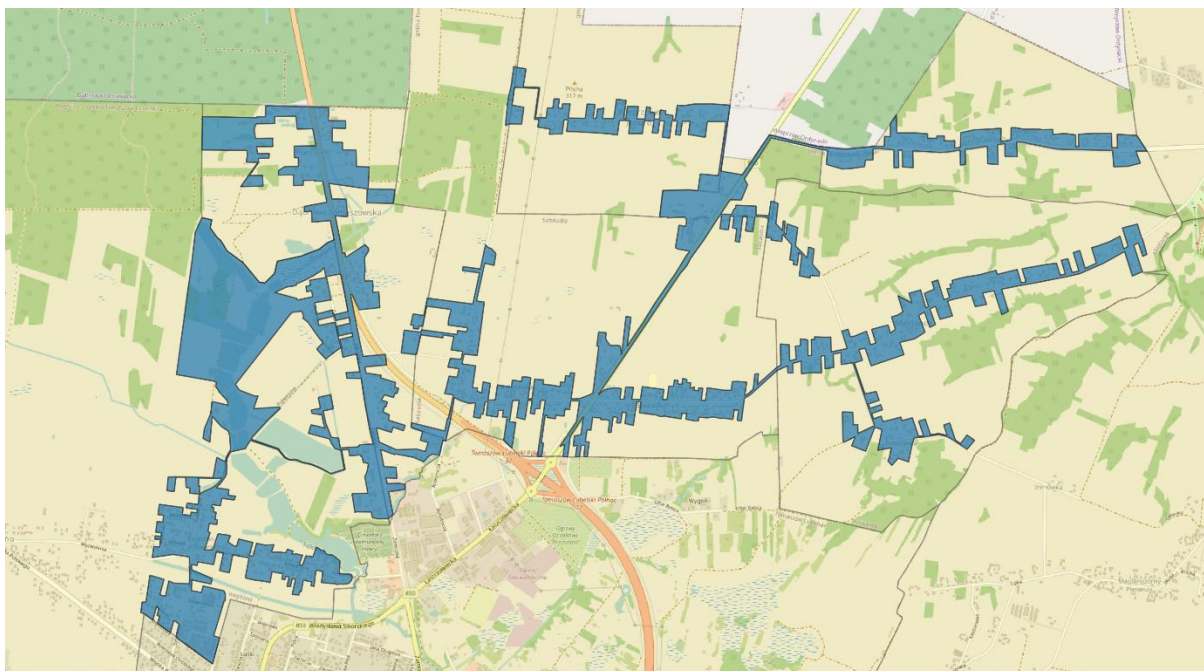
Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie podkładu mapowego udostępnionego przez Starostwo Powiatowe w Tomaszowie Lubelskim

OBSZAR III: Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górnio, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III

W skład obszaru III wchodzi zabudowane części miejscowości Majdanek, Wieprzowe Jezioro, Górnio, Dąbrowa Tomaszowska, Sabaudia, Rogóźno III. Tworzą one obszar funkcjonalny, sąsiadujący z miastem Tomaszów Lubelski od północy. Obszar stopniowo traci funkcje typowo wiejskie na rzecz podmiejskich – najszybciej ten proces postępuje

w miejscowościach, które przestrzennie i funkcjonalnie łączą się z Tomaszowem Lubelskim. Obszar cechuje się dużą dostępnością komunikacyjną – przebiegają przez niego droga krajowa nr 17 oraz droga wojewódzka nr 850, ma on również bezpośredni dostęp do węzła drogi ekspresowej S17. W obszarze obecna jest funkcja społeczna (szkoła podstawowa w Sabaudii) oraz gospodarcza (usługi, punkty handlowe). Posiada on również tereny usług i rozwoju biznesu oraz tereny zabudowy mieszkaniowej i rozwoju biznesu, skoncentrowane przy granicy z miastem Tomaszów Lubelski.

Mapa 5. Obszar III

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie podkładu mapowego udostępnionego przez Starostwo Powiatowe w Tomaszowie Lubelskim

Obszary: II: Majdan Górny - Justynówka oraz III: Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III, zostały wybrane do rewitalizacji w wyniku diagnozy mającej na celu wyznaczenie obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji, stanowią podobszary obszaru rewitalizacji.

OBSZARY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ NA OBSZARZE REWITALIZACJI

Obszary szczególnego zagrożenia powodzią zgodnie z art. 16 pkt 34 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. 2023 r., poz. 1478) to:

- a) obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1%,
- b) obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10%,
- c) obszary między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano wał przeciwpowodziowy, a także wyspy i przymuliska, o których mowa w art. 224, stanowiące działki ewidencyjne,
- d) pas techniczny.

W granicach Gminy Tomaszów Lubelski występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią (tereny przylegające do Huczwy i Wieprza) jednak obszary te nie zostały wyznaczone jako obszary do rewitalizacji.

Wyznaczony obszar rewitalizacji położony jest poza obszarami szczególnego zagrożenia powodzią, gdzie prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q10%) lub prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (Q1%).

Zgodnie z wymogami art. 77 ust. 1 pkt 3 wymienionej ustawy Prawo wodne w obszarach szczególnego zagrożenia powodzią zabrania się jedynie:

- a) gromadzenia ścieków, odchodów zwierzęcych, środków chemicznych, a także innych substancji lub materiałów, które mogą zanieczyścić wody, prowadzenia odzysku lub unieszkodliwiania odpadów, w szczególności ich składowania,
- b) lokalizowania nowych cmentarzy.

Przedsięwzięcia infrastrukturalne przewidziane do realizacji w ramach niniejszego Programu nie będą łamać ww. zakazów gdyż zlokalizowane zostaną poza obszarami szczególnego zagrożenia powodzią. Ze względu na skalę, charakter i lokalizację przedsięwzięć z całą pewnością nie będą one miały wpływu na zagrożenie powodziowe na terenie Gminy Tomaszów Lubelski.

2. SZCZEGÓŁOWA DIAGNOZA

2.1. Analiza zjawisk negatywnych – analiza wskaźnikowa

SFERA SPOŁECZNA

Ustawa o rewitalizacji określa obszar zdegradowany jako obszar znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. Poszczególne jednostki, wyznaczone na terenie Gminy Tomaszów Lubelski, zostały zbadane pod tym kątem na etapie opracowania diagnozy i delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. W trakcie analizy wykorzystano zaprezentowane poniżej wskaźniki. Zostały one ujęte w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, żeby ich wartości były porównywalne dla poszczególnych jednostek. Poniższe zestawienie przedstawia wynik analizy ilościowej dla każdego z badanych obszarów na tle średniej gminnej oraz porównanie łącznego wskaźnika dla obszaru rewitalizacji do uśrednionej wartości dla całej gminy.

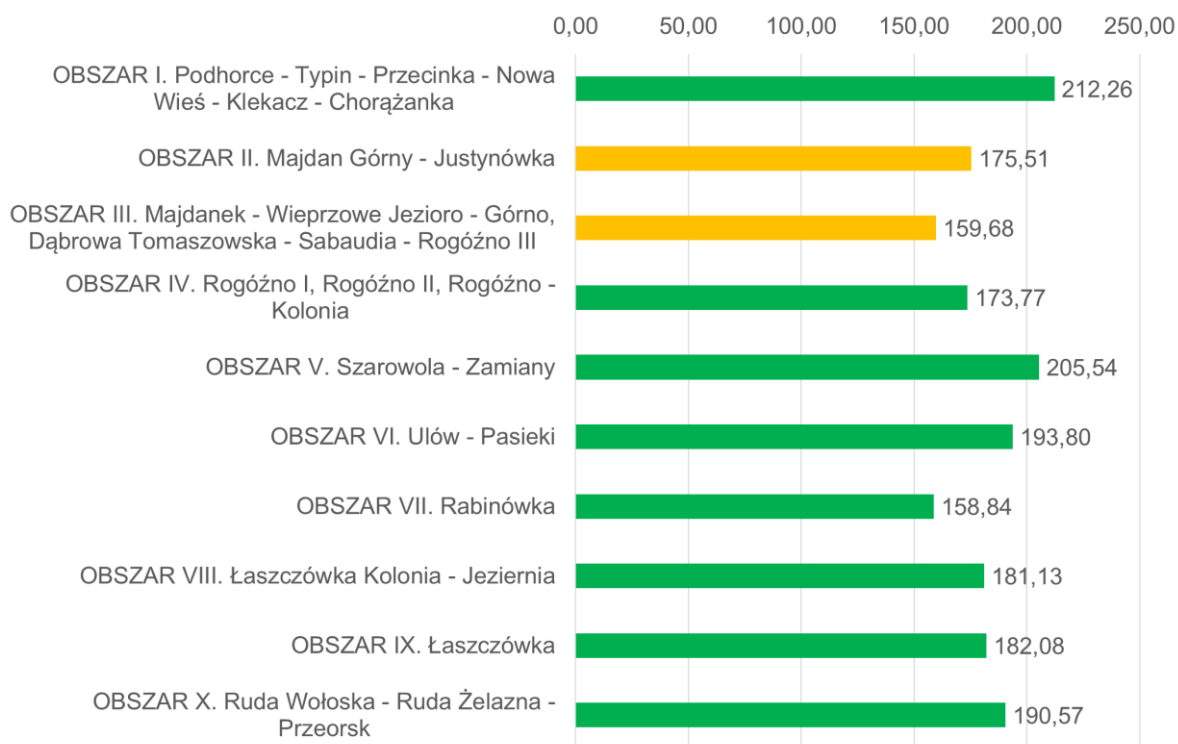
Liczba osób w wieku poprodukcyjnym

Zjawisko starzenia się społeczeństw jest jednym z najbardziej charakterystycznych trendów demograficznych, cechującym kraje wysoko rozwinięte, w tym kraje należące do Unii Europejskiej. Jego efektem jest wzrost liczby i udziału osób starszych w liczbie ludności ogółem, co niesie za sobą określone konsekwencje, takie jak wzrost zapotrzebowania na usługi zdrowotne, socjalne i opiekuńcze, wzrost popytu na ofertę kulturalną i społeczną adresowanych do seniorów.

Do pogłębionego zbadania zjawiska koncentracji liczby osób w wieku poprodukcyjnym w poszczególnych obszarach Gmin Tomaszów Lubelski zastosowano wskaźnik „Liczba osób w wieku poprodukcyjnym (60 lat i więcej dla kobiet i 65 lat i więcej dla mężczyzn) (na 1000 mieszkańców)”. Analiza

wykazała, iż każdy z podobszarów obszaru rewitalizacji cechował się niższą od średniej liczbą osób w wieku poprodukcyjnym.

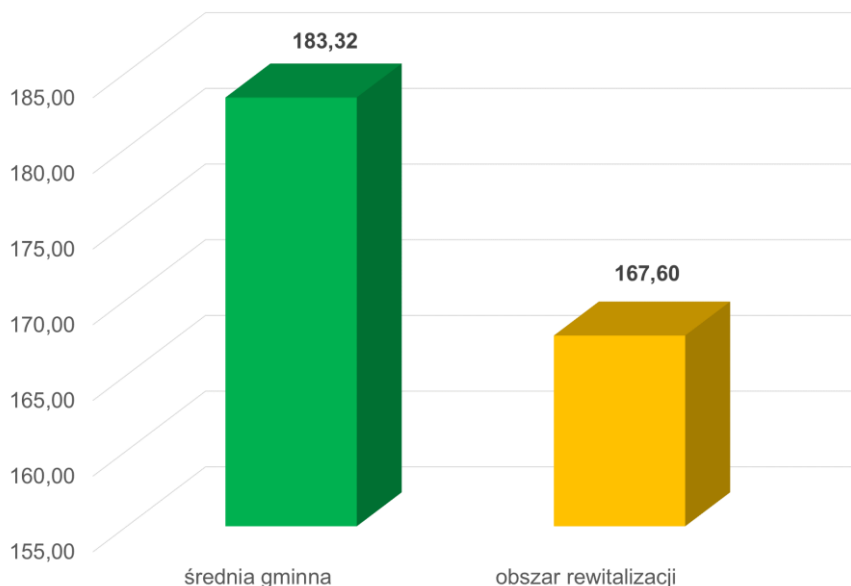
Wykres 2. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym (60 lat i więcej dla kobiet i 65 lat i więcej dla mężczyzn) (na 1000 mieszkańców)

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Gminy Tomaszów Lubelski

Średnia wartość wskaźnika dla obszaru rewitalizacji również była niższa od średniej gminnej.

Wykres 3. Porównanie wartości wskaźnika „Liczba osób w wieku poprodukcyjnym (60 lat i więcej dla kobiet i 65 lat i więcej dla mężczyzn) (na 1000 mieszkańców)” dla obszaru rewitalizacji i średniej dla Gminy

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Gminy Tomaszów Lubelski

Bezrobocie

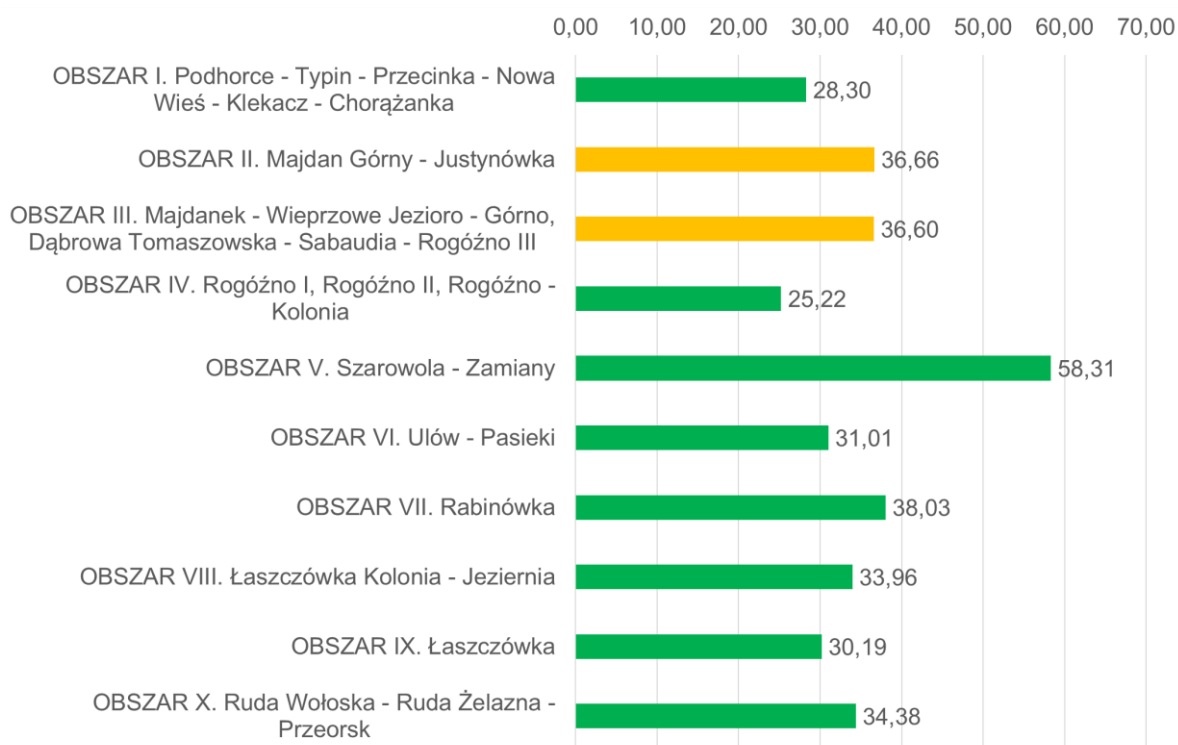
Do głównych problemów sfery społecznej należy trwały brak pracy. Jest on czynnikiem, który ma decydujący wpływ na zaspokojenie ważnych potrzeb społecznych w różnych sferach życiowych. Do pogłębionego zbadania zjawiska bezrobocia w obszarze rewitalizacji zastosowano następujące wskaźniki, ujęte w przeliczeniu na 1000 mieszkańców:

- Liczba osób bezrobotnych w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców);
- Liczba osób bezrobotnych do 30 roku życia w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców),
- Liczba osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców);

- Liczba osób długotrwale bezrobotnych w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców).

Oba podobszary obszaru rewitalizacji cechowały się wartością wskaźnika nieco wyższą od średniej gminnej.

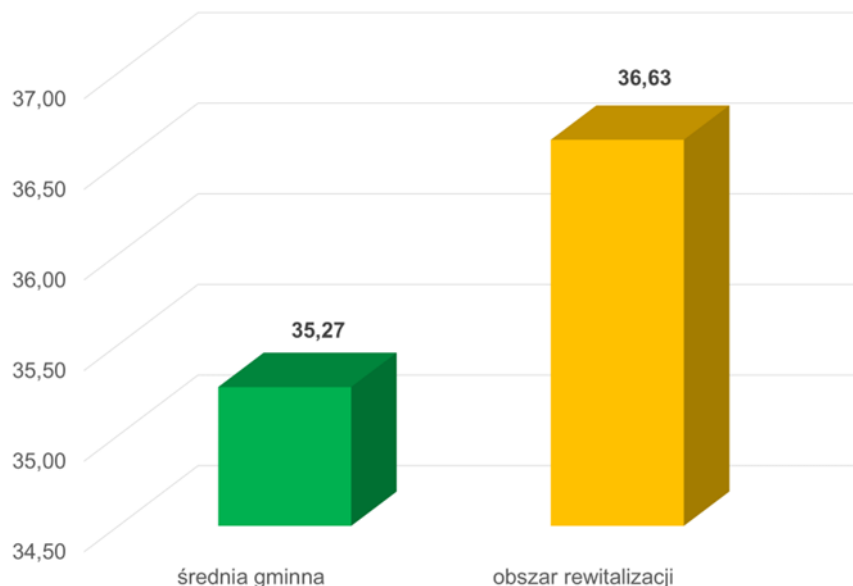
Wykres 4. Liczba osób bezrobotnych w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Tomaszowie Lubelskim

Łączna średnia wartość wskaźnika dla obszaru rewitalizacji również była wyższa od średniej gminnej.

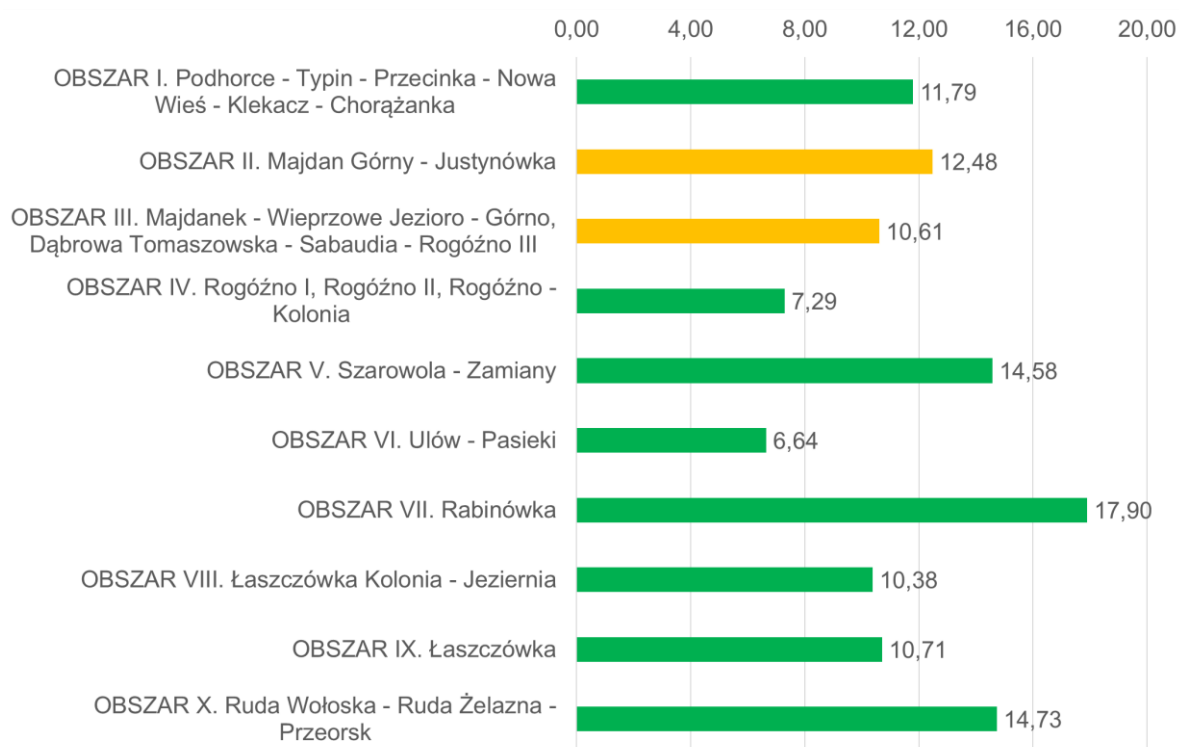
Wykres 5. Porównanie wartości wskaźnika „Liczba osób bezrobotnych w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)” dla obszaru rewitalizacji i średniej gminnej

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Tomaszowie Lubelskim

Wartość wskaźnika „Liczba osób bezrobotnych do 30 roku życia w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)” w podobzarze II. Majdan Górny – Justynówka kształtowała się powyżej średniej gminnej, natomiast w podobzarze III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III wskaźnik przyjmował wartość poniżej średniej.

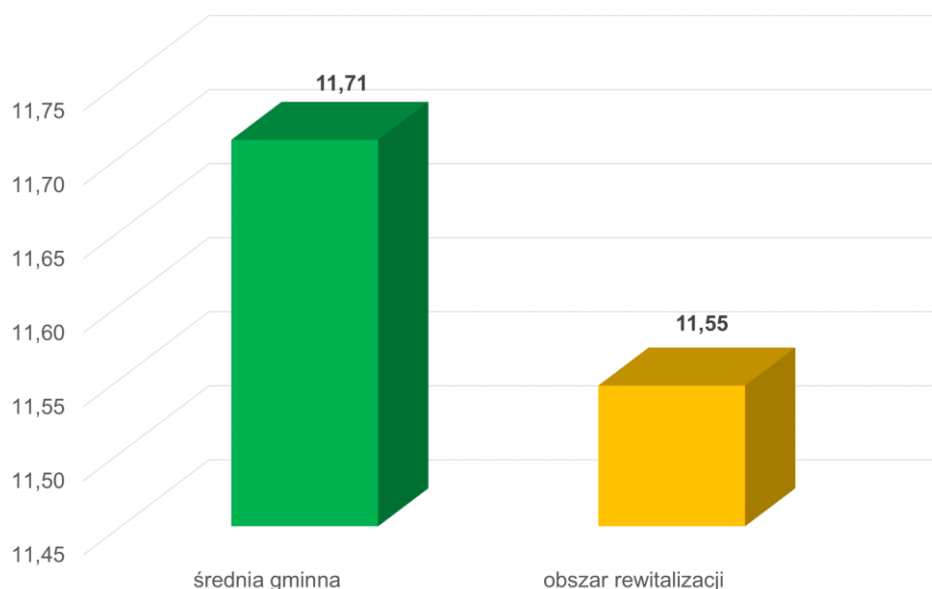
Wykres 6. Liczba osób bezrobotnych do 30 roku życia w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Tomaszowie Lubelskim

Średnia wartość wskaźnika dla obszaru rewitalizacji była niższa od średniej wartości wskaźnika na terenie Gminy Tomaszów Lubelski.

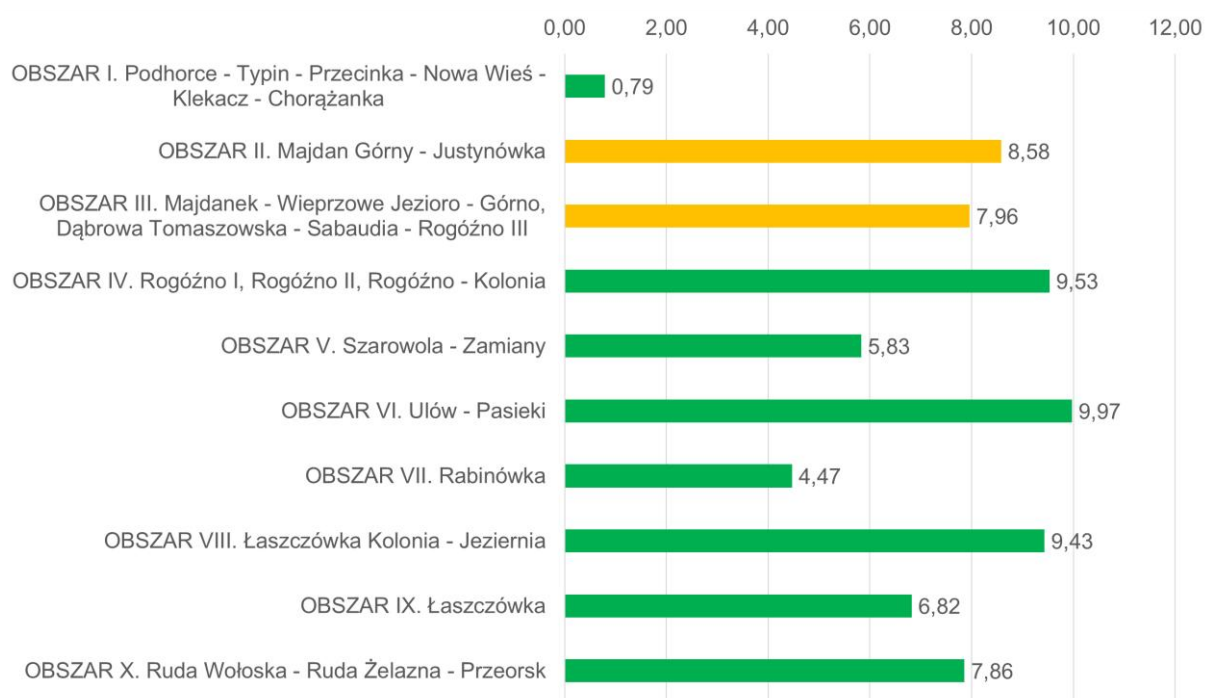
Wykres 7. Porównanie wartości wskaźnika „Liczba osób bezrobotnych do 30 roku życia w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)” dla obszaru rewitalizacji i średniej gminnej

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Tomaszowie Lubelskim

Podobnie kształtowała się wartość wskaźnika „Liczba osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)” w obu podobszarach wskaźnik przyjmował wartości powyżej średniej gminnej.

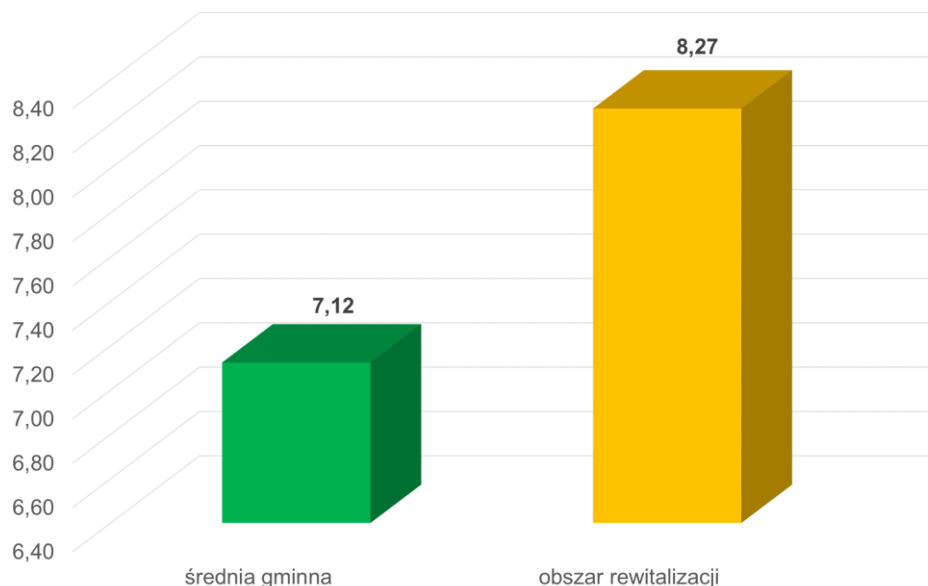
**Wykres 8. Liczba osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia
w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski
w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)**

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Tomaszowie Lubelskim

Średnia wartość wskaźnika dla obszaru rewitalizacji była wyższa od średniej gminnej.

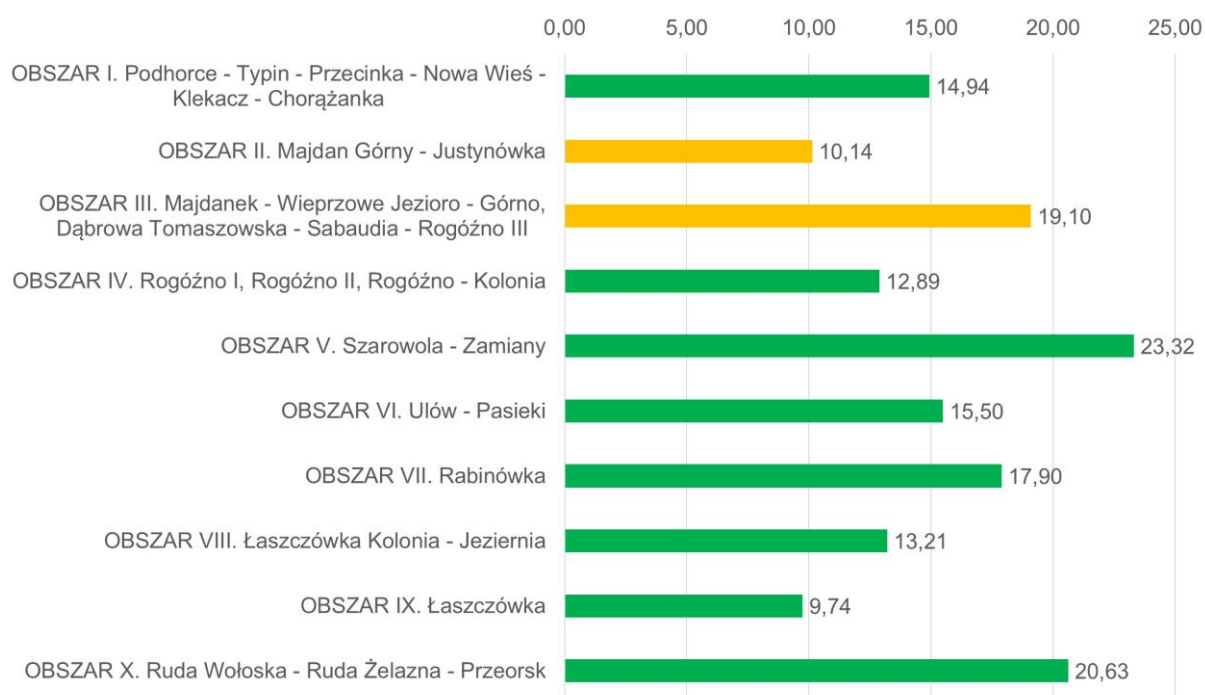
Wykres 9. Porównanie wartości wskaźnika „Liczba osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)” dla obszaru rewitalizacji i średniej gminnej

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Tomaszowie Lubelskim

W przypadku wskaźnika „Liczba osób długotrwale bezrobotnych w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)” w podobszarze II. Majdan Górny – Justynówka wskaźnik przyjmował wartość poniżej średniej gminnej, podczas gdy dla podobszaru III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III wskaźnik należał do najwyższych wśród badanych jednostek.

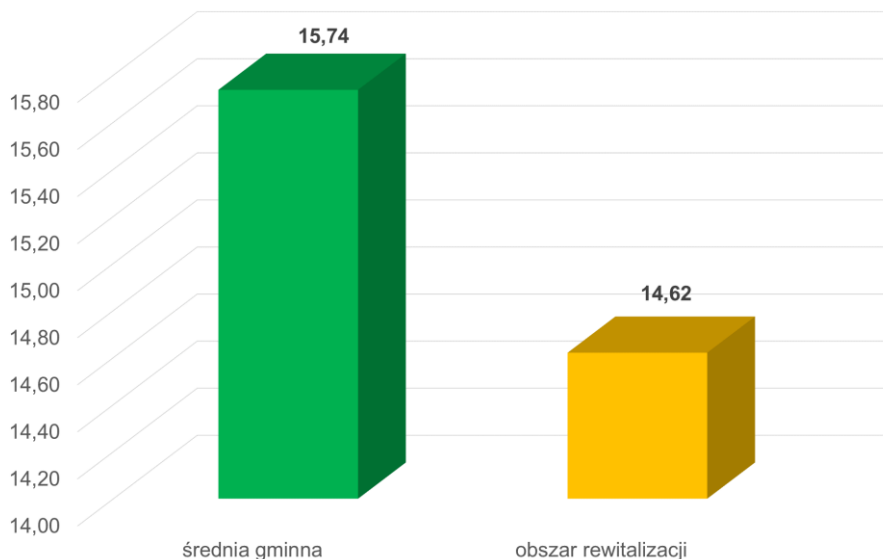
Wykres 10. Liczba osób długotrwale bezrobotnych w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Tomaszowie Lubelskim

Średnia wartość wskaźnika dla obszaru rewitalizacji była niższa od średniej wartości wskaźnika na terenie Gminy Tomaszów Lubelski.

Wykres 11. Porównanie wartości wskaźnika „Liczba osób długotrwale bezrobotnych w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)” dla obszaru rewitalizacji i średniej gminnej

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Tomaszowie Lubelskim

Pozostałe zjawiska społeczne

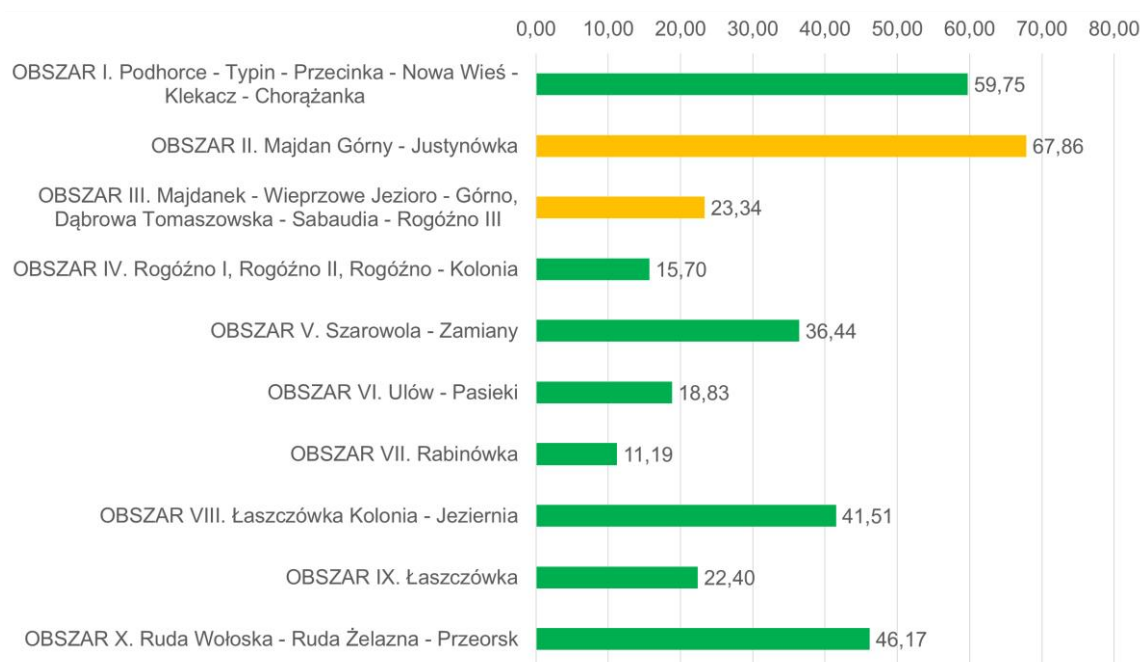
W trakcie diagnozy stanu obecnego sfery społecznej obszaru rewitalizacji przeanalizowano również te zjawiska społeczne, które są opisane za pomocą danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Biorąc pod uwagę specyfikę lokalnej społeczności oraz pojawiające się w jej obrębie problemy, zdecydowano się na badanie poszczególnych obszarów Gminy Tomaszów Lubelski za pomocą następujących wskaźników:

- Liczba osób objętych świadczeniami GOPS ogółem w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców),
- Liczba osób pobierających świadczenia z tytułu ubóstwa w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców),

- Liczba osób pobierających świadczenia z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców),
- Liczba osób pobierających świadczenia z tytułu niepełnosprawności w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców),
- Liczba osób pobierających świadczenia z tytułu alkoholizmu w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców),
- Liczba osób pobierających świadczenia z tytułu wsparcia osób starszych w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców),
- Liczba osób pobierających świadczenia z tytułu zaburzeń psychicznych w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców).

Wskaźnik „Liczba osób objętych świadczeniami GOPS ogółem w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)” odnosi się do ogólnej liczby osób korzystających ze świadczeń GOPS, bez podziału na typy świadczeń udzielanych ich beneficjentom. W podobszarze III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III wskaźnik przyjmował wartość poniżej średniej gminnej, podczas gdy dla podobszaru II. Majdan Górny – Justynówka wskaźnik był najwyższy spośród wszystkich badanych jednostek.

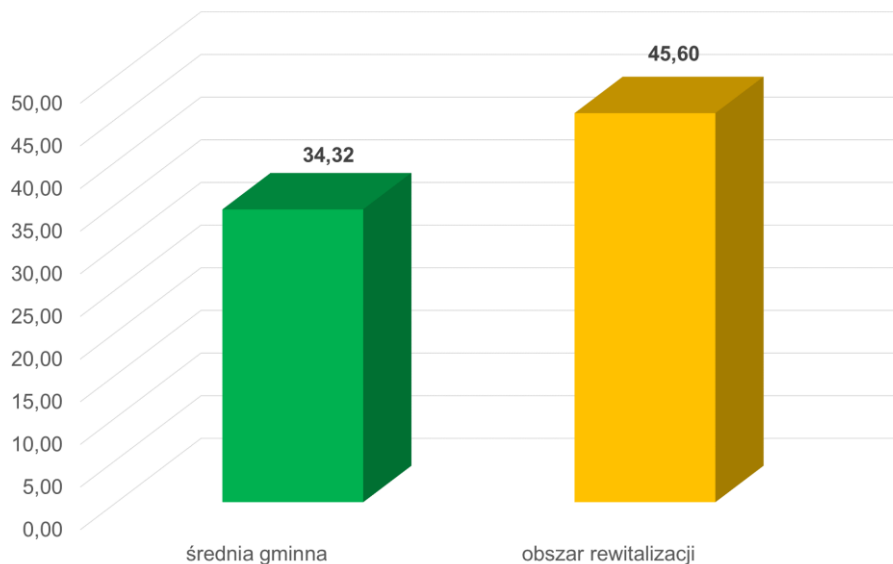
**Wykres 12. Liczba osób objętych świadczeniami GOPS ogółem
w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski
w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)**

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych udostępnionych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tomaszowie Lubelskim

Średnia wartość wskaźnika dla obszaru rewitalizacji jest wyższa od średniej dla Gminy, na co wpływ ma wysoka wartość wskaźnika w podobszarze II.

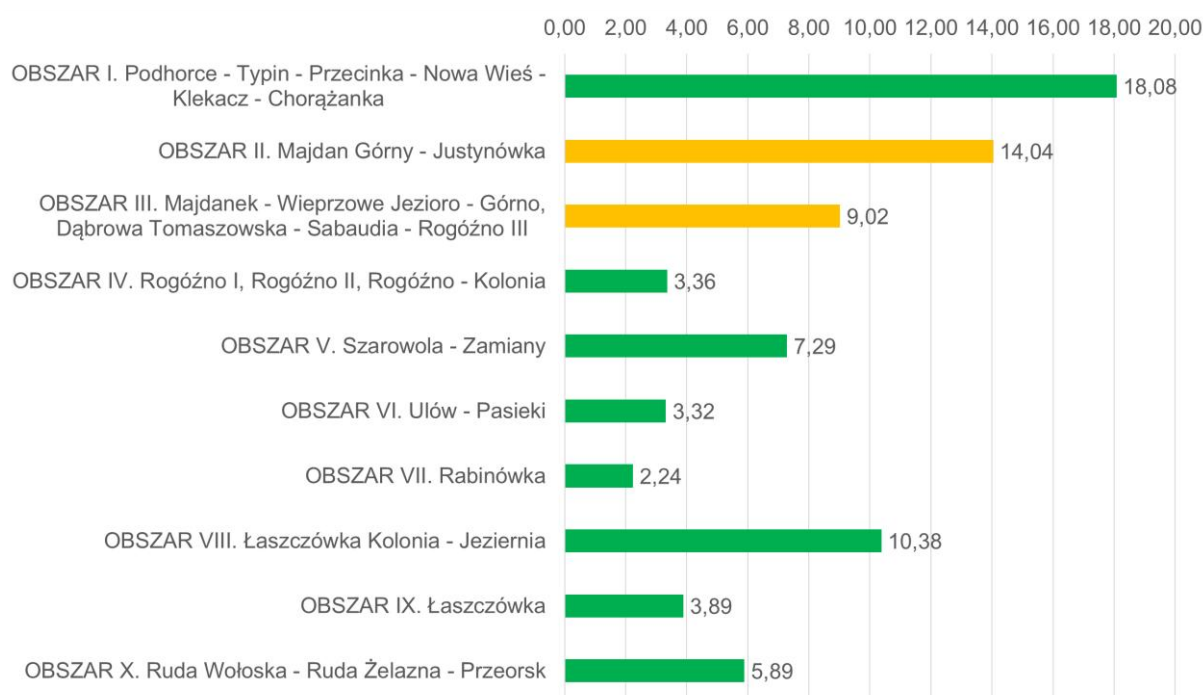
Wykres 13. Porównanie wartości wskaźnika „Liczba osób objętych świadczeniami GOPS ogółem w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)” dla obszaru rewitalizacji i średniej gminnej

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych udostępnionych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tomaszowie Lubelskim

Kolejnym badanym wskaźnikiem był wskaźnik dotyczący ubóstwa. Ubóstwo oznacza niski poziom zaspokojenia potrzeb (materialnych i niematerialnych), stanowi zagrożenie dla psychofizycznego rozwoju człowieka oraz utrudnia możliwość skutecznego uczestnictwa w społeczeństwie. Według danych GUS, największy odsetek gospodarstw domowych dotkniętych lub zagrożonych ubóstwem występuje we wschodniej części kraju oraz na wsiach i małych miastach. Częściej z ubóstwem mierzą się rodziny wielodzietne. Analiza kształtowania się wskaźnika dotyczącego liczby osób pobierających świadczenia GOPS z tytułu ubóstwa w poszczególnych jednostkach wykazała, iż oba podobszary obszaru rewitalizacji cechowały się wartościami wskaźnika wyższymi od średniej gminnej.

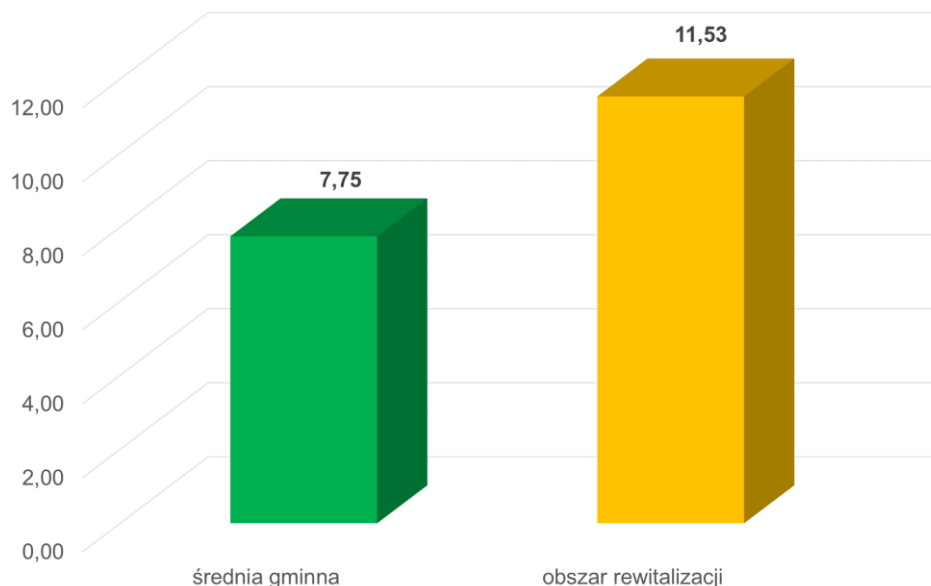
Wykres 14. Liczba osób pobierających świadczenia z tytułu ubóstwa w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tomaszowie Lubelskim

Średnia wartość wskaźnika dla obszaru rewitalizacji była wyższa od średniej gminnej.

Wykres 15. Porównanie wartości wskaźnika „Liczba osób pobierających świadczenia z tytułu ubóstwa w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)” dla obszaru rewitalizacji i średniej gminnej

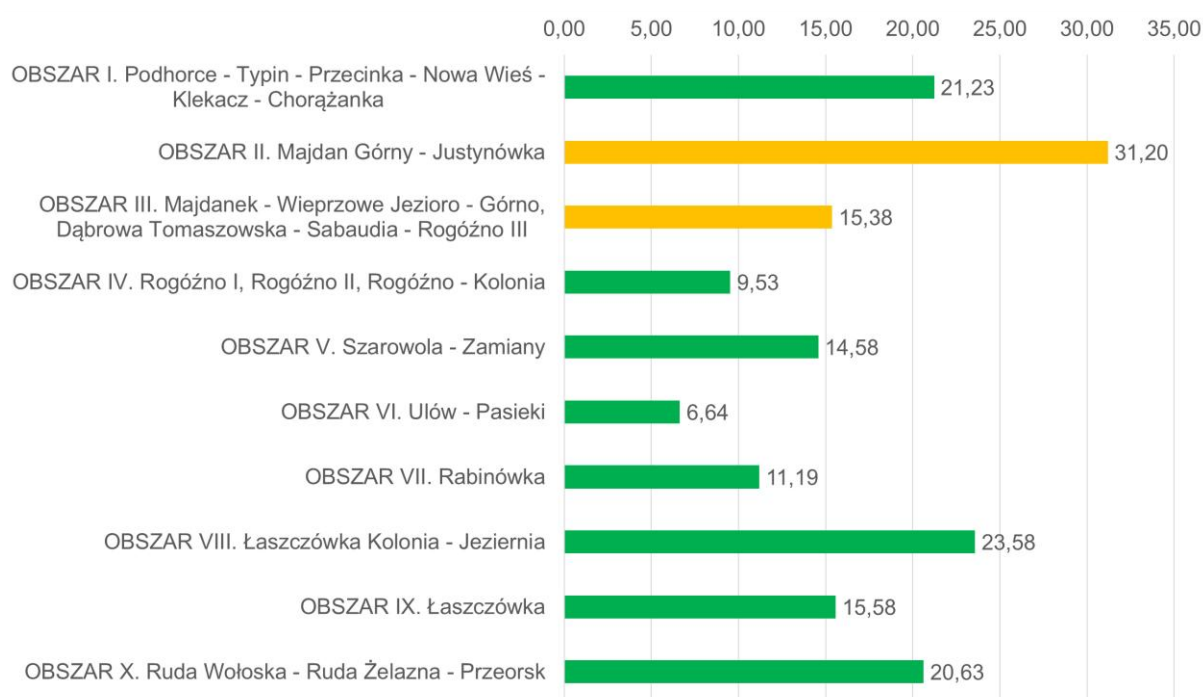

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tomaszowie Lubelskim

Zbadano również, jak kształtuje się liczba osób, które pobierają świadczenia GOPS z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby. Choroba uznana jest za długotrwałą wtedy, gdy dotknięte nią osoby pozostają przez długi czas pod opieką lekarską, a schorzenie, na które cierpią, często nie jest możliwe do całkowitego wyleczenia. Ciężka choroba natomiast to taka, która zagraża życiu człowieka. Długotrwała lub ciężka choroba oznacza utrudnienie, ograniczenie lub uniemożliwienie w pełni sprawnego funkcjonowania chorego w środowisku ze względu na stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy. Wiąże się także z ponoszeniem wysokich kosztów leczenia, a tym samym z trudnościami finansowymi i materialnymi długotrwale chorych osób. Chorzy dotknięci ciężką lub długotrwałą chorobą pozostają często pod opieką rodziny, której członkowie są z tego powodu często zmuszeni do ograniczenia lub rezygnacji z pracy zarobkowej.

Wskaźnikiem, który został wybrany do zobrazowania skali zjawiska na terenie Gminy Tomaszów Lubelski jest „Liczba osób pobierających świadczenia z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)”. W podobszarze III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III wskaźnik przyjmował wartość poniżej średniej gminnej, podczas gdy dla podobszaru II. Majdan Górny – Justynówka wskaźnik cechował się wartością najwyższą wśród wszystkich badanych jednostek.

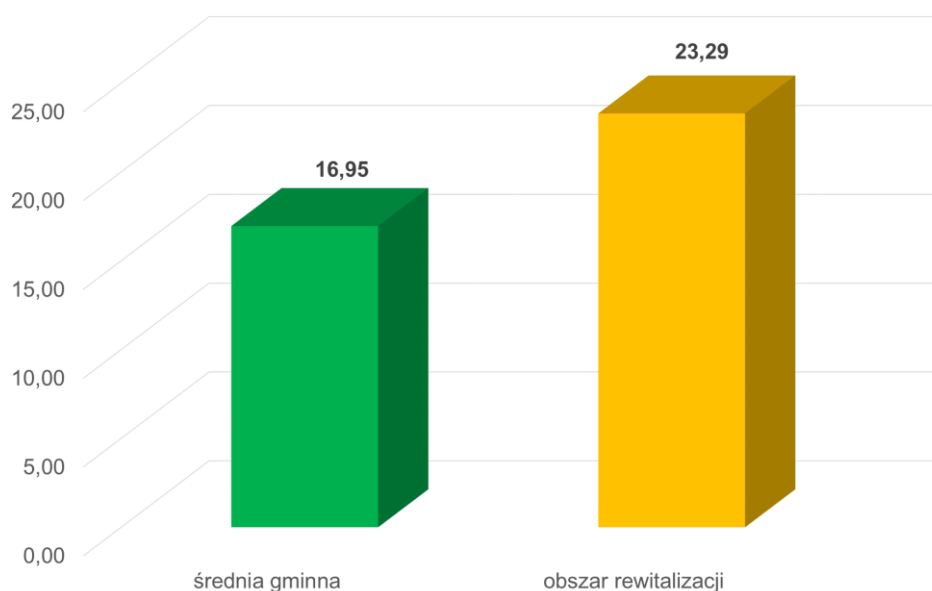
Wykres 16. Liczba osób pobierających świadczenia z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych udostępnionych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tomaszowie Lubelskim

Średnia wartość wskaźnika dla obszaru rewitalizacji była większa od średniej gminnej.

Wykres 17. Porównanie wartości wskaźnika „Liczba osób pobierających świadczenia z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)” dla obszaru rewitalizacji i średniej gminnej

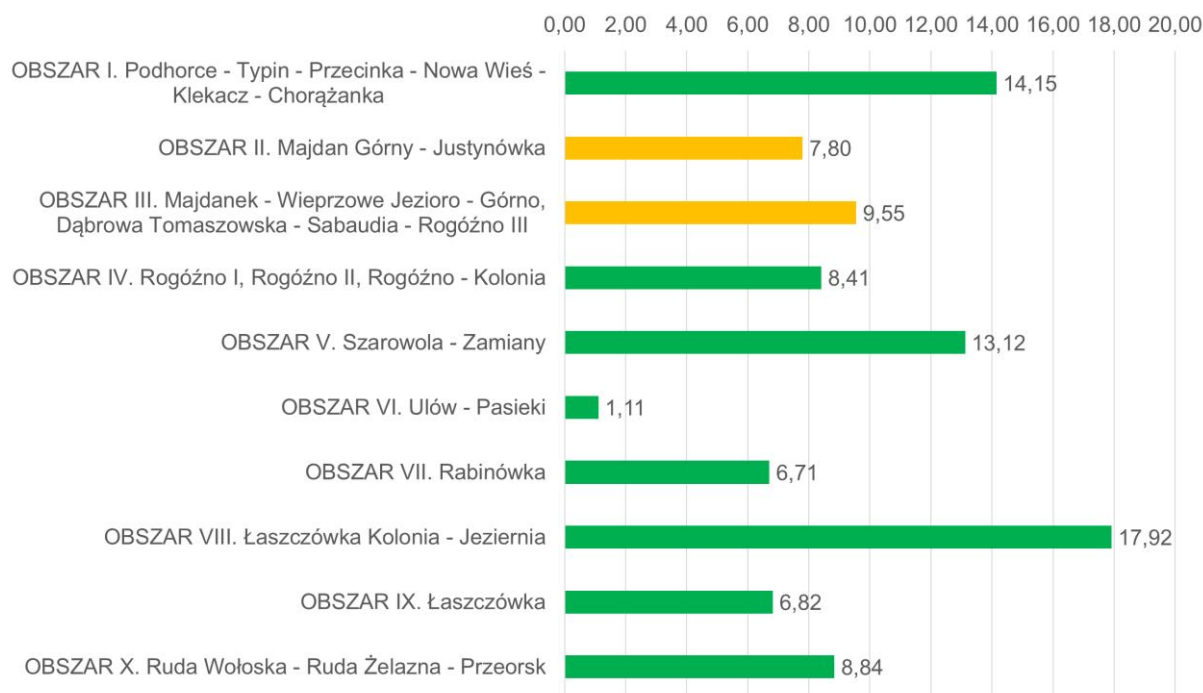
Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych udostępnionych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tomaszowie Lubelskim

Zjawiskiem o charakterze społecznym poddanym analizie jest również niepełnosprawność. Niepełnosprawność stanowi poważne wyzwanie zarówno dla osób z niepełnosprawnością jak też dla ich rodzin oraz społeczności, w których żyją. Niepełnosprawność może utrudniać codzienne funkcjonowanie i zaspokajanie potrzeb przez osoby, które są nią dotknięte oraz przez ich rodziny. Jednocześnie, osoby z niepełnosprawnościami są w większym stopniu narażone na wykluczenie społeczne, a społeczności, których są częścią, często nie są świadome problemów z jakimi one się borykają.

Wskaźnikiem analizowanym do zbadania tego zjawiska na terenie Gminy Tomaszów Lubelski jest „Liczba osób pobierających świadczenia z tytułu niepełnosprawności w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)”. Podobszar III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III cechował się wyższą od średniej gminnej wartością tego wskaźnika, podczas

gdy wartość wskaźnika w podobzarze II. Majdan Górny – Justynówka nie przekraczała średniej gminnej.

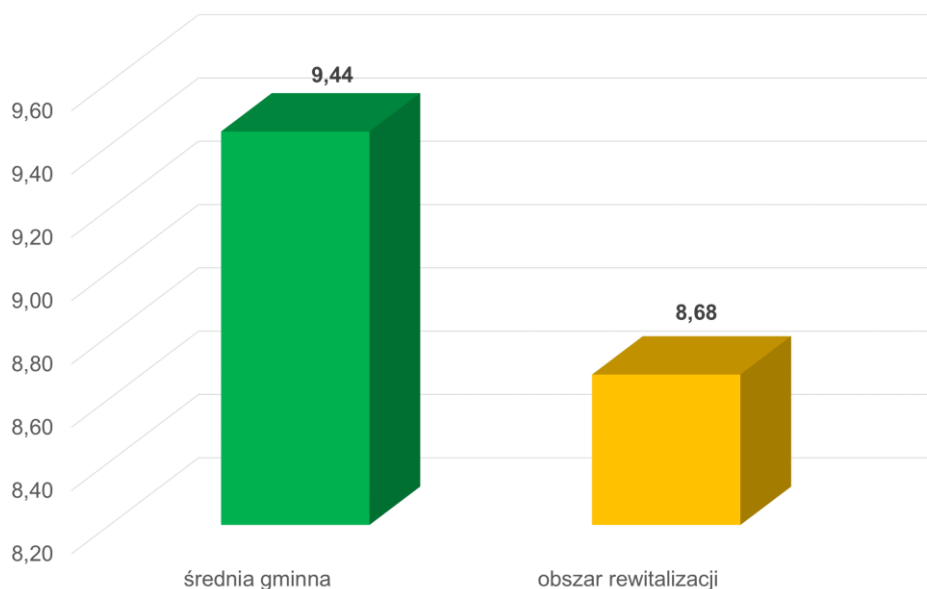
Wykres 18. Liczba osób pobierających świadczenia z tytułu niepełnosprawności w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych udostępnionych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tomaszowie Lubelskim

Średnia dla obszaru rewitalizacji była niższa od średniej gminnej.

Wykres 19. Porównanie wartości wskaźnika „Liczba osób pobierających świadczenia z tytułu niepełnosprawności w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)” dla obszaru rewitalizacji i średniej gminnej

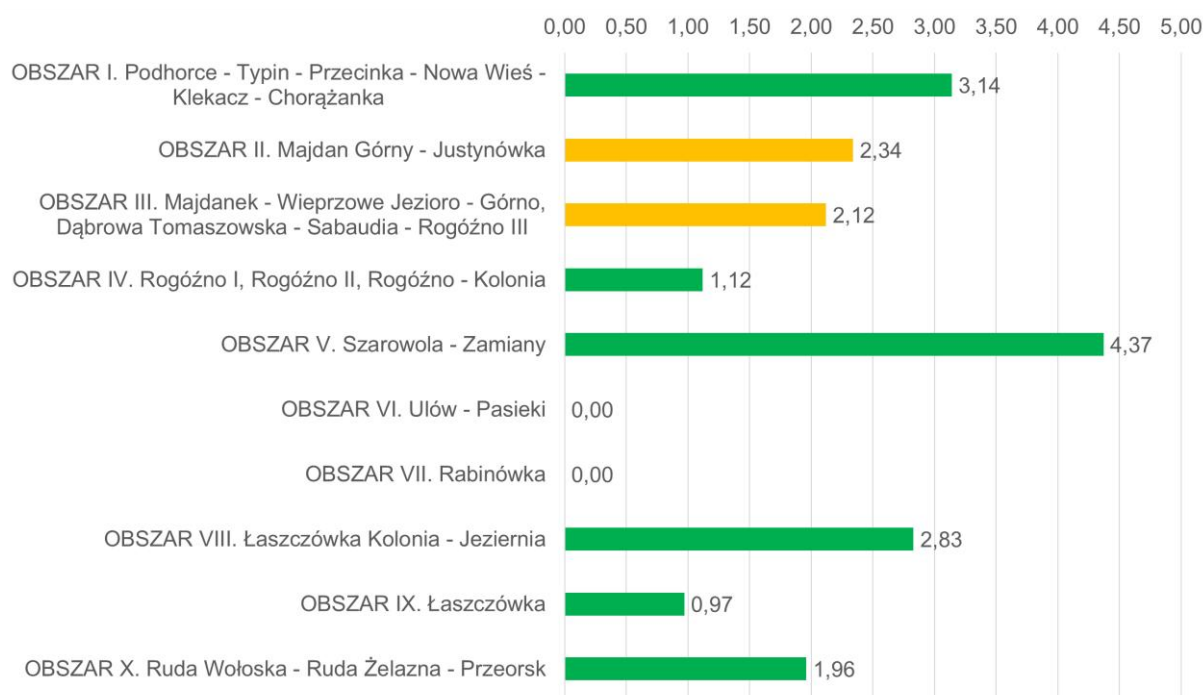

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych udostępnionych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tomaszowie Lubelskim

Analiza stanu obecnego obejmowała również badanie, w jaki sposób alkoholizm wpływa na korzystanie ze świadczeń GOPS w poszczególnych jednostkach Gminy Tomaszów Lubelski. Alkoholizm, rozumiany jako przewlekłe, postępujące i potencjalnie śmiertelne zaburzenie związane z nadmiernym, kompulsywnym spożywaniem napojów alkoholowych, charakteryzuje się utratą kontroli nad ilością spożywanego alkoholu. Upośledza funkcjonowanie na poziomie rodzinnym i zawodowym. Systematycznie obniża jakość życia, prowadząc do fizycznego i psychicznego uzależnienia od alkoholu. Osoby uzależnione często nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w rodzinie i społeczności, stają się w takich przypadkach beneficjentami pomocy społecznej. Zjawisko przeanalizowano za pomocą wskaźnika „Liczba osób pobierających świadczenia z tytułu alkoholizmu w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski

w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)". W obu podobszarach obszaru rewitalizacji wartość wskaźnika była wyższa od średniej gminnej.

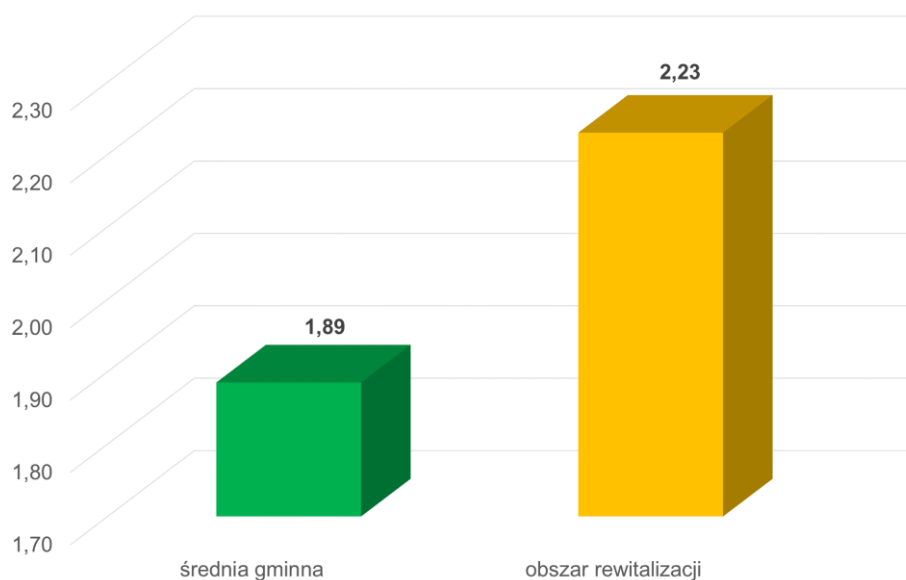
Wykres 20. Liczba osób pobierających świadczenia z tytułu alkoholizmu w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych udostępnionych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tomaszowie Lubelskim

Średnia dla obszaru rewitalizacji była wyższa od średniej gminnej.

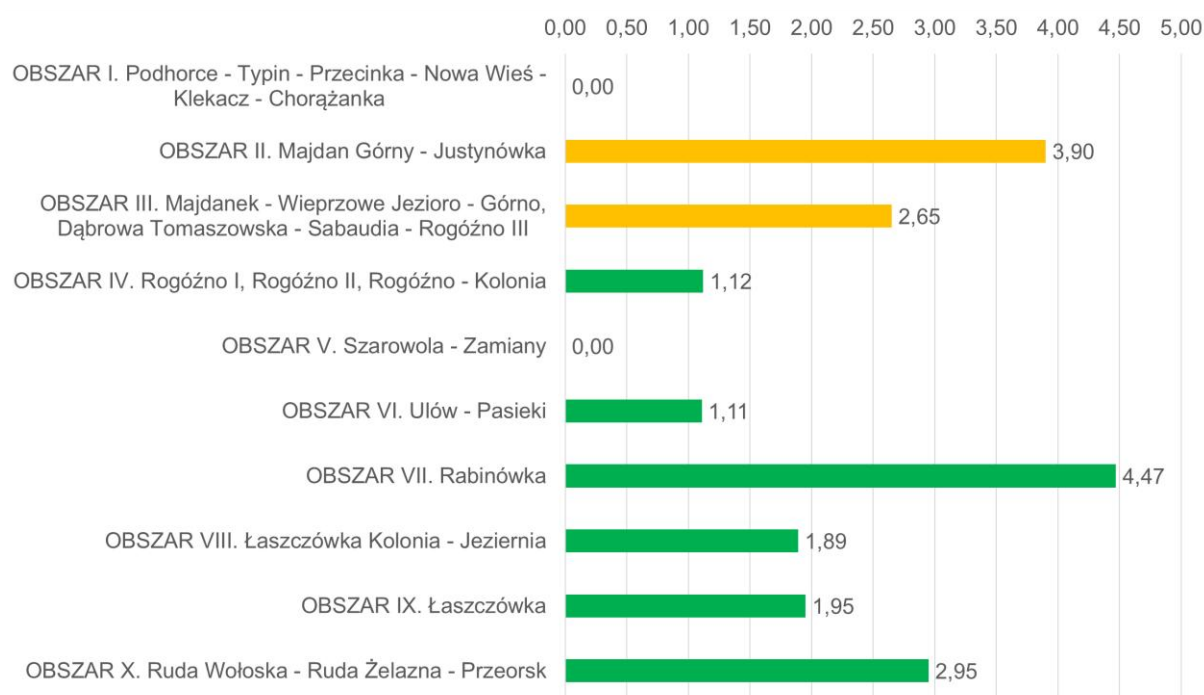
Wykres 21. Porównanie wartości wskaźnika „Liczba osób pobierających świadczenia z tytułu alkoholizmu w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)” dla obszaru rewitalizacji i średniej gminnej

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych udostępnionych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tomaszowie Lubelskim

Zbadano również zjawisko zapotrzebowania na pomoc społeczną udzielaną na rzecz osób starszych. Jest ona udzielana w różnych formach: w miejscu zamieszkania podopiecznego, w formie dziennego pobytu w ośrodku wsparcia albo stałego zamieszkania w domu pomocy społecznej. W ramach diagnozy stanu obecnego przeanalizowano kształtowanie się wartości wskaźnika „Liczba osób pobierających świadczenia z tytułu wsparcia osób starszych w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)”. W obu podobszarach wskaźnik przyjmował wartości powyżej średniej gminnej.

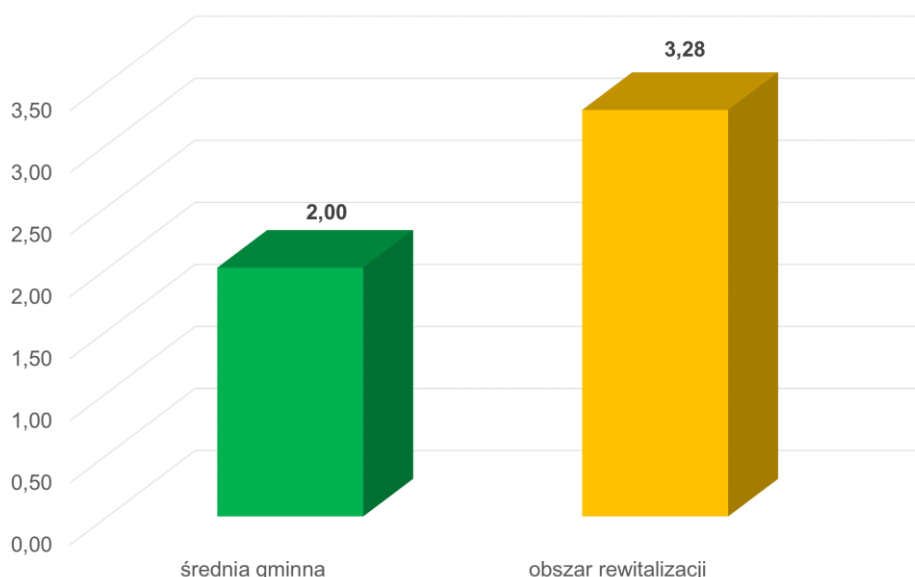
Wykres 22. Liczba osób pobierających świadczenia z tytułu wsparcia osób starszych w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tomaszowie Lubelskim

Średnia wartość wskaźnika dla obszaru rewitalizacji była wyższa od średniej gminnej.

Wykres 23. Porównanie wartości wskaźnika „Liczba osób pobierających świadczenia z tytułu wsparcia osób starszych w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)” dla obszaru rewitalizacji i średniej gminnej

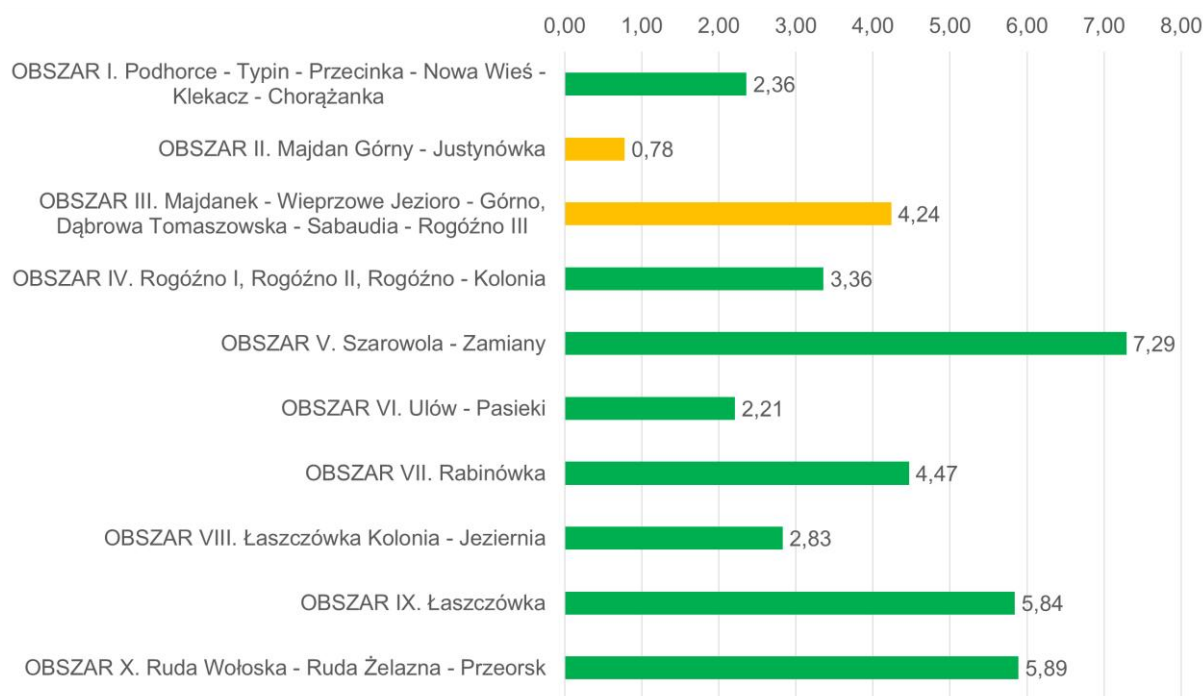
Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tomaszowie Lubelskim

Ostatnim zjawiskiem sfery społecznej zbadanym w toku analizy stanu obecnego było zapotrzebowanie na pomoc udzielaną osobom z zaburzeniami psychicznymi. Zdrowie psychiczne oraz wszelkie problemy rodzinne i społeczne wynikające z jego dysfunkcji należą do zjawisk społecznych coraz mocniej obecnych w dyskusji publicznej. Coraz częściej odbiorcami usług instytucji pomocy społecznej są osoby i rodziny doświadczające kryzysów psychicznych poszukujące szerokiego wsparcia, od poradnictwa po pracę socjalną rozumianą jako działalność skoncentrowaną na odzyskiwaniu i wzmacnianiu zdolności do życia w społeczeństwie. Wsparcie zapewniają im między innymi gminne ośrodki pomocy społecznej, które wspierają obszar aktywności społecznej osób dotkniętych problemami ze zdrowiem psychicznym, ich funkcjonowanie w rodzinie, w lokalnej społeczności, zapobieganie wykluczeniu.

Zjawisko to zbadano za pomocą wskaźnika „Liczba osób pobierających świadczenia z tytułu zaburzeń psychicznych w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)”.

Podobszar III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III cechował się wyższą od średniej gminnej wartością tego wskaźnika, podczas gdy wartość wskaźnika w podobszarze II. Majdan Górny – Justynówka nie przekraczała średniej gminnej.

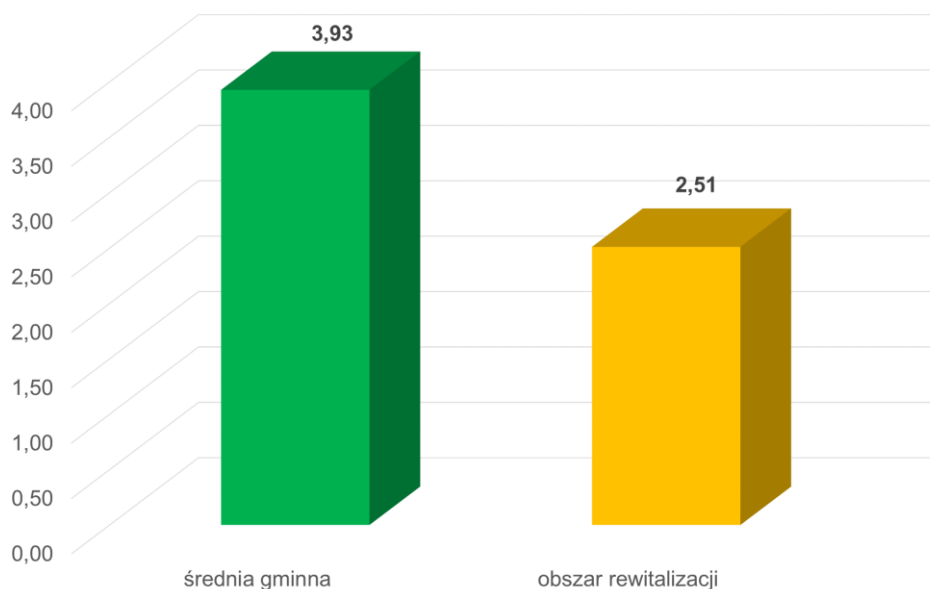
Wykres 24. Liczba osób pobierających świadczenia z tytułu zaburzeń psychicznych w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tomaszowie Lubelskim

Średnia wartość wskaźnika dla obszaru rewitalizacji była również niższa od średniej gminnej.

Wykres 25. Porównanie wartości wskaźnika „Liczba osób pobierających świadczenia z tytułu zaburzeń psychicznych w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)” dla obszaru rewitalizacji i średniej gminnej

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tomaszowie Lubelskim

Przestępczość

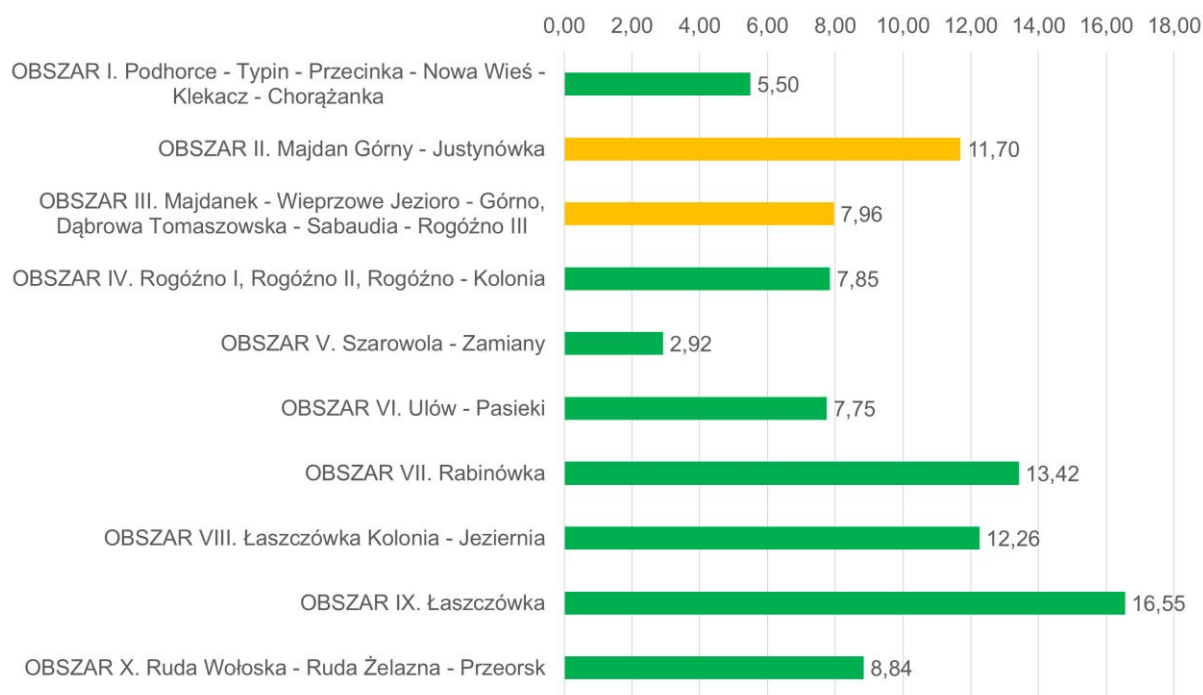
Ustawa o rewitalizacji do głównych problemów sfery społecznej zalicza wysoki poziom przestępczości na danym obszarze. Przestępczość zmniejsza poczucie bezpieczeństwa mieszkańców, obniża jakość życia, wpływa negatywnie na integrację lokalnej społeczności. Do opisu tego kryterium posłużono się wskaźnikami:

- Liczba przestępstw popełnionych w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców);
- Liczba wykroczeń popełnionych w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców).

W podobszarze III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III wskaźnik „Liczba przestępstw popełnionych w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski

w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)” przyjmował wartość poniżej średniej gminnej, podczas gdy dla podobszaru II. Majdan Górny – Justynówka wskaźnik cechował się wartością przewyższającą średnią gminną.

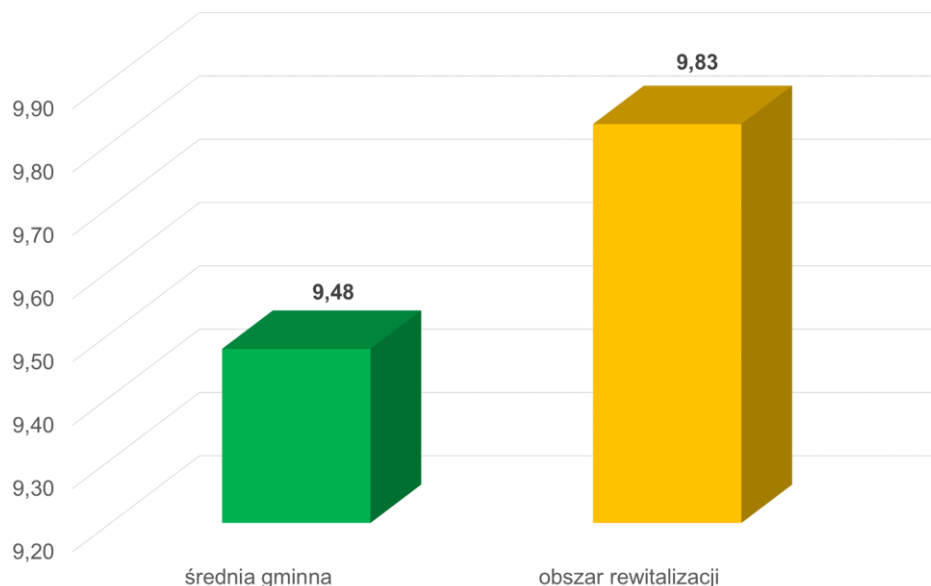
Wykres 26. Liczba przestępstw popełnionych w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Gminy Tomaszów Lubelski

Średnia dla obszaru rewitalizacji była wyższa od średniej gminnej, na co wpływ miało przede wszystkim kształtowanie się wartości wskaźnika w podobszarze II.

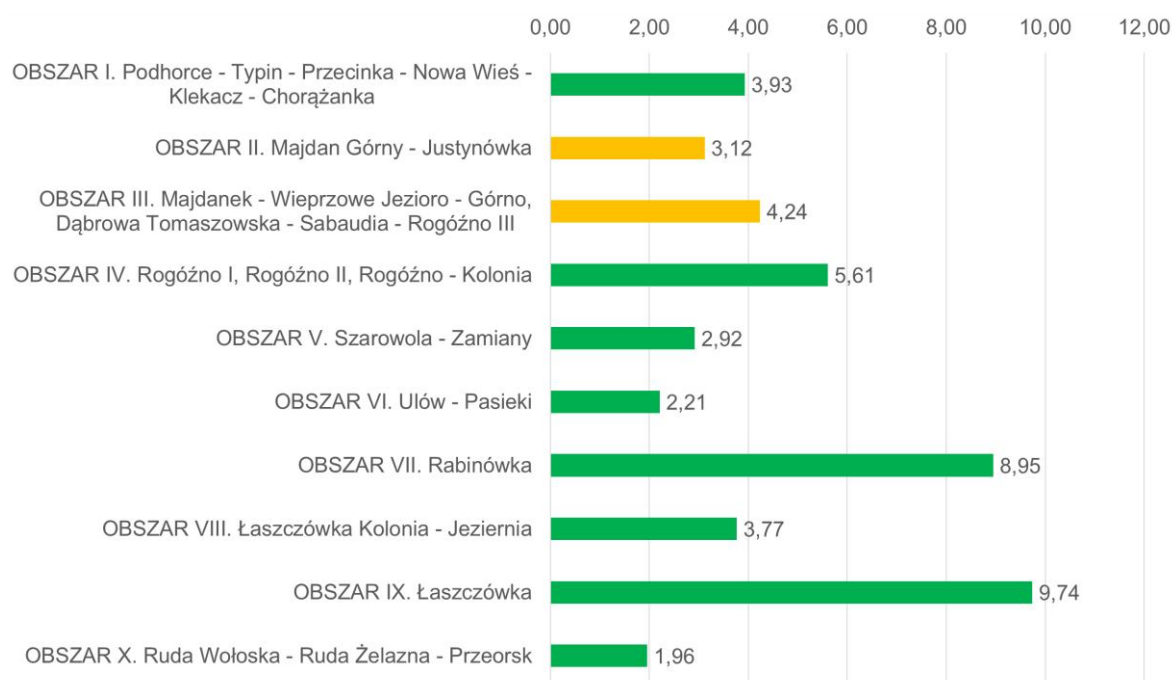
Wykres 27. Porównanie wartości wskaźnika „Liczba przestępstw popełnionych w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)” dla obszaru rewitalizacji i średniej gminnej

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Gminy Tomaszów Lubelski

W przypadku wskaźnika „Liczba wykroczeń popełnionych w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)” oba podobszary obszaru rewitalizacji cechowały się wartościami wskaźnika niższymi od średniej gminnej.

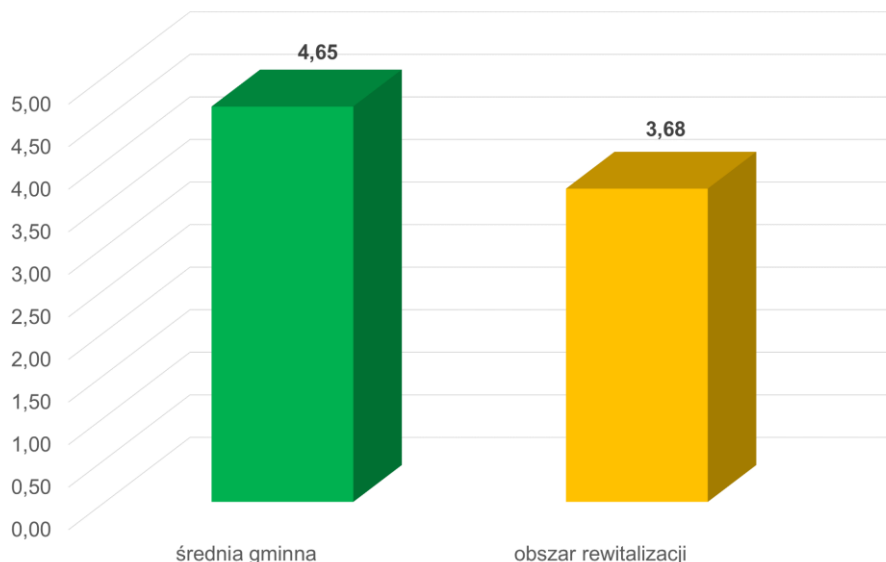
Wykres 28. Liczba wykroczeń popełnionych w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Gminy Tomaszów Lubelski

Średnia dla obszaru również była niższa od średniej gminnej.

Wykres 29. Porównanie wartości wskaźnika „Liczba wykroczeń popełnionych w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)” dla obszaru rewitalizacji i średniej gminnej

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Gminy Tomaszów Lubelski

SFERA GOSPODARCZA

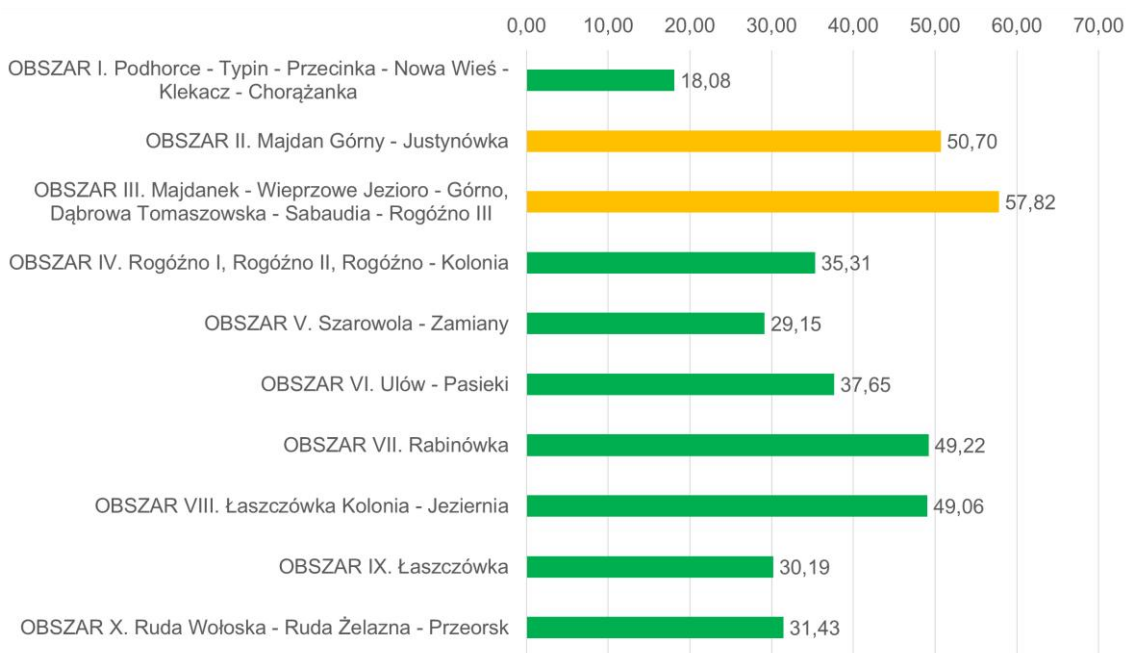
Funkcjonowanie sfery gospodarczej poszczególnych jednostek wyznaczonych na terenie Gminy Tomaszów Lubelski zostało zbadane za pomocą wskaźników:

- Liczba przedsiębiorstw (na 1000 mieszkańców),
- Liczba gospodarstw rolnych (na 1000 mieszkańców),
- Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych (na 1000 mieszkańców).

Wskaźnik dotyczący liczby przedsiębiorstw na 1000 mieszkańców jest podstawowym miernikiem aktywności gospodarczej badanych obszarów. Na tle Gminy zdecydowanie wyróżniają się podobszary: III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno,

który cechuje się najwyższą wartością wskaźnika, znacznie przekraczającą wartość, które odnotowano w pozostałych obszarach oraz II. Majdan Górny – Justynówka.

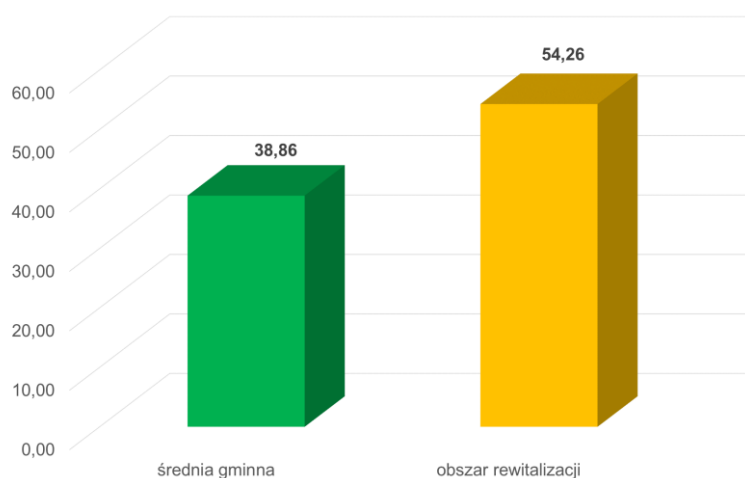
Wykres 30. Liczba przedsiębiorstw (na 1000 mieszkańców)

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Gminy Tomaszów Lubelski

Obszar rewitalizacji cechował się wyższą łączną wartością wskaźnika od średniej gminnej.

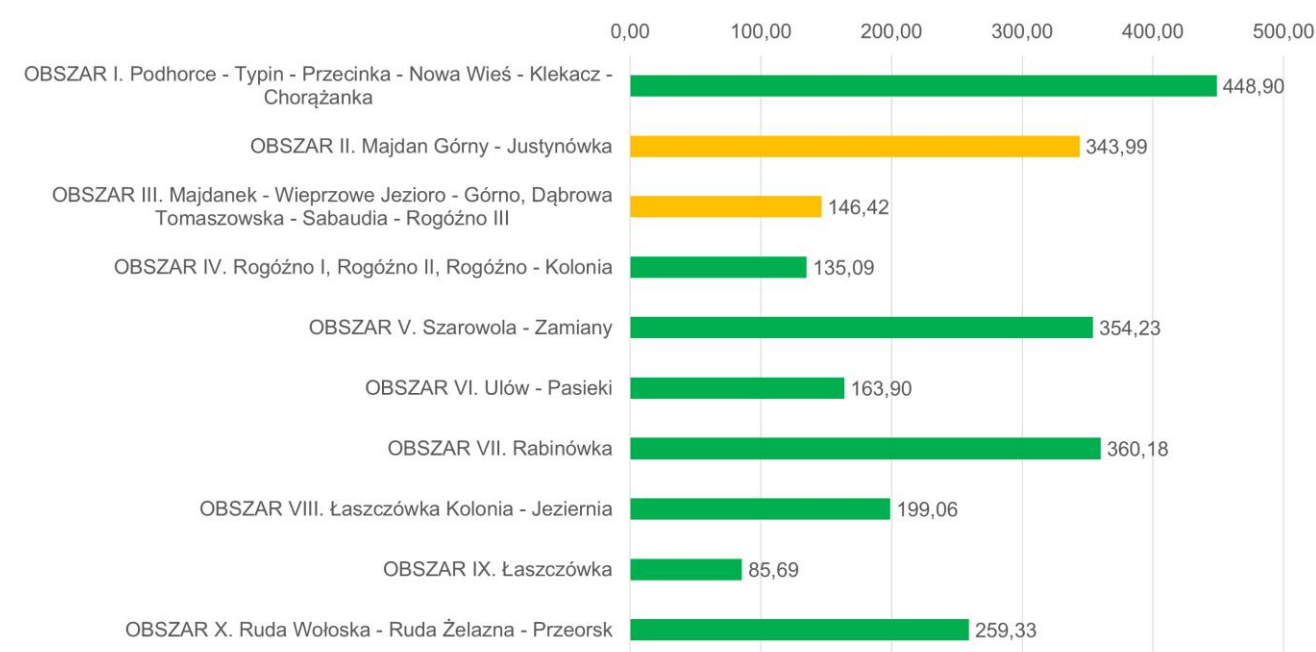
Wykres 31. Porównanie wartości wskaźnika „Liczba przedsiębiorstw (na 1000 mieszkańców)” dla obszaru rewitalizacji i średniej gminnej

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Gminy Tomaszów Lubelski

W przypadku liczby gospodarstw rolnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, w podobzarze III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III wskaźnik przyjmował wartość poniżej średniej gminnej, podczas gdy dla podobzaru II. Majdan Górny – Justynówka wskaźnik cechował się wartością przewyższającą średnią gminną.

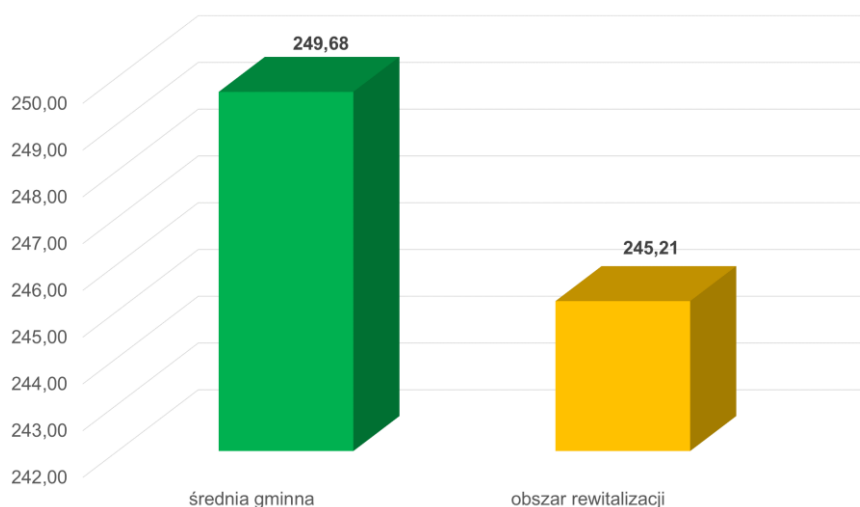
Wykres 32. Liczba gospodarstw rolnych (na 1000 mieszkańców)

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Gminy Tomaszów Lubelski

Średnia dla obszaru rewitalizacji była niższa od średniej gminnej.

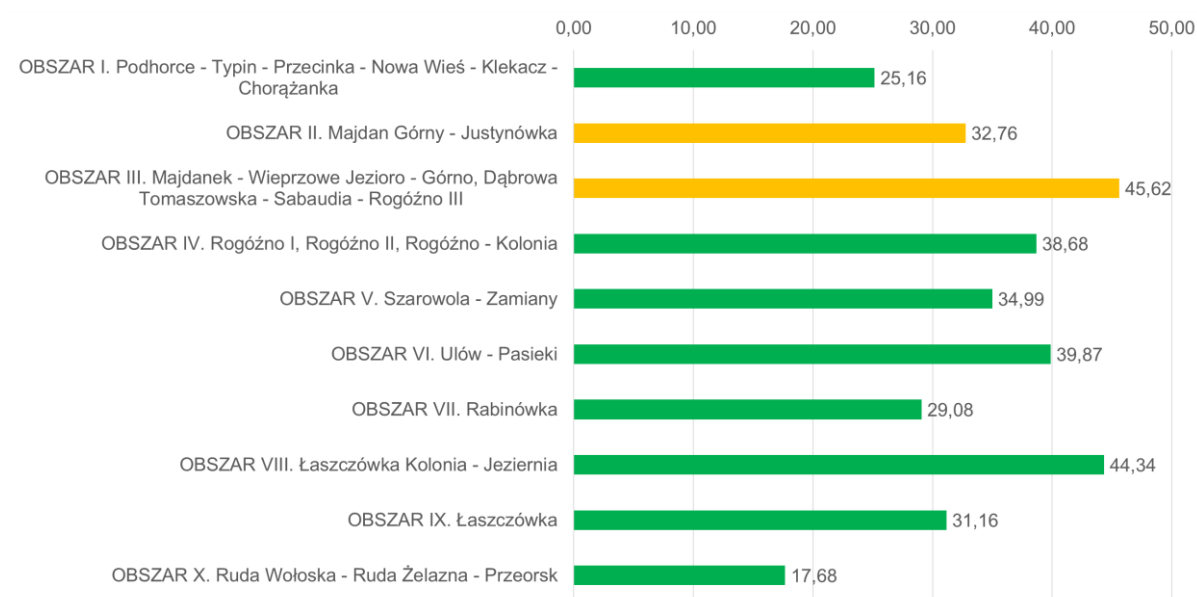
Wykres 33. Porównanie wartości wskaźnika „Liczba gospodarstw rolnych (na 1000 mieszkańców)” dla obszaru rewitalizacji i średniej gminnej

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Gminy Tomaszów Lubelski

Analiza wskaźnika dotyczącego liczby wyrejestrowanych podmiotów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wykazała, iż w podobszarze II. Majdan Górny – Justynówka wskaźnik przyjmował wartość poniżej średniej gminnej, podczas gdy podobszar III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóżno III cechował się najwyższą wartością wskaźnika spośród wszystkich badanych jednostek.

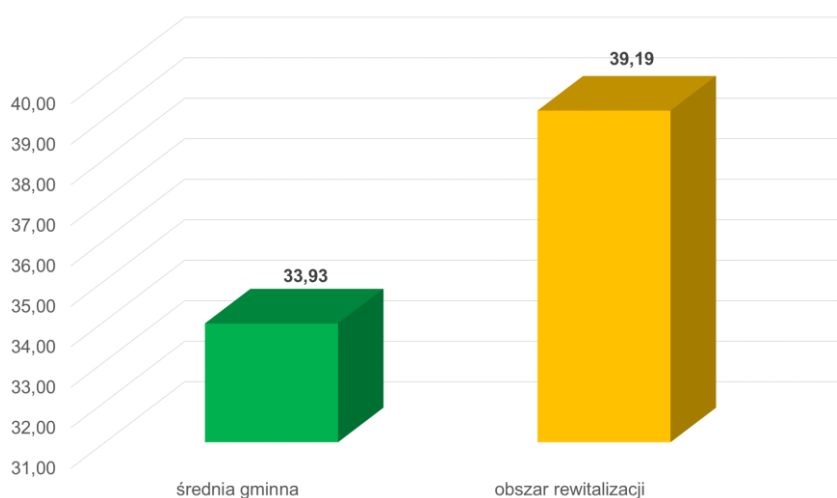
**Wykres 34. Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych
(na 1000 mieszkańców)**

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Gminy Tomaszów Lubelski

Łączna średnia dla obszaru rewitalizacji była wyższa od średniej dla Gminy.

Wykres 35. Porównanie wartości wskaźnika „Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych (na 1000 mieszkańców)” dla obszaru rewitalizacji i średniej gminnej

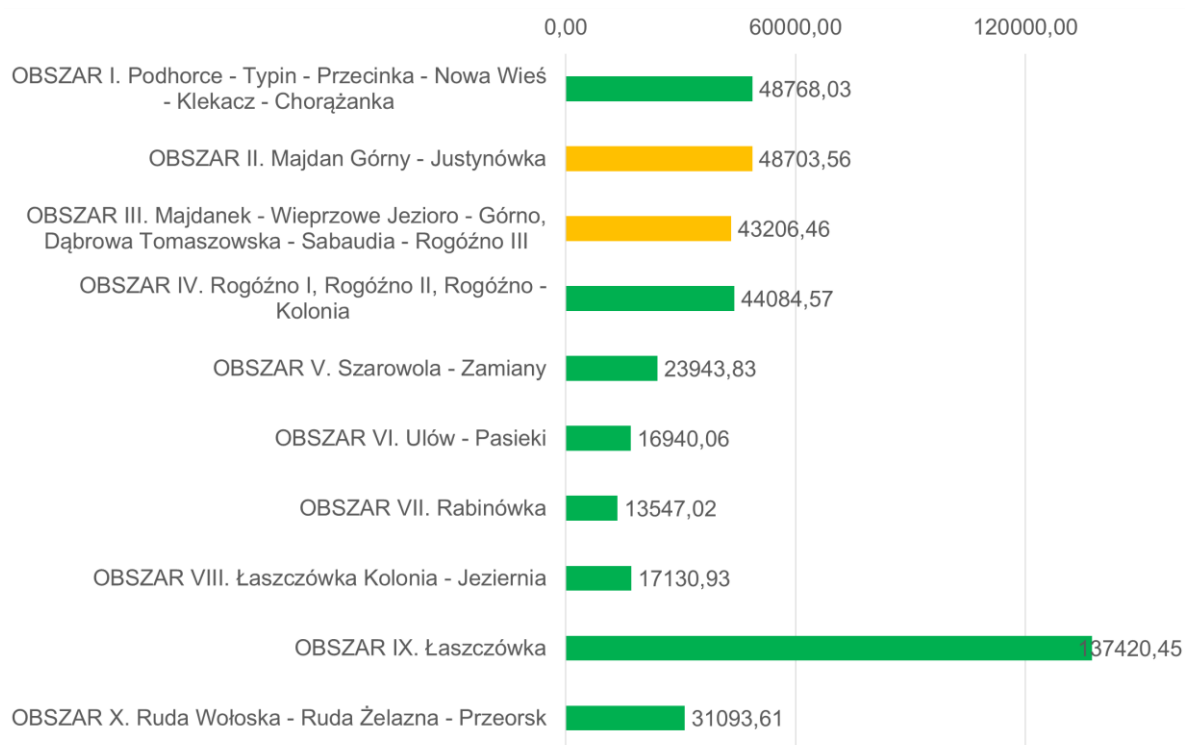

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Gminy Tomaszów Lubelski

OCHRONA ŚRODOWISKA

Do głównych problemów związanych z ochroną środowiska obszaru rewitalizacji zaliczono problemy z azbestem pokrywającym dachy budynków, z uwagi na fakt, iż jest on niebezpieczny dla zdrowia i powinien zostać jak najszybciej zutylizowany. Na terenie Gminy Tomaszów Lubelski trwa proces usuwania azbestu z pokryć dachowych. Wartość wskaźnika „Wyroby azbestowe pozostałe do unieszkodliwienia w kg/km² powierzchni w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku” w obu podobszarach obszaru rewitalizacji była wyższa od średniej gminnej.

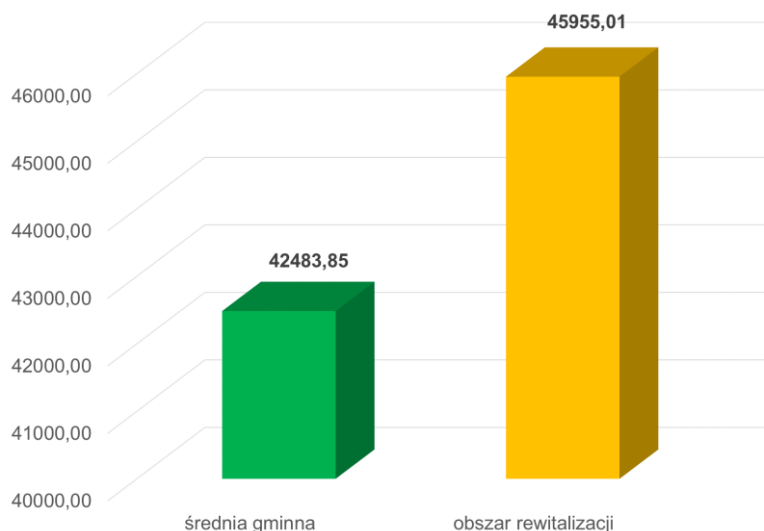
Wykres 36. Wyroby azbestowe pozostałe do unieszkodliwienia (w kg/km² powierzchni w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku)

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Gminy Tomaszów Lubelski

Średnia łączna dla obszaru rewitalizacji była wyższa od średniej dla Gminy.

Wykres 37. Porównanie wartości wskaźnika „Wyroby azbestowe pozostałe do unieszkodliwienia w poszczególnych obszarach Gminy Tomaszów Lubelski w 2020 roku (kg/km² powierzchni obszaru)” dla obszaru rewitalizacji i średniej gminnej

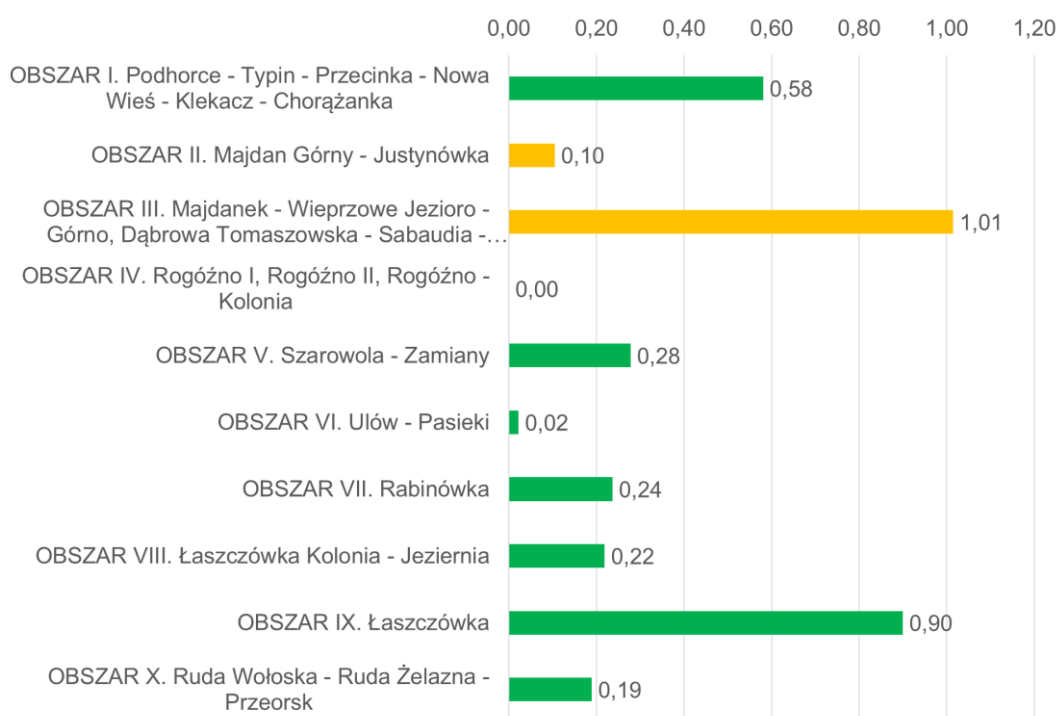

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Gminy Tomaszów Lubelski

SFERA TECHNICZNA

Do zbadania stanu obecnego sfery technicznej obszaru wykorzystano wskaźnik „Długość dróg gminnych wymagających remontu w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (km/na km² powierzchni obszaru)”. Dostępność infrastruktury drogowej dobrej jakości nie tylko podnosi jakość życia mieszkańców, ale także wpływa na poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego. Podobszar III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia – Rogóźno III, cechował się najwyższą wartością wskaźnika spośród wszystkich badanych jednostek.

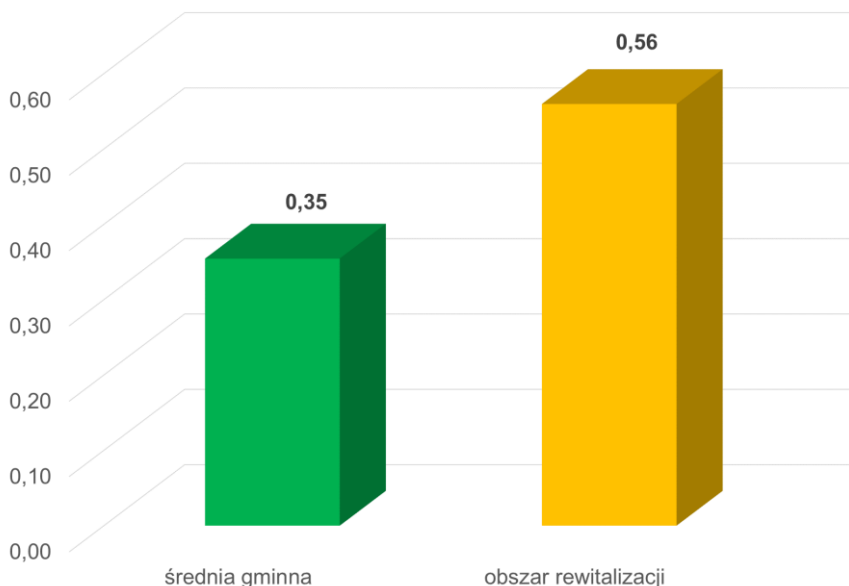
Wykres 38. Długość dróg gminnych wymagających remontu w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (km/km² powierzchni obszaru)

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Gminy Tomaszów Lubelski

Średnia wartość wskaźnika dla obszaru rewitalizacji jest niższa od średniej dla Gminy.

Wykres 39. Porównanie wartości wskaźnika „Długość dróg gminnych wymagających remontu w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (km/km² powierzchni obszaru)” dla obszaru rewitalizacji i średniej gminnej

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Gminy Tomaszów Lubelski

SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA

Ustawa o rewitalizacji definiuje problemy sfery przestrzenno-funkcjonalnej jako w szczególności niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny, brak dostępu do podstawowych usług lub ich niska jakość, niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niski poziom obsługi komunikacyjnej, niedobór lub niska jakość terenów publicznych.

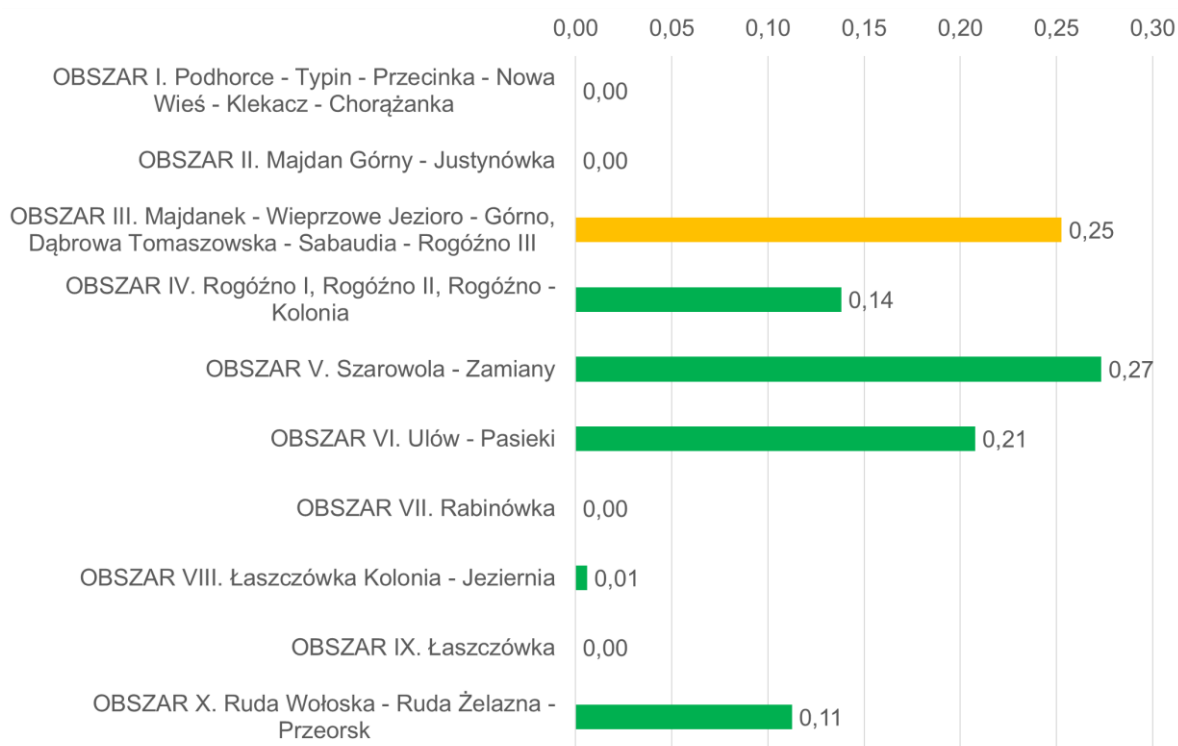
Do zbadania problemów sfery przestrzenno-funkcjonalnej na terenie Gminy Tomaszów Lubelski wykorzystano dwa wskaźniki:

- Długość tras rowerowych w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (km/km² powierzchni obszaru);

- Długość tras pieszych w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (km/km² powierzchni obszaru);
- Budynki, obiekty, miejsca, które pełniły funkcje społeczne a obecnie ulegają degradacji na km² powierzchni Gminy Tomaszów Lubelski;
- Dostęp do usług i handlu w 2020 roku w poszczególnych obszarach Gminy Tomaszów Lubelski (na 1000 mieszkańców).

W przypadku tras rowerowych, podobzar III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia – Rogóźno III należy do jednostek o najbardziej rozwiniętej sieci tras w porównaniu do powierzchni obszaru. W podobzarze II. Majdan Górny – Justynówka wskaźnik przyjął wartość 0.

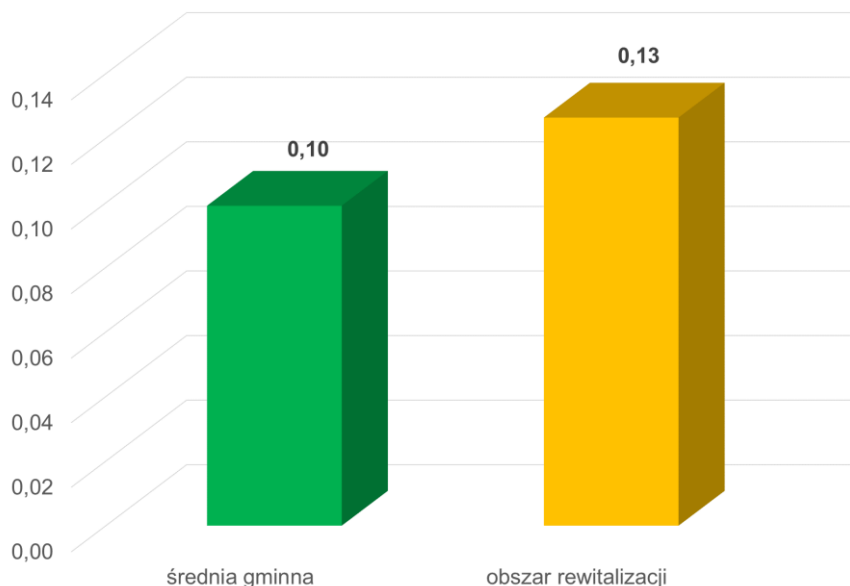
Wykres 40. Długość tras rowerowych w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (km/km² powierzchni obszaru)

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Gminy Tomaszów Lubelski

Średnia dla obszaru rewitalizacji była wyższa od średniej gminnej.

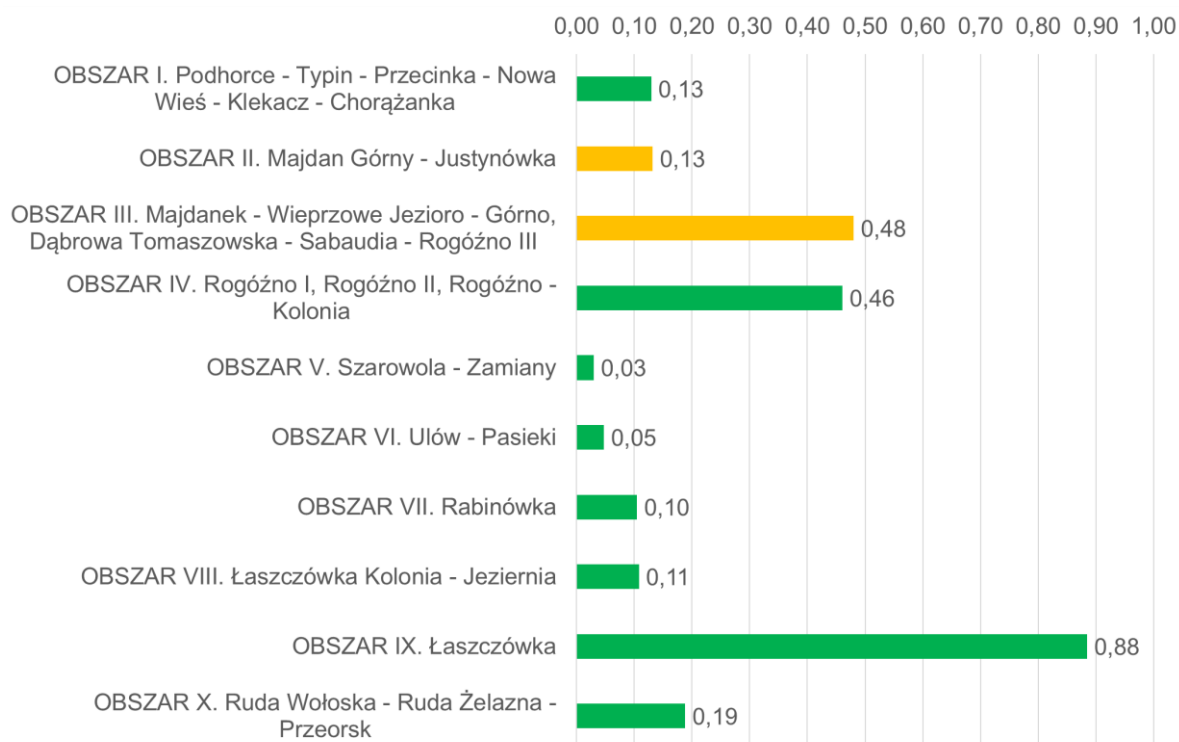
Wykres 41. Porównanie wartości wskaźnika „Długość tras rowerowych w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (km na km² powierzchni obszaru)” dla obszaru rewitalizacji i średniej gminnej

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Gminy Tomaszów Lubelski

W przypadku tras pieszych, podobszar III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia – Rogóźno III również należał do jednostek o najbardziej rozwiniętej sieci tras w porównaniu do powierzchni obszaru, podczas gdy w podobszarze II. Majdan Górny – Justynówka wskaźnik przyjął wartość poniżej średniej gminnej.

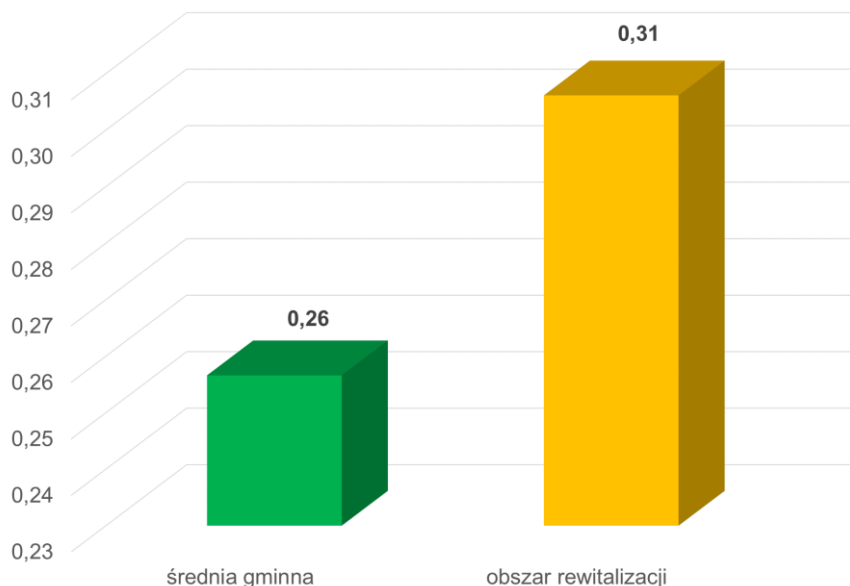
Wykres 42. Długość tras pieszych w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (km/km² powierzchni obszaru)

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Gminy Tomaszów Lubelski

Średnia dla obszaru rewitalizacji była wyższa od średniej gminnej.

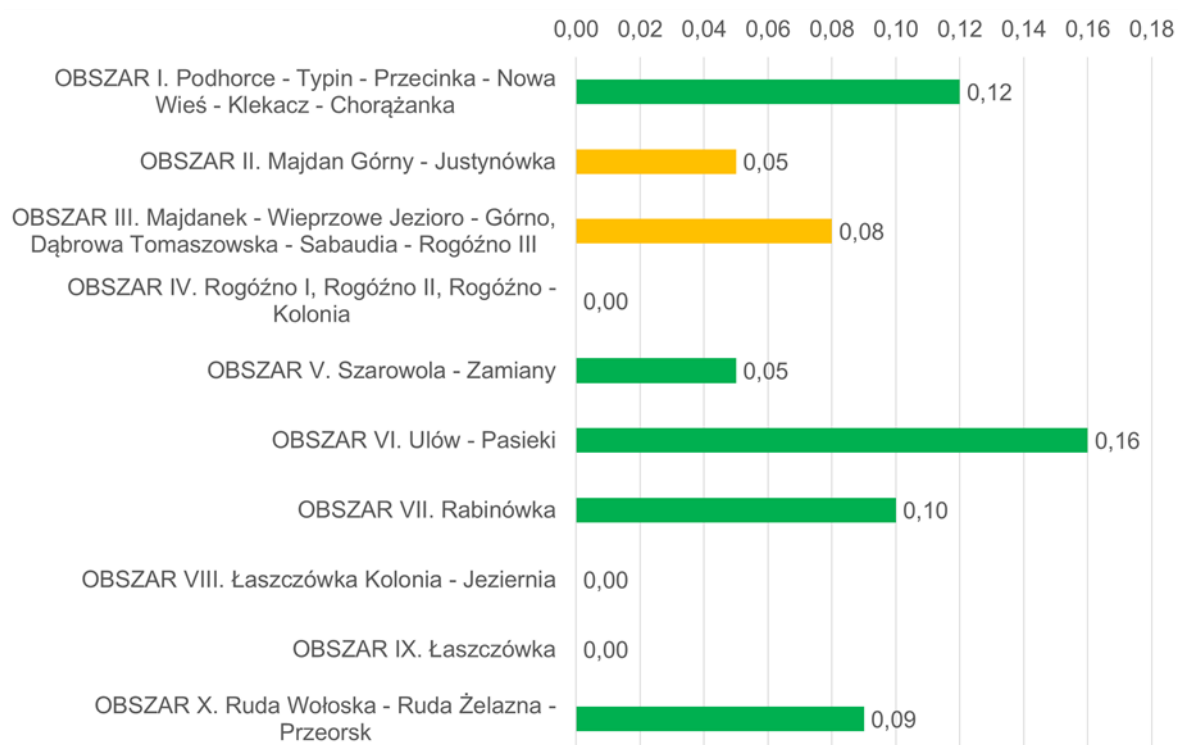
Wykres 43. Porównanie wartości wskaźnika „Długość tras pieszych w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (km na km² powierzchni obszaru)” dla obszaru rewitalizacji i średniej gminnej

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Gminy Tomaszów Lubelski

Wskaźnik dotyczący budynków, obiektów i miejsc, które pełniły funkcje społeczne a obecnie ulegają degradacji na km² powierzchni Gminy Tomaszów Lubelski wykazywał wartość poniżej średniej gminnej w podobzarze II. Majdan Górny – Justynówka, natomiast był wyższy od średniej w podobzarze III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia – Rogóżno III.

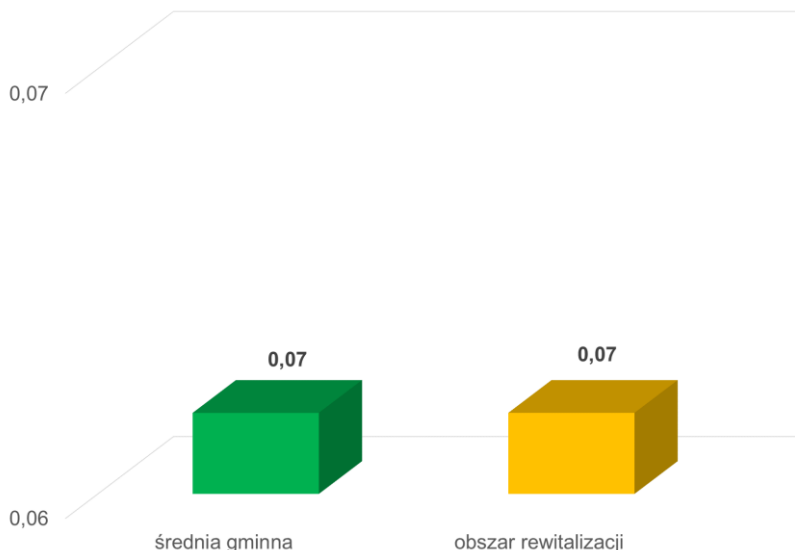
Wykres 44. Budynki, obiekty, miejsca, które pełniły funkcje społeczne a obecnie ulegają degradacji na km² powierzchni Gminy Tomaszów Lubelski

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Gminy Tomaszów Lubelski

Średnia dla obszaru rewitalizacji była równa średniej gminnej.

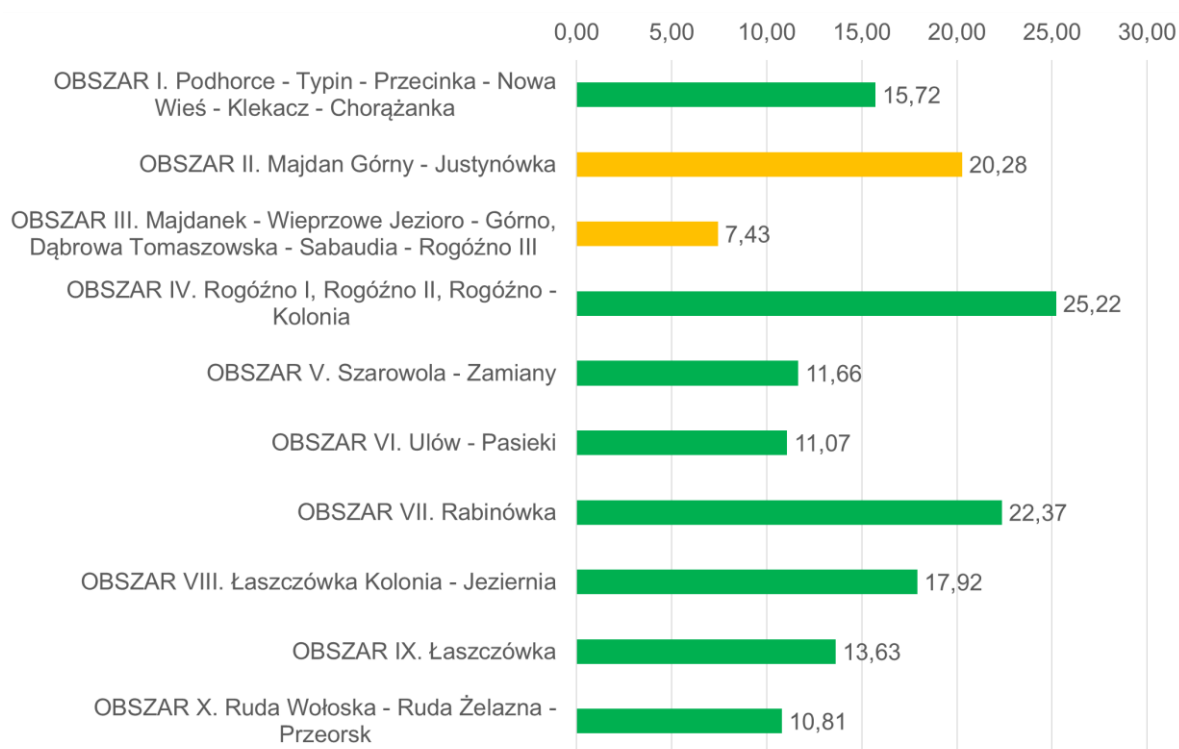
Wykres 45. Porównanie wartości wskaźnika „Budynki, obiekty, miejsca, które pełniły funkcje społeczne a obecnie ulegają degradacji na km² powierzchni Gminy Tomaszów Lubelski dla obszaru rewitalizacji i średniej gminnej

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Gminy Tomaszów Lubelski

Dostęp do usług i handlu mierzony jest za pomocą wskaźnika, który obrazuje dostępność w poszczególnych jednostkach obiektów, które pełnią funkcję handlową i usługową, w tym także usług o charakterze publicznym i niekomercyjnym. W celach porównawczych liczba obiektów została przeliczona na 1000 mieszkańców. Podobszar II. Majdan Górny – Justynówka cechował się wyższą wartością wskaźnika od średniej gminnej, co oznacza, iż na tle Gminy, dostępność obiektów pełniących funkcję handlową lub usługową w obrębie podobszaru jest duża. W podobszarze III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia – Rogóźno III wartość wskaźnika była niższa od średniej gminnej.

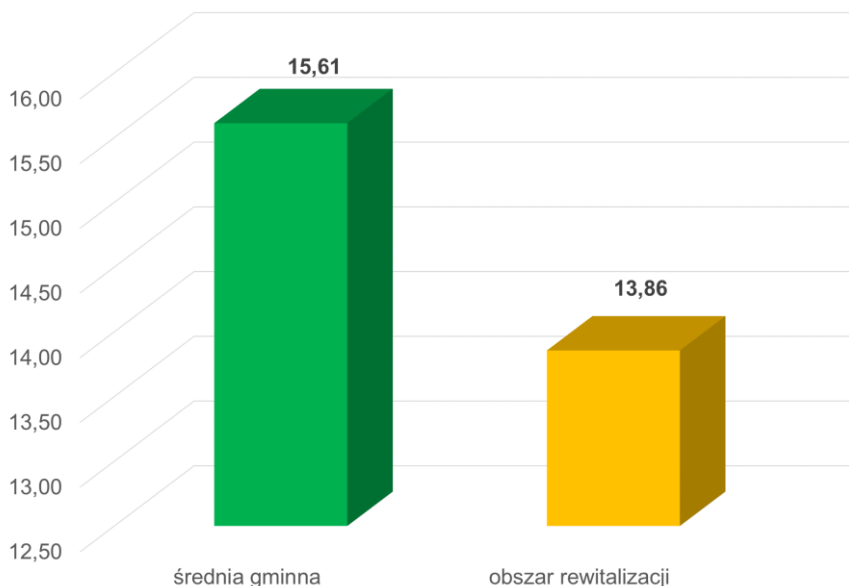
Wykres 46. Dostęp do usług i handlu w 2020 roku w poszczególnych obszarach Gminy Tomaszów Lubelski (na 1000 mieszkańców)

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Gminy Tomaszów Lubelski

Wartość średniego wskaźnika dla obszaru rewitalizacji również jest wyższa, niż średnia gminna.

Wykres 47. Porównanie wartości wskaźnika „Dostęp do usług i handlu w 2020 roku w poszczególnych obszarach Gminy Tomaszów Lubelski (na 1000 mieszkańców)” dla obszaru rewitalizacji i średniej gminnej

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Gminy Tomaszów Lubelski

Wnioski z analizy wskaźnikowej dla obszaru rewitalizacji

- Obszar rewitalizacji jest miejscem koncentracji problemów związanych z bezrobociem. Oba podobszary obszaru rewitalizacji cechowały się wartością wskaźnika wyższą od średniej gminnej w przypadku liczby osób bezrobotnych ogółem. W podobszarze II. Majdan Górny – Justynówka powyżej średniej kształtowała się wartość wskaźnika dotyczącego liczby osób bezrobotnych do 30 roku życia oraz wartość wskaźnika dotyczącego liczby osób bezrobotnych po 50 roku życia. Dla podobszaru III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III wskaźnik dotyczący liczby osób długotrwale bezrobotnych należał do najwyższych wśród badanych jednostek;
- W podobszarze II. Majdan Górny – Justynówka odnotowano większy udział liczby osób pobierających świadczenia GOPS w liczbie mieszkańców ogółem, niż wynosiła średnia gminna. Wskaźnik dla podobszaru był najwyższy spośród wszystkich badanych jednostek;

- Oba podobszary obszaru rewitalizacji należały do jednostek o wyższej od średniej gminnej wartości wskaźnika dotyczącego ubóstwa, co wskazuje na duże zapotrzebowanie na świadczenia w tym zakresie;
- W podobszarze II. Majdan Górny – Justynówka wskaźnik dotyczący liczby osób pobierających świadczenia GOPS z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby cechował się wartością najwyższą wśród wszystkich badanych jednostek, co oznacza, iż koncentrują się w nim potrzeby związane z włączeniem społecznym osób dotkniętych długotrwałą lub ciężką chorobą i ich rodzin oraz zapewnieniem im odpowiedniego poziomu życia;
- Podobszar III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III należy do jednostek, w których wartość wskaźnika dotycząca liczby osób pobierających świadczenia z tytułu niepełnosprawności (przeliczonej na 1000 mieszkańców) jest wyższa od średniej gminnej, co oznacza, iż koncentrują się w nim potrzeby związane z włączeniem społecznym osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin oraz zapewnieniem im odpowiedniego poziomu życia;
- W obu podobszarach obszaru rewitalizacji wartość wskaźnika dotyczącego liczby osób pobierających świadczenia z tytułu alkoholizmu była wyższa od średniej gminnej;
- W podobszarze II. Majdan Górny – Justynówka wskaźnik dotyczący liczby osób pobierających świadczenia GOPS z tytułu wsparcia osób starszych cechował się wartością przewyższającą średnią gminną;
- Podobszar III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III cechował się wyższą od średniej gminnej wartością wskaźnika dotyczącego liczby osób pobierających świadczenia z tytułu zaburzeń psychicznych;
- Podobszar II. Majdan Górny – Justynówka był jednostką o wyższej od średniej wartości wskaźnika dotyczącego liczby przestępstw;
- Oba podobszary obszaru rewitalizacji cechowały się wyższą od średniej gminnej wartością wskaźnika dotyczącego liczby przedsiębiorstw, co oznacza, że ich aktywność gospodarcza jest wysoka;

- W przypadku liczby gospodarstw rolnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, podobszar III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III charakteryzował się wartością niższą od średniej gminnej, co oznacza, iż traci on rolniczy charakter i konieczne jest wspieranie działalności pozarolniczej w jego obrębie;
- Podobszar III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III cechował się najwyższą, spośród wszystkich badanych jednostek, wartością wskaźnika dotyczącego liczby wyrejestrowanych podmiotów, co oznacza, iż w jego obrębie występuje problem z funkcjonowaniem przedsiębiorstw;
- Wartość wskaźnika dotyczącego wyrobów azbestowych, pozostałych do unieszkodliwienia, w przeliczeniu na kg/km² powierzchni obszaru, w obu podobszarach obszaru rewitalizacji była wyższa od średniej gminnej;
- W podobszarze III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia – Rogóźno III wartość wskaźnika dotyczącego długości dróg gminnych wymagających remontu, w przeliczeniu km na km² powierzchni obszaru, była wyższa od średniej gminnej i najwyższa spośród wszystkich badanych jednostek;
- Dostępnością tras rowerowych cechował się podobszar III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia – Rogóźno III. W podobszarze II. Majdan Górny – Justynówka wskaźnik przyjął wartość 0;
- W przypadku tras pieszych, podobszar III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia – Rogóźno III również należał do jednostek o najbardziej rozwiniętej sieci tras w porównaniu do powierzchni obszaru, podczas gdy w podobszarze II. Majdan Górny – Justynówka wskaźnik przyjął wartość poniżej średniej gminnej;
- W podobszarze III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia – Rogóźno III wyższy od średniej był wskaźnik dotyczący budynków, obiektów i miejsc, które pełniły funkcje społeczne a obecnie ulegają degradacji na km² powierzchni Gminy Tomaszów Lubelski;

- W podobszarze III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia – Rogóźno III wartość wskaźnika, obrazującego dostępność w poszczególnych jednostkach obiektów, które pełnią funkcję handlową i usługową, była niższa od średniej gminnej.

2.2. Analiza zjawisk negatywnych – analiza jakościowa

SFERA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA

Poza analizą wskaźnikową stanu obecnego poszczególnych podobszarów obszaru rewitalizacji, dokonano też badania zjawisk negatywnych, odczuwalnie wpływających na funkcjonowanie sfery społecznej i gospodarczej, za pomocą analizy jakościowej. W wyniku analizy wskazano następujące zjawiska:

Postępujące zjawisko starzenia się lokalnej społeczności

Cały obszar Gminy Tomaszów Lubelski, w tym każdy z podobszarów obszaru rewitalizacji cechują się intensyfikacją zjawiska starzenia się lokalnej społeczności. Zgodnie z danymi Banku Danych Lokalnych GUS, w 2014 liczba mieszkańców Gminy w wieku powyżej 60 lat wynosiła 2 239 osób, co stanowiło 19,7% mieszkańców, podczas gdy w 2022 liczba ta wynosiła 2 516 (22,6%). Liczba i udział osób starszych w liczbie ludności ogółem wzrastają, co niesie za sobą określone konsekwencje, takie jak wzrost zapotrzebowania na usługi zdrowotne, socjalne i opiekuńcze, wzrost popytu na ofertę kulturalną i społeczną adresowaną do seniorów.

Zjawisko starzenia się społeczeństw, jest jednym z najbardziej charakterystycznych trendów demograficznych cechującym zarówno kraje o najbardziej rozwiniętych gospodarkach, jak również grupę państw o niższym poziomie rozwoju, w których tryb życia społeczeństw, cechy struktury demograficznej i różnorodne zjawiska socjologiczne mają podobny przebieg. Do głównych przyczyn i czynników wpływających na wielkość zjawiska

należą: wydłużenie przeciętnej długości życia ludzkiego, rozwój medycyny, spadek diety.

Niedostateczna aktywność fizyczna mieszkańców, w tym dzieci, młodzieży, seniorów

Na terenie całej Gminy Tomaszów Lubelski, w tym także w podobszarach obszaru rewitalizacji, odnotowano niedostateczną aktywność fizyczną mieszkańców, w tym grup, które powinny szczególnie dbać o zdrowie i codzienny aktywny wypoczynek: dzieci, młodzieży, seniorów.

W przypadku dzieci i młodzieży, do głównych przyczyn tego stanu należy szerokie wykorzystywanie nowoczesnych technologii podczas spędzania czasu wolnego. W przeszłości dzieci i młodzież dużo więcej czasu spędzały na świeżym powietrzu, niezależnie od warunków pogodowych, w ramach codziennego wypoczynku. Obecnie, najbardziej atrakcyjną formą spędzania czasu wolnego dla młodych ludzi stało się korzystanie z nowych technologii. Z uwagi na fakt, iż jest to zajęcie czasochłonne i absorbujące, coraz trudniej zachęcić dzieci i młodzież do codziennej, systematycznej aktywności fizycznej, takiej jak spacer czy przejażdżka na rowerze. Postępowaniu tego zjawiska sprzyjają także ogólne zmiany w trybie życia społeczeństwa, takie jak codzienne korzystanie z samochodów (nawet do pokonania krótkich tras) czy siedzący tryb życia. Do wzmocnienia skali tego zjawiska przyczynił także okres pandemii, gdzie niewychodzenie z domu/podwórka było konieczne z przyczyn sanitarnych.

Grupą, która powinna kłaść szczególny nacisk na codzienną aktywność są seniorzy, dla których czynny wypoczynek stanowi jedną z podstaw zachowania dobrego zdrowia i sprawności w późnym wieku. Jednocześnie, wśród członków tej grupy jeszcze niewystarczająco popularne jest regularne uprawianie rekreacji w celach zdrowotnych – osobom w wieku dojrzałym wysiłek fizyczny kojarzy się przede wszystkim z pracą fizyczną, a nie z formą spędzania czasu wolnego.

Efektem coraz mniejszej popularności aktywności fizycznej wśród mieszkańców jest nie tylko niedostateczna kondycja fizyczna, ale również wysoki stopień narażenia ich na choroby cywilizacyjne, takie jak otyłość,

nadciśnienie, cukrzyca, na które zapadają coraz młodszy ludzie. Zarówno bardziej zaawansowane uprawianie sportu, jak też codzienna rekreacja i aktywny odpoczynek przyczyniają się do poprawy stanu zdrowia oraz zmniejszają ryzyko wystąpienia wielu chorób. Ponadto, aktywność fizyczna sprzyja integracji społeczności, wzajemnym spotkaniom, zainteresowaniu okolicą. Z tego względu, w obu podobszarach obszaru rewitalizacji konieczne jest wdrożenie inicjatyw, które zachęcą mieszkańców do zwiększenia stopnia aktywności fizycznej, zarówno w formie regularnego uprawiania sportu, jak też codziennej rekreacji. Konieczne jest promowanie aktywności fizycznej, czynnego wypoczynku oraz zdrowego trybu życia wśród wszystkich członków lokalnej społeczności, by ograniczyć niekorzystne zjawiska wynikające z postępu cywilizacyjnego i upowszechnienia siedzącego trybu życia.

Postępujące zjawisko dezintegracji lokalnej społeczności

Zmiany cywilizacyjne mają wpływ nie tylko na zwyczaje związane z aktywnością fizyczną i zdrowiem mieszkańców. Coraz większe nasilenie takich zjawisk jak szerokie wykorzystanie mediów społecznościowych, korzystanie z nowoczesnych technologii, bogata oferta spędzania wolnego czasu z wykorzystaniem multimedialnych, bardziej indywidualne podejście do zaspokajania potrzeb wyższych, sprawiło że na znaczeniu straciły codzienne spotkania w obrębie lokalnej społeczności, wspólne spędzanie czasu wolnego, angażowanie się w działania na rzecz wspólnych spraw, co osłabia więzi sąsiedzkie. Szczególnym problemem jest trudność zaangażowania młodych ludzi w życie lokalnej społeczności, gdyż w obecnych czasach dzieciom, młodzieży i młodym dorosłym łatwiej jest skontaktować się z rówieśnikami z całego świata poprzez wykorzystanie mediów społecznościowych, niż spotkać się bezpośrednio z mieszkańcami tej samej miejscowości. Brak interwencji w tym zakresie pogłębiał będzie dalszą dezintegrację mieszkańców i zanik sąsiedzkich relacji.

Zjawisko dezintegracji lokalnej społeczności pogłębia specyfika zarówno podobszarów obszaru rewitalizacji, jak też całej gminy. Gmina Tomaszów Lubelski cechuje się brakiem typowego centrum, siedzibą położoną poza jej granicami administracyjnymi, dużą powierzchnią, dużymi odległościami

między poszczególnymi częściami Gminy, niską spójnością przestrzenną. Poszczególne podobszary obszaru rewitalizacji, mimo iż tworzą funkcjonalne całości złożone z kilku miejscowości o podobnej charakterystyce, specyfice i problemach, również cechują się trudnościami w integracji społeczności w ich obrębie. Dotyczy to szczególnie tych miejscowości lub ich części, które bezpośrednio sąsiadują z miastem Tomaszów Lubelski (część Majdanu Górnego, Sabaudia, Dąbrowa Tomaszowska, Rogóżno III) – lokalna społeczność mieszkająca w ich obrębie zaczyna naturalnie korzystać z oferty i usług miejskich (edukacyjnych, kulturalnych, społecznych), co osłabia więzi sąsiedzkie i utrudnia pełne wykorzystanie istniejącej w obrębie podobszarów infrastruktury społecznej.

SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA

Analiza jakościowa obejmowała także zbadanie problemów sfery przestrzenno-funkcjonalnej. W jej ramach zidentyfikowano:

- problem z zagospodarowaniem gminnych obiektów o charakterze rekreacyjnym:
 - w podobszarze III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia – Rogóżno III. W miejscowości Rogóżno, w pobliżu miasta Tomaszów Lubelski znajduje się częściowo zagospodarowany kompleks stawów, które służą zarówno jako miejsce do wędkowania, jak też jako teren rekreacyjny, wyposażony w takie elementy jak kładki, promenada z ławkami, wiata na ognisko, plac zabaw oraz tablice edukacyjne. Zagospodarowaniem terenu na rzecz rekreacji i turystyki objęta jest jednak tylko część terenu, pozostałe nie są zagospodarowane i nie są wykorzystywane na rzecz lokalnej społeczności. Zwiększenie stopnia zagospodarowania stawów w Rogóźnie pozwoliłoby na rozwinięcie ich funkcji rekreacyjnej oraz zwiększenie stopnia integracji lokalnej społeczności, zarówno podobszaru III, jak też północnej części Gminy Tomaszów Lubelski;

- w podobszarze II. Majdan Górny – Justynówka funkcjonuje stok narciarski, który został oddany do użytku w 2023 roku. Obecnie możliwe jest korzystanie ze stoku wyłącznie w sezonie zimowym. Konieczne jest dalszy rozwój tego obszaru i zapewnienie korzystania z niego przez cały rok, gdyż stok narciarski stanowi jeden z ważniejszych elementów infrastruktury turystycznej na terenie gminy, a jego funkcjonowanie wpływa korzystnie na rozwój lokalnej przedsiębiorczości;
- degradację budynków i terenu dawnej organizacji rolniczej w podobszarze II. Majdan Górny – Justynówka – teren położony w miejscowości Majdan Górny został przejęty przez Gminę Tomaszów Lubelski od organizacji rolniczej podczas zmian ustrojowych po 1990 r. Obecnie teren jest zabudowany zdegradowanym budynkiem usługowo biurowym oraz budynkami gospodarczymi, a ich otoczenie jest zaniedbane oraz częściowo zdewastowane. W ostatnich latach Gmina próbowała udostępniać budynki gospodarcze przedsiębiorcom do prowadzenia działalności, głównie składowej i magazynowej, ale obecny stan techniczny budynków praktycznie uniemożliwia taką działalność. Dlatego też konieczne jest przeprowadzenie remontu aby była możliwość wynajmowania pomieszczeń lub użytkowania przez Gminę na własne potrzeby. Dodatkowym problemem jest częściowo nieuregulowany stan prawny budynku usługowo-biurowego. Obecnie Gmina czyni starania, aby uregulować ten stan i przywrócić funkcję budynku. Na terenie Gminy Tomaszów Lubelski występuje deficyt terenów przeznaczonych na inwestycje oraz terenów i budynków, które mogą być przeznaczone pod działalność gospodarczą. Wyremontowanie budynków oraz zagospodarowanie przyległego terenu umożliwiłoby wykorzystanie terenu na rzecz działalności społeczno-gospodarczej, co przyczyniłoby się do przywrócenia utraconych przez niego funkcji.

SFERA ŚRODOWISKOWA

Na terenie całej Gminy, w tym także w każdym z podobszarów obszaru rewitalizacji, występuje problem z emisją zanieczyszczeń przez tzw. źródła niskiej emisji (np. przydomowe paleniska, kotłownie, piece). Część budynków cechuje się niską wydajnością energetyczną (nieocieplone ściany i stropy, nieszczelna stolarka okienna i drzwiowa) oraz nieefektywnymi systemami ogrzewania, co w połączeniu z niewystarczającą świadomością ekologiczną co do konieczności używania właściwego surowca opałowego i niebezpieczeństw płynących ze spalania w przydomowych piecach i kotłowniach przedmiotów wykonanych z tworzyw nieprzeznaczonych do palenia, takich jak plastik, guma, tekstylia, pogarsza jakość powietrza w okresie grzewczym. Konieczne jest zwiększanie świadomości lokalnej społeczności w tym zakresie.

WYNIKI ANALIZY JAKOŚCIOWEJ DOKONANEJ PRZEZ ANKIETOWANYCH

W celu pogłębienia jakościowej analizy stanu obecnego podobszarów obszaru rewitalizacji, przeprowadzono badanie ankietowe. Udział w badaniu mogli wziąć wszyscy zainteresowani, nie tylko osoby bezpośrednio związane z obszarem rewitalizacji (mieszkańcy poszczególnych podobszarów), lecz także inne grupy interesariuszy (mieszkańcy pozostałej części Gminy, przedsiębiorcy, itp.), którzy w jakiś sposób z niego korzystają (np. pracują w obrębie podobszarów, korzystają z ofert placówek edukacyjnych, kulturalnych, itp.) i są w stanie ocenić jego rozwój i funkcjonowanie.

W przeważającej części w badaniu ankietowym udział wzięli mieszkańcy podobszarów obszaru rewitalizacji (71% badanych). Respondenci mieli za zadanie między innymi wyrażenie opinii dotyczącej jakości życia w obrębie podobszarów obszaru rewitalizacji poprzez ocenienie poszczególnych elementów mających wpływ na poziom życia i rozwoju obszaru za pomocą pięciostopniowej skali ocen, gdzie 1 oznaczało „bardzo złe”, 2 – „złe”, 3 – „średnie”, 4 – „dobre”, 5 – „bardzo dobre”. Wyniki oceny zaprezentowano w poniższej tabeli.

Tabela 6. Wyniki badania ankietowego – ocena obecnego poziomu rozwoju podobszarów obszaru rewitalizacji

SFERA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA	średnia ocena
Uczestnictwo mieszkańców w wydarzeniach społecznych, kulturalnych, sportowo-rekreacyjnych	3,18
Uczestnictwo dzieci i młodzieży w wydarzeniach społecznych, kulturalnych, sportowo-rekreacyjnych	3,12
Uczestnictwo seniorów w inicjatywach społecznych, kulturalnych, sportowo-rekreacyjnych	2,80
Poczucie bezpieczeństwa	3,94
Wsparcie osób starszych	3,00
Wsparcie osób z niepełnosprawnościami	2,88
Wsparcie osób borykających się z problemami ze zdrowiem psychicznym	3,00
Oferta kulturalna dla seniorów	2,82
Oferta rekreacyjno-sportowa dla seniorów	2,82
Oferta kulturalna dla dzieci i młodzieży	3,12
Oferta rekreacyjno-sportowa dla dzieci i młodzieży	3,06
Świadomość ekologiczna mieszkańców	2,29
Warunki do prowadzenia działalności gospodarczej	3,12
Wykorzystanie walorów do rozwoju turystyki	3,24
Poziom bezrobocia	2,82
Lokalny rynek pracy	2,53
SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA, TECHNICZNA I ŚRODOWISKOWA	średnia ocena
Poziom rozwoju infrastruktury sportowo-rekreacyjnej	3,18
Dostępność infrastruktury sportowo-rekreacyjnej dla mieszkańców	3,24
Poziom rozwoju infrastruktury kultury	2,88
Dostępność infrastruktury kultury dla mieszkańców	3,12
Estetyka przestrzeni	3,00

Organizacja zieleni publicznej i zagospodarowanie terenów zielonych	2,88
Stan środowiska naturalnego	3,76
Poziom rozwoju sieci kanalizacyjnej	1,76
Stan gminnych budynków użyteczności publicznej	3,47
Dostępność budynków użyteczności publicznej dla osób z niepełnosprawnościami	3,29
Stan tras pieszych	3,06
Dostępność tras pieszych	2,94
Stan dróg rowerowych	2,71

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o.

Osoby biorące udział w badaniu ocenili źle (ocena poniżej 2,75): poziom rozwoju sieci kanalizacyjnej, świadomość ekologiczną mieszkańców, lokalny rynek pracy, stan dróg rowerowych. Dobrze (ocena powyżej 3,5) oceniono: poczucie bezpieczeństwa oraz stan środowiska naturalnego. Pozostałe elementy poddane ocenie zostały ocenione dostatecznie.

Najwięcej wskazań, biorąc pod uwagę poszczególne oceny, otrzymały następujące elementy sfery społeczno-gospodarczej:

- Lokalny rynek pracy – 17,6% wskazań na ocenę 1 – „bardzo złe”;
- Świadomość ekologiczna mieszkańców: 52,9% wskazań na ocenę 2 – „złe”,
- Poziom bezrobocia - 70,6% wskazań na ocenę 3 – „średnie”,
- Poczucie bezpieczeństwa – 58,8% wskazań na ocenę 4 – „dobre”,
- Wykorzystanie walorów do rozwoju turystyki – 17,6% wskazań na ocenę 5 – „bardzo dobre”.

Analogiczne zestawienie dla poszczególnych elementów sfery przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej prezentuje się następująco:

- Poziom rozwoju sieci kanalizacyjnej - 41,2% ocen „1 – bardzo złe” oraz 47,1% ocen 2 – „złe”;

- Dostępność infrastruktury kultury dla mieszkańców - 58,8% ocen 3 – „średnie”,
- Stan gminnych budynków użyteczności publicznej – 58,8% wskazań na ocenę 4 – „dobre”,
- Stan środowiska naturalnego – 17,6% ocen 5 – „bardzo dobre”.

Ankietowani mogli również w ramach pytania otwartego indywidualnie wskazać najpoważniejsze według nich problemy związane z jakością życia/prowadzeniem działalności/korzystaniem z obiektów użyteczności publicznej na terenie podobszarów obszaru rewitalizacji oraz mocne strony w tym zakresie. Najczęściej powtarzającymi się wśród odpowiedzi respondentów problemami były:

- Problemy z dostępnością infrastruktury turystycznej (np. tras rowerowych) i rekreacyjnej (np. place zabaw),
- Niedostatki infrastruktury technicznej.

Natomiast wśród mocnych stron podobszarów najczęściej wskazywano:

- Potencjał rozwoju turystyki,
- Walory przyrodniczo-krajobrazowe.

Oceny ankietowanych odzwierciedlają fakt, iż podobszary obszaru rewitalizacji są miejscami cechującymi się dobrym stanem środowiska naturalnego i walorami przyrodniczo-krajobrazowymi, w oparciu o które możliwe jest rozwijanie branży turystycznej. Natomiast najpoważniejsze problemy podobszarów obszaru rewitalizacji to, według ankietowanych, problemy z dostępnością infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, technicznej.

Jako główne kierunki działań, które powinny być uznane za priorytetowe w procesie rewitalizacji najwięcej wskazań (można było wskazać więcej, niż jedną odpowiedź) otrzymały:

- Poprawa stanu infrastruktury sportowo-rekreacyjnej (18,3%),
- Rozwój sieci kanalizacyjnej (17,7%);
- Zagospodarowanie zieleni publicznej (12,9%).

Respondenci wskazali również przykładowe inwestycje i przedsięwzięcia, jakie według nich powinny być realizowane w ramach procesu rewitalizacji.

Najczęściej wymieniano:

- Inwestycję w infrastrukturę turystyczno-rekreacyjną (place zabaw, ścieżki rowerowej, miejsca atrakcyjne turystycznie);
- Inwestycję w infrastrukturę techniczną (drogi, chodniki, kanalizacja).

2.3. Analiza zjawisk negatywnych – podsumowanie

W toku analizy wskaźnikowej i jakościowej zidentyfikowano następujące problemy, występujące w podobszarach obszaru rewitalizacji:

Tabela 7. Podsumowanie analizy zjawisk negatywnych

SFERA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA	SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA, TECHNICZNA I ŚRODOWISKOWA
• Bezrobocie w obu podobszarach obszaru rewitalizacji, wyrażające się dużym udziałem osób bezrobotnych ogółem, bezrobotnych do 30 roku życia, bezrobotnych po 50 roku życia i długotrwale bezrobotnych w liczbie mieszkańców ogółem; • Duży udział liczby osób pobierających świadczenia GOPS w liczbie mieszkańców ogółem w podobszarze II. Majdan Górny - Justynówka; • Duży udział liczby osób pobierających świadczenia	• Duża ilość wyrobów azbestowych pozostałych do unieszkodliwienia w obu podobszarach obszaru rewitalizacji; • Problem niskiej emisji w obu podobszarach obszaru rewitalizacji; • Duży udział dróg do remontu w podobszarze III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III; • Niedostatecznie rozwinięta sieć tras pieszych i rowerowych

GOPS z tytułu ubóstwa w obu podobszarach obszaru rewitalizacji; • Duży udział liczby osób pobierających świadczenia GOPS z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w podobszarze II. Majdan Górny - Justynówka; • Duży udział liczby osób pobierających świadczenia GOPS z tytułu niepełnosprawności w podobszarze III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III; • Duży udział liczby osób pobierających świadczenia GOPS z tytułu alkoholizmu w obu podobszarach obszaru rewitalizacji; • Duży udział liczby osób pobierających świadczenia GOPS z tytułu wsparcia osób starszych w obu podobszarach obszaru rewitalizacji; • Duży udział liczby osób pobierających świadczenia GOPS z tytułu zaburzeń psychicznych w podobszarze III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska -	w podobszarze II. Majdan Górny - Justynówka; • Niedostateczny dostęp do usług i handlu w podobszarze III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III; • Budynki, obiekty lub przestrzenie ulegające degradacji w podobszarze III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III oraz w podobszarze II. Majdan Górny - Justynówka; • Niedostatecznie zagospodarowana przestrzeń rekreacyjna w podobszarze III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III; • Niedostatecznie zagospodarowana przestrzeń rekreacyjna w podobszarze II. Majdan Górny – Justynówka.
--	--

Sabaudia - Rogóżno III; • Duża liczba popełnionych przestępstw w podobszarze II. Majdan Górny - Justynówka; • Duża liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w podobszarze III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóżno III; • Spadek liczby gospodarstw rolnych w podobszarze III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóżno III; • Koncentracja zjawiska starzenia się lokalnej społeczności. Duża liczba osób w wieku poprodukcyjnym w obu podobszarach obszaru rewitalizacji; • Niedostateczna aktywność fizyczna dzieci i młodzieży w obu podobszarach obszaru rewitalizacji; • Spadek aktywności fizycznej pozostałych mieszkańców, w tym seniorów w obu podobszarach obszaru rewitalizacji; • Postępujące zjawisko dezintegracji lokalnej	
---	--

społeczności, wynikające między innymi ze specyfiki Gminy, w obu podobszarach obszaru rewitalizacji.	
--	--

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o.

2.4. Analiza lokalnych potencjałów

Przeprowadzona diagnoza wykazała, iż podobszary obszaru rewitalizacji posiadają mocne strony i potencjały rozwojowe, które powinny zostać wykorzystane w procesie rewitalizacji, do rozwiązania lub zminimalizowania skali zidentyfikowanych problemów. Do głównych z nich należą:

- położenie obu podobszarów obszaru rewitalizacji w niewielkiej odległości od miasta Tomaszów Lubelski, dobre z nim skomunikowanie, dostępność drogi krajowej nr 17 oraz trasy szybkiego ruchu S17 - co może przyciągnąć potencjalnych mieszkańców, jak i turystów;
- walory krajobrazowe i przyrodnicze, w tym obszary objęte prawną ochroną – stanowią potencjał zarówno rozwoju rekreacji dla mieszkańców, jak też mogą przyczynić się do rozwoju turystyki;
- bogata historia i tradycje lokalne - kultywowanie lokalnych tradycji i historii należy do czynników integrujących lokalną społeczność oraz stanowi element miejscowej tożsamości;
- działalność gminnych instytucji kultury, klubów sportowych, pozarządowych organizacji sfery społecznej – aktywność działających w podobszarach instytucji i organizacji wpływa korzystnie na lokalną społeczność i zachęca do czynnego zaangażowania się mieszkańców w działalność na jej rzecz;
- miejsca i obiekty, które są lub mogą być wykorzystane na cele społeczne - odpowiednio zagospodarowane i wykorzystane, stanowią potencjał do rozwoju oferty na rzecz mieszkańców obszaru rewitalizacji i rozwiązania zidentyfikowanych problemów społecznych;

- potencjał rozwoju sfery społecznej – podobszary obszar rewitalizacji cechują się rozwojowym potencjałem ludzkim i społecznym, mieszkańcy odczuwają potrzebę podjęcia działań i zaangażowania w życie lokalnej społeczności, postulują różnorodne pomysły na poprawę jakości życia;
- potencjał rozwoju sfery gospodarczej - położenie podobszarów obszar rewitalizacji, ich cechy oraz pełnione przez nie funkcje tworzą dogodne warunki do rozwoju lokalnej gospodarki.

2.5. Analiza potrzeb rozwojowych i potencjału Gminy Tomaszów Lubelski

Cechą szczególną Gminy Tomaszów Lubelski jest jej położenie. Sąsiedztwo miasta Tomaszów Lubelski powoduje, że w obrębie powiatu Gmina położona jest centralnie, mieszkańcy posiadają łatwy dostęp do miasta, miejscowości położone bezpośrednio przy granicach administracyjnych Tomaszowa Lubelskiego łączą się z nim funkcjonalnie i przestrzennie. Jednocześnie miasto stanowi enklawę położoną w środkowej części Gminy, wyodrębnioną administracyjnie i stanowiącą samodzielną jednostkę samorządu terytorialnego, co w połączeniu z faktem, iż Gmina posiada stosunkowo dużą powierzchnię, a żadna z gminnych miejscowości nie pełni funkcji lokalnego centrum, sprawia, iż spójność przestrzenna obszaru jest niska. Ze względu na specyficzne cechy położenia, dużą powierzchnię i niską spójność przestrzenną obszaru Gminy, zapewnienie odpowiedniego poziomu rozwoju infrastruktury technicznej jest utrudnione, co jest szczególnie odczuwalne w przypadku urządzeń sieciowych (sieć wodociągowa i kanalizacyjna), ale odnosi się do każdego z elementów infrastruktury technicznej (sieć drogowa, infrastruktura gospodarki odpadami, itp.). Na terenie gminy występują również braki w infrastrukturze społecznej, które również częściowo wynikają z sąsiedztwa miasta (mieszkańcy gminy korzystają z usług miejskich, przez co popyt na te usługi na terenie gminy jest mniejszy), a częściowo są przez miejskie instytucje zaspokajane (np. niedostateczna liczba miejsc w gminnych przedszkolach skutkuje tym, iż wielu

mieszkańców, szczególnie pracujących na terenie miasta, zapisuje dzieci do przedszkoli miejskich). Gminne instytucje kultury posiadają ograniczony zasięg ze względu na niską spójność przestrzenną Gminy. Ze względu na specyficzne cechy gminnej przestrzeni, bardzo utrudniona jest integracja lokalnej społeczności. Do najpoważniejszych problemów należy także postępowanie zjawiska starzenia się lokalnej społeczności czy ryzyko wystąpienia bezrobocia ukrytego. Negatywnie na gospodarkę Gminy wpływa dominacja tradycyjnych branż oraz niedostatecznie rozwinięty sektor usług rynkowych. Mało rozwinięte są branże tworzące miejsca pracy dla osób wysoko wykwalifikowanych. Problemem jest także niewystarczająco rozwinięta branża turystyczna i okołoturystyczna.

Do głównych atutów Gminy Tomaszów Lubelski należą położenie oraz posiadane przez nią walory przyrodnicze i krajobrazowe. Gmina położona jest na obszarze dwóch krain geograficznych cechujących się wyżynnym charakterem i występowaniem licznych wzniesień, co sprawia, iż na jej terenie znajduje się wiele miejsc atrakcyjnych pod kątem krajobrazu. Ponadto, charakteryzuje się ona także stosunkowo dużą lesistością oraz występowaniem obszarów cennych przyrodniczo, w tym także objętych prawną ochroną. Na terenie Gminy znajdują się obiekty zabytkowe, w tym unikatowe stanowiska archeologiczne, na bazie których można utworzyć spójny, oryginalny produkt turystyczny. Wschodnia część Gminy stanowi dogodny obszar do rozwoju rolnictwa dzięki występowaniu na jej terenie urodzajnych gleb. Do mocnych stron Gminy Tomaszów Lubelski w zakresie infrastruktury technicznej należy wystarczająco rozwinięta sieć dróg, w tym przebiegająca przez obszar Gminy droga krajowa nr 17 oraz droga ekspresową S17 wraz z obwodnicą miasta Tomaszów Lubelski oraz ważne drogi wojewódzkie. Do cech pozytywnych należy zaliczyć kształtowanie się wartości salda migracji. Do mocnych stron Gminy Tomaszów Lubelski w sferze gospodarczej należy duża dynamika wzrostu liczby przedsiębiorstw oraz posiadanie terenów inwestycyjnych włączonych do TSSE EURO -PARK WISŁOSAN, a od 2018 roku w myśl Ustawy o wspieraniu nowych inwestycji zarządzanych przez TSSE EURO - PARK WISŁOSAN. Gmina posiada potencjał do rozwoju gospodarki i turystyki.

Podstawową potrzebą rozwojową Gminy Tomaszów Lubelskie jest prowadzenie rozwoju w sposób racjonalny i zrównoważony, skupiony zarówno na poprawie jakości życia mieszkańców, jak i zapewnieniu dogodnych (opartych o posiadanie zasoby i zidentyfikowane potrzeby, niezakłócających pozostałych funkcji obszaru gminy) warunków rozwoju sfery gospodarczej. Istotne jest optymalne wykorzystanie potencjału położenia gminy w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Tomaszów Lubelski przy jednoczesnym zachowaniu jej cech specyficznych i odrębności.

W procesie rozwoju konieczne jest wykorzystanie istniejących zasobów i walorów zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Skupienie się na istniejącym potencjale obszaru Gminy i wewnętrznych, lokalnych czynnikach rozwojowych nie może prowadzić do ich nadmiernej eksploatacji, lecz do długofalowego oddziaływania na sferę społeczną, gospodarczą, przestrzenną Gminy. Docelowym stanem Gminy Tomaszów Lubelski jest poprawa jakości życia mieszkańców, poprawa funkcjonowania otoczenia gospodarczego funkcjonalne zagospodarowanie gminnej przestrzeni oraz zwiększenie spójności przestrzennej, społecznej i gospodarczej obszaru, czemu służyć ma między innymi interwencja w obszary dotknięte sytuacją kryzysową.

Powiązania między zidentyfikowanymi zjawiskami negatywnymi i potencjałami:

Tabela 8. Powiązania między zidentyfikowanymi zjawiskami negatywnymi i potencjałami

Zidentyfikowany problem	Powiązanie z kolejnymi zjawiskami negatywnymi	Potencjał, który może pomóc rozwiązać problem
Braki infrastrukturalne (zarówno w infrastrukturze technicznej, jak i o charakterze	- negatywny wpływ na jakość życia mieszkańców. Niedostateczna dostępność infrastruktury technicznej (np. wodociągowej i	- potencjał rozwoju sfery gospodarczej i społecznej – zarówno odczuwana przez mieszkańców potrzeba rozwoju sfery społecznej,

społecznym)	kanalizacyjnej) oraz społecznej (np. domów kultury) znacznie obniża poziom jakości życia mieszkańców i powoduje problem z zaspokojeniem podstawowych potrzeb, zarówno bytowych, jak też wyższego rzędu; - obniżenie atrakcyjności osadniczej, dalszy spadek liczby mieszkańców. Niedostateczna jakość życia oraz niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb sprawiają, iż obniża się atrakcyjność osadnicza obszaru i rośnie presja migracyjna, co w efekcie prowadzi do zmniejszenia liczby mieszkańców; - negatywny wpływ na gospodarkę. Braki infrastrukturalne bezpośrednio wpływają negatywnie na warunki prowadzenia działalności, natomiast pośrednio zmniejszają lokalny rynek zbytu (poprzez negatywny wpływ na liczbę ludności)	jak też dogodne warunki do rozwoju lokalnej gospodarki, w tym branży turystycznej wywierają presję na zwiększenie dostępności niezbędnej infrastruktury technicznej i społecznej. Niezbędny poziom jej rozwoju warunkuje pełniejsze wykorzystanie posiadanych walorów i zasobów w procesie rozwoju społeczno-gospodarczego.
-------------	--	--

	przez co zmniejsza się popyt na produkty i usługi lokalnych przedsiębiorców; - negatywny wpływ na branżę turystyczną i okołoturystyczną. Branża turystyczna i okołoturystyczna jest bardzo wrażliwa na braki infrastrukturalne. Obniżają one znacznie atrakcyjność obszaru dla turystów i mogą bezpośrednio przyczynić się do obniżenia natężenia ruchu turystycznego; - negatywny wpływ na sferę społeczną. Braki infrastrukturalne, szczególnie dotyczące infrastruktury społecznej, mają negatywny wpływ na sferę społeczną, utrudniają integrację, wspólne inicjatywy, itp.	
Presja na środowisko naturalne (wynikająca m.in. z niskiej emisji zanieczyszczeń powietrza, pozostałego	- negatywny wpływ na jakość życia mieszkańców. Zły stan powietrza wynikający z problemu niskiej emisji i wywołane przez niego konsekwencje (pogorszenie stanu	- walory krajobrazowe - do atutów obszaru całej Gminy oraz podobszarów obszaru rewitalizacji należą walory przyrodnicze i krajobrazowe. Gmina położona jest na obszarze

azbestu do usunięcia)	pozostałych elementów środowiska naturalnego, zły wpływ na zdrowie mieszkańców) ma istotny wpływ na obniżenie poziomu jakości życia mieszkańców; - obniżenie atrakcyjności osadniczej, dalszy spadek liczby mieszkańców. Niedostateczna jakość życia wywołana złym stanem środowiska naturalnego oraz zagrożenia dla zdrowia, obniża atrakcyjność osadniczą obszaru, przez co rośnie presja migracyjna i tendencja do zmniejszania się liczby mieszkańców; - negatywny wpływ na gospodarkę. Braki infrastrukturalne bezpośrednio wpływają negatywnie na warunki prowadzenia działalności, natomiast pośrednio zmniejszają lokalny rynek zbytu (poprzez negatywny wpływ na liczbę ludności) przez co zmniejsza się popyt na produkty i usługi	dwóch krain geograficznych cechujących się wyżywym charakterem i występowaniem licznych wzniesień, co sprawia, iż na jej terenie znajduje się wiele miejsc atrakcyjnych pod kątem krajobrazu. Ponadto, charakteryzuje się ona także stosunkowo dużą lesistością oraz występowaniem obszarów cennych przyrodniczo, w tym także objętych prawną ochroną. Walory krajobrazowe oraz dobry stan środowiska stanowią jedne z mocnych stron obszaru i wpływają korzystnie na atrakcyjność osadniczą. Chęć ochrony tych walorów może zmobilizować mieszkańców do podejmowania działań z zakresu ograniczania niekorzystnego wpływu dostaw ciepła do budynków na stan powietrza lub z zakresu
------------------------------	---	---

	lokalnych przedsiębiorców; - negatywny wpływ na branżę turystyczną i okołoturystyczną. Branża turystyczna i okołoturystyczna jest bardzo wrażliwa na braki infrastrukturalne. Obniżają one znacznie atrakcyjność obszaru dla turystów i mogą bezpośrednio przyczynić się do obniżenia natężenia ruchu turystycznego.	usuwania azbestu; - edukacja ekologiczna – część problemów związanych z presją na środowisko naturalne wynika z niedostatecznej wiedzy i świadomości szkodliwości działań (m.in. spalanie odpadów plastikowych czy tekstyliów w piecach grzewczych). Zakłada się, iż uświadomienie mieszkańcom szkodliwości działań tego typu pozwoli na zmniejszenie negatywnych zjawisk w tym zakresie.
Postępowanie zjawiska starzenia się lokalnej społeczności	- spadek liczby mieszkańców. Zjawisko starzenia się lokalnej społeczności jest jednym z głównych czynników wpływających na spadek liczby mieszkańców. Spadek liczby mieszkańców będzie prowadzić do pogłębienia problemów związanych z jakością życia mieszkańców - im mniejsza jest liczba	- działalność gminnych instytucji kultury, pozarządowych organizacji sfery społecznej – na terenie całej Gminy, w tym w obu podobszarach obszaru rewitalizacji, działają organizacje pozarządowe oraz instytucje gminne, które prowadzą działalność na rzecz rozwoju oferty kulturalnej,

	ludności, tym mniejszy jest popyt na usługi publiczne, presja społeczności co do konieczności poprawy braków infrastrukturalnych, jakości powietrza, itp. co wpływa na dalsze pogarszanie się jakości życia; - pogłębienie problemów związanych z jakością życia mieszkańców. Gdy znacznie zwiększa się udział osób starszych w społeczności, pojawia się duży popyt na usługi z tym związane (usługi zdrowotne, kulturalne, spędzania wolnego czasu, dostosowane do potrzeb seniorów). Ich niedostateczna ilość i niedostosowanie do potrzeb seniorów powoduje pogłębienie problemów związanych z jakością życia mieszkańców - pogorszenie funkcjonowania sfery gospodarczej. Wywołane starzeniem się lokalnej społeczności	społecznej, sportowo-rekreacyjnej, itp., w tym na rzecz osób starszych; - obiekty i tereny, które są lub mogą być wykorzystane na cele społeczne – na terenie całej Gminy, w tym w obu podobszarach obszaru rewitalizacji, znajdują się zarówno obiekty wykorzystywane na rzecz lokalnej społeczności jako siedziby instytucji publicznych, jak również tereny, które mogą stanowić miejsca aktywnego wypoczynku i rekreacji oraz integracji mieszkańców, w tym także osób starszych. Obiekty i przestrzenie publiczne stanowią potencjał do rozwoju oferty społecznej na rzecz seniorów, pod warunkiem, że będą odpowiednio zagospodarowane i wykorzystane; - potencjał rozwoju sfery społecznej – mieszkańcy odczuwają
--	---	---

	zmniejszenie liczby ludności ma oznaczać spadek popytu na lokalne produkty i usługi. Z uwagi na fakt, iż w lokalnej gospodarce dominują podmioty oferujące produkty i usługi w dużej mierze na rynek miejscowy, pogarsza to warunki ich funkcjonowania. Ponadto, wraz ze spadkiem liczby ludności i jej coraz starszym wiekiem maleje dostępność pracowników na miejscowym rynku pracy. - negatywny wpływ na branżę turystyczną i okołoturystyczną. Trudności w funkcjonowaniu przedsiębiorstw i zmniejszająca się liczba pracowników sprawiają, iż coraz trudniej obsługiwać jest turystów; - negatywny wpływ na sferę społeczną. Starzenie się lokalnej społeczności sprawia, iż coraz większa liczba osób zagrożona jest	potrzebę rozwoju sfery społecznej na terenie Gminy, co pozwala na podejmowanie przedsięwzięć zwiększających integrację i aktywność lokalnej społeczności, w tym na rzecz osób starszych.
--	--	---

	marginalizacją społeczną. Ponadto, problemem jest dostosowanie oferty społecznej do potrzeb osób starszych. Powoduje to trudności z integracją lokalnej społeczności, utrudnia prowadzenie wspólnych inicjatyw, zniechęca osoby starsze do czynnego udziału w życiu lokalnej społeczności.	
Bezrobocie	- negatywny wpływ na sferę gospodarczą. Bezrobocie wpływa negatywnie na funkcjonowanie lokalnego rynku pracy, w szczególności, gdy osoby bezrobotne mają trudności z dostosowaniem kwalifikacji do potrzeb lokalnego rynku pracy lub z różnych przyczyn nie chcą/nie mogą wykonywać pracy dostępnej na rynku lokalnym. Specyfika lokalnej gospodarki sprawia, iż szukanie pracy na terenie Gminy oraz w obrębie podobszarów obszaru rewitalizacji jest	- potencjał rozwoju sfery gospodarczej – położenie Gminy, w tym obu podobszarów obszaru rewitalizacji, ich cechy oraz pełnione przez nie funkcje tworzą dogodne warunki do rozwoju lokalnej gospodarki, w tym branży turystycznej. Pełniejsze wykorzystanie posiadanych walorów i zasobów w procesie rozwoju społeczno-gospodarczego umożliwi zwiększenie aktywności gospodarczej obszaru i tworzenie nowych miejsc pracy w jego obrębie

	utrudnione, co jest wynikiem takich czynników jak: duże uzależnienie rynku pracy od rolnictwa, niewystarczająca liczba miejsc pracy w zawodach pozarolniczych, duże uzależnienie lokalnego rynku pracy od sektora usług publicznych, niska aktywność ekonomiczna ludności, przekładająca się na niedostateczną liczbę miejsc pracy. - negatywny wpływ na sferę społeczną. Osoby dotknięte każdym rodzajem bezrobocia, w tym ukrytym, są zagrożone marginalizacją społeczną.	
Dominacja tradycyjnych branż oraz niedostatecznie rozwinięty sektor usług rynkowych	- pogorszenie funkcjonowania sfery gospodarczej. Dominacja branż tradycyjnych powoduje, iż ludzie młodszy, mobilni, posiadający wysokie kwalifikacje wyjeżdżają w celu poszukiwania pracy do większych ośrodków. Wyjazd pracowników tego typu sprawia, iż miejscowi	- potencjał rozwoju sfery gospodarczej – położenie Gminy, w tym obu podobszarów obszaru rewitalizacji, ich cechy oraz pełnione przez nie funkcje tworzą dogodne warunki do rozwoju lokalnej gospodarki, w tym branży turystycznej. Pełniejsze wykorzystanie posiadanych walorów i

	pracodawcy posiadają trudności ze znalezieniem pracowników, co przyczynia się do pogorszenia warunków ich funkcjonowania. - spadek liczby mieszkańców. Wyjazdy w poszukiwaniu pracy należą do głównych czynników wpływających na spadek liczby mieszkańców. Wyjeżdżają osoby młodszy, mobilni, wykwalifikowani; - negatywny wpływ na branżę turystyczną i okołoturystyczną. Trudności w funkcjonowaniu przedsiębiorstw i zmniejszająca się liczba pracowników sprawiają, iż coraz trudniej obsługiwać jest turystów; - negatywny wpływ na sferę społeczną. Zmniejszająca się liczba ludności oraz pozostanie osób mniej wykwalifikowanych, starszych, mało mobilnych,	zasobów w procesie rozwoju społeczno-gospodarczego umożliwi zwiększenie aktywności gospodarczej obszaru i tworzenie nowych miejsc pracy w jego obrębie.
--	---	--

	sprawia, iż wiele osób zagrożonych jest marginalizacją społeczną. Powoduje to trudności z integracją lokalnej społeczności, utrudnia prowadzenie wspólnych inicjatyw, zniechęca do czynnego udziału w życiu lokalnej społeczności.	
Niewystarczająco rozwinięta branża turystyczna i okołoturystyczna	- negatywny wpływ na sferę gospodarczą i wykorzystanie lokalnych potencjałów gminy: przyrodniczego, krajobrazowego, położenia. Niedostatki rozwoju branży turystycznej sprawiają, iż lokalna gospodarka nie wykorzystuje potencjału (przyrodniczego, krajobrazowego, położenia). Występują problemy z obsługą turystów i zaoferowaniem im kompleksowych produktów turystycznych, co odbija się negatywnie na całym sektorze lokalnej gospodarki.	- miejsca historyczne i obiekty zabytkowe – na terenie całej Gminy, w tym w obu podobszarach obszaru rewitalizacji, znajdują się miejsca o charakterze historycznym lub zabytkowym, które, po odpowiednim ich zagospodarowaniu, mogą zostać wykorzystane w celach rozwoju turystyki. - korzystne położenie - każdy z podobszarów obszaru rewitalizacji, podobnie jak cały obszar Gminy Tomaszów Lubelski, cechuje się korzystnym położeniem. Gmina Tomaszów Lubelski położona jest w bezpośrednim sąsiedztwie

		miasta Tomaszów Lubelski i jest dobrze z nim bardzo skomunikowana. Przez obszar Gminy przebiegają droga krajowa nr 17 oraz droga ekspresową S17 wraz z obwodnicą miasta Tomaszów Lubelski oraz ważne drogi wojewódzkie. Dostępność komunikacyjna stanowi atut dla turystów; - walory krajobrazowe - do atutów obszaru całej Gminy oraz podobszarów obszaru rewitalizacji należą walory przyrodnicze i krajobrazowe. Gmina Tomaszów Lubelski położona jest na obszarze dwóch krain geograficznych cechujących się wyżynnym charakterem i występowaniem licznych wzniesień, co sprawia, iż na jej terenie znajduje się wiele miejsc atrakcyjnych pod kątem krajobrazu. Ponadto, charakteryzuje
--	--	--

		się ona także stosunkowo dużą lesistością oraz występowaniem obszarów cennych przyrodniczo, w tym także objętych prawną ochroną. Walory krajobrazowe oraz dobry stan środowiska stanowią o atrakcyjności turystycznej obszaru; - obiekty i tereny, które są lub mogą być wykorzystane na cele turystyczne – na terenie całej Gminy, w tym w obu podobszarach obszaru rewitalizacji, znajdują się tereny, które mogą stanowić miejsca aktywnego wypoczynku i rekreacji. Stanowią one potencjał rozwoju oferty turystycznej i rekreacyjnej, pod warunkiem, że będą odpowiednio zagospodarowane i wykorzystane.
Problemy sfery społecznej	- negatywny wpływ na jakość życia mieszkańców.	- miejsca historyczne i obiekty zabytkowe – na terenie całej Gminy, w

	Takie problemy sfery społecznej, jak bezrobocie, ubóstwo, wykluczenie społeczne, przede wszystkim wzajemnie się pogłębiają (problem bezrobocia zwiększa ryzyko ubóstwa, osoby zagrożone wykluczeniem bardziej się izolują), co ma negatywny wpływ na jakość życia mieszkańców oraz funkcjonowanie całej gminy. Ponadto, problemy tego typu utrudniają integrację społeczną, która ze względu na specyfikę obszaru jest znacznie utrudniona. - negatywny wpływ na sferę gospodarczą. Osoby będące w trudnej sytuacji materialnej i społecznej generują mniejszy popyt na usługi i towary, często stanowią grupę pracowników niewykwalifikowanych, rzadko podnoszących kwalifikacje, przez co nie zaspokajają potrzeb lokalnych pracodawców.	tym w obu podobszarach obszaru rewitalizacji, znajdują się miejsca o charakterze historycznym lub zabytkowym, które, po odpowiednim ich zagospodarowaniu, mogą zostać wykorzystane na rzecz lokalnej społeczności; - bogata historia i tradycje lokalne - kultywowanie lokalnych tradycji i historii należy do czynników integrujących lokalną społeczność oraz stanowi element miejscowej tożsamości; - działalność gminnych instytucji kultury, pozarządowych organizacji sfery społecznej – na terenie całej Gminy, w tym w obu podobszarach obszaru rewitalizacji, działają organizacje pozarządowe oraz instytucje gminne, które prowadzą działalność na rzecz rozwoju oferty kulturalnej, społecznej, sportowo-
--	--	---

	Pogłębia to trudności na lokalnym rynku pracy.	rekreacyjnej, itp. Aktywność gminnych instytucji oraz organizacji pozarządowych wpływa korzystnie na lokalną społeczność i zachęca do czynnego zaangażowania się mieszkańców w działalność na jej rzecz; - obiekty i tereny, które są lub mogą być wykorzystane na cele społeczne – na terenie całej Gminy, w tym w obu podobszarach obszaru rewitalizacji, znajdują się zarówno obiekty wykorzystywane na rzecz lokalnej społeczności jako siedziby instytucji publicznych, jak również tereny, które mogą stanowić miejsca aktywnego wypoczynku i rekreacji oraz integracji mieszkańców. Obiekty i przestrzenie publiczne stanowią potencjał do rozwoju oferty społecznej na rzecz mieszkańców, pod warunkiem, że będą
--	---	---

		odpowiednio zagospodarowane i wykorzystane; - potencjał rozwoju sfery społecznej – mieszkańcy odczuwają potrzebę rozwoju sfery społecznej na terenie Gminy, co pozwala na podejmowanie przedsięwzięć zwiększających integrację i aktywność lokalnej społeczności.
--	--	--

3. POWĄŻANIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI GMINY

Zgodnie z Ustawą o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 278), gminny program rewitalizacji powinien zawierać w szczególności powiązania z dokumentami strategicznymi gminy, zwłaszcza ze strategią rozwoju gminy, strategią rozwoju ponadlokalnego oraz strategią rozwiązywania problemów społecznych.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2024-2030 pozostaje w zgodności z innymi dokumentami dotyczącymi rozwoju tego terenu, aby nie prowadzić działań sprzecznych z ogólnymi kierunkami rozwoju. Wzajemna komplementarność Gminnego Programu Rewitalizacji z innymi dokumentami strategicznymi podniesie efektywność podejmowanych działań oraz prawdopodobieństwo realizacji. Opracowane działania rewitalizacyjne będą spójne z najważniejszymi dokumentami strategicznymi odnoszącymi się do obszaru Gminy Tomaszów Lubelski.

Istotne jest obranie takich celów Gminnego Programu Rewitalizacji, by nie tylko nie wykluczały one działań, jakie mają być podjęte w ramach innych dokumentów strategicznych, lecz by były wobec nich komplementarne i by wzajemnie wzmacniały swoje efekty.

Wymienione poniżej dokumenty były brane pod uwagę przy opracowaniu przedmiotowego Programu, jest on w pełni z nimi zgodny i wpisuje się w postulowane w nich kierunki prowadzenia polityki prorozwojowej, co zostanie udowodnione w niniejszym rozdziale. Planowane działania rewitalizacyjne powinny być spójne z założeniami głównych dokumentów planistycznych i strategicznych obowiązujących w Gminie. Badanie zgodności Gminnego Programu Rewitalizacji z innymi dokumentami strategicznymi obowiązującymi na obszarze Gminy polega na porównaniu ich celów i obranych priorytetów. Zobrazowane zostało to w postaci zestawienia ich celów w formie tabelarycznej, dzięki czemu łatwo można odnaleźć wzajemne powiązania.

3.1. Strategia Rozwoju Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2021-2027

Strategia jest podstawowym instrumentem długofalowego zarządzania Gminą. Pozwala na zapewnienie ciągłości i trwałości w poczynaniach władz Gminy, niezależnie od zmieniających się uwarunkowań politycznych. Strategia umożliwia również efektywne gospodarowanie własnymi zasobami Gminy, takimi jak: środowisko przyrodnicze, zasoby ludzkie, infrastruktura czy też środki finansowe. Wszystkie działania na rzecz miejscowej społeczności podejmowane na danym obszarze muszą wynikać z przyjętego, wieloletniego planu strategicznego, wykazywać zgodność z celami polityki rozwoju na poziomie regionalnym i krajowym oraz stanowić spójny zbiór uzupełniających się zadań i projektów, co nie tylko pozwala na skuteczne zarządzanie jednostką samorządu terytorialnego i podniesienie jakości życia mieszkańców, lecz także znacznie ułatwia ubieganie się o dofinansowanie ze źródeł zewnętrznych.

Strategia rozwoju określa kierunki prowadzenia polityki prorozwojowej w danej jednostce, jej cele i pożądane efekty. Pozwala na uporządkowanie i rozłożenie w czasie planowanych działań oraz opisuje, jak będzie się rozwijał dany obszar, co będzie wykorzystane jako atut, czego negatywny wpływ musi być neutralizowany. Zawiera zapis wizji - pożądanego obrazu danej jednostki oraz misji, której wypełnienie gwarantuje uzyskanie założonych efektów.

Wizja: „Gmina Tomaszów Lubelski gminą cechującą się wysokim standardem życia i dogodnymi warunkami do prowadzenia działalności gospodarczej, wykorzystującą posiadane zasoby i potencjał w procesie zrównoważonego rozwoju”.

Misję Gminy określono jako: „Pełne wykorzystanie posiadanych zasobów i potencjału w procesie zrównoważonego rozwoju, poprzez podejmowanie komplementarnych i kompleksowych działań w sferze gospodarczej, społecznej i przestrzennej gminy”.

W Strategii Rozwoju Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2021-2027 zostały wyznaczone następujące cele strategiczne i cele operacyjne, dążące do rozwoju Gminy Tomaszów Lubelski które są spójne z Gminnym Programem Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2024-2030:

Tabela 9. Cele strategiczne i cele operacyjne zawarte w Strategii Rozwoju Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2021-2027 wpisujące się w cele Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2024-2030

Cele przyjęte w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2024-2030	Powiązane z nimi cele określone w Strategii Rozwoju Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2021-2027	
	Cele strategiczne	Cele operacyjne
Cel strategiczny I: Optymalny poziom rozwoju infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni na rzecz zapewnienia wysokiej jakości życia lokalnej społeczności obu podobszarów obszaru rewitalizacji Cel operacyjny I.1. Rozwój infrastruktury i zwiększenie funkcjonalności dostępnych przestrzeni obu podobszarów obszaru rewitalizacji	Cel strategiczny I: Kształtowanie funkcjonalnej przestrzeni i ochrona środowiska naturalnego	I.1. Ochrona środowiska naturalnego
		I.2. Rozwój gminnej infrastruktury technicznej, edukacyjnej i społecznej
		I.3. Zwiększenie funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej
Cel strategiczny II: Wysoki poziom integracji lokalnej społeczności, przezwyciężenie sytuacji kryzysowych oraz rozwój gospodarki obu	Cel strategiczny III. Rozwijanie kapitału społecznego	III.1. Wspieranie walki z bezrobociem

podobszarów obszaru rewitalizacji Cel operacyjny II.1. Zmniejszenie natężenia zjawisk kryzysowych sfery społecznej obu podobszarów obszaru rewitalizacji Cel operacyjny II.2. Aktywizacja lokalnej społeczności i zwiększenie stopnia integracji mieszkańców obu podobszarów obszaru rewitalizacji Cel operacyjny II.3. Zmniejszenie natężenia bezrobocia i zwiększenie aktywności gospodarczej obu podobszarów obszaru rewitalizacji		III.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu
		III.3. Rozwój oferty kulturalnej, edukacyjnej i społecznej
		III.4. Rozwijanie potencjału młodzieży

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie Strategii Rozwoju Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2021-2027

Zawarta w GPR wizja, misja, cel nadrzędny, cele strategiczne, operacyjne oraz kierunki działań rewitalizacyjnych są zbieżne z założeniami i zapisami Strategii Rozwoju Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2021-2027 oraz stanowią ich uszczegółowienie dla obszaru rewitalizacji.

Cele strategiczne Strategii pokrywają się z celami GPR, których akcent pada przede wszystkim na kwestie społeczno-gospodarcze oraz przestrzenno-funkcjonalno-środowiskowe. Cele operacyjne wyznaczone w Strategii w przeważającym stopniu są tożsame z celami i działaniami przyjętymi w GPR – jako odpowiedź na zdiagnozowane potrzeby

podobszarów rewitalizacji. Cele operacyjne przedstawione powyżej wprost odwołują się do konieczności prowadzenia procesu rewitalizacji, którego wyrazem jest niniejszy GPR. W związku z powyższym można uznać, że oba dokumenty spójne i komplementarne, a ich realizacja przyczyni się do wzmocnienia efektów prowadzonych działań w ramach obu polityk.

3.2. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2023-2032

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tomaszów Lubelski (SRPS) na lata 2023–2030 jest dokumentem wyznaczającym najważniejsze kierunki działań mających na celu doprowadzenie do zmiany niekorzystnych zjawisk społecznych na terenie Gminy. Wskazuje ona obszary problemowe, priorytetowe zadania służące przeciwdziałaniu tym problemom, a także zakładane rezultaty. Strategia będzie służyć osiągnięciu zaplanowanych celów, wraz ze szczegółowym określeniem sposobów dojścia do poprawy sytuacji społecznej w wybranych obszarach. W związku z tym, że rozwiązywanie problemów społecznych jest procesem długofalowym, w działalności lokalnej polityki społecznej potrzebne jest strategiczne podejście. Planowanie strategiczne, polegające na podejmowaniu systematycznych działań, podczas których planowana jest przyszłość i wytyczane są najistotniejsze kierunki działań, uwzględnia długi horyzont czasowy. Strategia stanowi zatem ważny instrument zarządzania, dzięki któremu możliwe jest rozpoznanie i wdrażanie przedsięwzięć o charakterze społecznym oraz integracja różnych środowisk lokalnych w ramach wspólnie zaplanowanych i skoordynowanych działań.

Wizja: Gmina Tomaszów Lubelski będąca miejscem zwróconym ku potrzebom mieszkańców, dążącym do zapewnienia rodzinom zintegrowanego systemu wsparcia, stwarzającym warunki do rozwoju oraz integracji społecznej osób starszych, niepełnosprawnych, a także wszystkich zagrożonych wykluczeniem społecznym mieszkańców.

Misją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tomaszów Lubelski jest zapewnienie mieszkańcom jak najlepszej jakości życia, dostępności do skutecznego oraz kompleksowego wsparcia, a także integrowanie społeczności lokalnej i włączanie grup zagrożonych wykluczeniem do życia społecznego.

Wypełnienie przyjętej misji jest uwarunkowane realizacją przedstawionych w SRPS celów strategicznych i operacyjnych, które są spójne z Gminnym Programem Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2024-2030.

Tabela 10. Cele strategiczne i cele operacyjne zawarte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2023–2032 wpisujące się w cele Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2024-2030

Cele przyjęte w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2024-2030	Powiązane z nimi cele określone w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2023–2032	
	Cele strategiczne	Cel operacyjny
Cel strategiczny II: Wysoki poziom integracji lokalnej społeczności, przezwyciężenie sytuacji kryzysowych oraz rozwój gospodarki obu podobszarów obszaru rewitalizacji. Cel operacyjny II.1. Zmniejszenie natężenia zjawisk kryzysowych sfery społecznej obu podobszarów obszaru rewitalizacji.	Cel strategiczny nr 2 Tworzenie warunków służących zaspokajaniu potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych.	Cel operacyjny nr 1 Poprawa funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych oraz wzrost ich jakości życia. Cel operacyjny nr 2 Wzrost aktywności i integracji społecznej seniorów oraz osób niepełnosprawnych, a także kształtowanie pozytywnych postaw mieszkańców Gminy wobec osób starszych i niepełnosprawnych.
	Cel strategiczny nr 3 Prowadzenie aktywnej profilaktyki zdrowotnej oraz rozwijanie sieci wsparcia dla osób uzależnionych i ich	Cel operacyjny nr 1 Zwiększenie skuteczności systemu pomocy dla osób uzależnionych oraz ich rodzin.

	rodzin.	Cel operacyjny nr 2 Wzrost świadomości dzieci i młodzieży w zakresie zdrowego stylu życia oraz opóźnienie inicjacji alkoholowej. Cel operacyjny nr 3 Promowanie właściwych postaw wśród mieszkańców w zakresie używania substancji psychoaktywnych.
	Cel strategiczny nr 6 Ograniczenie marginalizacji społecznej osób zagrożonych ubóstwem.	Cel operacyjny nr 1 Poprawa sytuacji życiowej osób i rodzin, żyjących w niewystarczających warunkach materialnych i socjalnych.
	Cel strategiczny nr 7 Poprawa dobrostanu psychicznego mieszkańców.	Cel operacyjny nr 1 Zwiększenie świadomości społecznej na temat zdrowia psychicznego oraz zapewnienie dostępności do pomocy osób z zaburzeniami psychicznymi.
Cel strategiczny II: Wysoki poziom integracji lokalnej społeczności, przezwyciężenie sytuacji kryzysowych oraz rozwój gospodarki obu podobszarów obszaru rewitalizacji. Cel operacyjny II.2. Aktywizacja lokalnej społeczności i zwiększenie stopnia	Cel strategiczny nr 1 Budowanie sprawnego i efektywnego systemu wspierania rodziny.	Cel operacyjny nr 2 Wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży, poprawa ich funkcjonowania społecznego oraz integracja rodzin.

integracji mieszkańców obu podobszarów obszaru rewitalizacji.		
Cel strategiczny II: Wysoki poziom integracji lokalnej społeczności, przezwyciężenie sytuacji kryzysowych oraz rozwój gospodarki obu podobszarów obszaru rewitalizacji. Cel operacyjny II.3. Zmniejszenie natężenia bezrobocia i zwiększenie aktywności gospodarczej obu podobszarów obszaru rewitalizacji.	Cel strategiczny nr 5 Podjęmowanie działań zmierzających do aktywizacji osób pozostających bez pracy.	Cel operacyjny nr 1 Wspieranie zatrudnienia i reintegracji osób bezrobotnych, w tym zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2023–2032

W związku z nagromadzeniem na obszarze rewitalizacji problemów społecznych, powiązania GPR z opisaną wyżej Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2023-2032, przejawiają się we wspólnych celach, które w sposób integralny harmonizują się. Kluczowym czynnikiem planowanych działań rewitalizacyjnych jest aktywne uczestnictwo i zaangażowanie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tomaszowie Lubelskim, który jest także jednym z ważnych interesariuszy Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2024-2030.

4. WIZJA STANU OBSZARU PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI

Planowany efekt wdrożenia przyjętego Gminnego Programu Rewitalizacji na lata 2024-2030 prezentuje wizja docelowego stanu podobszarów. Sformułowano ją następująco:

Zintegrowana społeczność lokalna korzystająca z infrastruktury i przestrzeni dostosowanej do jej potrzeb, przewyższająca kryzysy sfery społecznej

Wizja podkreśla przede wszystkim dążenie do zintegrowania lokalnej społeczności, co skutkować będzie nawiązywaniem i utrzymywaniem kontaktów sąsiedzkich oraz w budowaniu poczucia przynależności do wspólnoty. Zakłada się również zaspokojenie zidentyfikowanych w ramach diagnozy stanu obecnego potrzeb mieszkańców w zakresie dostępu do wysokiej jakości infrastruktury i funkcjonalnej przestrzeni. Do priorytetowych skutków wdrożenia GPR należy także rozwiązywanie obecnych problemów sfery społecznej. Po przeprowadzeniu procesu rewitalizacji podobszary zapewniały będą wysoką jakość życia mieszkańcom.

5. CELE REWITALIZACJI ORAZ ODPOWIADAJĄCE IM KIERUNKI DZIAŁAŃ

Zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji, rewitalizacja jest procesem wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzonym w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji. Istotą procesu rewitalizacji jest podjęcie komplementarnej interwencji w sferze społecznej, gospodarczej, techniczno-przestrzennej obszarów wybranych do rewitalizacji oraz realizacja przedsięwzięć, które umożliwią rozwiązanie zidentyfikowanych problemów, z powodu których obszary objęte programem zostały uznane za zdegradowane.

Diagnoza stanu obecnego podobszarów obszaru rewitalizacji pozwoliła na przeanalizowanie zjawisk problemowych, z uwagi na które podobszary zostały uznane za zdegradowane oraz umożliwiła określenie wynikających z nich głównych potrzeb lokalnych społeczności podobszarów obszaru rewitalizacji. Ich zestawienie prezentuje się następująco:

Tabela 11. Potrzeby lokalnych społeczności podobszarów obszaru rewitalizacji w kontekście zidentyfikowanych problemów

PROBLEMY PODOBSZARÓW OBSZARU REWITALIZACJI	WYNIKAJĄCE Z NICH POTRZEBY
Bezrobocie w obu podobszarach obszaru rewitalizacji, wyrażające się dużym udziałem osób bezrobotnych ogółem, bezrobotnych do 30 roku życia, bezrobotnych po 50 roku życia i długotrwale bezrobotnych w liczbie mieszkańców ogółem;	Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych w obu podobszarach, zgodnie ze zidentyfikowanymi potrzebami;

• Duży udział liczby osób pobierających świadczenia GOPS w liczbie mieszkańców ogółem w podobszarze II. Majdan Górny - Justynówka;	• Wspieranie osób w trudnej sytuacji życiowej w obu podobszarach obszaru rewitalizacji;
• Duży udział liczby osób pobierających świadczenia GOPS z tytułu ubóstwa w obu podobszarach obszaru rewitalizacji;	
• Duży udział liczby osób pobierających świadczenia GOPS z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w podobszarze II. Majdan Górny - Justynówka;	• Wspieranie integracji społecznej osób długotrwale i przewlekle chorych oraz ich rodzin w podobszarze II. Majdan Górny - Justynówka;
• Duży udział liczby osób pobierających świadczenia GOPS z tytułu niepełnosprawności w podobszarze III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III;	• Wspieranie integracji społecznej osób z niepełnosprawnościami oraz ich rodzin w podobszarze w podobszarze III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III;
• Duży udział liczby osób pobierających świadczenia GOPS z tytułu alkoholizmu w obu podobszarach obszaru rewitalizacji;	• Wspieranie integracji społecznej osób borykających się z alkoholizmem w obu podobszarach obszaru rewitalizacji;
• Duży udział liczby osób pobierających świadczenia GOPS z tytułu wsparcia osób	• Wspieranie integracji społecznej osób starszych w obu podobszarach obszaru

starszych w obu podobszarach obszaru rewitalizacji;	rewitalizacji;
• Duży udział liczby osób pobierających świadczenia GOPS z tytułu zaburzeń psychicznych w podobszarze III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóžno III;	• Wspieranie integracji społecznej osób borykających się z zaburzeniami psychicznymi w podobszarze III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóžno III;
• Duża liczba popełnionych przestępstw w podobszarze II. Majdan Górny - Justynówka;	• Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców podobszaru II. Majdan Górny - Justynówka;
• Duża liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w podobszarze III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóžno III;	• Wspieranie funkcjonowania przedsiębiorstw w podobszarze III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóžno III;
• Spadek liczby gospodarstw rolnych w podobszarze III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóžno III;	• Wspieranie rozwoju działalności pozarolniczej w podobszarze III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóžno III;
• Koncentracja zjawiska starzenia się lokalnej społeczności. Duża liczba osób w wieku poprodukcyjnym w obu podobszarach obszaru rewitalizacji;	• Włączanie seniorów w aktywny udział w życiu lokalnej społeczności w każdym z podobszarów obszaru rewitalizacji;

• Niedostateczna aktywność fizyczna dzieci i młodzieży w obu podobszarach obszaru rewitalizacji; • Spadek aktywności fizycznej pozostałych mieszkańców, w tym seniorów w obu podobszarach obszaru rewitalizacji;	• Promowanie aktywności fizycznej i zdrowego trybu życia wśród mieszkańców, w tym dzieci, młodzieży i seniorów, w obu podobszarach obszaru rewitalizacji;
• Postępujące zjawisko dezintegracji lokalnej społeczności, wynikające między innymi ze specyfiki Gminy, w obu podobszarach obszaru rewitalizacji;	• Intensywne wsparcie nawiązywania więzi sąsiedzkich wśród członków lokalnej społeczności oraz w budowania poczucia przynależności do niej;
• Duża ilość wyrobów azbestowych pozostałych do unieszkodliwienia w obu podobszarach obszaru rewitalizacji; • Problem niskiej emisji w obu podobszarach obszaru rewitalizacji;	• Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców w obu podobszarach obszaru rewitalizacji; • Realizacja programów wspierających proces usuwania wyrobów azbestowych i zawierających azbest;
• Duży udział dróg do remontu w podobszarze III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III; • Niedostatecznie rozwinięta sieć tras pieszych i rowerowych w podobszarze II. Majdan Górny - Justynówka;	• Poprawa stanu infrastruktury technicznej w obu podobszarach obszaru rewitalizacji;

• Niedostateczny dostęp do usług i handlu w podobszarze III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóžno III; • Budynki, obiekty lub przestrzenie ulegające degradacji w podobszarze III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóžno III oraz w podobszarze II. Majdan Górny - Justynówka;	• Wspieranie funkcji handlowo-usługowej oraz nadawania funkcji społecznych budynkom, obiektom lub przestrzeniom ulegającym degradacji w obu podobszarach obszaru rewitalizacji;
• Niedostatecznie zagospodarowana przestrzeń rekreacyjna w podobszarze III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóžno III; • Niedostatecznie zagospodarowana przestrzeń rekreacyjna w podobszarze II. Majdan Górny – Justynówka.	• Poprawa stanu przestrzeni rekreacyjnej w obu podobszarach obszaru rewitalizacji.

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o.

Na podstawie zidentyfikowanych problemów i wynikających z nich potrzeb, określono cele Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2024-2030. Z uwagi na charakter rewitalizacji, która nie jest jednorazowym przedsięwzięciem, lecz stanowi kilkuletni proces oddziaływania na podobszary objęte Gminnym Programem Rewitalizacji, konieczne było wyznaczenie zarówno celów strategicznych, obejmujących cały okres

wdrażania procesu rewitalizacji, jak i celów operacyjnych, przyporządkowanych efektom krótkookresowym.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2024-2030 zakłada osiągnięcie następujących celów strategicznych oraz przyporządkowanych im celów operacyjnych:

Tabela 12. Cele Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2024-2030

CEL STRATEGICZNY I	CEL STRATEGICZNY II
Optymalny poziom rozwoju infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni na rzecz zapewnienia wysokiej jakości życia lokalnej społeczności obu podobszarów obszaru rewitalizacji	Wysoki poziom integracji lokalnej społeczności, przezwyciężenie sytuacji kryzysowych oraz rozwój gospodarki obu podobszarów obszaru rewitalizacji
CELE OPERACYJNE	CELE OPERACYJNE
Cel operacyjny I.1. Rozwój infrastruktury i zwiększenie funkcjonalności dostępnych przestrzeni obu podobszarów obszaru rewitalizacji	Cel operacyjny II.1. Zmniejszenie natężenia zjawisk kryzysowych sfery społecznej obu podobszarów obszaru rewitalizacji Cel operacyjny II.2. Aktywizacja lokalnej społeczności i zwiększenie stopnia integracji mieszkańców obu podobszarów obszaru rewitalizacji Cel operacyjny II.3. Zmniejszenie natężenia bezrobocia i zwiększenie aktywności gospodarczej obu podobszarów obszaru rewitalizacji

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o.

Cel strategiczny I zakłada podjęcie działań ukierunkowanych na poprawę stanu infrastruktury oraz przestrzeni, które dostępne są dla mieszkańców podobszarów obszaru rewitalizacji. Wynikać to będzie ze zdiagnozowanych potrzeb obu podobszarów, dzięki czemu w istotnym stopniu przyczyni się to do podniesienia jakości życia lokalnej społeczności i uczyni je bardziej atrakcyjnymi dla innych podmiotów – inwestorów, przedsiębiorców, odwiedzających. Optymalnie rozwinięta infrastruktura i efektywnie zagospodarowana przestrzeń stanowiąc będą bazę materialną dla pozytywnych zjawisk społecznych i gospodarczych.

Cel strategiczny II zakłada interwencję w sferze społecznej i gospodarczej obu podobszarów obszaru rewitalizacji. W jego ramach zaplanowano wdrożenie przedsięwzięć mających na celu przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym, aktywizację życia społecznego, integrację mieszkańców, zgodnie ze zdiagnozowanymi problemami i potrzebami obu podobszarów. Ponadto, cel grupuje również przedsięwzięcia wpływające na rozwój gospodarki obu podobszarów obszaru rewitalizacji. Wywołają one długofalowe efekty: rozwój przedsiębiorczości, wzrost liczby nowych miejsc pracy oraz efektywne wykorzystanie posiadanych przez podobszary walorów i zasobów na rzecz wzmocnienia funkcji gospodarczych.

Poszczególnym celom strategicznym przyporządkowano następujące cele operacyjne:

1. Cel strategiczny I: Optymalny poziom rozwoju infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni na rzecz zapewnienia wysokiej jakości życia lokalnej społeczności obu podobszarów obszaru rewitalizacji:
 - Cel operacyjny I.1. Rozwój infrastruktury i zwiększenie funkcjonalności dostępnych przestrzeni obu podobszarów obszaru rewitalizacji - cel zakłada poprawę stanu tych elementów infrastruktury oraz przestrzeni publicznej obu podobszarów obszaru rewitalizacji, których braki zidentyfikowano w procesie diagnozy. Jego realizacja przyczyni się do podniesienia jakości życia lokalnej społeczności.

2. Cel strategiczny II. Wysoki poziom integracji lokalnej społeczności, przezwyciężenie sytuacji kryzysowych oraz rozwój gospodarki obu podobszarów obszaru rewitalizacji:

- Cel operacyjny II.1. Zmniejszenie natężenia zjawisk kryzysowych sfery społecznej obu podobszarów obszaru rewitalizacji – w ramach celu realizowane będą przedsięwzięcia ukierunkowane na wsparcie, integrację oraz zapobieganie wykluczeniu społecznemu zidentyfikowanych w trakcie diagnozy grup zagrożonych marginalizacją, zgodnie z problemami i potrzebami występującymi w podobszarach obszaru rewitalizacji;
- Cel operacyjny II.2. Aktywizacja lokalnej społeczności i zwiększenie stopnia integracji mieszkańców obu podobszarów obszaru rewitalizacji – cel grupuje przedsięwzięcia ukierunkowane na rozwój oferty edukacyjnej, kulturalnej, rekreacyjno-sportowej oraz o charakterze społecznym w obrębie obu podobszarów obszaru rewitalizacji, zgodnie ze zidentyfikowanymi problemami i potrzebami. Działania tego typu pozwolą na zwiększenie aktywności mieszkańców, wzmocnienia więzi społecznych i zachęcenia do czynnego udziału w życiu lokalnej społeczności, co jest szczególnie istotne w gminie o takiej specyfice, jak Tomaszów Lubelski;
- Cel operacyjny II.3. Zmniejszenie natężenia bezrobocia i zwiększenie aktywności gospodarczej obu podobszarów obszaru rewitalizacji – cel zakłada interwencję w sferze walki z bezrobociem, z uwagi na fakt, iż w obu podobszarach koncentrują się problemy związane z tym zjawiskiem. Ponadto, cel ukierunkowany jest również na promowanie rozwoju przedsiębiorczości i poprawę funkcjonowania sfery gospodarczej.

Wyznaczonym celom odpowiadają kierunki działań, które określają ogólne rodzaje i założenia przedsięwzięć, jakie będą realizowane w ramach rewitalizacji i przyczynią się do osiągnięcia przyjętych celów. Kierunki działań są bezpośrednio skorelowane z wynikającymi ze zidentyfikowanych problemów potrzebami. Ich zestawienie prezentuje się następująco:

Tabela 13. Powiązania kierunków działań z celami oraz wynikającymi z nich potrzebami

CEL STRATEGICZNY	CEL OPERACYJNY	KIERUNEKI DZIAŁAŃ W RAMACH CELÓW	POTRZEBY, NA KTÓRE ODPOWIADAJĄ KIERUNKI DZIAŁAŃ
I. Optymalny poziom rozwoju infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni na rzecz zapewnienia wysokiej jakości życia lokalnej społeczności obu podobszarów obszaru rewitalizacji	Cel operacyjny I.1. Rozwój infrastruktury i zwiększenie funkcjonalności dostępnych przestrzeni obu podobszarów obszaru rewitalizacji	- działania na rzecz rozwoju infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni oraz rozwoju funkcjonalności istniejących obiektów w obu podobszarach obszaru rewitalizacji;	- poprawa stanu infrastruktury technicznej w obu podobszarach obszaru rewitalizacji; - poprawa stanu przestrzeni rekreacyjnej w obu podobszarach obszaru rewitalizacji; - wspieranie funkcji handlowo-usługowej oraz nadawania funkcji społecznych budynkom, obiektom lub przestrzeniom ulegającym degradacji w obu podobszarach obszaru rewitalizacji;
II. Wysoki poziom integracji lokalnej społeczności, przezwyciężenie sytuacji kryzysowych oraz rozwój gospodarki obu	Cel operacyjny II.1. Zmniejszenie natężenia zjawisk kryzysowych sfery społecznej obu podobszarów obszaru rewitalizacji	- organizacja działań na rzecz osób w trudnej sytuacji życiowej w obu podobszarach obszaru rewitalizacji;	- wspieranie osób w trudnej sytuacji życiowej w obu podobszarach obszaru rewitalizacji;
		- organizacja działań na rzecz osób długotrwale i przewlekłe chorych oraz ich rodzin	- wspieranie integracji społecznej osób długotrwale i przewlekłe chorych oraz ich rodzin

podobszarów obszaru rewitalizacji		w podobszarze II. Majdan Górny – Justynówka;	w podobszarze II. Majdan Górny – Justynówka;
		- organizacja działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami oraz ich rodzin w podobszarze w podobszarze III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III;	- wspieranie integracji społecznej osób z niepełnosprawnościami oraz ich rodzin w podobszarze w podobszarze III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III;
		- organizacja działań na rzecz osób borykających się z alkoholizmem w obu podobszarach obszaru rewitalizacji;	- wspieranie integracji społecznej osób borykających się z alkoholizmem w obu podobszarach obszaru rewitalizacji;
		- organizacja działań na rzecz integracji osób starszych w obu podobszarach obszaru rewitalizacji;	- wspieranie integracji społecznej osób starszych w obu podobszarach obszaru rewitalizacji; - włączanie seniorów w aktywny udział w życiu lokalnej społeczności w każdym z podobszarów obszaru rewitalizacji;

		- organizacja działań na rzecz osób borykających się z zaburzeniami psychicznymi w podobszarze III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóžno III;	- wspieranie integracji społecznej osób borykających się z zaburzeniami psychicznymi w podobszarze III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóžno III;
	Cel operacyjny II.2. Aktywizacja lokalnej społeczności i zwiększenie stopnia integracji mieszkańców obu podobszarów obszaru rewitalizacji	- organizacja działań na rzecz promocji aktywności fizycznej i zdrowego trybu życia w obu podobszarach obszaru rewitalizacji;	- promowanie aktywności fizycznej i zdrowego trybu życia wśród mieszkańców, w tym dzieci, młodzieży i seniorów, w obu podobszarach obszaru rewitalizacji;
		- organizacja działań na rzecz integracji i aktywizacji społecznej w obu podobszarach obszaru rewitalizacji;	- intensywne wsparcie nawiązywania więzi sąsiedzkich wśród członków lokalnej społeczności oraz w budowania poczucia przynależności do niej;
		- organizacja działań na rzecz podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców w obu podobszarach obszaru rewitalizacji;	- podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców w obu podobszarach obszaru rewitalizacji;

		- organizacja działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa mieszkańców podobszaru II. Majdan Górny - Justynówka;	- poprawa bezpieczeństwa mieszkańców podobszaru II. Majdan Górny - Justynówka;
	Cel operacyjny II.3 Zmniejszenie natężenia bezrobocia i zwiększenie aktywności gospodarczej obu podobszarów obszaru rewitalizacji	- organizacja działań na rzecz aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych w obu podobszarach obszaru rewitalizacji;	- aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych w obu podobszarach, zgodnie ze zidentyfikowanymi potrzebami;
		- organizacja działań na rzecz wspierania funkcjonowania przedsiębiorstw oraz rozwoju działalności pozarolniczej w podobszarze III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóžno III.	- wspieranie funkcjonowania przedsiębiorstw w podobszarze III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóžno III; - wspieranie rozwoju działalności pozarolniczej w podobszarze III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóžno III.

Tabela 14. Monitoring osiągnięcia celów GPR - powiązanie celów rewitalizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2024-2030 ze wskaźnikami produktu i rezultatu

CEL STRATEGICZNY	CEL OPERACYJNY	WSKAŹNIKI
I. Optymalny poziom rozwoju infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni na rzecz zapewnienia wysokiej jakości życia lokalnej społeczności obu podobszarów obszaru rewitalizacji	Cel operacyjny I.1. Rozwój infrastruktury i zwiększenie funkcjonalności dostępnych przestrzeni obu podobszarów obszaru rewitalizacji	PRODUKT: powierzchnia terenów, którym nadano nowe funkcje (m2) wartość bazowa: 0 wartość docelowa: 5949,50 m² źródło danych: protokoły odbioru, faktury, dokumentacja powykonawcza; częstotliwość pomiaru: wskaźnik będzie mierzony w okresie od rozpoczęcia realizacji projektu do ukończenia produktu w ramach projektu. liczba budynków, którym nadano nowe funkcje (szt.) wartość bazowa: 0 wartość docelowa: 1 źródło danych: protokoły odbioru, faktury, dokumentacja powykonawcza; częstotliwość pomiaru: wskaźnik będzie mierzony w okresie od rozpoczęcia realizacji projektu do ukończenia produktu w ramach projektu. PLRO132 - Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (EFRR/FST/FS) wartość bazowa: 0

		wartość docelowa: 2 źródło danych: protokoły odbioru, faktury, dokumentacja powykonawcza częstotliwość pomiaru: wskaźnik będzie mierzony w okresie od rozpoczęcia realizacji projektu do ukończenia produktu w ramach projektu. RCO077 - Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem wartość bazowa: 0 wartość docelowa: 1 źródło danych: protokoły odbioru, faktury, dokumentacja powykonawcza częstotliwość pomiaru: wskaźnik będzie mierzony w okresie od rozpoczęcia realizacji projektu do ukończenia produktu w ramach projektu. PLRO199 - Liczba projektów, w których sfinansowano koszty racjonalnych usprawnień dla osób z niepełnosprawnościami (EFRR/FS/FST) wartość bazowa: 0 wartość docelowa: 2 źródło danych: protokoły odbioru, faktury, dokumentacja powykonawcza częstotliwość pomiaru: wskaźnik będzie mierzony w okresie od rozpoczęcia realizacji projektu do ukończenia produktu w ramach projektu.
--	--	--

		• PLRO146 - Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha), wartość bazowa: 0 wartość docelowa: 0,39495 ha źródło danych: protokoły odbioru, faktury, dokumentacja powykonawcza częstotliwość pomiaru: wskaźnik będzie mierzony w okresie od rozpoczęcia realizacji projektu do ukończenia produktu w ramach projektu. • PLRO148 - Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach wartość bazowa: 0 wartość docelowa: 1 źródło danych: protokoły odbioru, faktury, dokumentacja powykonawcza częstotliwość pomiaru: wskaźnik będzie mierzony w okresie od rozpoczęcia realizacji projektu do ukończenia produktu w ramach projektu. REZULTAT: • liczba osób korzystających z zagospodarowanej przestrzeni (osoby/rocznie) wartość bazowa: 0 wartość docelowa: 1050
--	--	---

		źródło danych: badanie ankietowe, ewidencja użytkowników częstotliwość pomiaru: raz na rok liczba osób korzystających z odnowionych budynków (osoby/rocznie) wartość bazowa: 0 wartość docelowa: 50 źródło danych: badanie ankietowe, ewidencja użytkowników częstotliwość pomiaru: raz na rok PLRR048 - Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji wartość bazowa: 0 wartość docelowa: 3000 źródło danych: ewidencja ludności częstotliwość pomiaru: raz na rok RCR077 - Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem wartość bazowa: 0 wartość docelowa: 1250 źródło danych: ewidencja odwiedzających częstotliwość pomiaru: raz na rok
II. Wysoki poziom integracji lokalnej społeczności,	Cel operacyjny II.1. Zmniejszenie natężenia	PRODUKT: liczba zorganizowanych przedsięwzięć dla seniorów

przewyciężenie sytuacji kryzysowych oraz rozwój gospodarki obu podobszarów obszaru rewitalizacji	zjawisk kryzysowych sfery społecznej obu podobszarów obszaru rewitalizacji	(szt./rocznie) wartość bazowa: 0 wartość docelowa: 2 źródło danych: faktury, dokumentacja zdjęciowa, raport z wykonania zadania częstotliwość pomiaru: raz na rok • liczba zorganizowanych przedsięwzięć na rzecz osób w trudnej sytuacji życiowej (szt./rocznie) wartość bazowa: 0 wartość docelowa: 1 źródło danych: faktury, dokumentacja zdjęciowa, raport z wykonania zadania częstotliwość pomiaru: raz na rok • liczba zorganizowanych przedsięwzięć na rzecz osób długotrwale i przewlekle chorych oraz osób z niepełnosprawnościami (szt./rocznie) wartość bazowa: 0 wartość docelowa: 1 źródło danych: faktury, dokumentacja zdjęciowa, raport z wykonania zadania częstotliwość pomiaru: raz na rok • liczba zorganizowanych cykli przedsięwzięć na rzecz wsparcia osób z chorobą alkoholową i ich rodzin (szt./rocznie)
--	--	--

		wartość bazowa: 0 wartość docelowa: 1 źródło danych: faktury, dokumentacja zdjęciowa, raport z wykonania zadania częstotliwość pomiaru: raz na rok • liczba zorganizowanych przedsięwzięć dla seniorów (szt./rocznie) wartość bazowa: 0 wartość docelowa: 1 źródło danych: faktury, dokumentacja zdjęciowa, raport z wykonania zadania częstotliwość pomiaru: raz na rok • liczba zorganizowanych przedsięwzięć na rzecz osób borykających się z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin (szt./rocznie) wartość bazowa: 0 wartość docelowa: 1 źródło danych: faktury, dokumentacja zdjęciowa, raport z wykonania zadania częstotliwość pomiaru: raz na rok REZULTAT: • liczba seniorów biorących udział w przedsięwzięciach (osoby/rocznie).
--	--	---

		wartość bazowa: 0 wartość docelowa: 80 źródło danych: badanie ankietowe, ewidencja użytkowników częstotliwość pomiaru: raz na rok • liczba osób biorących udział w przedsięwzięciach na rzecz osób w trudnej sytuacji życiowej (osoby/rocznie) wartość bazowa: 0 wartość docelowa: 40 źródło danych: badanie ankietowe, ewidencja użytkowników częstotliwość pomiaru: raz na rok • liczba osób biorących udział w przedsięwzięciach na rzecz osób długotrwale i przewlekle chorych oraz osób z niepełnosprawnościami (osoby/rocznie) wartość bazowa: 0 wartość docelowa: 20 źródło danych: badanie ankietowe, ewidencja użytkowników częstotliwość pomiaru: raz na rok • liczba osób biorących udział w cyklu przedsięwzięć na rzecz zwiększania wsparcia osób z chorobą alkoholową i ich rodzin (osoby/rocznie) wartość bazowa: 0 wartość docelowa: 20 źródło danych: badanie ankietowe, ewidencja użytkowników
--	--	--

		częstotliwość pomiaru: raz na rok liczba osób biorących udział w przedsięwzięciach na rzecz osób borykających się z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin (osoby/rocznie) wartość bazowa: 0 wartość docelowa: 15 źródło danych: badanie ankietowe, ewidencja użytkowników częstotliwość pomiaru: raz na rok
	Cel operacyjny II.2. Aktywizacja lokalnej społeczności i zwiększenie stopnia integracji mieszkańców obu podobszarów obszaru rewitalizacji	PRODUKT: liczba wydarzeń o charakterze rekreacyjnym (szt.) wartość bazowa: 0 wartość docelowa: 2 źródło danych: faktury, dokumentacja zdjęciowa, raport z wykonania zadania częstotliwość pomiaru: raz na rok liczba zorganizowanych przedsięwzięć z zakresu edukacji ekologicznej (szt./rocznie) wartość bazowa: 0 wartość docelowa: 2 źródło danych: faktury, dokumentacja zdjęciowa, raport z wykonania zadania częstotliwość pomiaru: raz na rok liczba zorganizowanych przedsięwzięć na rzecz bezpieczeństwa (szt./rocznie)

		wartość bazowa: 0 wartość docelowa: 1 źródło danych: faktury, dokumentacja zdjęciowa, raport z wykonania zadania częstotliwość pomiaru: raz na rok REZULTAT: liczba osób biorących udział w cyklu przedsięwzięć z zakresu edukacji ekologicznej (osoby/rocznie) wartość bazowa: 0 wartość docelowa: 20 źródło danych: badanie ankietowe, ewidencja użytkowników częstotliwość pomiaru: raz na rok liczba osób biorących udział w wydarzeniach o charakterze rekreacyjnym (osoby) wartość bazowa: 0 wartość docelowa: 200 źródło danych: badanie ankietowe, ewidencja użytkowników częstotliwość pomiaru: raz na rok liczba osób biorących udział w przedsięwzięciach na rzecz bezpieczeństwa (osoby/rocznie) wartość bazowa: 0 wartość docelowa: 25 źródło danych: badanie ankietowe, ewidencja użytkowników
--	--	--

		częstotliwość pomiaru: raz na rok
	Cel operacyjny II.3 Zmniejszenie natężenia bezrobocia i zwiększenie aktywności gospodarczej obu podobszarów obszaru rewitalizacji	PRODUKT: liczba zorganizowanych przedsięwzięć dla osób bezrobotnych (szt./rocznie) wartość bazowa: 0 wartość docelowa: 1 źródło danych: faktury, dokumentacja zdjęciowa, raport z wykonania zadania częstotliwość pomiaru: raz na rok liczba zorganizowanych przedsięwzięć na rzecz zakładania własnej działalności gospodarczej (szt. /rocznie) wartość bazowa: 0 wartość docelowa: 1 źródło danych: faktury, dokumentacja zdjęciowa, raport z wykonania zadania częstotliwość pomiaru: raz na rok REZULTAT: liczba osób bezrobotnych biorących udział w przedsięwzięciach (osoby/rocznie) wartość bazowa: 0 wartość docelowa: 40 źródło danych: badanie ankietowe, ewidencja użytkowników częstotliwość pomiaru: raz na rok

	• liczba osób bezrobotnych do 30 roku życia, biorących udział w cyklu przedsięwzięć (osoby/rocznie) wartość bazowa: 0 wartość docelowa: 10 źródło danych: badanie ankietowe, ewidencja użytkowników częstotliwość pomiaru: raz na rok • liczba osób bezrobotnych po 50 roku życia, biorących udział w cyklu przedsięwzięć (osoby/rocznie) wartość bazowa: 0 wartość docelowa: 10 źródło danych: badanie ankietowe, ewidencja użytkowników częstotliwość pomiaru: raz na rok • liczba osób długotrwale bezrobotnych, biorących udział w cyklu przedsięwzięć (osoby/rocznie) wartość bazowa: 0 wartość docelowa: 10 źródło danych: badanie ankietowe, ewidencja użytkowników częstotliwość pomiaru: raz na rok • liczba osób biorących udział w przedsięwzięciach na rzecz zakładania własnej działalności gospodarczej (osoby/rocznie) wartość bazowa: 0 wartość docelowa: 15
--	---

		źródło danych: badanie ankietowe, ewidencja użytkowników częstotliwość pomiaru: raz na rok
--	--	--

6. OPIS PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

W rozdziale tym zaprezentowano wszystkie przedsięwzięcia podstawowe i pozostałe dopuszczalne, które zaplanowano do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2024-2030.

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne przedstawione w GPR zostały wybrane w procesie partycypacyjnego modelu społecznego. Potencjalni beneficjenci programu mieli możliwość wpisania własnych projektów do GPR. Projekty można było zgłaszać na „formularzu karty przedsięwzięcia”, który opublikowany był na stronie Urzędu Gminy Tomaszów Lubelski w terminie od 14.05.2024 r. do 24.05.2024 r. drogą elektroniczną, drogą korespondencyjną na adres Urzędu Gminy Tomaszów Lubelski oraz bezpośrednio w siedzibie Urzędu Gminy Tomaszów Lubelski.

Realizacja przedsięwzięć podstawowych jest kluczowa do powodzenia procesu rewitalizacji. Pozostałe dopuszczalne przedsięwzięcia rewitalizacyjne są istotne z punktu widzenia potrzeb obszaru rewitalizacji i mają za zadanie swym oddziaływaniem uzupełniać zaplanowane przedsięwzięcia podstawowe. Cele, które dzięki realizacji tych przedsięwzięć powinny zostać osiągnięte, korelują z wyznaczonymi celami rewitalizacji.

Przedsięwzięcia podstawowe w sposób bezpośredni przyczynią się do ograniczenia zjawisk kryzysowych, wskazanych w sferze społecznej. Realizacja tych przedsięwzięć jest niezbędna dla uzyskania efektów rewitalizacji. Projekt z listy podstawowej w większości będą ubiegać się o pozyskanie środków UE na realizację np. z Funduszy Europejskich dla Lubelskiego 2021-2027. Natomiast projekty uzupełniające będą wzmacniać efekty przedsięwzięć podstawowych i przyczynią się do poprawy sytuacji w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej w podobszarach obszaru rewitalizacji, zgodnie ze zdiagnozowanymi potrzebami. Ich finansowanie zostało lub zostanie w dużej mierze zapewnione ze środków własnych Gminy, środków UE oraz środków krajowych.

Projekty wpisywane na listę do GPR były weryfikowane pod względem położenia w obszarze rewitalizacji, zapewniania spójności z celami

wyznaczonymi w Gminnym Programie Rewitalizacji oraz odpowiedzi na zdiagnozowane w problemy w obszarze rewitalizacji. Na etapie przyjmowania projektów do Gminnego Programu Rewitalizacji nie zakładano weryfikacji projektów pod kątem ich gotowości do realizacji. W GPR znajdują się projekty o różnym stopniu gotowości do wykonania. Założenie takie przyjęto ze względu na długi czasokres obowiązywania dokumentu tj. do 2030 roku. Opracowanie dokumentacji projektowej i uzyskanie odpowiednich pozwoleń to złożony proces wymagający odpowiedniego czasu. Część potencjalnych beneficjentów przystąpi do opracowywania dokumentacji i jej uzgadnia w trakcie obowiązywania GPR.

Działania rewitalizacyjne są odpowiedzią na wykazane w diagnozie i ankietach problemy społeczne oraz inne negatywne zjawiska. Przedsięwzięcia są wzajemnie powiązane tematycznie i przestrzennie. Poza projektami o charakterze inwestycyjnym (projekty twarde - infrastrukturalne) na liście znalazły się również projekty z zakresu integracji społecznej, czy też edukacji zwane projektami „miękkimi” (ang. soft). Projekty miękkie są ściśle powiązane z planowanymi inwestycjami i są adresowane zarówno do mieszkańców obszaru jak i całej Gminy.

Realizacja zaplanowanych przedsięwzięć przyczyni się do niwelowania zdiagnozowanych problemów oraz będzie miała wpływ na poprawę sytuacji kryzysowej obszaru. Przedsięwzięcia „miękkie” mają charakter społeczny, odnoszą się do zidentyfikowanych potrzeb, pobudzają społeczność lokalną do większej aktywności i integracji oraz ją edukują w zakresie m.in. ekologii. Zaplanowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne dotyczą również poprawy dostępu do wysokiej jakości infrastruktury społecznej, technicznej i przestrzeni publicznej oraz mają na celu zachęcenie mieszkańców do większej aktywności i integracji. Działania rewitalizacyjne wpłyną na poprawę jakości życia, mieszkania i pracy mieszkańców obu podobszarów, na zapobieżenie postępującej degradacji obiektów użyteczności publicznej oraz na poprawę bezpieczeństwa i podniesienie standardu usług na rzecz lokalnej społeczności. Działania rewitalizacyjne mają także na celu wspieranie rozwoju przedsiębiorczości oraz aktywizację osób bezrobotnych.

Wszystkie projekty wpisane do Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2024-2030 będą realizowane zgodnie z zasadami prawa polskiego oraz wspólnotowego. Każdy projekt przejdzie właściwą dla swojego charakteru weryfikację pod kątem zgodności z prawem i w celu realizacji uzyska wszelkie potrzebne pozwolenia i decyzje. Tylko pod tym warunkiem Beneficjenci Programu będą mogli ubiegać się o dofinansowanie zarówno ze źródeł krajowych jak i Unii Europejskiej. W przypadku uzyskania dofinansowania, każdy z potencjalnych beneficjentów będzie odpowiedzialny za prawidłowe udokumentowanie wykonania inwestycji, prawidłowe rozliczenie kosztów oraz udowodnienie realizacji założonych wskaźników produktów i rezultatów.

6.1. Lista podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

W ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2024-2030 planuje się realizację 13 podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych:

1. Zagospodarowanie przestrzeni zbiornika wodnego w Rogóźnie - Gmina Tomaszów Lubelski – etap II jako uzupełnienie oferty turystycznej,
2. Doposażenie stoku narciarskiego na Białej Górze jako rozwój potencjału turystycznego Gminy Tomaszów Lubelski,
3. Spacer edukacyjny i plener malarski na Białej Górze,
4. Adaptacja byłej bazy Kółka Rolniczego w Majdanie Górnym na cele społeczno-gospodarcze,
5. Usługi społeczne na rzecz osób w trudnej sytuacji życiowej w obu podobszarach obszaru rewitalizacji,
6. Rozwój usług społecznych w gminie Tomaszów Lubelski,
7. Usługi społeczne na rzecz osób dotkniętych alkoholizmem,
8. Aktywizacja Seniorów poprzez organizację warsztatów i spotkań integracyjnych,

9. Usługi społeczne na rzecz osób borykających się z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin w podobszarze III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III,
10. Działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa w podobszarze II. Majdan Górny – Justynówka,
11. Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców podobszarów obszaru rewitalizacji,
12. Usługi społeczne na rzecz osób bezrobotnych,
13. Wsparcie przedsiębiorczości.

Poszczególne przedsięwzięcia, ich zakres, cele oraz planowane efekty zostały ujęte w poniższych zestawieniach tabelarycznych:

Tabela 15. Zagospodarowanie przestrzeni zbiornika wodnego w Rogóźnie - Gmina Tomaszów Lubelski – etap II jako uzupełnienie oferty turystycznej

Nazwa przedsięwzięcia:
Zagospodarowanie przestrzeni zbiornika wodnego w Rogóźnie - Gmina Tomaszów Lubelski – etap II jako uzupełnienie oferty turystycznej
Lokalizacja
Miejscowość Rogóźno - działka nr 784/95 Podobszar III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro – Górno - Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III
Inicjator odpowiedzialny za realizację zadania:
Gmina Tomaszów Lubelski
Zakres projektu:
Zakres projektu obejmuje zagospodarowanie terenu zbiornika wodnego w miejscowości Rogóźno na cele rekreacyjne. W skład zamierzenia planuje się: - Wykonanie promenady w postaci pomostów drewnianych stałych oraz pomostów pływających wzdłuż wschodniej oraz północnej linii brzegu zbiornika; - Wykonanie punktu widokowego w postaci wieży drewnianej o wym. 6,0x6,0 m i wysokości całkowitej 6,66 m.

- Wykonanie utwardzeń terenu z kruszywa naturalnego.
- Montaż urządzeń rekreacyjnych typu ławki i stoły, hamaki, kosze na śmieci, tablice informacyjne, urządzenia placu zabaw.
- Wykonanie ogrodzenia z przęseł drewnianych i słupów gabionowych.
- Wykonanie konstrukcji wierzbowych: altany, placu zabaw.
- Budowa altany drewnianej na końcu promenady.
- Montaż słupków oświetleniowych o zasilaniu solarnym.
- Wszelkie prace ziemne, karczowania, wycinki, nasadzenia i roboty wykończeniowe.

Ponadto, w zakres przedsięwzięcia wchodzi także organizacja działania miękkiego o charakterze społecznym. W roku zakończenia realizacji działań infrastrukturalnych w ramach projektu na terenie objętym projektem zorganizowane zostanie wydarzenie o charakterze rekreacyjno-sportowym, festyn rodzinny nad brzegiem zbiornika wodnego w Rogóźnie, które będzie miało na celu integrację lokalnej społeczności w oparciu o nowoutworzoną infrastrukturę turystyczno-rekreacyjną, połączone z występami artystycznymi lokalnych zespołów, poczęstunkiem przygotowanym przez KGW, możliwością wzięcia udziału we wspólnej aktywności fizycznej (np. wspólny spacer, nordic walking, bieg).

Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:

W podobszarze III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III, w miejscowości Rogóźno, w pobliżu miasta Tomaszów Lubelski znajduje się częściowo zagospodarowany kompleks stawów, które służą zarówno jako miejsce do wędkowania, jak też jako teren rekreacyjny, wyposażony w takie elementy jak kładki, promenada z ławkami, wiata na ognisko, plac zabaw oraz tablice edukacyjne. Zagospodarowaniem terenu na rzecz rekreacji i turystyki objęta jest jednak tylko część terenu, pozostałe nie są zagospodarowane i nie są wykorzystywane na rzecz lokalnej społeczności. Zwiększenie stopnia zagospodarowania stawów w Rogóźnie pozwoliłoby na rozwinięcie ich funkcji rekreacyjnej oraz zwiększenie stopnia integracji lokalnej społeczności, zarówno podobszaru III, jak też północnej części Gminy Tomaszów Lubelski.

Ponadto, na terenie całej Gminy Tomaszów Lubelski, w tym także w podobszarach obszaru rewitalizacji, odnotowano niedostateczną aktywność fizyczną mieszkańców, w tym grup, które powinny szczególnie dbać o zdrowie i codzienny aktywny wypoczynek: dzieci, młodzieży, seniorów. Spędzanie przez dzieci i młodzież dużej ilości czasu na świeżym powietrzu, w ramach codziennego wypoczynku, obecnie staje się coraz rzadszą formą rekreacji wśród członków tej grupy wiekowej. W dużej mierze wpływ na to mają zmiany cywilizacyjne. Obecnie, najbardziej atrakcyjną formą spędzania czasu wolnego dla młodych ludzi stało się korzystanie z nowych technologii. Postępowaniu tego zjawiska sprzyjają także ogólne zmiany w trybie życia społeczeństwa, takie jak codzienne korzystanie z samochodów czy siedzący tryb życia. Efektem coraz mniejszej popularności aktywności fizycznej wśród dzieci i młodzieży jest nie tylko niedostateczna kondycja fizyczna młodych ludzi, ale również wysoki stopień narażenia ich na choroby cywilizacyjne, takie jak otyłość, nadciśnienie, cukrzyca.

Zmiany cywilizacyjne oraz obecny tryb życia społeczeństw europejskich mają negatywny wpływ również na aktywność fizyczną i zdrowie pozostałych mieszkańcy podobszarów obszaru rewitalizacji oraz całej Gminy Tomaszów Lubelski. Konieczne jest promowanie aktywności fizycznej, czynnego wypoczynku oraz zdrowego trybu życia wśród wszystkich członków lokalnej społeczności, by ograniczyć niekorzystne zjawiska wynikające z postępu cywilizacyjnego i upowszechnienia siedzącego trybu życia. Grupą, która powinna być szczególnie włączona w inicjatywy tego typu są seniorzy, dla których regularna aktywność fizyczna stanowi jedną z podstaw zachowania dobrego zdrowia i sprawności w późnym wieku.

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji

Przedsięwzięcie odpowiada następującym celom rewitalizacji:

- Cel strategiczny I. Optymalny poziom rozwoju infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni na rzecz zapewnienia wysokiej jakości życia lokalnej społeczności obu podobszarów obszaru rewitalizacji;
- Cel operacyjny I.1. Rozwój infrastruktury i zwiększenie funkcjonalności

dostępnych przestrzeni obu podobszarów obszaru rewitalizacji;

- Cel strategiczny II. Wysoki poziom integracji lokalnej społeczności, przezwyciężenie sytuacji kryzysowych oraz rozwój gospodarki obu podobszarów obszaru rewitalizacji;

Cel operacyjny II.2. Aktywizacja lokalnej społeczności i zwiększenie stopnia integracji mieszkańców obu podobszarów obszaru rewitalizacji.

Kierunki działań:

- działania na rzecz rozwoju infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni oraz rozwoju funkcjonalności istniejących obiektów w obu podobszarach obszaru rewitalizacji,
- organizacja działań na rzecz promocji aktywności fizycznej i zdrowego trybu życia w obu podobszarach obszaru rewitalizacji.

Realizacja projektu pozwoli na zwiększenie stopnia zagospodarowania przestrzeni zbiornika wodnego w Rogóźnie na cele rekreacyjne i turystyczne.

Efektywnie zagospodarowana pod tym kątem przestrzeń umożliwi mieszkańcom systematyczną aktywność ruchową oraz pozwoli ukształtować nawyki czynnego spędzania czasu wolnego. Teren rekreacyjny, będzie szeroko dostępny dla mieszkańców i możliwe będą w nim różnorodne działania na rzecz dzieci, młodzieży i dorosłych mieszkańców, które będą miały na celu promowanie sportu, rekreacji i zdrowego trybu życia.

Przedsięwzięcie przyczyni się do zwiększenia poziomu integracji społeczności lokalnej oraz jej aktywności.

Projekt odpowiada na następujące potrzeby:

- poprawa stanu przestrzeni rekreacyjnej w obu podobszarach obszaru rewitalizacji;
- promowanie aktywności fizycznej i zdrowego trybu życia wśród mieszkańców, w tym dzieci, młodzieży i seniorów, w obu podobszarach obszaru rewitalizacji.

Rezultatami projektu będą:

- efektywnie zagospodarowana przestrzeń zbiornika wodnego w Rogóźnie, której funkcje turystyczno-rekreacyjne będą rozwinięte i która będzie wykorzystywana przez mieszkańców jako miejsce spotkań, rekreacji, aktywnego spędzania wolnego czasu;
- wydarzenie o charakterze rekreacyjnym dla mieszkańców podobszaru oraz całej gminy z zakresu promowania zdrowego trybu życia.

Sposób oceny rezultatu – za pomocą wskaźników produktu i rezultatu:

- powierzchnia terenów, którym nadano nowe funkcje (m²)
wartość bazowa: 0
wartość docelowa: 1449,50 m²
źródło danych: protokoły odbioru, faktury, dokumentacja powykonawcza;
częstotliwość pomiaru: wskaźnik będzie mierzony w okresie od rozpoczęcia realizacji projektu do ukończenia produktu w ramach projektu.
- liczba wydarzeń o charakterze rekreacyjnym (szt.)
wartość bazowa: 0
wartość docelowa: 1
źródło danych: faktury, dokumentacja zdjęciowa, raport z wykonania zadania
częstotliwość pomiaru: raz na rok
- PLRO132 - Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (EFRR/FST/FS)
wartość bazowa: 0
wartość docelowa: 1
źródło danych: protokoły odbioru, faktury, dokumentacja powykonawcza
częstotliwość pomiaru: wskaźnik będzie mierzony w okresie od rozpoczęcia realizacji projektu do ukończenia produktu w ramach projektu.
- RCO077 - Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych

wsparciem

wartość bazowa: 0

wartość docelowa: 1

źródło danych: protokoły odbioru, faktury, dokumentacja powykonawcza

częstotliwość pomiaru: wskaźnik będzie mierzony w okresie od rozpoczęcia realizacji projektu do ukończenia produktu w ramach projektu.

- PLRO199 - Liczba projektów, w których sfinansowano koszty racjonalnych usprawnień dla osób z niepełnosprawnościami (EFRR/FS/FST)

wartość bazowa: 0

wartość docelowa: 1

źródło danych: protokoły odbioru, faktury, dokumentacja powykonawcza

częstotliwość pomiaru: wskaźnik będzie mierzony w okresie od rozpoczęcia realizacji projektu do ukończenia produktu w ramach projektu.

- PLRO146 - Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha),

wartość bazowa: 0

wartość docelowa: 0,14495 ha

źródło danych: protokoły odbioru, faktury, dokumentacja powykonawcza

częstotliwość pomiaru: wskaźnik będzie mierzony w okresie od rozpoczęcia realizacji projektu do ukończenia produktu w ramach projektu.

- liczba osób korzystających z zagospodarowanej przestrzeni (osoby/rocznie),

wartość bazowa: 0

wartość docelowa: 500

źródło danych: badanie ankietowe, ewidencja użytkowników

częstotliwość pomiaru: raz na rok

- liczba osób biorących udział w wydarzeniach o charakterze rekreacyjnym (osoby).

wartość bazowa: 0

wartość docelowa: 100 źródło danych: badanie ankietowe, ewidencja użytkowników częstotliwość pomiaru: raz na rok - PLRR048 - Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji wartość bazowa: 0 wartość docelowa: 3000 źródło danych: ewidencja ludności częstotliwość pomiaru: raz na rok - RCR077 - Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem wartość bazowa: 0 wartość docelowa: 1250 źródło danych: ewidencja odwiedzających częstotliwość pomiaru: raz na rok
Grupa docelowa:
Mieszkańcy podobszaru III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III, mieszkańcy Gminy, seniorzy, rodzice z dziećmi, dzieci i młodzież, turyści
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia oraz źródła finansowania:
4 000 000,00 PLN Źródła finansowania: Budżet Gminy Tomaszów Lubelski, Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027 (EFRR, EFS+), środki prywatne, inne środki publiczne.
Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia:
Lata 2025-2026
Dostosowanie do osób ze szczególnymi potrzebami:
Podjazd dla osób poruszających się na wózkach, odpowiednia szerokość przejść, odpowiednia przestrzeń manewrowa, duże, czytelne znaki systemu informacji wizualnej w kontrastowych kolorach, ułatwiające poruszanie się osobom niedowidzącym, możliwość wprowadzenia psa-przewodnika

Źródło: Urząd Gminy Tomaszów Lubelski, Doradztwo i Reklama Sp. z o.o.

Tabela 16. Doposażenie stoku narciarskiego na Białej Górze jako rozwój potencjału turystycznego Gminy Tomaszów Lubelski

Nazwa przedsięwzięcia:
Doposażenie stoku narciarskiego na Białej Górze jako rozwój potencjału turystycznego Gminy Tomaszów Lubelski
Lokalizacja
Miejscowość Justynówka, działki nr: 183, 184, 185, 186, 209, 210, 211, 212. Miejscowość Majdan Górny, działka nr: 99 Podobszar II. Majdan Górny – Justynówka
Inicjator odpowiedzialny za realizację zadania:
Gmina Tomaszów Lubelski
Zakres projektu:
Projekt będzie obejmował doposażenie obiektu obejmującego stok narciarski na Białej Górze m.in. w urządzenia placu zabaw dla dzieci, stworzenie tzw. oślej łączki dla dzieci, utworzenie trasy singel truck dla rowerzystów itp. Dzięki realizacji projektu zwiększy się poziom wykorzystania stoku narciarskiego na rzecz turystyki i rekreacji poza sezonem zimowym. Ponadto, w zakres przedsięwzięcia wchodzi także organizacja działania miękkiego o charakterze społecznym. W roku zakończenia realizacji działań infrastrukturalnych w ramach projektu na terenie objętym projektem zorganizowane zostanie wydarzenie o charakterze rekreacyjno-sportowym, festyn rodzinny na terenie stoku narciarskiego na Białej Górze, które będzie miało na celu integrację lokalnej społeczności w oparciu o nowoutworzoną infrastrukturę turystyczno-rekreacyjną, połączone z występami artystycznymi lokalnych zespołów, poczęstunkiem przygotowanym przez KGW, możliwością wzięcia udziału we wspólnej aktywności fizycznej (np. wspólny spacer, nordic walking, bieg).
Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:
W podobszarze II. Majdan Górny – Justynówka znajduje się stok narciarski, który został oddany do użytku w 2023 roku. Obecnie możliwe jest korzystanie ze stoku wyłącznie w sezonie zimowym. Konieczne jest dalszy rozwój tego obszaru i zapewnienie korzystania z niego przez cały rok, gdyż stok narciarski stanowi jeden z ważniejszych elementów infrastruktury turystycznej na terenie

gminy, a jego funkcjonowanie wpływa korzystnie na rozwój lokalnej przedsiębiorczości.

Ponadto, na terenie całej Gminy Tomaszów Lubelski, w tym także w podobszarach obszaru rewitalizacji, odnotowano niedostateczną aktywność fizyczną mieszkańców, w tym grup, które powinny szczególnie dbać o zdrowie i codzienny aktywny wypoczynek: dzieci, młodzieży, seniorów. Spędzanie przez dzieci i młodzież dużej ilości czasu na świeżym powietrzu, w ramach codziennego wypoczynku, obecnie staje się coraz rzadszą formą rekreacji wśród członków tej grupy wiekowej. W dużej mierze wpływ na to mają zmiany cywilizacyjne. Obecnie, najbardziej atrakcyjną formą spędzania czasu wolnego dla młodych ludzi stało się korzystanie z nowych technologii. Postępowaniu tego zjawiska sprzyjają także ogólne zmiany w trybie życia społeczeństwa, takie jak codzienne korzystanie z samochodów czy siedzący tryb życia. Efektem coraz mniejszej popularności aktywności fizycznej wśród dzieci i młodzieży jest nie tylko niedostateczna kondycja fizyczna młodych ludzi, ale również wysoki stopień narażenia ich na choroby cywilizacyjne, takie jak otyłość, nadciśnienie, cukrzyca.

Zmiany cywilizacyjne oraz obecny tryb życia społeczeństw europejskich mają negatywny wpływ również na aktywność fizyczną i zdrowie pozostałych mieszkańcy podobszarów obszaru rewitalizacji oraz całej Gminy Tomaszów Lubelski. Konieczne jest promowanie aktywności fizycznej, czynnego wypoczynku oraz zdrowego trybu życia wśród wszystkich członków lokalnej społeczności, by ograniczyć niekorzystne zjawiska wynikające z postępu cywilizacyjnego i upowszechnienia siedzącego trybu życia. Grupą, która powinna być szczególnie włączona w inicjatywy tego typu są seniorzy, dla których regularna aktywność fizyczna stanowi jedną z podstaw zachowania dobrego zdrowia i sprawności w późnym wieku.

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji

Przedsięwzięcie odpowiada następującym celom rewitalizacji:

- Cel strategiczny I. Optymalny poziom rozwoju infrastruktury

i zagospodarowania przestrzeni na rzecz zapewnienia wysokiej jakości życia lokalnej społeczności obu podobszarów obszaru rewitalizacji;

Cel operacyjny I.1. Rozwój infrastruktury i zwiększenie funkcjonalności dostępnych przestrzeni obu podobszarów obszaru rewitalizacji;

- Cel strategiczny II. Wysoki poziom integracji lokalnej społeczności, przezwyciężenie sytuacji kryzysowych oraz rozwój gospodarki obu podobszarów obszaru rewitalizacji;

Cel operacyjny II.2. Aktywizacja lokalnej społeczności i zwiększenie stopnia integracji mieszkańców obu podobszarów obszaru rewitalizacji.

Kierunki działań:

- działania na rzecz rozwoju infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni oraz rozwoju funkcjonalności istniejących obiektów w obu podobszarach obszaru rewitalizacji,
- organizacja działań na rzecz promocji aktywności fizycznej i zdrowego trybu życia w obu podobszarach obszaru rewitalizacji.

Realizacja projektu pozwoli na zwiększenie stopnia zagospodarowania przestrzeni istniejącego stoku narciarskiego na cele rekreacyjne i turystyczne.

Efektywnie zagospodarowana pod tym kątem przestrzeń umożliwi mieszkańcom systematyczną aktywność ruchową oraz pozwoli ukształtować nawyki czynnego spędzania czasu wolnego. Teren rekreacyjny, będzie szeroko dostępny dla mieszkańców i możliwe będą w nim różnorodne działania na rzecz dzieci, młodzieży i dorosłych mieszkańców, które będą miały na celu promowanie sportu, rekreacji i zdrowego trybu życia.

Przedsięwzięcie przyczyni się do zwiększenia poziomu integracji społeczności lokalnej oraz jej aktywności.

Projekt odpowiada na następujące potrzeby:

- poprawa stanu przestrzeni rekreacyjnej w obu podobszarach obszaru rewitalizacji;
- promowanie aktywności fizycznej i zdrowego trybu życia wśród mieszkańców, w tym dzieci, młodzieży i seniorów, w obu podobszarach

obszaru rewitalizacji.

Rezultatami projektu będą:

- efektywnie zagospodarowana przestrzeń stoku narciarskiego, której funkcje turystyczno-rekreacyjne będą rozwinięte i która będzie wykorzystywana przez mieszkańców jako miejsce spotkań, rekreacji, aktywnego spędzania wolnego czasu;
- wydarzenie o charakterze rekreacyjnym dla mieszkańców podobszaru oraz całej gminy z zakresu promowania zdrowego trybu życia.

Sposób oceny rezultatu – za pomocą wskaźników produktu i rezultatu:

- powierzchnia terenów, którym nadano nowe funkcje (m²),
wartość bazowa: 0
wartość docelowa: 2000 m²
źródło danych: protokoły odbioru, faktury, dokumentacja powykonawcza;
częstotliwość pomiaru: wskaźnik będzie mierzony w okresie od rozpoczęcia realizacji projektu do ukończenia produktu w ramach projektu.
- liczba osób korzystających z zagospodarowanej przestrzeni (osoby/rocznie),
wartość bazowa: 0
wartość docelowa: 500
źródło danych: badanie ankietowe, ewidencja użytkowników
częstotliwość pomiaru: raz na rok
- liczba wydarzeń o charakterze rekreacyjnym (szt.)
wartość bazowa: 0
wartość docelowa: 1
źródło danych: faktury, dokumentacja zdjęciowa, raport z wykonania zadania
częstotliwość pomiaru: raz na rok
- liczba osób biorących udział w wydarzeniach o charakterze rekreacyjnym

(osoby) wartość bazowa: 0 wartość docelowa: 100 źródło danych: badanie ankietowe, ewidencja użytkowników częstotliwość pomiaru: raz na rok
Grupa docelowa:
Mieszkańcy podobszaru II. Majdan Górny – Justynówka, mieszkańcy Gminy, seniorzy, rodzice z dziećmi, dzieci i młodzież, seniorzy, turyści
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia oraz źródła finansowania:
3 000 000,00 PLN Źródła finansowania: Budżet Gminy Tomaszów Lubelski, ewentualnie Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027 (EFRR, EFS+), środki prywatne, inne środki publiczne.
Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia:
Lata 2025-2027
Dostosowanie do osób ze szczególnymi potrzebami:
Podjazd dla osób poruszających się na wózkach, odpowiednia szerokość przejść, odpowiednia przestrzeń manewrowa, wydzielone miejsca parkingowe dla osób z niepełnosprawnościami, toalety dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, duże, czytelne znaki systemu informacji wizualnej w kontrastowych kolorach, ułatwiające poruszanie się osobom niedowidzącym, możliwość wprowadzenia psa-przewodnika

Źródło: Urząd Gminy Tomaszów Lubelski, Doradztwo i Reklama Sp. z o.o.

Tabela 17. Spacer edukacyjny i plener malarski na Białej Górze

Nazwa przedsięwzięcia:
Spacer edukacyjny i plener malarski na Białej Górze
Lokalizacja
Majdan Górny (WDK), Biała Góra w Majdanie Górnym i Justynówce
Inicjator odpowiedzialny za realizację zadania:
Biblioteka Komunalna z/s w Majdanie Górnym

Stowarzyszenie Liderki Gminy Tomaszów Lubelski
Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Tomaszów Lubelski
Zakres projektu:
Działanie obejmuje organizację warsztatów, zajęć, spaceru edukacyjnego, pleneru malarskiego.
Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:
Realizacja przedsięwzięcia pozwoli poznać gatunki roślin i zwierząt występujących na Białej Górze i będących pod ochroną.
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji
Przedsięwzięcie odpowiada następującym celom rewitalizacji: - Cel strategiczny II. Wysoki poziom integracji lokalnej społeczności, przezwyciężenie sytuacji kryzysowych oraz rozwój gospodarki obu podobszarów obszaru rewitalizacji; Cel operacyjny II.1. Zmniejszenie natężenia zjawisk kryzysowych sfery społecznej obu podobszarów obszaru rewitalizacji Kierunek działań: - organizacja działań na rzecz integracji osób starszych w obu podobszarach obszaru rewitalizacji; Cel operacyjny II.2. Aktywizacja lokalnej społeczności i zwiększenie stopnia integracji mieszkańców obu podobszarów obszaru rewitalizacji. Kierunek działań: - organizacja działań na rzecz podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców w obu podobszarach obszaru rewitalizacji. - organizacja działań na rzecz integracji i aktywizacji społecznej w obu podobszarach obszaru rewitalizacji Realizacja przedsięwzięcia pozwoli na organizację wydarzeń, dzięki którym zwiększy się świadomość ekologiczna mieszkańców podobszarów obszaru rewitalizacji, co skutkować będzie ich czynnym zaangażowaniem się na rzecz zmniejszenia występujących w jego obrębie problemów związanych z ochroną środowiska. Warsztaty plastyczne na plenerze malarskim pozwolą na

integrację społeczności lokalnej z różnych grup społecznych oraz poznanie nowych technik malarskich. Obcowanie z naturą oraz zajęcia sensoryczne wpłyną na rozwój osób z niepełnosprawnością ruchową.

Projekt odpowiada na następujące potrzeby:

- podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców w obu podobszarach obszaru rewitalizacji.
- intensywne wsparcie nawiązywania więzi sąsiedzkich wśród członków lokalnej społeczności oraz w budowania poczucia przynależności do niej.

Rezultatem projektu będą przedsięwzięcia na rzecz świadomości ekologicznej mieszkańców obu podobszarów obszaru rewitalizacji.

Sposób oceny rezultatu – za pomocą wskaźników produktu i rezultatu:

- liczba zorganizowanych przedsięwzięć z zakresu edukacji ekologicznej (szt./rocznie),
wartość bazowa: 0
wartość docelowa: 1
źródło danych: faktury, dokumentacja zdjęciowa, raport z wykonania zadania
częstotliwość pomiaru: raz na rok
- liczba zorganizowanych przedsięwzięć dla seniorów (szt./rocznie),
wartość bazowa: 0
wartość docelowa: 1
źródło danych: faktury, dokumentacja zdjęciowa, raport z wykonania zadania
częstotliwość pomiaru: raz na rok
- liczba osób biorących udział w cyklu przedsięwzięć z zakresu edukacji ekologicznej (osoby/rocznie).
wartość bazowa: 0

wartość docelowa: 10 źródło danych: badanie ankietowe, ewidencja użytkowników częstotliwość pomiaru: raz na rok - liczba seniorów biorących udział w przedsięwzięciach (osoby/rocznie). wartość bazowa: 0 wartość docelowa: 50 źródło danych: badanie ankietowe, ewidencja użytkowników częstotliwość pomiaru: raz na rok
Grupa docelowa:
Dzieci, młodzież, seniorzy, koła gospodyń wiejskich
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia oraz źródła finansowania:
7 000,00 PLN Źródła finansowania: Środki na zadania bieżące instytucji biorących udział w projekcie, budżet Gminy Tomaszów Lubelski, środki prywatne, inne środki publiczne.
Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia:
Lata 2025-2028
Dostosowanie do osób ze szczególnymi potrzebami:
Pomieszczenie w budynku Wiejskiego Domu Kultury w Majdanie Górnym znajduje się na parterze i jest dostosowane do osób ze szczególnymi potrzebami, dla których również będą prowadzone warsztaty w ramach projektu. Warsztaty plenerowe na Białej Górze będą się odbywać w miejscach dostępnych dla osób ze szczególnymi potrzebami.

Źródło: Biblioteka Komunalna z/s w Majdanie Górnym

Tabela 18. Adaptacja byłej bazy Kółka Rolniczego w Majdanie Górnym na cele społeczno-gospodarcze

Nazwa przedsięwzięcia:
Adaptacja byłej bazy Kółka Rolniczego w Majdanie Górnym na cele społeczno-gospodarcze
Lokalizacja

Miejscowość Majdan Górny działki nr: 470/1, 470/2. Podobszar II. Majdan Górny – Justynówka
Inicjator odpowiedzialny za realizację zadania:
Gmina Tomaszów Lubelski
Zakres projektu:
Projekt będzie obejmował wykonanie remontu budynków po byłym Kółku Rolniczym w Majdanie Górnym wraz z zagospodarowaniem terenu z przeznaczeniem na działalność społeczną oraz gospodarczą. Zakłada się, że wyremontowane budynki będą przeznaczone na prowadzenie działalności gospodarczej oraz działalności własnej Gminy.
Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:
W podobszarze II. Majdan Górny – Justynówka, w miejscowości Majdan Górny, znajduje się zespół budynków po byłym Kółku Rolniczym. Teren ten został przejęty przez Gminę Tomaszów Lubelski od organizacji rolniczej podczas zmian ustrojowych po 1990 r. Obecnie teren jest zabudowany zdegradowanym budynkiem usługowo-biurowym oraz budynkami gospodarczymi, a ich otoczenie jest zaniedbane oraz częściowo zdewastowane. W ostatnich latach Gmina próbowała udostępniać budynki gospodarcze przedsiębiorcom do prowadzenia działalności, głównie składowej i magazynowej, ale obecny stan techniczny budynków praktycznie uniemożliwia taką działalność. Dlatego też konieczne jest przeprowadzenie remontu aby była możliwość wynajmowania pomieszczeń lub użytkowania przez Gminę na własne potrzeby. Dodatkowym problemem jest częściowo nieuregulowany stan prawny budynku usługowo-biurowego. Obecnie Gmina czyni starania, aby uregulować ten stan i przywrócić funkcję budynku. Na terenie Gminy Tomaszów Lubelski występuje deficyt terenów przeznaczonych na inwestycje oraz terenów i budynków, które mogą być przeznaczone pod działalność gospodarczą. Wyremontowanie budynków oraz zagospodarowanie przyległego terenu umożliwiłoby wykorzystanie terenu na rzecz działalności społeczno-gospodarczej, co przyczyniłoby się do przywrócenia utraconych przez niego funkcji.

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji

Przedsięwzięcie odpowiada następującym celom rewitalizacji:

- Cel strategiczny I. Optymalny poziom rozwoju infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni na rzecz zapewnienia wysokiej jakości życia lokalnej społeczności obu podobszarów obszaru rewitalizacji;
- Cel operacyjny I.1. Rozwój infrastruktury i zwiększenie funkcjonalności dostępnych przestrzeni obu podobszarów obszaru rewitalizacji;

Kierunki działań:

- działania na rzecz rozwoju infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni oraz rozwoju funkcjonalności istniejących obiektów w obu podobszarach obszaru rewitalizacji.

Realizacja projektu pozwoli na zwiększenie stopnia zagospodarowania istniejących budynków na cele społeczne i gospodarcze. Planuje się wyremontowanie budynków oraz zagospodarowanie przyległego terenu, co pozwoli na wykorzystanie terenu na rzecz działalności społeczno-gospodarczej i przyczyni się do przywrócenia utraconych przez niego funkcji. Kompleks budynków będzie szeroko dostępny dla mieszkańców i możliwe będą w nim różnorodne działania społeczne i gospodarcze. Przedsięwzięcie przyczyni się do zwiększenia poziomu integracji społeczności lokalnej oraz rozwoju lokalnej gospodarki.

Projekt odpowiada na następujące potrzeby:

- wspieranie funkcji handlowo-usługowej oraz nadawania funkcji społecznych budynkom, obiektom lub przestrzeniom ulegającym degradacji w obu podobszarach obszaru rewitalizacji.

Rezultatami projektu będą:

- odnowiony kompleks budynków po byłym Kółku Rolniczym w Majdanie Górnym, udostępniony na cele społeczne i gospodarcze;

Sposób oceny rezultatu – za pomocą wskaźników produktu i rezultatu:

- powierzchnia terenów, którym nadano nowe funkcje (szt.)
wartość bazowa: 0
wartość docelowa: 2500 m²
źródło danych: protokoły odbioru, faktury, dokumentacja powykonawcza;
częstotliwość pomiaru: wskaźnik będzie mierzony w okresie od rozpoczęcia realizacji projektu do ukończenia produktu w ramach projektu.

- liczba budynków, którym nadano nowe funkcje (m²),
wartość bazowa: 0
wartość docelowa: 1
źródło danych: protokoły odbioru, faktury, dokumentacja powykonawcza;
częstotliwość pomiaru: wskaźnik będzie mierzony w okresie od rozpoczęcia realizacji projektu do ukończenia produktu w ramach projektu.

- PLRO132 - Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (EFRR/FST/FS)
wartość bazowa: 0
wartość docelowa: 1
źródło danych: protokoły odbioru, faktury, dokumentacja powykonawcza
częstotliwość pomiaru: wskaźnik będzie mierzony w okresie od rozpoczęcia realizacji projektu do ukończenia produktu w ramach projektu.

- PLRO199 - Liczba projektów, w których sfinansowano koszty racjonalnych usprawnień dla osób z niepełnosprawnościami (EFRR/FS/FST)
wartość bazowa: 0
wartość docelowa: 1
źródło danych: protokoły odbioru, faktury, dokumentacja powykonawcza
częstotliwość pomiaru: wskaźnik będzie mierzony w okresie od rozpoczęcia realizacji projektu do ukończenia produktu w ramach projektu.

- PLRO146 - Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha),
wartość bazowa: 0
wartość docelowa: 0,25 ha
źródło danych: protokoły odbioru, faktury, dokumentacja powykonawcza
częstotliwość pomiaru: wskaźnik będzie mierzony w okresie od rozpoczęcia realizacji projektu do ukończenia produktu w ramach projektu.

- PLRO148 - Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach
wartość bazowa: 0
wartość docelowa: 1
źródło danych: protokoły odbioru, faktury, dokumentacja powykonawcza
częstotliwość pomiaru: wskaźnik będzie mierzony w okresie od rozpoczęcia realizacji projektu do ukończenia produktu w ramach projektu.

- liczba osób korzystających z zagospodarowanej przestrzeni (osoby/rocznie)
wartość bazowa: 0
wartość docelowa: 50
źródło danych: badanie ankietowe, ewidencja użytkowników
częstotliwość pomiaru: raz na rok

- liczba osób korzystających z odnowionych budynków (osoby/rocznie),
wartość bazowa: 0
wartość docelowa: 50
źródło danych: badanie ankietowe, ewidencja użytkowników
częstotliwość pomiaru: raz na rok

- PLRR048 - Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji
wartość bazowa: 0

wartość docelowa: 3000 źródło danych: ewidencja ludności częstotliwość pomiaru: raz na rok
Grupa docelowa:
Mieszkańcy podobszaru II. Majdan Górny – Justynówka, mieszkańcy Gminy, seniorzy, rodzice z dziećmi, dzieci i młodzież, seniorzy, turyści
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia oraz źródła finansowania:
3 000 000,00 PLN Źródła finansowania: Budżet Gminy Tomaszów Lubelski, Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027 (EFRR, EFS+), środki prywatne, inne środki publiczne.
Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia:
Lata 2026-2028
Dostosowanie do osób ze szczególnymi potrzebami:
Podjazd dla osób poruszających się na wózkach, odpowiednia szerokość przejść, odpowiednia przestrzeń manewrowa, wydzielone miejsca parkingowe dla osób z niepełnosprawnościami, toalety dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, duże, czytelne znaki systemu informacji wizualnej w kontrastowych kolorach, ułatwiające poruszanie się osobom niedowidzącym, możliwość wprowadzenia psa-przewodnika

Źródło: Urząd Gminy Tomaszów Lubelski, Doradztwo i Reklama Sp. z o.o.

Tabela 19. Usługi społeczne na rzecz osób w trudnej sytuacji życiowej w obu podobszarach obszaru rewitalizacji

Nazwa przedsięwzięcia:
Usługi społeczne na rzecz osób w trudnej sytuacji życiowej w obu podobszarach obszaru rewitalizacji
Lokalizacja
Wiejski Dom Kultury w Majdanie Górnym, podobszar II. Majdan Górny – Justynówka Szkoła Podstawowa w Sabaudii, podobszar III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III

Inicjator odpowiedzialny za realizację zadania:
Gmina Tomaszów Lubelski
Zakres projektu:
Realizacja zadania będzie polegała na corocznej organizacji działań adresowanych do osób w trudnej sytuacji życiowej w obiektach użyteczności publicznej zlokalizowanych w obrębie podobszarów II. Majdan Górny – Justynówka oraz III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III. Raz w roku odbywały się będą spotkania, adresowane do osób w trudnej sytuacji życiowej. Plan wydarzenia w roku 2025: - IV kwartał: spotkanie informacyjne z pracownikami GOPS w celu zidentyfikowania potrzeb osób w trudnej sytuacji życiowej, wykraczających poza wykorzystywane świadczenia GOPS (np. pomoc w zakupach, pomoc sąsiedzka, itp.) oraz form możliwej współpracy z lokalną społecznością i organizacjami pozarządowymi podobszarów obszaru rewitalizacji. Ostateczny program cyklu przedsięwzięć w kolejnych latach (2026-2030) będzie corocznie układany przez Gminę Tomaszów Lubelski w konsultacji z osobami biorącymi udział w wydarzeniach, organizacjami pozarządowymi, GOPS.
Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:
W podobszarze II. Majdan Górny – Justynówka odnotowano większy udział liczby osób pobierających świadczenia GOPS w liczbie mieszkańców ogółem, niż wynosiła średnia gminna. Wskaźnik dla podobszaru był najwyższy spośród wszystkich badanych jednostek. Ponadto, oba podobszary obszaru rewitalizacji należały do jednostek o wyższej od średniej gminnej wartości wskaźnika dotyczącego ubóstwa, co oznacza iż w podobszarach koncentrują się potrzeby związane z włączeniem społecznym osób w trudnej sytuacji i zapewnieniem im odpowiedniego poziomu życia.
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji
Przedsięwzięcie odpowiada następującym celom rewitalizacji: - Cel strategiczny II. Wysoki poziom integracji lokalnej społeczności,

przezwyciężenie sytuacji kryzysowych oraz rozwój gospodarki obu podobszarów obszaru rewitalizacji;

- Cel operacyjny II.1. Zmniejszenie natężenia zjawisk kryzysowych sfery społecznej obu podobszarów obszaru rewitalizacji;

Kierunek działań:

- organizacja działań na rzecz osób w trudnej sytuacji życiowej.

Realizacja przedsięwzięcia pozwoli na organizację wydarzeń, dzięki którym zwiększy się uczestnictwo osób w trudnej sytuacji życiowej w życiu lokalnej społeczności.

Projekt odpowiada na następujące potrzeby:

- wspieranie osób w trudnej sytuacji życiowej w obu podobszarach obszaru rewitalizacji.

Rezultatem projektu będzie organizowane corocznie przedsięwzięcia na rzecz osób w trudnej sytuacji życiowej.

Sposób oceny rezultatu – za pomocą wskaźników:

- liczba zorganizowanych przedsięwzięć na rzecz osób w trudnej sytuacji życiowej (szt./rocznie),

wartość bazowa: 0

wartość docelowa: 1

źródło danych: faktury, dokumentacja zdjęciowa, raport z wykonania zadania

częstotliwość pomiaru: raz na rok

- liczba osób biorących udział w przedsięwzięciach na rzecz osób w trudnej sytuacji życiowej (osoby/rocznie).

wartość bazowa: 0

wartość docelowa: 40

źródło danych: badanie ankietowe, ewidencja użytkowników

częstotliwość pomiaru: raz na rok

Grupa docelowa:
Mieszkańcy podobszarów II. Majdan Górny – Justynówka oraz III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III, osoby w trudnej sytuacji życiowej, lokalne organizacje pozarządowe
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia oraz źródła finansowania:
30 000,00 PLN Źródła finansowania: Środki na zadania bieżące instytucji biorących udział w projekcie, budżet Gminy Tomaszów Lubelski, środki prywatne, inne środki publiczne.
Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia:
Lata 2025-2030
Dostosowanie do osób ze szczególnymi potrzebami:
Wydarzenia odbywać się będą w obrębie infrastruktury dostępnej dla osób ze szczególnymi potrzebami, wyposażonej w podjazd dla osób poruszających się na wózkach, odpowiednią szerokość drzwi i przejść, odpowiednią przestrzeń manewrową, wydzielone miejsca parkingowe dla osób z niepełnosprawnościami, toalety dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, duże, czytelne znaki systemu informacji wizualnej w kontrastowych kolorach, ułatwiające poruszanie się osobom niedowidzącym, możliwość wprowadzenia psa-przewodnika.

Źródło: Urząd Gminy Tomaszów Lubelski, Doradztwo i Reklama Sp. z o.o.

Tabela 20. Rozwój usług społecznych w Gminie Tomaszów Lubelski

Nazwa przedsięwzięcia:
Rozwój usług społecznych w Gminie Tomaszów Lubelski
Lokalizacja:
Gmina Tomaszów Lubelski, podobszar II. Majdan Górny – Justynówka, podobszar III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III
Inicjator odpowiedzialny za realizację zadania:
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

Zakres projektu:
Wsparcie osób niesamodzielnych i niepełnosprawnych w wieku poniżej 65 r.ż. potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu oraz wsparcie opiekunów faktycznych osób potrzebujących wsparcia (grupa wsparcia, konsultacje psychologiczne). Działania przewidziane do realizacji w ramach projektu: - działania w zakresie rozwoju usług opiekuńczych świadczonych w społeczności lokalnej, w miejscu zamieszkania osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu – planuje się objąć wsparciem 10 osób - wsparcia opiekunów faktycznych (nieformalnych) osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu – organizacja grupowego wsparcia psychologicznego oraz indywidualnych konsultacji psychologicznych dla również 10 osób - opiekunów faktycznych. Wsparciem objęte będą między innymi: - osoby długotrwale i przewlekłe chorych oraz ich rodziny w podobszarze II. Majdan Górny – Justynówka; - osoby z niepełnosprawnościami oraz ich rodzin w podobszarze w podobszarze III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III.
Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:
W podobszarze II. Majdan Górny – Justynówka wskaźnik dotyczący liczby osób pobierających świadczenia GOPS z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby cechował się wartością najwyższą wśród wszystkich badanych jednostek, co oznacza, iż koncentrują się w nim potrzeby związane z włączeniem społecznym osób dotkniętych długotrwałą lub ciężką chorobą i ich rodzin oraz zapewnieniem im odpowiedniego poziomu życia; Podobszar III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III należy do jednostek, w których wartość wskaźnika dotycząca liczby osób pobierających świadczenia z tytułu niepełnosprawności (przeliczonej na 1000 mieszkańców) jest wyższa od średniej gminnej, co oznacza, iż koncentrują się w nim potrzeby związane

z włączeniem społecznym osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin oraz zapewnieniem im odpowiedniego poziomu życia.
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji
Przedsięwzięcie odpowiada następującym celom rewitalizacji: - Cel strategiczny II. Wysoki poziom integracji lokalnej społeczności, przezwyciężenie sytuacji kryzysowych oraz rozwój gospodarki obu podobszarów obszaru rewitalizacji; - Cel operacyjny II.1. Zmniejszenie natężenia zjawisk kryzysowych sfery społecznej obu podobszarów obszaru rewitalizacji; Kierunek działań: - organizacja działań na rzecz osób długotrwale i przewlekle chorych oraz ich rodzin w podobszarze II. Majdan Górny – Justynówka; - organizacja działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami oraz ich rodzin w podobszarze III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóžno III. Realizacja przedsięwzięcia pozwoli na organizację działań, dzięki którym zwiększy się uczestnictwo osób z niepełnosprawnościami oraz długotrwale i przewlekle chorych w życiu lokalnej społeczności. Projekt odpowiada na następujące potrzeby: - wspieranie integracji społecznej osób długotrwale i przewlekle chorych oraz ich rodzin w podobszarze II. Majdan Górny – Justynówka; - wspieranie integracji społecznej osób z niepełnosprawnościami oraz ich rodzin w podobszarze III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóžno III. Rezultatem projektu będzie organizowane corocznie przedsięwzięcia na rzecz osób w trudnej sytuacji życiowej. Sposób oceny rezultatu – za pomocą wskaźników: - liczba zorganizowanych przedsięwzięć na rzecz osób długotrwale i przewlekle chorych oraz osób z niepełnosprawnościami (szt./rocznie),

wartość bazowa: 0 wartość docelowa: 1 źródło danych: faktury, dokumentacja zdjęciowa, raport z wykonania zadania częstotliwość pomiaru: raz na rok - liczba osób biorących udział w przedsięwzięciach na rzecz osób długotrwale i przewlekłe chorych oraz osób z niepełnosprawnościami (osoby/rocznie). wartość bazowa: 0 wartość docelowa: 20 źródło danych: badanie ankietowe, ewidencja użytkowników częstotliwość pomiaru: raz na rok
Grupa docelowa:
Osoby niesamodzielne ze względu na wiek lub stan zdrowia, osoby z niepełnosprawnościami, opiekunowie faktyczni, osoby zagrożone wykluczeniem społecznym z obu podobszarów obszaru rewitalizacji.
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia oraz źródła finansowania:
300 000 PLN Źródła finansowania: Środki na zadania bieżące instytucji biorących udział w projekcie, budżet Gminy Tomaszów Lubelski, ewentualnie Fundusze Europejskie, środki prywatne, inne środki publiczne.
Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia:
2025-2026
Dostosowanie do osób ze szczególnymi potrzebami:
Działania odbywać się będą zgodnie z zasadami dostępności, w obrębie infrastruktury dostępnej dla osób ze szczególnymi potrzebami, wyposażonej w podjazd dla osób poruszających się na wózkach, odpowiednią szerokość drzwi i przejść, odpowiednią przestrzeń manewrową, wydzielone miejsca parkingowe dla osób z niepełnosprawnościami, toalety dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, duże, czytelne znaki systemu

informacji wizualnej w kontrastowych kolorach, ułatwiające poruszanie się osobom niedowidzącym, możliwość wprowadzenia psa-przewodnika.

Źródło: Urząd Gminy Tomaszów Lubelski, Doradztwo i Reklama Sp. z o.o.

Tabela 21. Usługi społeczne na rzecz osób dotkniętych alkoholizmem

Nazwa przedsięwzięcia:
Usługi społeczne na rzecz osób dotkniętych alkoholizmem
Lokalizacja
Wiejski Dom Kultury w Majdanie Górnym, podobszar II. Majdan Górny – Justynówka Szkoła Podstawowa w Sabaudii, podobszar III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III
Inicjator odpowiedzialny za realizację zadania:
Gmina Tomaszów Lubelski
Zakres projektu:
Realizacja zadania będzie polegała na corocznej organizacji przedsięwzięć adresowanych do dotkniętych alkoholizmem i ich rodzin, które podejmować będą tematy związane ze świadomością dotyczącą choroby alkoholowej oraz przeciwdziałaniu temu zjawisku. Plan wydarzenia w roku 2025: - indywidualne spotkanie z psychologiem, dotyczące możliwości pomocy osobom dotkniętym chorobą alkoholową i ich rodzinom. Program przedsięwzięć w kolejnych latach (2026-2030) będzie corocznie układany przez Gminę Tomaszów Lubelski w konsultacji z osobami biorącymi udział w wydarzeniach, organizacjami pozarządowymi, GOPS.
Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:
Oba podobszary cechowały się dużą liczbą osób pobierających świadczenia GOPS z tytułu alkoholizmu, co wymaga interwencji w tym zakresie.
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji
Przedsięwzięcie odpowiada następującym celom rewitalizacji: - Cel strategiczny II. Wysoki poziom integracji lokalnej społeczności,

przezwyciężenie sytuacji kryzysowych oraz rozwój gospodarki obu podobszarów obszaru rewitalizacji;

- Cel operacyjny II.1. Zmniejszenie natężenia zjawisk kryzysowych sfery społecznej obu podobszarów obszaru rewitalizacji;

Kierunek działań:

- organizacja działań na rzecz osób borykających się z alkoholizmem w obu podobszarach obszaru rewitalizacji.

Realizacja przedsięwzięcia pozwoli na organizację wydarzeń, dzięki którym możliwe będzie udzielenie wsparcia osobom dotkniętym chorobą alkoholową i ich rodzinom.

Projekt odpowiada na następujące potrzeby:

- wspieranie integracji społecznej osób borykających się z alkoholizmem w obu podobszarach obszaru rewitalizacji.

Rezultatem projektu będą przedsięwzięcia na rzecz zwiększania świadomości dotyczącej choroby alkoholowej i jej przeciwdziałaniu.

Sposób oceny rezultatu – za pomocą wskaźników produktu i rezultatu:

- liczba zorganizowanych cykli przedsięwzięć na rzecz wsparcia osób z chorobą alkoholową i ich rodzin (szt./rocznie),

wartość bazowa: 0

wartość docelowa: 1

źródło danych: faktury, dokumentacja zdjęciowa, raport z wykonania zadania

częstotliwość pomiaru: raz na rok

- liczba osób biorących udział w cyklu przedsięwzięć na rzecz zwiększania wsparcia osób z chorobą alkoholową i ich rodzin (osoby/rocznie).

wartość bazowa: 0

wartość docelowa: 20

źródło danych: badanie ankietowe, ewidencja użytkowników

częstotliwość pomiaru: raz na rok
Grupa docelowa:
Mieszkańcy obu podobszarów obszaru rewitalizacji, osoby borykające się z alkoholizmem i ich rodziny, lokalne organizacje pozarządowe
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia oraz źródła finansowania:
30 000,00 PLN Źródła finansowania: Środki na zadania bieżące instytucji biorących udział w projekcie, budżet Gminy Tomaszów Lubelski, środki prywatne, inne środki publiczne.
Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia:
Lata 2025-2030
Dostosowanie do osób ze szczególnymi potrzebami:
Wydarzenia odbywać się będą w obrębie infrastruktury dostępnej dla osób ze szczególnymi potrzebami, wyposażonej w podjazd dla osób poruszających się na wózkach, odpowiednią szerokość drzwi i przejść, odpowiednią przestrzeń manewrową, wydzielone miejsca parkingowe dla osób z niepełnosprawnościami, toalety dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, duże, czytelne znaki systemu informacji wizualnej w kontrastowych kolorach, ułatwiające poruszanie się osobom niedowidzącym, możliwość wprowadzenia psa-przewodnika.

Źródło: Urząd Gminy Tomaszów Lubelski, Doradztwo i Reklama Sp. z o.o.

Tabela 22. Aktywizacja seniorów poprzez organizację warsztatów i spotkań integracyjnych

Nazwa przedsięwzięcia:
Aktywizacja seniorów poprzez organizację warsztatów i spotkań integracyjnych
Lokalizacja
Wiejski Dom Kultury w Majdanie Górnym, podobszar II. Majdan Górny – Justynówka Szkoła Podstawowa w Sabaudii, podobszar III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III

Inicjator odpowiedzialny za realizację zadania:
Gmina Tomaszów Lubelski
Zakres projektu:
Realizacja zadania będzie polegała na organizacji zajęć adresowanych do osób w wieku 60+ w budynkach użyteczności publicznej w każdym z podobszarów obszaru rewitalizacji. Aktywizacja Seniorów na terenach wiejskich poprzez organizację: - warsztatów rękodzieła typu makrama, florystyka okolicznościowa (układanie kwiatów, robienie wieńców, robienie stroików, palmy wielkanocne), - papieroplastyka (quilling, decoupage na papierowej wiklinie, kwiaty z papieru) - warsztatów wzmocnienia ich umiejętności poprzez zajęcia z trenerem słowa oraz trenerem wokalnym (wieczorki poetyckie, warsztaty wokalne) - zajęć prozdrowotnych, spotkań z rehabilitantem, dietetykiem oraz lekarzami pielęgniarzami o pogadanki o profilaktyce zdrowia. - zajęć ruchowych dla seniorów typu nordic walking, gimnastyka dla seniora.
Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:
W podobszarach obszaru rewitalizacji, podobnie jak na terenie całej Gminy, postępuje zjawisko starzenia się lokalnej społeczności. Liczba i udział osób starszych w liczbie ludności ogółem wzrastają, co niesie za sobą określone konsekwencje, takie jak wzrost zapotrzebowania na usługi zdrowotne, socjalne i opiekuńcze, wzrost popytu na ofertę kulturalną i społeczną adresowaną do seniorów. Niezbędne jest poszerzanie oferty czynnego spędzania czasu wolnego dla seniorów. Pozwoli to nie tylko na zapobieganie wykluczeniu tej grupy społecznej, ale jest również bardzo istotne z punktu widzenia zwiększania aktywności społecznej tej grupy i prowadzenia zdrowego trybu życia.
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji
Przedsięwzięcie odpowiada następującym celom rewitalizacji: - Cel strategiczny II. Wysoki poziom integracji lokalnej społeczności, przezwyciężenie sytuacji kryzysowych oraz rozwój gospodarki obu

podobszarów obszaru rewitalizacji;

- Cel operacyjny II.1. Zmniejszenie natężenia zjawisk kryzysowych sfery społecznej obu podobszarów obszaru rewitalizacji;

Kierunek działań:

- organizacja działań na rzecz integracji osób starszych w obu podobszarach obszaru rewitalizacji.

Realizacja przedsięwzięcia pozwoli na organizację wydarzeń, dzięki którym zwiększy się uczestnictwo seniorów w życiu lokalnej społeczności. Dzięki jego wdrożeniu znaczeni poszerzy się oferta działań adresowanych bezpośrednio do grupy osób w wieku od 60 lat, które zyskają możliwość uczestnictwa zarówno w zajęciach edukacyjnych, jak również kulturalnych, rekreacyjnych, integracyjnych, itp. Przedsięwzięcie umożliwi również pełniejsze wykorzystanie istniejącej w obrębie podobszarów obszaru rewitalizacji infrastruktury na rzecz lokalnej społeczności, w tym infrastruktury objętej przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi, do organizacji przedsięwzięć odpowiadających na zidentyfikowane problemy.

Projekt odpowiada na następujące potrzeby:

- wspieranie integracji społecznej osób starszych w obu podobszarach obszaru rewitalizacji;
- włączanie seniorów w aktywny udział w życiu lokalnej społeczności w każdym z podobszarów obszaru rewitalizacji.

Rezultatem projektu będzie organizowany corocznie cykl przedsięwzięć adresowanych do seniorów.

Sposób oceny rezultatu – za pomocą wskaźników produktu i rezultatu:

- liczba zorganizowanych przedsięwzięć dla seniorów (szt./rocznie),
wartość bazowa: 0
wartość docelowa: 1
źródło danych: faktury, dokumentacja zdjęciowa, raport z wykonania zadania
częstotliwość pomiaru: raz na rok

- liczba seniorów biorących udział w przedsięwzięciach (osoby/rocznie). wartość bazowa: 0 wartość docelowa: 30 źródło danych: badanie ankietowe, ewidencja użytkowników częstotliwość pomiaru: raz na rok
Grupa docelowa:
Seniorzy, lokalne organizacje pozarządowe
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia oraz źródła finansowania:
40 000,00 PLN Źródła finansowania: Środki na zadania bieżące instytucji biorących udział w projekcie, budżet Gminy Tomaszów Lubelski, środki prywatne, inne środki publiczne.
Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia:
Lata 2025-2030
Dostosowanie do osób ze szczególnymi potrzebami:
Wydarzenia odbywać się będą w obrębie infrastruktury dostępnej dla osób ze szczególnymi potrzebami, wyposażonej w podjazd dla osób poruszających się na wózkach, odpowiednią szerokość drzwi i przejść, odpowiednią przestrzeń manewrową, wydzielone miejsca parkingowe dla osób z niepełnosprawnościami, toalety dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, duże, czytelne znaki systemu informacji wizualnej w kontrastowych kolorach, ułatwiające poruszanie się osobom niedowidzącym, możliwość wprowadzenia psa-przewodnika.

Źródło: Urząd Gminy Tomaszów Lubelski, Doradztwo i Reklama Sp. z o.o.

**Tabela 23. Usługi społeczne na rzecz osób borykających się z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin w podobszarze III.
Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa
Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III**

Nazwa przedsięwzięcia:
Usługi społeczne na rzecz osób borykających się z zaburzeniami

psychicznymi i ich rodzin w podobszarze III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III
Lokalizacja
Szkoła Podstawowa w Sabaudii, podobszar III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III
Inicjator odpowiedzialny za realizację zadania:
Gmina Tomaszów Lubelski
Zakres projektu:
Realizacja zadania będzie polegała na organizacji dwóch przedsięwzięć adresowanych do osób borykających się z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin, które będą podejmować tematy związane z dostępnymi terapiami, możliwościami uzyskania pomocy oraz radzeniem sobie z zaburzeniami w codziennym życiu. Plan wydarzeń: - II kwartał: spotkanie z psychologiem dla osób borykających się z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin, - IV kwartał: spotkanie z psychiatrą, dotyczące problemów dzieci i młodzieży ze zdrowiem psychicznym. Szczegółowy program spotkań będzie układany przez Gminę Tomaszów Lubelski w konsultacji z uczestnikami wydarzeń, organizacjami pozarządowymi, GOPS.
Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:
W podobszarze III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III odnotowano wyższą od średniej wartość wskaźnika dotyczącego liczby osób pobierających świadczenia GOPS z tytułu wsparcia osób z zaburzeniami psychicznymi, co oznacza, iż w ich obrębie istnieje duża potrzeba wsparcia tych osób.
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji
Przedsięwzięcie odpowiada następującym celom rewitalizacji: - Cel strategiczny II. Wysoki poziom integracji lokalnej społeczności, przezwyciężenie sytuacji kryzysowych oraz rozwój gospodarki obu

podobszarów obszaru rewitalizacji;

- Cel operacyjny II.1. Zmniejszenie natężenia zjawisk kryzysowych sfery społecznej obu podobszarów obszaru rewitalizacji;

Kierunek działań:

- organizacja działań na rzecz osób borykających się z zaburzeniami psychicznymi w podobszarze III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III.

Realizacja przedsięwzięcia pozwoli na organizację wydarzeń, dzięki którym zwiększy się uczestnictwo osób dotkniętych zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin w życiu lokalnej społeczności.

Projekt odpowiada na następujące potrzeby:

- wspieranie integracji społecznej osób borykających się z zaburzeniami psychicznymi w podobszarze III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III.

Rezultatem projektu będą przedsięwzięcia na rzecz osób zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin.

Sposób oceny rezultatu – za pomocą wskaźników:

- liczba zorganizowanych przedsięwzięć na rzecz osób borykających się z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin (szt./rocznie)
wartość bazowa: 0
wartość docelowa: 1
źródło danych: faktury, dokumentacja zdjęciowa, raport z wykonania zadania
częstotliwość pomiaru: raz na rok
- liczba osób biorących udział w przedsięwzięciach na rzecz osób borykających się z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin (osoby/rocznie)
wartość bazowa: 0

wartość docelowa: 15 źródło danych: badanie ankietowe, ewidencja użytkowników częstotliwość pomiaru: raz na rok
Grupa docelowa:
Mieszkańcy podobszaru III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III, osoby borykające się z zaburzeniami psychicznymi i ich rodziny, lokalne organizacje pozarządowe
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia oraz źródła finansowania:
8 000,00 PLN Źródła finansowania: Środki na zadania bieżące instytucji biorących udział w projekcie, budżet Gminy Tomaszów Lubelski, środki prywatne, inne środki publiczne.
Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia:
Lata 2025-2030
Dostosowanie do osób ze szczególnymi potrzebami:
Wydarzenia odbywać się będą w obrębie infrastruktury dostępnej dla osób ze szczególnymi potrzebami, wyposażonej w podjazd dla osób poruszających się na wózkach, odpowiednią szerokość drzwi i przejść, odpowiednią przestrzeń manewrową, wydzielone miejsca parkingowe dla osób z niepełnosprawnościami, toalety dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, duże, czytelne znaki systemu informacji wizualnej w kontrastowych kolorach, ułatwiające poruszanie się osobom niedowidzącym, możliwość wprowadzenia psa-przewodnika.

Źródło: Urząd Gminy Tomaszów Lubelski, Doradztwo i Reklama Sp. z o.o.

Tabela 24. Działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa w podobszarze II. Majdan Górny - Justynówka

Nazwa przedsięwzięcia:
Działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa w podobszarze II. Majdan Górny - Justynówka
Lokalizacja
Wiejski Dom Kultury w Majdanie Górnym, podobszar II. Majdan Górny – Justynówka

Inicjator odpowiedzialny za realizację zadania:
Gmina Tomaszów Lubelski
Zakres projektu:
Realizacja zadania będzie polegała na corocznej organizacji działań adresowanych do mieszkańców podobszaru II. Majdan Górny – Justynówka, które będą podejmować tematy związane z bezpieczeństwem, w tym bezpieczeństwem uczestników ruchu drogowego. Raz do roku będzie miało miejsce wydarzenie edukacyjne, które zwracać będzie uwagę na tematy związane z bezpieczeństwem, w którym uczestniczyć będą dzieci i młodzież szkolna oraz wszyscy mieszkańcy podobszarów obszaru rewitalizacji. Plan wydarzenia w roku 2025: - bezpieczeństwo w ruchu drogowym, połączone z rozdawaniem odblasków, kamizelek dla dzieci, itp. Program cyklu przedsięwzięć w kolejnych latach (2026-2030) będzie corocznie układany przez Gminę Tomaszów Lubelski w konsultacji z mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi.
Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:
W podobszarze II. Majdan Górny – Justynówka zidentyfikowano koncentrację zjawisk związanych z przestępczością.
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji
Przedsięwzięcie odpowiada następującym celom rewitalizacji: - Cel strategiczny II. Wysoki poziom integracji lokalnej społeczności, przezwyciężenie sytuacji kryzysowych oraz rozwój gospodarki obu podobszarów obszaru rewitalizacji; Cel operacyjny II.2. Aktywizacja lokalnej społeczności i zwiększenie stopnia integracji mieszkańców obu podobszarów obszaru rewitalizacji. Kierunek działań: - organizacja działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa mieszkańców podobszaru II. Majdan Górny - Justynówka.

Realizacja przedsięwzięcia pozwoli na organizację wydarzeń, dzięki którym zwiększy się świadomość dotycząca niebezpieczeństw oraz zaproponowane zostaną działania na rzecz ich ograniczenia. Przedsięwzięcie umożliwi również pełniejsze włączenie mieszkańców w życie lokalnej społeczności.

Projekt odpowiada na następujące potrzeby:

- poprawa bezpieczeństwa mieszkańców podobszaru II. Majdan Górny - Justynówka.

Rezultatem projektu będzie organizowane corocznie przedsięwzięcie na rzecz bezpieczeństwa.

Sposób oceny rezultatu – za pomocą wskaźników:

- liczba zorganizowanych przedsięwzięć na rzecz bezpieczeństwa (szt./rocznie)
wartość bazowa: 0
wartość docelowa: 1
źródło danych: faktury, dokumentacja zdjęciowa, raport z wykonania zadania
częstotliwość pomiaru: raz na rok
- liczba osób biorących udział w przedsięwzięciach na rzecz bezpieczeństwa (osoby/rocznie)
wartość bazowa: 0
wartość docelowa: 25
źródło danych: badanie ankietowe, ewidencja użytkowników
częstotliwość pomiaru: raz na rok

Grupa docelowa:

Mieszkańcy podobszaru II. Majdan Górny - Justynówka, lokalne organizacje pozarządowe

Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia oraz źródła finansowania:

8 000,00 PLN

Źródła finansowania:

Środki na zadania bieżące instytucji biorących udział w projekcie, budżet

Gminy Tomaszów Lubelski, środki prywatne, inne środki publiczne.
Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia:
Lata 2025-2030
Dostosowanie do osób ze szczególnymi potrzebami:
Wydarzenia odbywać się będą w obiekcie dostępnym dla osób ze szczególnymi potrzebami, wyposażonym w podjazd dla osób poruszających się na wózkach, odpowiednią szerokość drzwi i przejść, odpowiednią przestrzeń manewrową, wydzielone miejsca parkingowe dla osób z niepełnosprawnościami, toalety dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, duże, czytelne znaki systemu informacji wizualnej w kontrastowych kolorach, ułatwiające poruszanie się osobom niedowidzącym, możliwość wprowadzenia psa-przewodnika.

Źródło: Urząd Gminy Tomaszów Lubelski, Doradztwo i Reklama Sp. z o.o.

Tabela 25. Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców podobszarów obszaru rewitalizacji

Nazwa przedsięwzięcia:
Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców podobszarów obszaru rewitalizacji
Lokalizacja
Wiejski Dom Kultury w Majdanie Górnym, podobszar II. Majdan Górny – Justynówka Szkoła Podstawowa w Sabaudii, podobszar III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III
Inicjator odpowiedzialny za realizację zadania:
Gmina Tomaszów Lubelski
Zakres projektu:
Realizacja zadania będzie polegała na corocznej organizacji działań mających na celu podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców podobszarów obszaru rewitalizacji. Plan wydarzenia w roku 2025: - szkodliwość azbestu i konieczność jego wymiany, potencjalne źródła

finansowania wymiany pokryć dachowych.

Program cyklu przedsięwzięć w kolejnych latach (2026-2030) będzie corocznie układany przez Gminę Tomaszów Lubelski w konsultacji z mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi.

Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:

Wartość wskaźnika dotyczącego wyrobów azbestowych, pozostałych do unieszkodliwienia, w przeliczeniu na kg/km² powierzchni obszaru, w obu podobszarach obszaru rewitalizacji była wyższa od średniej gminnej. Ponadto, na terenie całej Gminy, w tym także w każdym z podobszarów obszaru rewitalizacji, występuje problem z emisją zanieczyszczeń przez tzw. źródła niskiej emisji (np. przydomowe paleniska, kotłownie, piece). Część budynków cechuje się niską wydajnością energetyczną (nieocieplone ściany i stropy, nieszczelna stolarka okienna i drzwiowa) oraz nieefektywnymi systemami ogrzewania, co w połączeniu z niewystarczającą świadomością ekologiczną co do konieczności używania właściwego surowca opałowego i niebezpieczeństw płynących ze spalania w przydomowych piecach i kotłowniach przedmiotów wykonanych z tworzyw nieprzeznaczonych do palenia (takich jak plastik, guma, tekstylia), pogarsza jakość powietrza w okresie grzewczym.

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji

Przedsięwzięcie odpowiada następującym celom rewitalizacji:

- Cel strategiczny II. Wysoki poziom integracji lokalnej społeczności, przezwyciężenie sytuacji kryzysowych oraz rozwój gospodarki obu podobszarów obszaru rewitalizacji;

Cel operacyjny II.2. Aktywizacja lokalnej społeczności i zwiększenie stopnia integracji mieszkańców obu podobszarów obszaru rewitalizacji.

Kierunek działań:

- organizacja działań na rzecz podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców w obu podobszarach obszaru rewitalizacji.

Realizacja przedsięwzięcia pozwoli na organizację wydarzeń, dzięki którym

zwiększy się świadomość ekologiczna mieszkańców podobszarów obszaru rewitalizacji, co skutkować będzie ich czynnym zaangażowaniem się na rzecz zmniejszenia występujących w jego obrębie problemów związanych z ochroną środowiska.

Projekt odpowiada na następujące potrzeby:

- podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców w obu podobszarach obszaru rewitalizacji.

Rezultatem projektu będą organizowane corocznie przedsięwzięcia na rzecz świadomości ekologicznej mieszkańców obu podobszarów obszaru rewitalizacji.

Sposób oceny rezultatu – za pomocą wskaźników produktu i rezultatu:

- liczba zorganizowanych przedsięwzięć z zakresu edukacji ekologicznej (szt./rocznie)

wartość bazowa: 0

wartość docelowa: 1

źródło danych: faktury, dokumentacja zdjęciowa, raport z wykonania zadania

częstotliwość pomiaru: raz na rok

- liczba osób biorących udział w cyklu przedsięwzięć z zakresu edukacji ekologicznej (osoby/rocznie)

wartość bazowa: 0

wartość docelowa: 10

źródło danych: badanie ankietowe, ewidencja użytkowników

częstotliwość pomiaru: raz na rok

Grupa docelowa:

Mieszkańcy podobszarów obszaru rewitalizacji, lokalne organizacje pozarządowe

Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia oraz źródła finansowania:

30 000,00 PLN
Źródła finansowania:
Środki na zadania bieżące instytucji biorących udział w projekcie, budżet Gminy Tomaszów Lubelski, środki prywatne, inne środki publiczne.
Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia:
Lata 2025-2030
Dostosowanie do osób ze szczególnymi potrzebami:

Źródło: Urząd Gminy Tomaszów Lubelski, Doradztwo i Reklama Sp. z o.o.

Tabela 26. Usługi społeczne na rzecz osób bezrobotnych

Nazwa przedsięwzięcia:
Usługi społeczne na rzecz osób bezrobotnych
Lokalizacja
Wiejski Dom Kultury w Majdanie Górnym, podobszar II. Majdan Górny – Justynówka Szkoła Podstawowa w Sabaudii, podobszar III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III
Inicjator odpowiedzialny za realizację zadania:
Gmina Tomaszów Lubelski
Zakres projektu:
Realizacja zadania będzie polegała na corocznej organizacji działań mających na celu aktywizację osób bezrobotnych w obiektach użyteczności publicznej w poszczególnych podobszarach obszaru rewitalizacji. Plan wydarzenia w roku 2025: - spotkanie z lokalnymi przedsiębiorcami poszukującymi pracowników, wymiana doświadczeń w zakresie potrzeb lokalnego rynku pracy. Program cyklu przedsięwzięć w kolejnych latach (2026-2030) będzie corocznie układany przez Gminę Tomaszów Lubelski w konsultacji z osobami bezrobotnymi oraz przedsiębiorcami.
Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:
W podobszarach obszaru rewitalizacji koncentrują się problemy związane z bezrobociem. Oba podobszary obszaru rewitalizacji cechowały się wartością

wskaźnika wyższą od średniej gminnej w przypadku liczby osób bezrobotnych ogółem. W podobszarze II. Majdan Górny – Justynówka powyżej średniej kształtowała się wartość wskaźnika dotyczącego liczby osób bezrobotnych do 30 roku życia oraz wartość wskaźnika dotyczącego liczby osób bezrobotnych po 50 roku życia. Dla podobszaru III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III wskaźnik dotyczący liczby osób długotrwale bezrobotnych należał do najwyższych wśród badanych jednostek.

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji

Przedsięwzięcie odpowiada następującym celom rewitalizacji:

- Cel strategiczny II. Wysoki poziom integracji lokalnej społeczności, przezwyciężenie sytuacji kryzysowych oraz rozwój gospodarki obu podobszarów obszaru rewitalizacji;
- Cel operacyjny II.3. Zmniejszenie natężenia bezrobocia i zwiększenie aktywności gospodarczej obu podobszarów obszaru rewitalizacji;

Kierunek działań:

- organizacja działań na rzecz aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych w obu podobszarach obszaru rewitalizacji.

Realizacja przedsięwzięcia pozwoli na organizację spotkań aktywizujących, szkoleń i warsztatów, które odpowiadać będą na potrzeby osób bezrobotnych i wspomogą je w aktywnym szukaniu pracy i/lub zakładaniu własnej działalności gospodarczej.

Projekt odpowiada na następujące potrzeby:

- aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych w obu podobszarach, zgodnie ze zidentyfikowanymi potrzebami.

Rezultatem projektu będzie organizowany corocznie cykl przedsięwzięć aktywizujących dla osób bezrobotnych.

Sposób oceny rezultatu – za pomocą wskaźników:

- liczba zorganizowanych przedsięwzięć dla osób bezrobotnych (szt./rocznie)
wartość bazowa: 0
wartość docelowa: 1
źródło danych: faktury, dokumentacja zdjęciowa, raport z wykonania zadania
częstotliwość pomiaru: raz na rok
- liczba osób bezrobotnych biorących udział w przedsięwzięciach (osoby/rocznie)
wartość bazowa: 0
wartość docelowa: 40
źródło danych: badanie ankietowe, ewidencja użytkowników
częstotliwość pomiaru: raz na rok
- liczba osób bezrobotnych do 30 roku życia, biorących udział w cyklu przedsięwzięć (osoby/rocznie)
wartość bazowa: 0
wartość docelowa: 10
źródło danych: badanie ankietowe, ewidencja użytkowników
częstotliwość pomiaru: raz na rok
- liczba osób bezrobotnych po 50 roku życia, biorących udział w cyklu przedsięwzięć (osoby/rocznie)
wartość bazowa: 0
wartość docelowa: 10
źródło danych: badanie ankietowe, ewidencja użytkowników
częstotliwość pomiaru: raz na rok
- liczba osób długotrwale bezrobotnych, biorących udział w cyklu przedsięwzięć (osoby/rocznie)
wartość bazowa: 0

wartość docelowa: 10 źródło danych: badanie ankietowe, ewidencja użytkowników częstotliwość pomiaru: raz na rok
Grupa docelowa:
Osoby bezrobotne z podobszarów obszaru rewitalizacji
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia oraz źródła finansowania:
50 000,00 PLN Źródła finansowania: Środki na zadania bieżące instytucji biorących udział w projekcie, budżet Gminy Tomaszów Lubelski, środki prywatne, inne środki publiczne.
Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia:
Lata 2025-2030
Dostosowanie do osób ze szczególnymi potrzebami:
Wydarzenia odbywać się będą w obrębie infrastruktury dostępnej dla osób ze szczególnymi potrzebami, wyposażonej w podjazd dla osób poruszających się na wózkach, odpowiednią szerokość drzwi i przejść, odpowiednią przestrzeń manewrową, wydzielone miejsca parkingowe dla osób z niepełnosprawnościami, toalety dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, duże, czytelne znaki systemu informacji wizualnej w kontrastowych kolorach, ułatwiające poruszanie się osobom niedowidzącym, możliwość wprowadzenia psa-przewodnika.

Źródło: Urząd Gminy Tomaszów Lubelski, Doradztwo i Reklama Sp. z o.o.

Tabela 27. Wsparcie przedsiębiorczości

Nazwa przedsięwzięcia:
Wsparcie przedsiębiorczości
Lokalizacja
Wiejski Dom Kultury w Majdanie Górnym, podobszar II. Majdan Górny – Justynówka Szkoła Podstawowa w Sabaudii, podobszar III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III
Inicjator odpowiedzialny za realizację zadania:

Gmina Tomaszów Lubelski
Zakres projektu:
Realizacja zadania będzie polegała na corocznej organizacji jednego cyklu przedsięwzięcia szkoleniowo-warsztatowego, mającego na celu zachęcanie do zakładania własnej działalności gospodarczej w obrębie obu podobszarów obszaru rewitalizacji.
Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:
W przypadku liczby gospodarstw rolnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, podobszar III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóžno III charakteryzował się wartością niższą od średniej gminnej, co oznacza, iż traci on rolniczy charakter i konieczne jest wspieranie działalności pozarolniczej w jego obrębie. Ponadto, podobszar III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóžno III cechował się najwyższą, spośród wszystkich badanych jednostek, wartością wskaźnika dotyczącego liczby wyrejestrowanych podmiotów, co oznacza, iż w jego obrębie występuje problem z funkcjonowaniem przedsiębiorstw.
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji
Przedsięwzięcie odpowiada następującym celom rewitalizacji: - Cel strategiczny II. Wysoki poziom integracji lokalnej społeczności, przezwyciężenie sytuacji kryzysowych oraz rozwój gospodarki obu podobszarów obszaru rewitalizacji; - Cel operacyjny II.3. Zmniejszenie natężenia bezrobocia i zwiększenie aktywności gospodarczej obu podobszarów obszaru rewitalizacji; Kierunek działań: - organizacja działań na rzecz wspierania funkcjonowania przedsiębiorstw oraz rozwoju działalności pozarolniczej w podobszarze III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóžno III.

Realizacja przedsięwzięcia pozwoli na organizację raz do roku cyklu przedsięwzięć szkoleniowo-warsztatowych, mających na celu zachęcanie do zakładania własnej działalności gospodarczej w obrębie podobszaru III.

Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III.

Projekt odpowiada na następujące potrzeby:

- wspieranie funkcjonowania przedsiębiorstw w podobszarze III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III;
- wspieranie rozwoju działalności pozarolniczej w podobszarze III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III.

Rezultatem projektu będzie organizowany corocznie cykl przedsięwzięć na rzecz rozpoczęcia własnej działalności gospodarczej.

Sposób oceny rezultatu – za pomocą wskaźników produktu i rezultatu:

- liczba zorganizowanych przedsięwzięć na rzecz zakładania własnej działalności gospodarczej (szt./rocznie),
wartość bazowa: 0
wartość docelowa: 1
źródło danych: faktury, dokumentacja zdjęciowa, raport z wykonania zadania
częstotliwość pomiaru: raz na rok
- liczba osób biorących udział w przedsięwzięciach na rzecz zakładania własnej działalności gospodarczej (osoby/rocznie)
wartość bazowa: 0
wartość docelowa: 15
źródło danych: badanie ankietowe, ewidencja użytkowników
częstotliwość pomiaru: raz na rok

Grupa docelowa:

Osoby zainteresowane prowadzeniem działalności w podobszarze III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górnó, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóžno III
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia oraz źródła finansowania: 50 000,00 PLN Źródła finansowania: Środki na zadania bieżące instytucji biorących udział w projekcie, budżet Gminy Tomaszów Lubelski, środki prywatne, inne środki publiczne.
Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia: Lata 2025-2030
Dostosowanie do osób ze szczególnymi potrzebami: Wydarzenia odbywać się będą w obrębie infrastruktury dostępnej dla osób ze szczególnymi potrzebami, wyposażonej w podjazd dla osób poruszających się na wózkach, odpowiednią szerokość drzwi i przejść, odpowiednią przestrzeń manewrową, wydzielone miejsca parkingowe dla osób z niepełnosprawnościami, toalety dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, duże, czytelne znaki systemu informacji wizualnej w kontrastowych kolorach, ułatwiające poruszanie się osobom niedowidzącym, możliwość wprowadzenia psa-przewodnika.

Źródło: Urząd Gminy Tomaszów Lubelski, Doradztwo i Reklama Sp. z o.o.

W ramach realizacji wszystkich ww. przedsięwzięć uwzględnione zostanie:

- przeciwdziałanie nadzwyczajnym zagrożeniom z tytułu poważnych awarii przemysłowych w zakresie:
 - o zakazu sytuowania w obrębie zwartej zabudowy, zakładów stwarzających zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi, a w szczególności zagrożenia wystąpienia poważnych awarii,
 - o lokalizowania zakładów stwarzających zagrożenie wystąpienia poważnych awarii przemysłowych w bezpiecznej odległości od osiedli mieszkaniowych, od obiektów użyteczności publicznej, od budynków zamieszkania zbiorowego, od dróg krajowych o znaczeniu państwowym, o czym mowa w art. 73 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 27

kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 2556 ze zm.),

- zapewnienie dróg pożarowych do budynków, które ich wymagają uwzględniając postanowienia określone w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 29 lipca 2009 r. w sprawie przeciwpożarowego zaopatrzenia w wodę oraz dróg pożarowych (Dz. U. z 2009 r. Nr 124, poz. 1030),
- zapewnienie przeciwpożarowego zaopatrzenia w wodę do zewnętrznego gaszenia pożaru zgodnie z wymaganiami określonymi w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 29 lipca 2009 r. w sprawie przeciwpożarowego zaopatrzenia w wodę oraz dróg pożarowych (Dz. U. z 2009 r. Nr 124, poz. 1030).

6.2. Charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

W poniższej tabeli zamieszczono charakterystykę pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, realizujących kierunki działań służących eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk występujących w obszarze rewitalizacji.

Tabela 28. Charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Przedsięwzięcie	Lata realizacji	Podmiot realizujący	Opis i cele przedsięwzięcia	Cel i kierunek działań GPR realizowany przez przedsięwzięcie
Aktywizacja kobiet na terenach wiejskich	2025-2030	Gmina Tomaszów Lubelski, organizacje pozarządowe, instytucje kultury, KGW	Aktywizacja kobiet na terenach wiejskich poprzez organizację; 1. Warsztatów rękodzieła typu: - makrama, florystyka okolicznościowa (układanie kwiatów, robienie wieńców, robienie stroików, palmy wielkanocne), - papieroplastyka (quilling, dequpage na papierowej wiklinie, kwiaty z papieru) 2. Warsztatów kulinarnych propagujących regionalne jedzenie jako również nowatorskie metody gotowania i pieczenia. Dodatkowo ozdabianie potraw (carving) oraz warsztaty wykonywania słodkich poczęstunków. 3. Warsztatów wzmocnienia poczucia	- Cel strategiczny II. Wysoki poziom integracji lokalnej społeczności, przezwyciężenie sytuacji kryzysowych oraz rozwój gospodarki obu podobszarów obszaru rewitalizacji; Cel operacyjny II.2. Aktywizacja lokalnej społeczności i zwiększenie stopnia integracji mieszkańców obu podobszarów obszaru rewitalizacji Kierunek działań: - organizacja działań na rzecz integracji i aktywizacji społecznej w obu podobszarach obszaru rewitalizacji;

			własnej wartości, zajęcia z psychologiem czy też coachem 4. Zajęć prozdrowotnych, spotkań z rehabilitantem, dietetykiem oraz lekarzem, pielęgniarką pogadanek o profilaktyce zdrowia, zajęcia pokazowe z pierwszej pomocy. Cele przedsięwzięcia: - zwiększenie aktywizacji społeczności sąsiedzkich i budowanie relacji sąsiedzkich, - wspieranie integracji społeczności na poziomie lokalnym,	
Aktywna młodzież z terenu wiejskiego	2025-2030	Gmina Tomaszów Lubelski, organizacje pozarządowe, instytucje kultury, szkoły	Aktywizacja młodzieży na terenach wiejskich poprzez organizację; - warsztatów rozbudzających pasję w fotografii, filmie (warsztaty robienia zdjęć, prezentacji oraz nagrywania krótkich filmików promujących naszą okolicę),	- Cel strategiczny II. Wysoki poziom integracji lokalnej społeczności, przezwyciężenie sytuacji kryzysowych oraz rozwój gospodarki obu podobszarów obszaru rewitalizacji; Cel operacyjny II.2. Aktywizacja

			- spotkań z psychologiem oraz coachem w temacie wzmocnienia pewności siebie oraz akceptacji oraz odnalezienie siebie w obecnych czasach, - zajęć z samoobrony oraz z udzielania pierwszej pomocy, - warsztatów z robotyki oraz kodowania, osvajanie się z programami multimedialnymi. Cele przedsięwzięcia: - zwiększenie aktywizacji społeczności sąsiedzkich i budowanie relacji sąsiedzkich, - wspieranie integracji społeczności na poziomie lokalnym.	lokalnej społeczności i zwiększenie stopnia integracji mieszkańców obu podobszarów obszaru rewitalizacji Kierunek działań: - organizacja działań na rzecz integracji i aktywizacji społecznej w obu podobszarach obszaru rewitalizacji;
Wspieranie działalności organizacji pozarządowych	2025-2030	Gmina Tomaszów Lubelski, organizacje	Wspieranie działalności organizacji pozarządowych działających w sferze społecznej w inicjatywach integrujących i aktywizujących lokalną	- Cel strategiczny II. Wysoki poziom integracji lokalnej społeczności, przezwyciężenie sytuacji kryzysowych oraz rozwój gospodarki

działających w sferze społecznej		pozarządowe, instytucje kultury, KGW	społeczność oraz umożliwiających wdrożenie innowacyjnych rozwiązań problemów społecznych, w tym z wykorzystaniem nowoczesnych technologii. Cele przedsięwzięcia: - zwiększenie aktywizacji społeczności sąsiedzkich i budowanie relacji sąsiedzkich, - wspieranie integracji społeczności na poziomie lokalnym, - poszukiwanie i rozwijanie innowacyjnych rozwiązań problemów społecznych.	obu podobszarów obszaru rewitalizacji; Cel operacyjny II.2. Aktywizacja lokalnej społeczności i zwiększenie stopnia integracji mieszkańców obu podobszarów obszaru rewitalizacji Kierunek działań: - organizacja działań na rzecz integracji i aktywizacji społecznej w obu podobszarach obszaru rewitalizacji;
Organizacja zajęć hobbystycznych dla różnych grup odbiorców	2025-2030	Gmina Tomaszów Lubelski, organizacje pozarządowe, instytucje	Organizacja różnych typów zajęć hobbystycznych dla dzieci i młodzieży, dorosłych, seniorów Cele przedsięwzięcia: - zwiększenie aktywizacji społeczności	- Cel strategiczny II. Wysoki poziom integracji lokalnej społeczności, przezwyciężenie sytuacji kryzysowych oraz rozwój gospodarki obu podobszarów obszaru rewitalizacji;

		kultury, KGW, szkoły	sąsiedzkich i budowanie relacji sąsiedzkich, - wspieranie integracji społeczności na poziomie lokalnym.	Cel operacyjny II.2. Aktywizacja lokalnej społeczności i zwiększenie stopnia integracji mieszkańców obu podobszarów obszaru rewitalizacji Kierunek działań: - organizacja działań na rzecz integracji i aktywizacji społecznej w obu podobszarach obszaru rewitalizacji;
Poznanie dawno zapomnianych zawodów i tradycji kulturowych	2024-2028	Biblioteka Komunalna z/s w Majdanie Górnym, Stowarzyszenie Liderki Gminy Tomaszów Lubelski, Stowarzyszenie	Działanie obejmuje organizację warsztatów, zajęć, lekcji, pogadanek oraz pokazów o tematyce dawno zapomnianych zawodów i tradycji kulturowych. Realizacja przedsięwzięcia ocali od zapomnienia dawne zawody wykonywane niegdyś przez naszych pradziadków i tradycje kulturowe, o których dziś się już nie pamięta. Nastąpi integracja społeczności	- Cel strategiczny II. Wysoki poziom integracji lokalnej społeczności, przezwyciężenie sytuacji kryzysowych oraz rozwój gospodarki obu podobszarów obszaru rewitalizacji; Cel operacyjny II.2. Aktywizacja lokalnej społeczności i zwiększenie stopnia integracji mieszkańców obu podobszarów obszaru rewitalizacji

		e na Rzecz Rozwoju Gminy Tomaszów Lubelski	lokalnej, zacieśnienie więzi, przekazywanie tradycji z pokolenia na pokolenie. Cele przedsięwzięcia: - zwiększenie aktywizacji społeczności sąsiedzkich i budowanie relacji sąsiedzkich, - wspieranie integracji społeczności na poziomie lokalnym.	Kierunek działań: - organizacja działań na rzecz integracji i aktywizacji społecznej w obu podobszarach obszaru rewitalizacji;
--	--	--	---	--

Źródło: Urząd Gminy Tomaszów Lubelski, Doradztwo i Reklama Sp. z o.o.

W ramach realizacji wszystkich ww. przedsięwzięć uwzględnione zostanie:

- przeciwdziałanie nadzwyczajnym zagrożeniom z tytułu poważnych awarii przemysłowych w zakresie:
 - o zakazu sytuowania w obrębie zwartej zabudowy, zakładów stwarzających zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi, a w szczególności zagrożenia wystąpienia poważnych awarii,
 - o lokalizowania zakładów stwarzających zagrożenie wystąpienia poważnych awarii przemysłowych w bezpiecznej odległości od osiedli mieszkaniowych, od obiektów użyteczności publicznej, od budynków zamieszkania zbiorowego, od dróg krajowych o znaczeniu państwowym, o czym mowa w art. 73 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 2556 ze zm.),
- zapewnienie dróg pożarowych do budynków, które ich wymagają uwzględniając postanowienia określone w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 29 lipca 2009 r. w sprawie przeciwpożarowego zaopatrzenia w wodę oraz dróg pożarowych (Dz. U. z 2009 r. Nr 124, poz. 1030),
- zapewnienie przeciwpożarowego zaopatrzenia w wodę do zewnętrznego gaszenia pożaru zgodnie z wymaganiami określonymi w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 29 lipca 2009 r. w sprawie przeciwpożarowego zaopatrzenia w wodę oraz dróg pożarowych (Dz. U. z 2009 r. Nr 124, poz. 1030).

GPR przewiduje realizację, potencjalnie we współpracy z organizacjami pozarządowymi, dodatkowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które będą wypełniały następujące cele:

- wyposażenie mieszkańców w narzędzia umożliwiające wdrażanie długotrwałych i pozytywnych zmian w miejscu, w którym żyją,
- poszukiwanie i rozwijanie innowacyjnych rozwiązań problemów społecznych,
- pobudzenie zaangażowania mieszkańców obszaru rewitalizacji w sprawy lokalne,

- zachęcenie mieszkańców obszaru rewitalizacji do podejmowania oddolnych działań na rzecz dobra wspólnego,
- zwiększenie aktywizacji społeczności sąsiedzkich i budowanie relacji sąsiedzkich,
- wspieranie integracji społeczności na poziomie lokalnym,
- wykorzystywanie lokalnej infrastruktury i zasobów (w tym dziedzictwa kulturowego),
- wsparcie rozwoju wspólnej przestrzeni publicznej w celu budowania relacji pomiędzy członkami danej społeczności.

7. MECHANIZMY INTEGROWANIA DZIAŁAŃ ORAZ PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

7.1. Mechanizmy integracji

Dla opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji konieczne jest przewidzenie mechanizmów zapewniających integrację poszczególnych jego elementów. Mechanizmy te tworzą logikę zaplanowanej interwencji prowadząc do uzyskania sprzężenia zwrotnego pomiędzy planowanymi przedsięwzięciami. Integrowanie poszczególnych projektów polega na połączeniu m.in. działań koncepcyjnych, organizacyjnych i finansowych. Głównym źródłem zbudowania trzech autonomicznych poziomów integracji projektów/przedsięwzięć jest założenie, że każde z działań zwiększa swój własny potencjał czerpiąc z innych i zarazem zwiększa ich potencjał oddziałując na nie.

Mechanizmami integracji zaplanowanej w GPR interwencji są następujące czynniki:

- 1. Integracja na poziomie celów** – mechanizm integracji w tym obszarze został wdrożony na poziomie opracowania dokumentu i będzie kontynuowany w okresie jego wdrażania.

Etap opracowania dokumentu uwzględniał takie mechanizmy jak:

- a) konsultacje społeczne wytyczonego obszaru zdegradowanego i wyznaczonego na jego podstawie obszaru rewitalizacji – etap ten rozpoczął mechanizm integracji poprzez uruchomienie procesu udziału mieszkańców, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców w tworzeniu GPR,
- b) nabór projektów do GPR – otwarty nabór projektów przełożył się na stworzenie pola do weryfikacji projektów z punktu widzenia ich oddziaływania na podobszary rewitalizacji i zaplanowania kompleksowej i zintegrowanej interwencji.
- c) wsparcie dla przedsiębiorczości lokalnej: Wprowadzenie działań wspierających rozwój lokalnej przedsiębiorczości, takich jak organizacja

- przedsięwzięć aktywizujących dla osób bezrobotnych, organizacja cyklu przedsięwzięć na rzecz rozpoczęcia własnej działalności gospodarczej,
- d) kształtowanie przestrzeni publicznej: Projekty ukierunkowane na poprawę przestrzeni publicznej, takie jak: zagospodarowanie przestrzeni zbiornika wodnego w Rogóźnie - Gmina Tomaszów Lubelski – etap II jako uzupełnienie oferty turystycznej; doposażenie stoku narciarskiego na Białej Górze jako rozwój potencjału turystycznego Gminy Tomaszów Lubelski; adaptacja byłej bazy Kółka Rolniczego w Majdanie Górnym na cele społeczno-gospodarcze, które stanowią istotny element poprawy jakości życia mieszkańców,
- e) integracja planowania przestrzennego: Zintegrowane planowanie przestrzenne, uwzględniające aspekty infrastrukturalne, kulturalne, społeczne i ekonomiczne. Skoordynowane podejście do planowania może maksymalizować korzyści z działań rewitalizacyjnych,
- f) edukacja i aktywizacja społeczna: Programy edukacyjne i aktywizacyjne skierowane do mieszkańców, które promują aktywność społeczną, wzmacniają więzi społeczne.

Na etapie wdrażania mechanizmem integracji na poziomie celów będzie proces monitoringu – weryfikacji osiąganych celów i formułowania zaleceń określających dalsze kroki wdrażania GPR.

2. Integracja na poziomie partycypacji społecznej w zarządzaniu

wdrażaniem GPR – mechanizm ten będzie realizowany poprzez:

- a) powołanie Komitetu Rewitalizacji – podstawową funkcją Komitetu będzie ocenianie postępu wdrażania GPR z punktu widzenia integracji i komplementarności podejmowanych działań przez podmioty zaangażowane w proces rewitalizacji,
- b) współpracę ze środowiskiem seniorów oraz młodzieży w zakresie działań rewitalizacyjnych podejmowanych dla osób starszych, młodzieży i dzieci,
- c) współpracę z przedstawicielami organizacji pozarządowych,
- d) partnerstwo publiczno-prywatne. Możliwość nawiązania współpracy z sektorem prywatnym, aby skorzystać z zasobów finansowych,

ekspertyz i doświadczenia biznesowego. Partnerstwo publiczno-prywatne może być kluczowe w realizacji większych projektów rewitalizacyjnych,

- e) spotkania z interesariuszami,
- f) dodatkowym narzędziem integracji jest kontrola społeczna procesu realizowana dzięki publikacji i opiniowaniu sprawozdań z monitoringu GPR.

3. Integracja na poziomie zarządzania wdrażaniem – mechanizm

związany z ciągłą oceną postępu wdrażania GPR, realizowany poprzez:

- a) Innowacyjne modele finansowania. Poszukiwanie różnorodnych źródeł finansowania, takich jak środki UE, krajowe fundusze rewitalizacyjne, dotacje, a także potencjalne inwestycje prywatne. Dywersyfikacja źródeł finansowania zwiększa elastyczność Programu.
- b) Monitoring i ewaluacja. Regularne oceny umożliwią dostosowanie działań do bieżących potrzeb i skuteczne zarządzanie zasobami. Monitoring oraz ewaluacja GPR zostały opisane w rozdziale 11. Na poziomie mechanizmów integracji zostaną one wykorzystane dla prowadzenia procesu zarządzania, zgodnie z zaplanowanymi celami, jednocześnie odnosząc się do mierzalnych wskaźników, co pozwoli na pomiar realizacji celów, a tym samym ocenę integracji GPR.

7.2. Komplementarność przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Komplementarność stanowi istotny element budowy GPR. Wskazuje na wzajemne powiązania pomiędzy poszczególnymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi. Zapewnienie powiązań pomiędzy poszczególnymi przedsięwzięciami skutkować będzie efektywnym wykorzystaniem środków finansowych przeznaczonych na rewitalizację. Komplementarność rozpatrywana jest na poziomie pięciu aspektów: przestrzennego,

problemowego, proceduralno-instytucjonalnego, międzyokresowego i źródeł finansowania.

7.2.1. Komplementarność przestrzenna

Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji w Gminie Tomaszów Lubelski został wyznaczony na podstawie wyników przeprowadzonej analizy wskaźnikowej.

Projekty wyznaczone do realizacji w procesie rewitalizacji swoim zasięgiem obejmują obszar, który w wyniku przeprowadzonej diagnozy określono obszarem rewitalizacji. Obszar rewitalizacji będący częścią obszaru zdegradowanego cechuje się nagromadzeniem negatywnych zjawisk i właśnie na tym obszarze zlokalizowane zostały działania rewitalizacyjne.

Wyniki tych badań zostały wzbogacone także o opinie interesariuszy zebrane w ramach spotkań roboczych, warsztatów oraz konsultacji społecznych. Dzięki tym działaniom trafność doboru projektów i innych przedsięwzięć na obszarze przewidzianym do rewitalizacji jest wysoka.

Komplementarność przestrzenna planowanych przedsięwzięć przejawia się między innymi w ich lokalizacji na całym obszarze rewitalizacji.

Projekty stanowią odpowiedź na główne problemy zidentyfikowane w trakcie prac nad GPR. Dzięki zróżnicowaniu projekty wzajemnie się uzupełniają i oddziałują na zidentyfikowane wyzwania w sposób skoncentrowany i kompleksowy. Pozwoli to na rozwiązywanie problemów „u źródła”, zapobiegając ich przenoszeniu w inne części Gminy. Stosunkowo bliskie sąsiedztwo poszczególnych przedsięwzięć sprawia, że z ich efektów będą mogli na równych prawach korzystać mieszkańcy całego obszaru rewitalizacji.

Zawarte w Programie projekty skupiają się przede wszystkim na obszarach do rewitalizacji lub są z nim ściśle powiązane i oddziałują na społeczność zamieszkującą te tereny. Komplementarność przestrzenna została zapewniona dzięki skupieniu projektów na różnych elementach zagospodarowania przestrzeni poszczególnych obszarów, co stanowi odpowiedź na główne problemy tych terenów. Projekty rewitalizacyjne dotyczą

m.in. rewitalizacji obiektów oraz terenów zielonych, w których zaprogramowano aktywności dla lokalnych społeczności.

Dzięki odpowiedniej realizacji poszczególnych projektów i efektywnemu włączeniu w ich realizację lokalnej społeczności będzie można zauważyć pozytywne ich skutki w obszarze całej Gminy. Realizacja tych działań będzie zapobiegać rozwojowi obecnych oraz przyszłych problemów występujących na obszarze rewitalizowanym.

Działania oddziałują nie tylko na obszar rewitalizacji, ale na cały obszar zdegradowany, a także zapewniają pozytywny wpływ na całą społeczność regionu gdyż wszystkie proponowane projekty będą dostępne dla ogółu mieszkańców Gminy.

7.2.2. Komplementarność problemowa

Wyznaczone do realizacji projekty odpowiadają na zdiagnozowane problemy oraz dopełniają się tematycznie, aby w pełni i w sposób kompleksowy oddziaływać na obszar rewitalizacji we wszystkich aspektach: społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym i środowiskowym. Wybrane do realizacji projekty odpowiadają na różne problemy: społeczne, gospodarcze, przestrzenno-funkcjonalne, techniczne i środowiskowe, razem tworząc zintegrowaną koncepcję działań. Część zadań w sferze technicznej uwzględnia rozwiązania przyjazne środowisku (np. oszczędzanie zasobów). Zadania o charakterze inwestycyjnym uzupełniają działania o charakterze społecznym. Projekty rewitalizacyjne o charakterze infrastrukturalnym (w tym modernizacja obiektów użyteczności publicznej) dla których dominującą sferą interwencji jest sfera przestrzenno-funkcjonalna, techniczna i środowiskowa, stanowiąc będą trwałą bazę dla realizacji projektów społecznych (kulturalnych, integracyjnych, aktywizujących mieszkańców). Działania inwestycyjne skupiają się na umożliwieniu realizacji przedsięwzięć „miękkich” - społecznych, jednocześnie porządkując przestrzeń publiczną, zwiększając ład przestrzenny i docelowo poprawiają jakość życia mieszkańców oraz ich aktywizację. Zasada komplementarności problemowej wyraża się także w tym, że poszczególne przedsięwzięcia wpisują się w kierunki działań

przewidziane do rewitalizacji, a co za tym idzie również w cele strategiczne i operacyjne rewitalizacji. Dopełnianie się przedsięwzięć rewitalizacyjnych jak również powiązanie ich z celami rewitalizacji zapobiega zjawisku fragmentaryzacji, zapewniając oddziaływanie na obszar rewitalizacji w sposób kompleksowy.

Projekty realizowane w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji obejmują działania o charakterze społecznym, przestrzennym, technicznym czy środowiskowym, dlatego wszystkie działania podjęte w ramach rewitalizacji będą się uzupełniać i dzięki temu w sposób całościowy wpłyną na poprawę sytuacji na obszarze rewitalizacji. Projekty zakładające remonty i modernizację budynków obejmują także nadanie im funkcji społecznych. Zagospodarowanie terenów publicznych wpłynie na poprawę nie tylko stanu technicznego obiektów i miejsc, ale także na stan środowiska.

Planowane działania i ich powiązania przedstawione zostały w postaci matrycy komplementarności co pozwala jeszcze lepiej określić w jakim stopniu poszczególne działania uzupełniają się w realizacji tych samych celów strategicznych.

Tabela 29. Spójność projektów z celami strategicznymi Gminnego Programu Rewitalizacji

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	CS I	CS II
Projekty z listy podstawowych przedsięwzięć			
1	Zagospodarowanie przestrzeni zbiornika wodnego w Rogóźnie - Gmina Tomaszów Lubelski – etap II jako uzupełnienie oferty turystycznej	X	X
2	Doposażenie stoku narciarskiego na Białej Górze jako rozwój potencjału turystycznego Gminy Tomaszów Lubelski	X	X
3	Spacer edukacyjny i plener malarski na Białej Górze		X
4	Adaptacja byłej bazy Kółka Rolniczego w Majdanie Górnym na cele społeczno-gospodarcze	X	
5	Usługi społeczne na rzecz osób w trudnej sytuacji		X

	życiowej w obu podobszarach obszaru rewitalizacji		
6	Rozwój usług społecznych w gminie Tomaszów Lubelski		X
7	Usługi społeczne na rzecz osób dotkniętych alkoholizmem		X
8	Aktywizacja seniorów poprzez organizację warsztatów i spotkań integracyjnych		X
9	Usługi społeczne na rzecz osób borykających się z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin w podobszarze III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III		X
10	Działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa w podobszarze II. Majdan Górny – Justynówka		X
11	Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców podobszarów obszaru rewitalizacji		X
12	Usługi społeczne na rzecz osób bezrobotnych		X
13	Wsparcie przedsiębiorczości		X
Projekty z listy pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć			
1	Aktywizacja kobiet na terenach wiejskich		X
2	Aktywna młodzież z terenu wiejskiego		X
3	Wspieranie działalności organizacji pozarządowych działających w sferze społecznej		X
4	Organizacja zajęć hobbystycznych dla różnych grup odbiorców		X
5	Poznanie dawno zapomnianych zawodów i tradycji kulturowych		X

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o.

7.2.3. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna odnosi się do harmonijnego współdziałania różnych procesów i instytucji zaangażowanych w przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Działa to jak skoordynowany mechanizm,

który pomaga w skutecznym prowadzeniu działań na rzecz rozwoju danego obszaru. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna oznacza konieczność takiego zaprojektowania systemu zarządzania Programem, który pozwoli na efektywne współdziałanie na jego rzecz różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur. W tym celu system zarządzania wdrażaniem procesu rewitalizacji w Gminie Tomaszów Lubelski został zaprojektowany w sposób zapewniający z jednej strony wydolność decyzyjną a z drugiej strony – spójność i synergię pomiędzy działaniami. Dla zapewnienia wydolności decyzyjnej procesem kieruje Wójt Gminy Tomaszów Lubelski, działając w sprawach strategicznych osobiście, a w sprawach bieżących – poprzez pracowników Urzędu Gminy Tomaszów Lubelski zaangażowanych w proces rewitalizacji.

Dla zapewnienia spójności i synergii przedsięwzięć rewitalizacyjnych na poziomie ich wdrażania, w systemie instytucjonalnym wdrażania rewitalizacji przewidziano Zespół zadaniowy złożony z pracowników jednostek organizacyjnych samorządu Gminy Tomaszów Lubelski zaangażowanych w proces rewitalizacji oraz przedstawicieli instytucjonalnych partnerów w poszczególnych przedsięwzięciach (zespół powołany zarządzeniem). Ponadto powołany został Komitet Rewitalizacji, który stanowił będzie forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami Gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2024-2030 oraz pełnić będzie funkcję opiniotawczą-doradczą Wójta Gminy Tomaszów Lubelski w zakresie rewitalizacji.

Ponadto Program zawiera komplementarność w wymiarze proceduralno-instytucjonalnym poprzez zapewnienie współpracy różnych podmiotów działających na rzecz realizacji procesu rewitalizacji i poprawy negatywnych zjawisk w obszarze rewitalizowanym m.in. mieszkańcy, organizacje społeczne i jednostki gminne. Każdy interesariusz może stać się partnerem programu rewitalizacji, dlatego też na każdym etapie prac związanych z rewitalizacją w Gminie zapewniono dostęp do danych i informacji na temat realizacji założeń programu. Dzięki temu zainteresowane podmioty mają szansę uczestniczyć w realizacji poszczególnych zadań oraz zgłaszać zadania

usprawniające realizację procesu rewitalizacji. Włączenie społeczności lokalnej w procesy decyzyjne jest kluczowe dla skutecznej rewitalizacji. Komplementarność proceduralna występuje, gdy różne instytucje i organizacje wspierają i ułatwiają partycypację społeczną, co przyczynia się do lepszej akceptacji projektów i ich skuteczności.

Komplementarność proceduralna przejawia się także w przypadku integracji procesów planistycznych, takich jak plany zagospodarowania przestrzennego czy strategię społeczne. Skoordynowane działania pomagają w utrzymaniu spójności i zgodności różnych działań rewitalizacyjnych.

System realizacji i wdrażania GPR a także szczegółową strukturę zarządzania jego realizacją przedstawiono w rozdziale 9. Wypracowane spójne procedury zarządzania Programem rewitalizacji w oparciu o istniejące struktury administracyjne i systemy zarządzania gminą pozwolą na zachowanie komplementarności proceduralno-instytucjonalnej oraz skuteczne wdrożenie powiązanych ze sobą przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

7.2.4. Komplementarność międzyokresowa

Komplementarność międzyokresowa odnosi się do synergii i związku pomiędzy różnymi fazami lub projektami rewitalizacyjnymi, które są realizowane w różnych okresach czasu. Efektywne wykorzystanie wyników jednego projektu jako podstawy lub wsparcia dla kolejnych działań może przynieść dodatkowe korzyści społeczności lokalnej.

W poprzednich latach Gmina Tomaszów Lubelski pozyskiwała środki finansowe na działania mające na celu poprawę sytuacji Gminy w kilku płaszczyznach. Wśród zrealizowanych projektów znalazły się działania „miękkie” skierowane na aktywizację społeczeństwa oraz działania, których zadaniem była poprawa warunków życia mieszkańców Gminy Tomaszów Lubelski. Działania podjęte w latach poprzednich przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 30. Projekty odpowiadające celom rewitalizacji zrealizowane przez Gminę Tomaszów Lubelski

Tytuł projektu	Nazwa beneficjenta	Program / działanie / fundusz	Perspektywa
Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w Gminie Tomaszów Lubelski	Gmina Tomaszów Lubelski	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 Działanie 5.2. Efektywność energetyczna sektora publicznego Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego	2014-2020
Odnawialne źródła energii w Gminie Tomaszów Lubelski	Gmina Tomaszów Lubelski	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 Działanie 4.1. Wsparcie wykorzystania OZE Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego	2014-2020
Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w Gminie Tomaszów Lubelski - etap II	Gmina Tomaszów Lubelski	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 Działanie 5.2. Efektywność energetyczna sektora publicznego Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego	2014-2020
Odnawialne Źródła Energii w Gminie Tomaszów Lubelski - II Etap	Gmina Tomaszów Lubelski	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 Działanie 4.1. Wsparcie wykorzystania OZE	2014-2020

		Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego	
Rewitalizacja Białej Góry w Justynówce i Majdanie Górnym	Gmina Tomaszów Lubelski	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 Działanie 13.4. Rewitalizacja obszarów wiejskich Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego	2014-2020
Moje pasje - moje kompetencje.	Gmina Tomaszów Lubelski	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 Działanie 12.2. Kształcenie ogólne Europejski Fundusz Społeczny	2014-2020
Modernizacja i budowa energooszczędnego oświetlenia ulicznego na terenie Gminy Tomaszów Lubelski	Gmina Tomaszów Lubelski	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 Działanie 5.5. Promocja niskoemisyjności Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego	2014-2020
Aktywny senior w Gminie Tomaszów Lubelski	Gmina Tomaszów Lubelski	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 Działanie 11.2. Usługi społeczne i zdrowotne Europejski Fundusz Społeczny	2014-2020
Poprawa skuteczności działań ratownictwa ekologicznego jednostek OSP	Gmina Tomaszów Lubelski	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego Działanie	2007-2013

KSRG z terenu gmin Roztocza Tomaszowskiego		6.1. Ochrona i kształtowanie środowiska Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego	
Przebudowa Zespołu Szkół Publicznych w miejscowości Podhorce wraz z budową sali gimnastycznej, zaplecza socjalnego, stołówki oraz kompleksu boisk sportowych	Gmina Tomaszów Lubelski	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego Działanie 8.2. Infrastruktura szkolna i sportowa Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego	2007-2013
Stworzenie systemu wspierania i promowania podstref ekonomicznych w województwie lubelskim	Gmina Tomaszów Lubelski	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego Działanie 2.4. Marketing gospodarczy Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego	2007-2013
Przebudowa dróg gminnych Nr 111763L od km 0+023,00 do km 2+319,00 oraz Nr 111764L od km 0+000,00 do km 0+805,00 w miejscowości Jeziernia	Gmina Tomaszów Lubelski	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego Działanie 5.2. Lokalny układ transportowy Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego	2007-2013
Modernizacja oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych.	Gmina Tomaszów Lubelski	Program Operacyjny Kapitał Ludzki Działanie 9.1. Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty	2007-2013

		Europejski Fundusz Społeczny	
"Z wiedzą ku przyszłości"	Gmina Tomaszów Lubelski	Program Operacyjny Kapitał Ludzki Działanie 9.1. Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty Europejski Fundusz Społeczny	2007-2013
Szkoły większych możliwości w gminie Tomaszów Lubelski	Gmina Tomaszów Lubelski	Program Operacyjny Kapitał Ludzki Działanie 9.1. Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty Europejski Fundusz Społeczny	2007-2013
Modernizacja oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych.	Gmina Tomaszów Lubelski	Program Operacyjny Kapitał Ludzki Działanie 9.1. Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty Europejski Fundusz Społeczny	2007-2013
Budowa wodociągu grupowego w miejscowości Nowa Wieś	Gmina Tomaszów Lubelski	Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego Działanie 3.1. Obszary wiejskie Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego	2004-2006
Włączeni do	Gmina	Regionalny Program	2014-2020

aktywności	Tomaszów Lubelski/ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tomaszowie Lubelskim	Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 Działanie 11.1. Aktywne włączenie Europejski Fundusz Społeczny	
Modernizacja systemu pomocy społecznej w gminie Tomaszów Lubelski	Gmina Tomaszów Lubelski/ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tomaszowie Lubelskim	Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój Działanie 2.5. Skuteczna pomoc społeczna Europejski Fundusz Społeczny	2014-2020
Alternatywne pomaganie - program aktywizacji mieszkańców Gminy Tomaszów Lubelski	Gmina Tomaszów Lubelski/Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tomaszowie Lubelskim	Program Operacyjny Kapitał Ludzki Działanie 7.1. Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji Europejski Fundusz Społeczny	2007-2013
Wiedza i umiejętności	Gmina Tomaszów Lubelski/ Zespół Szkół Publicznych im. Żołnierzy Września 1939 r. w Majdanie Górnym	Program Operacyjny Kapitał Ludzki Działanie 9.1. Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty Europejski Fundusz Społeczny	2007-2013

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie mapadotacji.gov.pl

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2024-2030 zapewnia zachowanie ciągłości programowej. W poprzedniej perspektywie finansowej na lata 2014-2020 Gmina Tomaszów Lubelski

prowadziła działania w obszarze wyznaczonym do rewitalizacji tj. „Rewitalizacja Białej Góry w Justynówce i Majdanie Górnym”.

Komplementarnymi projektami realizowanymi w poprzednich latach, a mającymi swoją kontynuację w ramach planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych są projekty skierowane do lokalnej społeczności. Ponadto, projekty wskazane w niniejszym GPR będą stanowiły dopełnienie działań rewitalizacyjnych realizowanych do chwili obecnej. Realizując obecny Gminny Program Rewitalizacji Gmina Tomaszów Lubelski wykorzystywać będzie dotychczasowe doświadczenia w ramach realizacji projektów infrastrukturalnych oraz „miękkich”.

7.2.5. Komplementarność źródeł finansowania

Wszystkie projekty, które będą realizowane w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2024-2030 będą miały zapewnione finansowanie z różnych źródeł, w tym w szczególności: z budżetów własnych podmiotów zgłaszających, ze środków strukturalnych dostępnych w ramach perspektywy finansowej 2021-2027: Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027 (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny) programy krajowe, ze środków z budżetu krajowego (np. Polski Ład Program Inwestycji Strategicznych, programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego). Oznacza to dywersyfikację źródeł finansowania dla uzyskania korzystnych efektów na obszarze rewitalizacji.

Program rewitalizacji w pierwszej kolejności zakłada wykorzystanie zewnętrznych źródeł finansowania, w tym funduszy europejskich dedykowanych rewitalizacji. Kluczowe inwestycje będą realizowane ze środków programu Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027. Pozyskiwanie funduszy na realizację założonych projektów będzie prowadzone z wykluczeniem ryzyka podwójnego finansowania.

8. SZACUNKOWE RAMY FINANSOWE DZIAŁAŃ REWITALIZACJI

Kluczowym warunkiem powodzenia procesu rewitalizacji poza zaangażowaniem społeczeństwa, które z tego procesu ma czerpać korzyści jest przeznaczenie odpowiednich środków finansowych pokrywających koszty rewitalizacji określonego obszaru. Pozyskanie wystarczających zasobów, które w sposób całkowity pokryją planowane inwestycje oraz działania społeczne jest kluczem do powodzenia procesu rewitalizacji. Nie mniej ważne jest, aby działania podejmowane w trakcie procesu rewitalizacji były ze sobą powiązane, a ich celem było osiągnięcie wielopłaszczyznowej poprawy sytuacji na objętym programem obszarze.

W procesie wdrażania projektów rewitalizacyjnych istotna jest dywersyfikacja źródeł finansowania. Finansowanie z różnych źródeł sprawia, że realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych będzie efektywna i bezpieczna (zwiększa szanse na powodzenie i pełną realizację założeń). Dywersyfikacja źródeł finansowania daje możliwość korzystania zarówno z funduszy komercyjnych (m.in. kredyty, pożyczki, obligacje komunalne), jak i niekomercyjnych (m.in. środki własne budżetu gminy, fundusze europejskie, środki budżetu Państwa). Przedsięwzięcia rewitalizacyjne mogą być realizowane przez różnorodne grupy podmiotów tj. przez podmioty z sektora publicznego, prywatnego oraz pozarządowego. Na etapie realizacji zapisów GPR bardzo istotna jest współpraca różnych podmiotów gwarantująca powodzenie wdrażanych projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

W przypadku niepozyskania dotacji na realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wnioskodawcy podejmą próbę sfinansowania realizacji projektów korzystając m.in. z preferencyjnych unijnych pożyczek, kredytów krajowych oraz programów krajowych. Planowany zakres projektów lub czas ich realizacji będzie zależny od uzyskania innych źródeł wsparcia.

Tabela 31. Szacunkowe ramy finansowe programu rewitalizacji wraz z szacunkowym wskazaniem środków finansowych dla projektów podstawowych

Lp.	Tytuł projektu	Rodzaj projektu	Wnioskodawca	Okres realizacji	Szacowana wartość projektu [zł]	Źródła finansowania		
						Publiczne	Prywatne	Fundusze UE
1.	Zagospodarowanie przestrzeni zbiornika wodnego w Rogóźnie Gmina Tomaszów Lubelski – etap II jako uzupełnienie oferty turystycznej	infrastrukturalny	Gmina Tomaszów Lubelski	2025-2026	4 000 000,00	600 000,00	0,00	3 400 000,00
2.	Doposażenie stoku narciarskiego na Białej Górze jako rozwój potencjału turystycznego Gminy Tomaszów Lubelski	infrastrukturalny	Gmina Tomaszów Lubelski	2025-2027	3 000 000,00	450 000,00	0,00	2 550 000,00
3.	Spacer edukacyjny i plener malarski na Białej Górze	„miękki”	Biblioteka Komunalna z/s w Majdanie Górnym Stowarzyszenie Liderki Gminy Tomaszów Lubelski Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Tomaszów Lubelski	2025-2028	7 000,00	7 000,00	0,00	0,00
4.	Adaptacja byłej	infrastrukturalny	Gmina	2026-	3 000 000	1 000	0,00	2 000 00

	bazy Kółka Rolniczego w Majdanie Górnym na cele społeczno-gospodarcze	kturalny	Tomaszów w Lubelski	2028	,00	000,00		0,00
5.	Usługi społeczne na rzecz osób w trudnej sytuacji życiowej w obu podobszarach obszaru rewitalizacji	„miękki”	Gmina Tomaszów w Lubelski	2025-2030	30 000,00	30 000 ,00	0,00	0,00
6.	Rozwój usług społecznych w gminie Tomaszów Lubelski	„miękki”	GOPS	2025-2026	300 000,00	45 000 ,00	0,00	255 000,00
7.	Usługi społeczne na rzecz osób dotkniętych alkoholizmem	„miękki”	Gmina Tomaszów w Lubelski	2025-2030	30 000,00	30 000 ,00	0,00	0,00
8.	Aktywizacja seniorów poprzez organizację warsztatów i spotkań integracyjnych	„miękki”	Gmina Tomaszów w Lubelski	2025-2030	40 000,00	40 000 ,00	0,00	0,00
9.	Usługi społeczne na rzecz osób borykających się z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin w podobszarze III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III	„miękki”	Gmina Tomaszów w Lubelski	2025-2030	8 000,00	8 000,00	0,00	0,00
10.	Działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa w podobszarze II. Majdan Górny – Justynówka	„miękki”	Gmina Tomaszów w Lubelski	2025-2030	8 000,00	8 000,00	0,00	0,00

11.	Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców podobszarów obszaru rewitalizacji	„miękki”	Gmina Tomaszów w Lubelski	2025-2030	30 000,00	30 000 ,00	0,00	0,00
12.	Usługi społeczne na rzecz osób bezrobotnych	„miękki”	Gmina Tomaszów w Lubelski	2025-2030	50 000,00	50 000 ,00	0,00	0,00
13.	Wsparcie przedsiębiorczości	„miękki”	Gmina Tomaszów w Lubelski	2025-2030	50 000,00	50 000 ,00	0,00	0,00

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o.

Tabela 32. Szacunkowe ramy finansowe programu rewitalizacji wraz z szacunkowym wskazaniem środków finansowych dla pozostałych dopuszczalnych projektów

Lp.	Tytuł projektu	Rodzaj projektu	Wnioskodawca	Okres realizacji	Szacowana wartość projektu zł	Źródła finansowania		
						Publiczne	Prywatne	Fundusze UE
1.	Aktywizacja kobiet na terenach wiejskich	„miękki”	Gmina Tomaszów w Lubelski, organizacje pozarządowe, instytucje kultury, KGW	2025-2030	50 000,00	50 000 ,00	0,00	0,00
2.	Aktywna młodzież z terenu wiejskiego	„miękki”	Gmina Tomaszów w Lubelski, organizacje pozarząd	2025-2030	50 000,00	50 000 ,00	0,00	0,00

			owe, instytucje kultury					
3.	Wspieranie działalności organizacji pozarządowych działających w sferze społecznej	„miękki”	Gmina Tomaszów w Lubelski, organizacje pozarządowe, instytucje kultury, KGW	2025-2030	8 000,00	8 000,00	0,00	0,00
4.	Organizacja zajęć hobbystycznych dla różnych grup odbiorców	„miękki”	Gmina Tomaszów w Lubelski, organizacje pozarządowe, instytucje kultury, KGW	2025-2030	30 000,00	30 000,00	0,00	0,00
5.	Poznanie dawno zapomnianych zawodów i tradycji kulturowych	„miękki”	Biblioteka Komunalna z/s w Majdanie Górnym, Stowarzyszenie Liderki Gminy Tomaszów w Lubelski, Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Tomaszów w Lubelski	2024-2028	10 000,00	10 000,00	0,00	0,00

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o.

9. STRUKTURA ZARZĄDZANIA REALIZACJĄ GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

Gminny Program Rewitalizacji wymaga odpowiedniego systemu wdrażania i zarządzania, ze względu na swoją złożoność. Konieczne jest odpowiednie przygotowanie informacyjne i aktywna partycypacja wszystkich interesariuszy rewitalizacji. Gminny Program Rewitalizacji jest narzędziem niezbędnym do rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy. Jednak, żeby jego realizacja przyniosła oczekiwane efekty potrzebne jest sukcesywne wdrażanie wyznaczonych przedsięwzięć i stały monitoring ich realizacji.

Wdrażanie GPR, oparte jest na wsparciu realizacji projektów stworzonych z myślą osiągnięcia celów spójnych z celami strategicznymi oraz operacyjnymi przewidzianymi w GPR. Lista projektów zaplanowanych do realizacji w ramach wdrażania GPR ma charakter listy otwartej.

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne zaplanowane w programie rewitalizacji lub zakwalifikowane przez program jako dopuszczalne mają bardzo zróżnicowany charakter. Do zakwalifikowania dowolnego projektu jako projektu spełniającego kryteria projektu rewitalizacyjnego, niezbędne będzie wskazanie w jaki sposób projekt proponowany przez podmiot wykonawczy, realizuje cel strategiczny bądź cele operacyjne GPR ze szczególnym uwzględnieniem informacji o tym w jaki sposób pomaga rozwiązywać problemy wskazane w diagnozie obszaru przygotowanej na potrzeby GPR.

System zarządzania programem zaprojektowany został z uwzględnieniem istniejących rozwiązań organizacyjnych, które działają w Urzędzie Gminy Tomaszów Lubelski, a ponadto zorientowano go na realizację zasad partycypacji, współdecydowania i partnerstwa.

Strukturalnie za tematykę rewitalizacji odpowiedzialne będą następujące organy i jednostki:

- Rada Gminy – zgodnie z przepisami ustaw ustrojowych regulujących zasady działania jednostek samorządu terytorialnego, uchwała ona program rewitalizacji, akceptuje jego zmiany, zatwierdza środki finansowe na przedsięwzięcia rewitalizacyjne w budżecie Gminy,

- Wójt Gminy Tomaszów Lubelski – organ wykonawczy w Gminie, odpowiedzialny za wdrażanie programu rewitalizacji, uwzględniający procesy rewitalizacji w projektowaniu budżetu Gminy,
- Zespół zadaniowy ds. rewitalizacji (gminne jednostki organizacyjne) – powołane zarządzeniem, jako aparat pomocniczy, za pomocą którego Wójt Gminy Tomaszów Lubelski wykonuje swoje zadania w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej i infrastruktury przestrzennej,
- Komitet Rewitalizacji – powołany niezwłocznie po podjęciu przez Radę Gminy Tomaszów Lubelski uchwały określającej zasady wyznaczania oraz działania Komitetu Rewitalizacji.

Osobą odpowiedzialną za funkcjonowanie tej struktury jest Wójt Gminy Tomaszów Lubelski.

Zarządzanie gminnym programem rewitalizacji to proces, w którym głównym celem jest zbudowanie odpowiedniego partnerstwa między koordynatorem procesu – Urzędem Gminy Tomaszów Lubelski a innymi podmiotami uczestniczącymi w rewitalizacji bezpośrednio lub pośrednio. Właściwe zarządzanie programem ma ułatwić realizację poszczególnych przedsięwzięć, a tym samym doprowadzić do osiągnięcia wyznaczonych celów strategicznych i operacyjnych.

Za przygotowanie dokumentu Gminnego Programu Rewitalizacji odpowiedzialny jest Wójt Gminy Tomaszów Lubelski, który powierzył opracowanie dokumentu firmie zewnętrznej.

Za zarządzanie i wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji oraz monitorowanie i przedstawianie okresowych ocen z postępu jego realizacji odpowiedzialny jest Wójt. Wójt pełni rolę nadzorczą nad całym procesem rewitalizacji, jego zadania wykonywane są we współpracy z powołanym przez niego organem, którym będzie zespół zadaniowy ds. rewitalizacji, przez co nie przewiduje się dodatkowych kosztów na zarządzanie programem.

Kierowanie zespołu powierzono jednostce Urzędu Gminy Tomaszów Lubelski, która posiada doświadczenie w opracowywaniu i realizacji programu rewitalizacji jak również mają wieloletnie doświadczenie w budowaniu dokumentów strategicznych, realizacji działań społecznych oraz przygotowaniu i realizacji projektów współfinansowanych ze środków UE.

Zadania zespołu zadaniowego ds. rewitalizacji:

- identyfikacja problemów i potrzeb obszaru rewitalizacji i wskazywanie możliwości eliminowania problemów obszaru,
- diagnozowanie lokalnych potencjałów występujących na terenie obszaru rewitalizacji,
- gromadzenie, dostarczanie i analizowanie danych niezbędnych w procesie opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji,
- weryfikacja i opiniowanie wyników prac i wniosków z przeprowadzonego badania delimitacyjnego dla Gminy Tomaszów Lubelski.
- udział w formułowaniu założeń Gminnego Programu Rewitalizacji oraz celów strategicznych i operacyjnych,
- weryfikacja, aktualizacja, wdrożenie i nadzór nad Gminnym Programem Rewitalizacji,
- konsultowanie i opiniowanie dokumentów wewnętrznych sporządzonych w trakcie prac nad Gminnym Programem Rewitalizacji,
- weryfikacja zgodności założeń Gminnego Programu Rewitalizacji z aktualnymi wymaganiami aktów normatywnych, w tym procedur obowiązujących w programach finansowania działań rewitalizacyjnych ze środków zewnętrznych,
- reprezentowanie gminy w zakresie dotyczącym opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji,
- zgłaszanie projektów rewitalizacyjnych w zakresie poszczególnych obszarów, w tym zwłaszcza społecznych, jak również gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych,
- analiza i opiniowanie zgłoszonych projektów rewitalizacyjnych, zwłaszcza w odniesieniu do potrzeb obszaru rewitalizacji,
- upowszechnianie informacji o Gminnym Programie Rewitalizacji za pośrednictwem mediów oraz zasobów własnych Urzędu Gminy Tomaszów Lubelski,
- kreowanie, opiniowanie i wdrażanie narzędzi komunikacji i partycypacji ze społecznością lokalną,

- udział w konsultacjach społecznych w trakcie prac nad opracowywaniem Gminnego Programu Rewitalizacji i nadzór nad nimi,
- weryfikacja i opiniowanie wyników prac i wniosków z konsultacji społecznych w trakcie prac nad Gminnym Programem Rewitalizacji,
- zapewnienie skuteczności funkcjonowania systemu zarządzania procesem rewitalizacji,
- współpraca przy wdrażaniu projektów rewitalizacyjnych w ramach danego obszaru oraz koordynacja działań leżących w zakresie kompetencji reprezentowanej jednostki,
- opiniowanie i rekomendowanie propozycji zmian Gminnego Programu Rewitalizacji,
- monitorowanie projektów realizowanych w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji na poziomie danego wydziału, czy jednostki organizacyjnej,
- nadzór nad realizacją projektów rewitalizacyjnych, analizowanie ich skuteczności, usuwanie przyczyn występowania problemów,
- planowanie, organizowanie i przeprowadzenie monitoringu i ewaluacji,
- inicjowanie działań korygujących i zapobiegawczych.

Zgodnie z zarządzeniem Nr 19A/2024 Wójta Gminy Tomaszów Lubelski z dnia 29 marca 2024 r. w sprawie powołania Zespołu Zadaniowego ds. Rewitalizacji w skład zespołu wchodzi:

- Przedstawiciel Urzędu Gminy Tomaszów Lubelski - Przewodniczący,
- Przedstawiciel Urzędu Gminy Tomaszów Lubelski - Zastępca Przewodniczącego,
- Przedstawiciel Urzędu Gminy Tomaszów Lubelski - Członek zespołu,
- Przedstawiciel Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tomaszowie Lubelskim - Członek zespołu,
- Przedstawiciel Gminnego Zespołu Ekonomiczno-Administracyjnego Szkół w Tomaszowie Lubelskim - Członek zespołu,
- Przedstawiciel Gminnego Ośrodka Kultury w Tomaszowie Lubelskim z/s w Podhorcach - Członek zespołu.

Zgodnie z art. 7 ust. 3 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, przed uchwaleniem Gminnego Programu Rewitalizacji, Rada Gminy podejmuje uchwałę w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji.

Wójt Gminy Tomaszów Lubelski niezwłocznie po podjęciu przez Gminy Tomaszów Lubelski uchwały określającej zasady wyznaczenia oraz działania Komitetu Rewitalizacji, powołał w drodze zarządzenia Komitet Rewitalizacji. Komitet Rewitalizacji stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami Gminy Tomaszów Lubelski w sprawach dotyczących prowadzenia oceny rewitalizacji oraz będzie pełnić funkcję opiniodawczo-doradczą Wójta Gminy Tomaszów Lubelski.

Rolą Komitetu Rewitalizacji jest doradztwo Wójtowi w zakresie dbałości o prawidłową realizację GPR oraz prowadzenie dialogu między interesariuszami procesu rewitalizacji a organami Gminy. Zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji określa Rada Gminy w drodze uchwały, zapewniając wyłanianie przez interesariuszy ich przedstawicieli. Podjęcie uchwały w tej sprawie poprzedza przeprowadzenie konsultacji społecznych. Do minimalnego zakresu uprawnień i zadań Komitetu należeć będzie zaopiniowanie, sporządzonej przez Wójta, oceny aktualności i stopnia realizacji GPR. Do pozostałych zadań Komitetu należeć będą m.in.: podejmowanie działań mających wpływ na proces rewitalizacji na każdym etapie i poziomie prac nad Programem, sprawowanie nadzoru, monitorowanie i ewaluacja działań rewitalizacyjnych.

Struktura powołania Komitetu Rewitalizacji:

1. Określenie zasad wyznaczenia składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji:

- a. projekt uchwały,
- b. konsultacje społeczne projektu uchwały,
- c. podjęcie uchwały,
- d. nabór kandydatów.

2. Powołanie Komitetu Rewitalizacji:

- a. zarządzenie Wójta w sprawie powołania Komitetu Rewitalizacji.

W Komitecie Rewitalizacji zapewniona została reprezentatywność kluczowych grup interesariuszy (mieszkańcy, organizacje społeczne, przedstawiciele przedsiębiorców) oraz wrażliwych grup wiekowych mieszkańców (seniorzy, młodzież). W skład Komitetu wchodzi interesariusze rewitalizacji (określeni w art. 2 ust. 2 ustawy o rewitalizacji):

- a) mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczystości nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego,
- b) mieszkańcy gminy inni niż wymienieni w pkt a),
- c) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą,
- d) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne,
- e) jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne,
- f) organy władzy publicznej,
- g) podmioty, inne niż wymienione w pkt f), realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Zgodnie z zarządzeniem Nr 44A/2024 Wójta Gminy Tomaszów Lubelski z dnia 12 czerwca 2024 r. w sprawie powołania Komitetu Rewitalizacji, w skład Komitetu Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski wchodzi:

- przedstawiciele mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz właścicieli, użytkowników wieczystych nieruchomości i podmiotów zarządzających nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze (4 osoby),
- przedstawiciele mieszkańców Gminy, innych niż wyżej wymienieni (2 osoby),
- przedstawiciel podmiotów prowadzących lub zamierzających prowadzić na obszarze Gminy działalność gospodarczą (1 osoba),
- przedstawiciele podmiotów prowadzących lub zamierzających prowadzić na obszarze Gminy działalność społeczną, w tym organizacji pozarządowych i grup nieformalnych (2 osoby),
- przedstawiciele Rady Gminy Tomaszów Lubelski (2 osoby),

- przedstawiciele jednostki samorządu terytorialnego (2 osoby).

Projekty będą realizowane zgodnie z uchwaloną przez Radę Gminy Tomaszów Lubelski Wieloletnią Prognozą Finansową. Spójność niniejszego programu z WPF zapewnić ma efektywną realizację zaplanowanych, zhierarchizowanych i ujętych ww. planie projektów.

Proces rewitalizacji jest zadaniem własnym gminy i prowadzony jest w związku z tym głównie poprzez Urząd Gminy Tomaszów Lubelski przy współpracy z interesariuszami, dlatego zarządzanie realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji nie będzie generowało kosztów. Całość procesu wdrażania, monitoringu i ewaluacji będzie realizowana przez pracowników Urzędu Gminy Tomaszów Lubelski, w ramach obowiązków służbowych, w związku z czym nie przewiduje się ponoszenia dodatkowych kosztów związanych z obsługą procesu. Również praca w ramach Komitetu Rewitalizacji będzie miała charakter społeczny, zatem nie będzie wymagała rezerwowania środków finansowych w budżecie Gminy Tomaszów Lubelski.

Tabela 33. Harmonogram zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji

Nazwa zadania	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Uchwalenie GPR							
Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych							
Ocena stopnia realizacji z możliwością dokonywania w nim stosownych zmian							
Ewaluacja śródkresowa wraz z raportem							
Sprawozdania z realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych							
Ewaluacja ex-post wraz z raportem							

Źródło: Opracowanie własne

10. MECHANIZM WŁĄCZANIA INTERESARIUSZY W PROCES REWITALIZACJI

Partycypacja społeczna jest jedną z podstawowych zasad, w oparciu o którą powstał niniejszy dokument. GPR tworzony był w warunkach pełnej partycypacji społeczności lokalnej zarówno przy opracowywaniu programu jak i projektów rewitalizacji, co daje podstawę do wspólnego działania mieszkańców i władz lokalnych.

Udział mieszkańców w procesie rewitalizacyjnym (partycypacyjny model rewitalizacji) oznacza, że administracja samorządowa używa zróżnicowanych narzędzi, zarówno w celu pozyskania informacji od mieszkańców, jak również umiejętnego włączania ich w działania istotne z punktu widzenia interesu Gminy.

Podczas opracowywania programu rewitalizacji organizowano spotkania, w których udział brali wszyscy interesariusze procesu rewitalizacji w Gminie Tomaszów Lubelski tj. m.in. pracownicy Urzędu Gminy, przedstawiciele lokalnej społeczności, mieszkańcy i przedsiębiorcy. Spotkania konsultacyjne prowadzone były przez zewnętrznych ekspertów. Udzielali oni informacji z zakresu problematyki rewitalizacji oraz zaangażowani byli w proces pozyskiwania informacji od mieszkańców poprzez przeprowadzanie z mieszkańcami wywiadów w formie ankiet. Rola doradców nie ograniczała się do spotkań polegających również na zapewnieniu ciągłego kontaktu telefonicznego i mailowego. W ramach partycypacji społecznej prowadzono badania ankietowe dotyczące pogłębionej analizy problemów obserwowanych w obszarze rewitalizacji.

Art. 5 ust. 2 pkt 6 ustawy nakazuje, aby w czasie przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji zapewnić możliwość wypowiedzenia się przez interesariuszy. Służą temu przede wszystkim badania ankietowe, w których może wziąć udział najszersza grupa mieszkańców gminy.

Art. 5 ust. 1, mówi wprost, że „partycypacja społeczna obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający

aktywny udział interesariuszy”. Uczestnicy procesu rewitalizacji powinni brać udział w powstawaniu GPR od samego początku, od momentu przygotowywania całego procesu.

Partycypacja w rewitalizacji uznawana jest za wzajemną komunikację pomiędzy różnymi grupami społecznymi, podczas której uczestnicy mają możliwość przedstawienia swoich propozycji, wpłynięcia na podejmowane w danym temacie decyzje, a następnie udział w ich realizacji. Istotą tych działań jest zaprogramowanie takich przedsięwzięć, które zaspokajać będą faktyczne potrzeby społeczności lokalnej. Rewitalizacja bowiem prowadzona ma być nie tylko przez podmioty publiczne, lecz przez wszystkich uczestników tego procesu i podmioty, których szeroko pojęte interesy spotykają się na obszarze rewitalizacji.

Przed przystąpieniem do zbierania danych do opracowania diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji odbyło się spotkanie w urzędzie Gminy Tomaszów Lubelski, w którym udział wzięli pracownicy odpowiedzialni za przygotowanie GPR. Uczestnicy spotkania zostali wprowadzeni w zagadnienia dotyczące procesu rewitalizacji oraz odpowiadali na pytania dotyczące problemów i zjawisk kryzysowych w gminie.

W terminie od 27.12.2023 r. do 30.01.2024 r. przeprowadzono konsultacje społeczne projektu uchwały o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i rewitalizacji. W ramach konsultacji społecznych (zgodnie z ustawą o rewitalizacji) zebrano uwagi za pomocą formularzy papierowych i elektronicznych, a także możliwe było zgłoszenie uwag w postaci ustnej do pracowników Urzędu Gminy Tomaszów Lubelski. Udostępniono formularz do zgłaszania uwag w formie papierowej i elektronicznej nt. granic obszaru rewitalizacji oraz ankietę konsultacyjną.

Konsultacje społeczne prowadzone były w formie:

- 1) Zbierania uwag w postaci papierowej lub elektronicznej za pomocą formularzy.

Formularz zgłaszania uwag dostępny był od 27.12.2023 r.:

- a) w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Gminy Tomaszów Lubelski pod adresem internetowym: ugtomaszowlubelski.bip.lubelskie.pl,
 - b) na stronie Gminy Tomaszów Lubelski pod adresem internetowym: www.tomaszowlubelski.pl,
 - c) w pokoju nr 14 Urzędu Gminy Tomaszów Lubelski,
 - d) podczas spotkania konsultacyjnego, o którym mowa w pkt 4.
- 2) Zbierania uwag ustnych.
- Zbieranie uwag ustnych było możliwe od dnia 27.12.2023 r. do dnia 30.01.2024 r.
- a) w Urzędzie Gminy Tomaszów Lubelski pokój nr 14 w godzinach pracy Urzędu,
 - b) podczas spotkania konsultacyjnego, o którym mowa w pkt 4.
- 3) Ankiety w postaci papierowej lub elektronicznej.
- Ankieta dostępna była od dnia 27.12.2023 r.:
- a) w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Gminy Tomaszów Lubelski pod adresem internetowym: ugtomaszowlubelski.bip.lubelskie.pl,
 - b) na stronie Gminy Tomaszów Lubelski pod adresem internetowym: www.tomaszowlubelski.pl,
 - c) w pokoju nr 14 Urzędu Gminy Tomaszów Lubelski,
 - d) podczas spotkania konsultacyjnego, o którym mowa w pkt 4.
- 4) Otwartego spotkania konsultacyjnego ekspertów z mieszkańcami Gminy Tomaszów Lubelski umożliwiającego prezentację głównych założeń i propozycji do uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, a także zgłaszanie uwag, opinii i propozycji.

Otwarte spotkanie konsultacyjne odbyło się w dniu 15.01.2024 r. w Urzędzie Gminy w Tomaszowie Lubelskim w sali konferencyjnej, w godzinach 10.00-12.00.

Przedmiotem konsultacji było poznanie opinii mieszkańców Gminy Tomaszów Lubelski na temat granic wyznaczonego obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Konsultacje społeczne przeprowadzone zostały na podstawie art.

5a ust. 1, art. 30 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 40, 572, 1463, 1688) oraz art. 11 ust. 3 w związku z art. 6 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 485, z 2023 r. poz. 28, 1688). Konsultacje społeczne zostały podsumowane raportem, który został opublikowany na stronie BIP Urzędu Gminy Tomaszów Lubelski.

Komitet Rewitalizacji

W terminie od dnia 02.04.2024 r. do 07.05.2024 r. przeprowadzono konsultacje społeczne projektu uchwały Rady Gminy Tomaszów Lubelski w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji. Otwarte spotkanie konsultacyjne odbyło się w dniu 24.04.2024 r. w Urzędzie Gminy Tomaszów Lubelski.

Po zakończonych konsultacjach opracowano raport z przeprowadzonych konsultacji społecznych.

W procesie konsultacji uruchomiono badanie ankietowe służące poznaniu opinii publicznej dotyczącej określania zasad wyznaczania składu i działania Komitetu Rewitalizacji. Ankieta miała charakter anonimowy. Badanie prowadzono z użyciem formularza ankiety umieszczonej na stronie internetowej oraz w siedzibie Urzędu Gminy Tomaszów Lubelski. W trakcie trwania konsultacji wpłynęło 10 ankiet. Z analizy przedłożonych ankiet wynika, że ankietowani mieszkańcy są świadomi dziejących się procesów rewitalizacji. Zgadzają się z regulaminem określającym zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski. Do Urzędu Gminy nie wpłynął żaden formularz zgłaszania uwag. Ponadto w spotkaniu, które odbyło się w dniu 24.04.2024 r. uczestniczyło 5 osób. Na spotkaniu omówiony został projekt uchwały w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji. Padły wstępne deklaracje uczestnictwa w otwartym naborze do Komitetu Rewitalizacji, który ogłoszony zostanie po uchwaleniu konsultowanego projektu uchwały. Żaden z uczestników nie wniósł zastrzeżeń co do zapisów projektu uchwały.

W ramach konsultacji, których podsumowanie zawiera raport udostępniony do wiadomości publicznej, zapewniony został udział różnych grup interesariuszy procesu rewitalizacji. Przeprowadzone konsultacje społeczne dotyczące projektu uchwały Rady Gminy Tomaszów Lubelski w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski pozwoliły poznać opinie i uwagi interesariuszy rewitalizacji odnośnie proponowanych zasad wyznaczania składu oraz działania Komitetu Rewitalizacji.

Badanie ankietowe

W dniach 09.05.2024 r. - 23.05.2024 r. zostało przeprowadzone badanie ankietowe wśród interesariuszy procesu rewitalizacji (m.in. mieszkańcy, przedsiębiorcy).

Celem badania ankietowego była pogłębiona diagnoza problemów społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych obserwowanych w obszarze rewitalizacji. Ankieta dostępna była w formie papierowej w Urzędzie Gminy Tomaszów Lubelski oraz na stronie www.tomaszowlubelski.pl. Respondenci mogli wypełnić formularz w dogodnym dla siebie miejscu i czasie, co zwiększa liczbę osób gotowych wziąć udział w badaniu. Ważne jest również wysokie poczucie anonimowości. W badaniu łącznie wzięło udział 17 osób.

W dniu 24.05.2024 r. w Urzędzie Gminy Tomaszów Lubelski odbyło się spotkanie podczas którego rozmawiano na temat działań, jakie należy podjąć aby wyznaczony obszar zdegradowany/rewitalizacji wyprowadzić ze stanu kryzysowego.

Od 14.05.2024 r. do 24.05.2024 r. mieszkańcy i główni interesariusze mogli zgłaszać swoje pomysły i przedsięwzięcia rewitalizacyjne, które pozwolą na wyprowadzenie obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego.

Wypełnione karty można było składać:

- drogą elektroniczną do Urzędu Gminy Tomaszów Lubelski, o treści: „Zgłoszenie przedsięwzięcia rewitalizacyjnego”,

- drogą korespondencyjną na adres Urząd Gminy Tomaszów Lubelski, z dopiskiem: „Zgłoszenie przedsięwzięcia rewitalizacyjnego”,
- bezpośrednio w Urzędzie Gminy Tomaszów Lubelski, pokój nr 14, w godzinach pracy Urzędu.

W dniu 28.05.2024 r. miało miejsce spotkanie, którego celem było wspólne wypracowanie wizji obszaru po procesie rewitalizacji.

Dyskusja dotyczyła stworzenia wizji jako obrazu przyszłości obszaru rewitalizacji. Podczas spotkania została wypracowana propozycja wizji wyprowadzania obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego, a także propozycje kierunków działań. Podczas spotkania zostały również omówione wszystkie zgłoszone przedsięwzięcia rewitalizacyjne do ujęcia w Gminnym Programie Rewitalizacji.

Konsultacje społeczne dotyczące projektu „Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2024-2030”.

W dniach od 04.06.2024 r. do 09.07.2024 r. trwały konsultacje społeczne dotyczące projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2024-2030 w następujących formach:

- Zbierania uwag, opinii i propozycji w formie papierowej lub elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego, który był dostępny w formie papierowej w Urzędzie Gminy Tomaszów Lubelski, w formie elektronicznej na stronie www.tomaszowlubelski.pl oraz na stronie Urzędu Gminy Tomaszów Lubelski.
- Zbierania uwag ustnych od dnia 04.06.2024 r. do 09.07.2024 r. w Urzędzie Gminy Tomaszów Lubelski, ul. 29 listopada 9, 22-600 Tomaszów Lubelski, pokój nr 14, w godzinach pracy urzędu.
- Otwartych spotkań konsultacyjnych, które odbyły się w dniu 12.06.2024 r. w godz. 10.00-12.00 w sali konferencyjnej Urzędu Gminy Tomaszów Lubelski oraz w dniu 01.07.2024 r. w godz. 10.00-12.00 w Wiejskim Domu Kultury w Majdanie Górnym, ul. Długa 136 z mieszkańcami Gminy Tomaszów Lubelski i innymi interesariuszami, których celem

była prezentacja projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2024-2030, a także zebranie uwag i opinii. Po zakończonych konsultacjach opracowany został raport z przeprowadzonych konsultacji społecznych dotyczących projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2024-2030.

Przez cały okres tworzenia programu rewitalizacji na stronie internetowej Urzędu Gminy Tomaszów Lubelski zamieszczane są najważniejsze informacje dotyczące postępu prac oraz możliwości włączenia się w proces rewitalizacji.

Istotnym dla powodzenia procesu rewitalizacji zagadnieniem jest budowanie świadomości interesariuszy Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2024-2030 poprzez działania w sferze komunikacji społecznej. W ramach realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji partycypacja społeczna obejmuje działania o charakterze konsultacyjno-informacyjnym, które dotyczą przygotowania dokumentu jak również przygotowania projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Na etapie wdrażania Programu przewiduje się wprowadzenie wielu działań związanych z komunikacją społeczną. Podstawowym elementem będzie publikowanie na stronie internetowej Urzędu Gminy i w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Gminy Tomaszów Lubelski bieżących informacji o stanie realizacji przedsięwzięć w ramach Programu Rewitalizacji.

Przewiduje się także prowadzenie cyklicznych badań jakościowych w formie ankiety elektronicznej oraz papierowej służącej badaniu aktualnych potrzeb i problemów na obszarze rewitalizacji oraz ocenie wskaźników stopnia realizacji celów rewitalizacji. W ramach zapewnienia aktywnego udziału różnych grup interesariuszy w procesie wdrażania i monitorowania programu rewitalizacji przewiduje się także organizację otwartych spotkań sprawozdawczych z realizacji Programu Rewitalizacji oraz spotkań informujących i włączających społeczność w działania związane z realizacją projektów rewitalizacyjnych. Otwarte spotkania będą stanowiły możliwość wymiany wiedzy i dobrych praktyk z zakresu realizacji różnorodnych

projektów oraz będą mogły służyć nawiązywaniu nowych partnerstw i wdrażania nowych pomysłów usprawniających realizację programu.

W celu efektywnego prowadzenia działań komunikacyjnych i partycypacyjnych wśród społeczności lokalnej planuje się realizację następujących aktywności:

- rozwój i aktualizacja zakładki na stronie Urzędu Gminy Tomaszów Lubelski dedykowanej rewitalizacji i wdrażaniu GPR, na której publikowane będą bieżące wiadomości o projektach i programie,
- wykorzystanie mediów społecznościowych w zakresie komunikowania o realizacji projektów, jak i bieżących wiadomości,
- publikacja tekstów w mediach, m.in. na lokalnych portalach internetowych.

Zaangażowanie partnerów społeczno-gospodarczych oraz podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie w opracowywanie Gminnego Programu Rewitalizacji (GPR):

Proces opracowywania Gminnego Programu Rewitalizacji (GPR) w Gminie Tomaszów Lubelski wymaga aktywnego zaangażowania różnych partnerów społeczno-gospodarczych oraz podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie. Poniżej przedstawiono wykorzystane kanały umożliwiające ich zaangażowanie na poszczególnych etapach opracowywania programu:

1. Przeprowadzenie działań informacyjnych w celu zwiększenia świadomości mieszkańców i lokalnych podmiotów o programie rewitalizacji poprzez publikację informacji dotyczących etapów realizacji GPR w prasie, na stronie internetowej Gminy, BIP oraz tablicach ogłoszeń.
2. Organizacja otwartych spotkań z udziałem ekspertów z mieszkańcami, lokalnymi przedsiębiorcami oraz innymi zainteresowanymi stronami, w celu omówienia potrzeb i oczekiwań związanych z procesem rewitalizacji oraz zgłębienia konkretnych problemów i wypracowania rozwiązań.
3. Przeprowadzenie ankietyzacji oraz zebranie formularzy zgłaszania uwag (online oraz papierowych) w celu zebrania opinii i sugestii dotyczących obszarów wymagających rewitalizacji.

4. Przeprowadzenie otwartego naboru przedsięwzięć rewitalizacyjnych.
5. Przeprowadzenie otwartego naboru na członków Komitetu Rewitalizacji,
6. Powołanie Komitetu Rewitalizacji, który stanowi forum współpracy i dialogu między interesariuszami a władzami Gminy,
7. Raportowanie na stronie internetowej Gminy, BIP oraz tablicach ogłoszeń wyników z przeprowadzonych konsultacji społecznych.
8. Uwzględnienie zgłoszonych uwag i propozycji w ostatecznej wersji programu oraz informowanie społeczności o podjętych decyzjach i uzasadnieniach.

Kluczowym czynnikiem planowanych działań rewitalizacyjnych było aktywne uczestnictwo i zaangażowanie partnerów działających na rzecz środowiska, organizacji pozarządowych, podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób z niepełnosprawnościami, równouprawnienia płci i niedyskryminacji.

W procesie opracowywania Gminnego Programu Rewitalizacji (GPR) kluczową rolę odgrywał Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (GOPS) w Tomaszowie Lubelskim, który jest jednym z ważnych interesariuszy Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2024-2030.

GOPS dysponuje szczegółowymi danymi dotyczącymi sytuacji społecznej w gminie, w tym na temat ubóstwa, bezrobocia, wykluczenia społecznego, problemów rodziny, czy osób starszych i niepełnosprawnych. Te informacje były niezbędne do właściwego zidentyfikowania obszarów wymagających rewitalizacji. Pracownicy GOPS mający bezpośredni kontakt z mieszkańcami dostarczyli cennych informacji o problemach społecznych i potrzebach mieszkańców. Ich wiedza była pomocna w dokładnym określeniu priorytetów i kierunków działań rewitalizacyjnych.

GOPS będzie również bezpośrednio zaangażowany w realizację działań rewitalizacyjnych, zwłaszcza tych związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych, takich jak programy aktywizacji seniorów, wsparcie dla rodzin

usługi społeczne czy integracja społeczna. Będzie brał udział w monitorowaniu i ewaluacji wdrażanych działań rewitalizacyjnych, dostarczając informacji o ich skuteczności i wpływie na poprawę sytuacji społecznej w Gminie. GOPS będzie wspierać gminę w pozyskiwaniu środków na realizację działań rewitalizacyjnych z różnych źródeł, w tym funduszy UE, programów rządowych czy fundacji.

Zaangażowanie GOPS w proces opracowywania Gminnego Programu Rewitalizacji jest więc wielowymiarowe i kluczowe dla skuteczności działań podejmowanych w ramach rewitalizacji. Dzięki ich wiedzy i doświadczeniu możliwe jest lepsze zrozumienie problemów społecznych i efektywniejsze ich rozwiązywanie w kontekście lokalnym.

Do grup społecznych najważniejszych podmiotów zidentyfikowanych jako interesariusze rewitalizacji na terenie Gminy Tomaszów Lubelski należą m.in.

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tomaszowie Lubelskim (przekazywanie informacji na temat potrzeb społecznych i ekonomicznych mieszkańców, które były istotne dla planowania działań rewitalizacyjnych, udostępnianie danych statystycznych, udział przy planowanych cyklach przedsięwzięć, dostarczanie informacji na etapie monitoringu i ewaluacji, formowanie rekomendacji dotyczące przyszłych działań i inicjatyw rewitalizacyjnych),
- OSP z podobszarów objętych rewitalizacją - brały udział w opracowywaniu GPR poprzez aktywne uczestnictwo w spotkaniach konsultacyjnych. Zaangażowane będą w działania związane z poprawą bezpieczeństwa lokalnego.
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Tomaszów Lubelski. Celem stowarzyszenia jest tworzenie warunków do rozwoju i promocji gminy Tomaszów Lubelski, kultywowanie tradycji lokalnych i regionalnych, troska o rozwój wiedzy ogólnej, specjalistycznej i kwalifikacji zawodowych, zapoznavanie się z dorobkiem kultury narodowej i twórcze zaangażowanie się w rozwój życia kulturalnego, promocja idei zdrowego społeczeństwa, dbanie o rozwój fizyczny społeczeństwa, szczególnie młodzieży, prowadzenie działalności turystycznej i krajoznawczej, działania mające na

celu ochronę środowiska naturalnego, pomaganie osobom ubogim, bezdomnym, mającym problem z przystosowaniem się do społeczeństwa, pomoc społeczna, aktywna walka z bezrobociem, propagowanie idei społeczeństwa obywatelskiego, upowszechnianie znajomości problemów życia publicznego, inicjowanie aktywności publicznej, edukacja tolerancji i poszanowania odrębności światopoglądowej i kulturowej, pozyskiwanie środków materialnych na statutową działalność stowarzyszenia, wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej, upowszechnianie i rozwijanie rekreacji i rehabilitacji ruchowej, odnowy biologicznej, profilaktyki i integracji, sportu kwalifikowanego, dziedziny turystycznej, krajoznawczej oraz innych form aktywnego wypoczynku, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży i osób niepełnosprawnych, jak również tworzenia warunków w tym zakresie, propagowanie zdrowego stylu życia, uczestniczenie w ochronie przyrody, krajobrazu, zabytków kultury i naturalnego środowiska człowieka, przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, działania wspomagające rozwój wspólnot i społeczności lokalnych, inicjowanie, wspieranie i organizowanie działalności kulturalnej i sportowej, ochrona i promocja zdrowia, uczestniczenie i organizowanie imprez okolicznościowych i wydarzeń kulturowych. Stowarzyszenie brało udział w opracowywaniu GPR poprzez aktywne uczestnictwo w spotkaniach konsultacyjnych. Stowarzyszenie zaangażowane będzie w szeroki zakres „miękkich” działań rewitalizacyjnych.

- Stowarzyszenie Liderki Gminy Tomaszów Lubelski. Celem stowarzyszenia jest tworzenie warunków do rozwoju i promocji obszarów wiejskich, kultywowanie tradycji lokalnych i regionalnych, troska o rozwój wiedzy ogólnej, specjalistycznej i kwalifikacji zawodowych, zapoznavanie się z dorobkiem kultury narodowej i twórcze zaangażowanie się w rozwój życia kulturalnego, promocja idei zdrowego społeczeństwa, dbanie o rozwój fizyczny społeczeństwa, szczególnie młodzieży, prowadzenie działalności turystycznej i krajoznawczej, działania mające na celu ochronę środowiska naturalnego, pomaganie osobom ubogim, bezdomnym, mającym problem z przystosowaniem się do społeczeństwa, pomoc społeczna, aktywna walka z bezrobociem, propagowanie idei społeczeństwa obywatelskiego,

upowszechnianie znajomości problemów życia publicznego, inicjowanie aktywności publicznej, edukacja tolerancji i poszanowania odrębności światopoglądowej i kulturowej, pozyskiwanie środków materialnych na statutową działalność stowarzyszenia, wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej, upowszechnianie i rozwijanie rekreacji i rehabilitacji ruchowej, odnowy biologicznej, profilaktyki i integracji, sportu kwalifikowanego, dziedziny turystycznej, krajoznawczej oraz innych form aktywnego wypoczynku, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży i osób niepełnosprawnych, jak również tworzenia warunków w tym zakresie, propagowanie zdrowego stylu życia, uczestniczenie w ochronie przyrody, krajobrazu, zabytków kultury i naturalnego środowiska człowieka, przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, działania wspomagające rozwój wspólnot i społeczności lokalnych, inicjowanie, wspieranie i organizowanie działalności kulturalnej i sportowej, ochrona i promocja zdrowia, propagowanie aktywnych form spędzania wolnego czasu, uczestniczenie i organizowanie imprez okolicznościowych i wydarzeń kulturowych. Stowarzyszenie brało udział w opracowywaniu GPR poprzez aktywne uczestnictwo w spotkaniach konsultacyjnych. Stowarzyszenie zaangażowane będzie w szeroki zakres „miękkich” działań rewitalizacyjnych.

- Biblioteka Komunalna z/s w Majdanie Górnym Biblioteka brała udział w opracowywaniu GPR poprzez aktywne uczestnictwo w spotkaniach konsultacyjnych. Zaangażowana będzie w realizację „miękkich” działań rewitalizacyjnych.
- Koła Gospodyń Wiejskich z podobszarów objętych rewitalizacją. KGW brały udział w opracowywaniu GPR poprzez aktywne uczestnictwo w spotkaniach konsultacyjnych. KGW zaangażowane będą w działania rewitalizacyjne mające na celu integrację i aktywizację mieszkańców wsi, zwłaszcza kobiet, oraz wsparcie rozwoju lokalnych społeczności.
- Komenda Powiatowa Policji w Tomaszowie Lubelskim. Zakres zaangażowania: dostarczanie danych statystycznych dotyczących bezpieczeństwa publicznego w Gminie Tomaszów Lubelski na etapie opracowania, wdrażania oraz monitoringu i ewaluacji Programu,

uczestnictwo w wydarzeniach dotyczących bezpieczeństwa, zwiększenie liczby patroli w obszarach objętych rewitalizacją, współpraca z szkołami i innymi instytucjami w celu promowania działań prospołecznych i budowania zaufania między policją a społecznością lokalną, formowanie rekomendacji dotyczące przyszłych działań i inicjatyw rewitalizacyjnych.

- Powiatowy Urząd Pracy. Zakres zaangażowania: dostarczenie danych statystycznych, wspieranie lokalnych przedsiębiorców poprzez doradztwo, regularne monitorowanie sytuacji na lokalnym rynku pracy, zbieranie i analizowanie danych dotyczących zatrudnienia, bezrobocia oraz udostępniania ich do raportów z GPR, formowanie rekomendacji dotyczące przyszłych działań i inicjatyw rewitalizacyjnych.
- Prywatni przedsiębiorcy. Zakres zaangażowania: udział w konsultacjach społecznych i spotkaniach roboczych, członkostwo w Komitecie Rewitalizacji, uczestnictwo w wydarzeniach dotyczących przedsiębiorczości, formowanie rekomendacji dotyczące przyszłych działań i inicjatyw rewitalizacyjnych.

Powyższy katalog nie wyczerpuje wszystkich możliwości zaangażowania innych podmiotów oraz przedstawicieli strony społecznej. Na każdym etapie prac możliwe jest włączenie dodatkowych interesariuszy, tak aby zapewnić jak najszerszy udział w działaniach partycypacyjnych. Zasada otwartości oraz ścisła współpraca będą kluczowe dla realnego osiągnięcia zakładanych celów rewitalizacji. Należy podkreślić, że partycypacja społeczna będzie miała duże znaczenie podczas wdrażania i monitorowania programu. Przewidziano udział lokalnych interesariuszy za pomocą następujących narzędzi:

- zaangażowanie interesariuszy w realizację projektów, gdzie będą pełnić rolę realizatorów, partnerów i uczestników projektów rewitalizacyjnych,
- udział w działaniach partycypacyjnych angażujących lokalną społeczność,
- możliwość zgłaszania nowych projektów i inicjatyw w procesie aktualizacji Gminnego Programu Rewitalizacji,
- uczestnictwo w pracach Komitetu Rewitalizacji,

- udział w procesie monitoringu i ewaluacji, na przykład poprzez udział w badaniach społecznych, ankietach i zbieraniu opinii na temat procesu rewitalizacji,
- pełnienie roli odbiorców działań informacyjno-promocyjnych dotyczących procesów rewitalizacyjnych realizowanych w Gminie.

Kluczowe znaczenie w monitorowaniu realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2024-2030 będzie odgrywał Komitet Rewitalizacji. Będzie to platforma współpracy i dialogu między interesariuszami rewitalizacji a władzami Gminy, co odzwierciedla wielopoziomowe zarządzanie. Członkowie lokalnej społeczności oraz inni interesariusze, uczestniczący w pracach Komitetu powołanego przez Wójta Gminy Tomaszów Lubelski będą mieli istotny wpływ na przebieg procesu rewitalizacji w Gminie.

Kryteria wyboru członków Komitetu Rewitalizacji zostały określone w załączniku nr 1 do uchwały nr II/7/2024 Rady Gminy Tomaszów Lubelski z dnia 10 maja 2024 r. w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski Zarządzeniem Nr 44A/2024 Wójta Gminy Tomaszów Lubelski z dnia 12 czerwca 2024 r. w sprawie powołania Komitetu Rewitalizacji, w skład Komitetu Rewitalizacji wchodzi:

- przedstawiciele mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz właścicieli, użytkowników wieczystych nieruchomości i podmiotów zarządzających nieruchomościami znajdującymi się na obszarze rewitalizacji,
- przedstawiciele mieszkańców Gminy, innych niż wymienieni w powyższym punkcie,
- przedstawiciel podmiotów prowadzących lub zamierzających prowadzić na obszarze Gminy działalność gospodarczą,
- przedstawiciele podmiotów prowadzących lub zamierzających prowadzić na obszarze Gminy działalność społeczną, w tym organizacji pozarządowych i grup nieformalnych,
- przedstawiciele Rady Gminy Tomaszów Lubelski,
- przedstawiciele jednostki samorządu terytorialnego.

Partycypacja społeczna będzie miała miejsce także na etapie wdrażania, monitorowania i ewaluacji GPR:

- interesariusze będą realizatorami i uczestnikami projektów rewitalizacyjnych,
- możliwe będzie zgłaszanie nowych projektów w procesie aktualizacji Programu.

Partnerzy zaangażowani w ewaluację przygotowywać będą raporty oraz rekomendacje dotyczące dalszych działań rewitalizacyjnych, które mogą zostać uwzględnione w zaktualizowanym Programie.

11. STRATEGICZNA OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jedn. Dz. U. z 2023 r. poz. 1094 ze zm.) projekt Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2024-2030 podlegał uzgodnieniu z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska oraz Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w celu ustalenia, czy istnieje konieczność przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Lublinie w piśmie z dnia 1 października 2024 r. znak: WSTIII.410.91.2024.KŁ uzgodnił odstąpienie od strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla dokumentu pn. „Gminny Program Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2024-2030”: Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Lublinie, działając na podstawie art. 47 ust. 3 oraz art. 57 ust. 1 pkt. 2 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, uzgadnia odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla dokumentu pn. „Gminny Program Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2024-2030”.

Lubelski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w piśmie z dnia 18.09.2024 r., znak DNS-NZ.7016.188.2024 stwierdził, iż dokument pn. „Gminny Program Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2024-2030” nie wymaga przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko:

„Rozpatrywany dokument pn. Gminny Program Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2024-2030 jak wynika z akt sprawy, nie wyznacza ram dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu unormowań rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2019 r. poz. 1839 z późn. zm.).

Biorąc powyższe pod uwagę należy uznać, że przedmiotowy dokument nie wymaga przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko i w związku z tym opiniowania przez państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego”.

12. SYSTEM MONITOROWANIA I OCENY GPR

12.1. Monitoring programu

Skuteczność działań podjętych w procesie rewitalizacji uzależniona jest od efektów, jakie zostaną osiągnięte szczególnie w wymiarze społecznym, dlatego niezmiennie ważne jest monitorowanie poprawy sytuacji w obrębie obszaru rewitalizowanego oraz poza tym obszarem. Poprawa sytuacji społecznej mieszkańców Gminy Tomaszów Lubelski będzie monitorowana poprzez ankiety i spotkania przeprowadzane po realizacji określonych przedsięwzięć. Pozwoli to zaobserwować zmiany, jakie nastąpiły w przestrzeni społecznej, świadomości mieszkańców oraz na terenie obszaru rewitalizacji i poza tym obszarem.

Istotnym elementem skutecznego prowadzenia procesu rewitalizacji jest system monitorowania oraz ocena realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2024-2030. Za wdrażanie i monitoring Gminnego Programu Rewitalizacji odpowiadać będzie powołany zespół zadaniowy ds. rewitalizacji. W celu sprawdzenia efektywności prowadzonych działań zakłada się przeprowadzenie analizy stopnia realizacji zakładanych celów. Prowadzenie monitoringu pozwala na weryfikację i reakcję w przypadku występowania negatywnych zjawisk, a także wprowadzenie aktualizacji dokumentu, o ile zajdzie taka potrzeba.

Wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji wymaga nadzoru nad postępem prac oraz oceny podejmowanych działań. Istotną rolę w tym procesie pełni ewaluacja. Pozwala ona na obiektywną ocenę podejmowanych przez jednostki samorządu terytorialnego działań. Dostarcza informacji zwrotnych o efektach realizowanych przedsięwzięć, dzięki czemu umożliwia zwiększenie ich skuteczności i efektywności. Ewaluacja jest badaniem prowadzonym systematycznie podczas całego wieloletniego procesu rewitalizacji za pomocą zróżnicowanych metod i technik badawczych. Dzięki temu możliwe jest oszacowanie jakości prowadzonych działań i ich wpływu na społeczeństwo. Ewaluacja jest nie tylko narzędziem służącym do oceny realizowanych działań, ale także poprzez ustalanie związków między

nakładami a końcowym rezultatem pozwala określić mechanizmy odpowiedzialne za powodzenie lub porażkę podjętych działań.

Monitoring Programu przejawia się w czterech płaszczyznach:

1. Monitorowanie podstawowych parametrów Gminnego Programu Rewitalizacji na etapie przyjęcia Programu oraz późniejszych jego aktualizacji.
2. Monitorowanie stopnia realizacji celów.
3. Monitorowanie skutków realizacji Programu poprzez analizę poziomu wskaźników wykorzystywanych na etapie delimitacji obszaru rewitalizacji.
4. Bieżący monitoring poziomu wdrażania Programu – stopień realizacji poszczególnych projektów.

Monitoring procesu rewitalizacji stanowi procedurę systematycznego rejestrowania postępów procesu rewitalizacji na podstawie realizacji działań i powstawania produktów tych działań. Monitoring prowadzony w odniesieniu do realizowanych przedsięwzięć będzie polegał na pozyskiwaniu informacji na temat postępów z realizacji oraz kontroli założeń. Ponadto kontrolowane będą aspekty finansowe przedsięwzięć w kontekście zapewnienia trwałości osiągniętych rezultatów.

Raport monitoringowy będzie przygotowywany corocznie przez zespół zadaniowy ds. rewitalizacji we współpracy z Komitetem Rewitalizacji.

Sprawozdawczość za dany rok zostanie opracowana do 31 marca następnego roku kalendarzowego.

W ramach ewaluacji okresowej przeprowadzane będą następujące czynności:

1. Pracownik referatu merytorycznego lub kierownik jednostki organizacyjnej, odpowiedzialny za realizację danego zadania zapisanego w GPR, sporządza sprawozdanie z realizacji w formie karty zadań i ankiety ewaluacyjnej tego zadania, uwzględniające w szczególności poziom osiągnięcia zakładanych wskaźników realizacji przedsięwzięcia oraz jego oddziaływanie na mieszkańców obszaru rewitalizacji.

2. Wypełnioną kartę zadania i ankietę ewaluacyjną za ubiegły rok pracownik referatu merytorycznego lub kierownik jednostki organizacyjnej przekazuje do zespołu zadaniowego ds. rewitalizacji.
3. Zespół zadaniowy ds. rewitalizacji przeprowadza badanie przy pomocy ankiety ewaluacyjnej wśród podmiotów prywatnych i publicznych (innych niż jednostki gminne). Badanie służy ocenie poziomu osiągnięcia zakładanych wskaźników realizacji przedsięwzięcia oraz jego oddziaływanie na mieszkańców obszaru rewitalizacji.
4. Zespół zadaniowy ds. rewitalizacji sprawdza wypełnione karty zadań i ankiety ewaluacyjne pod względem kompletności informacji i w przypadku stwierdzenia uchybień, odsyła ją do właściwego kierownika referatu lub kierownika jednostki organizacyjnej w celu naniesienia poprawek.
5. Poprawnie wypełnione ankiety ewaluacyjne zostają skompletowane i poddane analizie.
6. Zespół zadaniowy ds. rewitalizacji na podstawie informacji zawartych w kartach zadań i ankietach ewaluacyjnych przygotowuje zbiorczy raport, który przekazuje Wójtowi Gminy Tomaszów Lubelski.
7. Wójt Gminy Tomaszów Lubelski zatwierdza raport i przekazuje go Komitetowi Rewitalizacji. Raport będzie stanowił podstawę sformułowania zaleceń na kolejne lata wdrażania GPR.
8. Komitet Rewitalizacji opiniuje raport i przekazuje swoje uwagi i zalecenie Wójtowi Gminy.
9. Wójt Gminy Tomaszów Lubelski po uzyskaniu opinii Komitetu Rewitalizacji przekazuje go niezwłocznie Radzie Gminy.

12.2. Ocena skuteczności działań rewitalizacyjnych

Stałe monitorowanie procesów zachodzących w przestrzeni obszaru zdegradowanego daje możliwość rozpoznania kierunków oraz bieżących potrzeb interesariuszy rewitalizacji. Skuteczność procesu rewitalizacji jest możliwa do zweryfikowania dzięki ocenie realizacji przedsięwzięć naprawczych. Analiza zachodzących zmian pozwoli stwierdzić, czy skutecznie

zostało wyeliminowane zjawisko degradacji i jego negatywne konsekwencje oraz czy w wyniku powadzonego procesu nie zaistniała konieczność skupienia się na problemach wcześniej niewystępujących.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2024-2030 podlega ocenie aktualności i stopnia realizacji, dokonywanej przez Wójta przy pomocy zespołu zadaniowego ds. rewitalizacji co najmniej raz na 3 lata.

Sporządzona ocena podlegać będzie zaopiniowaniu przez Komitet Rewitalizacji oraz zostanie opublikowana na stronie BIP Urzędu Gminy Tomaszów Lubelski, zgodnie z art. 22 ustawy o rewitalizacji.

Tabela 34. Wskaźniki systemu monitorowania

Przedsięwzięcie	Wskaźniki produktu i rezultatu
Zagospodarowanie przestrzeni zbiornika wodnego w Rogóźnie - Gmina Tomaszów Lubelski – etap II jako uzupełnienie oferty turystycznej;	- powierzchnia terenów, którym nadano nowe funkcje (m²), - liczba wydarzeń o charakterze rekreacyjnym (szt.), - PLRO132 - Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (EFRR/FST/FS) - RCO077 - Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem, - PLRO199 - Liczba projektów, w których sfinansowano koszty racjonalnych usprawnień dla osób z niepełnosprawnościami (EFRR/FS/FST) - PLRO146 - Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha), - liczba osób korzystających z zagospodarowanej przestrzeni (osoby/rocznie), - liczba osób biorących udział w wydarzeniach o charakterze rekreacyjnym

	(osoby), - PLRR048 - Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji (osoby/rok), - RCR077 - Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem.
Doposażenie stoku narciarskiego na Białej Górze jako rozwój potencjału turystycznego Gminy Tomaszów Lubelski;	- powierzchnia terenów, którym nadano nowe funkcje (m²), - liczba osób korzystających z zagospodarowanej przestrzeni (osoby/rocznie), - liczba wydarzeń o charakterze rekreacyjnym (szt.) - liczba osób biorących udział w wydarzeniach o charakterze rekreacyjnym (osoby).
Spacer edukacyjny i plener malarski na Białej Górze	- liczba zorganizowanych przedsięwzięć z zakresu edukacji ekologicznej (szt./rocznie), - liczba osób biorących udział w cyklu przedsięwzięć z zakresu edukacji ekologicznej (osoby/rocznie). - liczba zorganizowanych przedsięwzięć dla seniorów (szt./rocznie), - liczba seniorów biorących udział w przedsięwzięciach (osoby/rocznie).
Adaptacja byłej bazy Kółka Rolniczego w Majdanie Górnym na cele społeczno-gospodarcze;	- powierzchnia terenów, którym nadano nowe funkcje (m²), - liczba budynków, którym nadano nowe funkcje (szt.), - PLRO132 - Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z

	niepełnosprawnościami (EFRR/FS/FS), - PLRO199 - Liczba projektów, w których sfinansowano koszty racjonalnych usprawnień dla osób z niepełnosprawnościami (EFRR/FS/FS), - PLRO146 - Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha), - PLRO148 - Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach, - liczba osób korzystających z zagospodarowanej przestrzeni (osoby/rocznie), - liczba osób korzystających z odnowionych budynków (osoby/rocznie), - PLRR048 - Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji (osoby/rok).
Usługi społeczne na rzecz osób w trudnej sytuacji życiowej w obu podobszarach obszaru rewitalizacji;	- liczba zorganizowanych przedsięwzięć na rzecz osób w trudnej sytuacji życiowej (szt./rocznie), - liczba osób biorących udział w przedsięwzięciach na rzecz osób w trudnej sytuacji życiowej (osoby/rocznie).
Rozwój usług społecznych w Gminie Tomaszów Lubelski;	- liczba zorganizowanych przedsięwzięć na rzecz osób długotrwale i przewlekle chorych oraz osób z niepełnosprawnościami (szt./rocznie), - liczba osób biorących udział w przedsięwzięciach na rzecz osób długotrwale i przewlekle chorych oraz

	osób z niepełnosprawnościami (osoby/rocznie).
Usługi społeczne na rzecz osób dotkniętych alkoholizmem;	- liczba zorganizowanych cykli przedsięwzięć na rzecz wsparcia osób z chorobą alkoholową i ich rodzin (szt./rocznie), - liczba osób biorących udział w cyklu przedsięwzięć na rzecz zwiększania wsparcia osób z chorobą alkoholową i ich rodzin (osoby/rocznie).
Aktywizacja seniorów poprzez organizację warsztatów i spotkań integracyjnych	- liczba zorganizowanych przedsięwzięć dla seniorów (szt./rocznie), - liczba seniorów biorących udział w przedsięwzięciach (osoby/rocznie).
Usługi społeczne na rzecz osób borykających się z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin w podobszarze III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III;	- liczba zorganizowanych przedsięwzięć na rzecz osób borykających się z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin (szt./rocznie), - liczba osób biorących udział w przedsięwzięciach na rzecz osób borykających się z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin (osoby/rocznie).
Działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa w podobszarze II. Majdan Górny – Justynówka	- liczba zorganizowanych przedsięwzięć na rzecz bezpieczeństwa (szt./rocznie), - liczba osób biorących udział w przedsięwzięciach na rzecz bezpieczeństwa (osoby/rocznie).
Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców podobszarów obszaru rewitalizacji	- liczba zorganizowanych przedsięwzięć z zakresu edukacji ekologicznej (szt./rocznie), - liczba osób biorących udział w cyklu przedsięwzięć z zakresu edukacji

	ekologicznej (osoby/rocznie).
Usługi społeczne na rzecz osób bezrobotnych	- liczba zorganizowanych przedsięwzięć dla osób bezrobotnych (szt./rocznie), - liczba osób bezrobotnych biorących udział w przedsięwzięciach (osoby/rocznie), - liczba osób bezrobotnych do 30 roku życia, biorących udział w cyklu przedsięwzięć (osoby/rocznie), - liczba osób bezrobotnych po 50 roku życia, biorących udział w cyklu przedsięwzięć (osoby/rocznie), - liczba osób długotrwale bezrobotnych, biorących udział w cyklu przedsięwzięć (osoby/rocznie).
Wsparcie przedsiębiorczości	- liczba zorganizowanych przedsięwzięć na rzecz zakładania własnej działalności gospodarczej (szt./rocznie), - liczba osób biorących udział w przedsięwzięciach na rzecz zakładania własnej działalności gospodarczej (osoby/rocznie).
Aktywizacja kobiet na terenach wiejskich	- liczba inicjatyw integrujących i aktywizujących lokalną społeczność (szt./rocznie), - liczba uczestników inicjatyw integrujących i aktywizujących lokalną społeczność (osoby/rocznie),
Aktywna młodzież z terenu wiejskiego	- liczba inicjatyw integrujących i aktywizujących lokalną społeczność (szt./rocznie), - liczba uczestników inicjatyw integrujących i aktywizujących lokalną społeczność

	(osoby/rocznie),
Wspieranie działalności organizacji pozarządowych działających w sferze społecznej	- liczba inicjatyw integrujących i aktywizujących lokalną społeczność (szt./rocznie), - liczba wdrożonych innowacyjnych rozwiązań problemów społecznych (szt./rocznie), - liczba uczestników inicjatyw integrujących i aktywizujących lokalną społeczność (osoby/rocznie), - liczba osób objętych wdrożonymi innowacyjnymi rozwiązaniami problemów społecznych (osoby/rocznie)
Organizacja zajęć hobbystycznych dla różnych grup odbiorców	- liczba zajęć hobbystycznych, zrealizowanych we współpracy z organizacjami i instytucjami kultury (szt./rocznie), - liczba uczestników zajęć hobbystycznych, zrealizowanych we współpracy z organizacjami i instytucjami kultury (osoby/rocznie)
Poznanie dawno zapomnianych zawodów i tradycji kulturowych	- liczba inicjatyw integrujących i aktywizujących lokalną społeczność (szt./rocznie), - liczba uczestników inicjatyw integrujących i aktywizujących lokalną społeczność (osoby/rocznie),

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o.

Ewaluacja oddziaływania GPR realizowana będzie co najmniej raz na 3 lata, odrębnie dla każdego podobszaru rewitalizacji i odnosić się będzie do poziomu wskaźników obrazujących cechy obszaru zdegradowanego w trakcie

przeprowadzonej diagnozy sytuacji w procesie delimitacji na potrzeby przygotowania niniejszego Gminnego Programu Rewitalizacji, a poziomu kształtowania się tych wskaźników w momencie dokonywania monitoringu. Poprawę sytuacji obrazować będzie spadek/wzrost danego wskaźnika w odniesieniu do sytuacji wyjściowej.

Wykaz wskaźników delimitacyjnych służących pomiarowi oddziaływania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2024-2030

Sfera	Wskaźnik delimitacyjny	Źródło pozyskania danych	Oczekiwany trend wskaźnika
Sfera społeczna	Gęstość zaludnienia (osoby/km ²)	Urząd Gminy	Spadek
Sfera społeczna	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym (na 1000 mieszkańców)	Urząd Gminy	Spadek
Sfera społeczna - bezrobocie	Liczba osób bezrobotnych ogółem (na 1000 mieszkańców)	PUP	Spadek
	Liczba osób bezrobotnych do 30 roku życia (na 1000 mieszkańców)	PUP	Spadek
	Liczba osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia (na 1000 mieszkańców)	PUP	Spadek
	Liczba osób długotrwale bezrobotnych (na 1000 mieszkańców)	PUP	Spadek
Sfera społeczna - świadczenia GOPS	Liczba osób objętych świadczeniami GOPS ogółem (na 1000 mieszkańców)	GOPS	Spadek
	Liczba osób pobierających świadczenia z tytułu ubóstwa (na 1000 mieszkańców)	GOPS	Spadek
	Liczba osób pobierających świadczenia z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby (na 1000	GOPS	Spadek

	mieszkańców)		
	Liczba osób pobierających świadczenia z tytułu niepełnosprawności (na 1000 mieszkańców)	GOPS	Spadek
	Liczba osób pobierających świadczenia z tytułu alkoholizmu (na 1000 mieszkańców)	GOPS	Spadek
	Liczba osób pobierających świadczenia z tytułu wsparcia osób starszych (na 1000 mieszkańców)	GOPS	Spadek
	Liczba osób pobierających świadczenia z tytułu zaburzeń psychicznych (na 1000 mieszkańców)	GOPS	Spadek
Sfera społeczna - przestępczość	Liczba popełnionych przestępstw (na 1000 mieszkańców)	Policja	Spadek
	Liczba popełnionych wykroczeń (na 1000 mieszkańców)	Policja	Spadek
Sfera gospodarcza - przedsiębiorczość	Liczba przedsiębiorstw (na 1000 mieszkańców)	Urząd Gminy	Wzrost
	Liczba gospodarstw rolnych (na 1000 mieszkańców)	Urząd Gminy	Wzrost
	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych (na 1000 mieszkańców)	Urząd Gminy	Spadek
Sfera środowiskowa	Wyroby azbestowe pozostałe do unieszkodliwienia (kg/km ² powierzchni)	Urząd Gminy	Spadek
Sfera techniczna	Długość dróg gminnych wymagających remontu (km/na km ² powierzchni)	Urząd Gminy	Spadek
Sfera przestrzenno-	Długość tras pieszych [km/km ² powierzchni]	Urząd Gminy	Wzrost

funkcjonalna	Długość tras rowerowych [km/km ² powierzchni]	Urząd Gminy	Wzrost
	Dostęp do usług i handlu (na 1000 mieszkańców)	Urząd Gminy	Wzrost
	Budynki, obiekty, miejsca ulegające degradacji (na km ² powierzchni)	Urząd Gminy	Spadek

Ocena postępu celów strategicznych i wskaźników diagnostycznych będzie dokonywana raz do roku. Natomiast gromadzenie wskaźników bezpośrednio związanych z realizacją konkretnych projektów będzie następowało w systemie ciągłym i będzie związane z momentem zakończenia tych projektów. Powyższe dane będą prezentowane w postaci raportu. Kolejnym etapem monitoringu wdrażania GPR jest analiza zebranych danych. Analizy dokonuje Komitet Rewitalizacji, który w przypadku stwierdzonych opóźnień w harmonogramie, braku zadowalających efektów formułuje rekomendacje bądź propozycje działań naprawczych. Wnioski z przeprowadzonego monitoringu mogą być podstawą do wprowadzenia zmian do GPR. Formalną podstawą do wprowadzenia zmian w GPR będzie uchwała Rady Gminy Tomaszów Lubelski.

12.3. System wprowadzania modyfikacji do programu

Bieżące monitorowanie i ocena skuteczności działań Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2024-2030 będzie przesłanką do zareagowania, a tym samym wprowadzenia zmian w Programie w przypadkach uzasadnionych. W momencie, gdy Wójt Gminy Tomaszów Lubelski wraz z zespołem zadaniowym ds. rewitalizacji w porozumieniu z Komitetem Rewitalizacji zidentyfikują konieczność modyfikacji Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2024-2030, Wójt występuje do Rady Gminy z wnioskiem o jego zmianę. Do wniosku należy załączyć opinię, że Gminny Program Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski

wymaga aktualizacji wraz z oceną aktualności i stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji.

Ewentualna zmiana Gminnego Programu Rewitalizacji następuje w trybie, w jakim został on uchwalony.

13. ZMIANY W UCHWAŁACH DOTYCZĄCYCH ZASOBU MIESZKANIOWEGO GMINY I ZASAD WYNAJMOVANYCH LOKALI W TYM ZASOBIE

Gmina Tomaszów Lubelski nie posiada uchwał, o których mowa w art. 21 ust. 1 ustawy o ochronie praw lokatorów.

14. ZMIANY W UCHWALE W SPRAWIE WYZNACZANIA SKŁADU ORAZ ZASAD DZIAŁANIA KOMITETU REWITALIZACJI

Gmina Tomaszów Lubelski podejmie uchwałę w sprawie określenia zasad wyznaczenia składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski bezpośrednio przed uchwaleniem Gminnego Programu Rewitalizacji – w tej sytuacji nie występuje konieczność dokonywania zmian ww. uchwale.

15. SPECJALNA STREFA REWITALIZACJI

W Gminnym Programie Rewitalizacji nie przewiduje się ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji, o której mowa w art. 25 Ustawy o rewitalizacji z dnia października 2015 r.

16. SPOSÓB REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI W ZAKRESIE PLANOWANIA I ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Wszystkie działki, na których realizowane będą przedsięwzięcia infrastrukturalne, znajdują się na obszarze nieobjętym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego.

17. PODSTAWOWE KIERUNKI ZMIAN FUNKCJONALNO- PRZESTRZENNYCH OBSZARU REWITALIZACJI

Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych stanowią załącznik nr 1 do Gminnego programu Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2024-2030.

SPIS TABEL

Tabela 1. Lista projektów podstawowych ujętych w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2016-2023	7
Tabela 2. Lista projektów pozostałych ujętych w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2016-2023	9
Tabela 3. Wynik przeprowadzonej delimitacji i diagnozy obszaru zdegradowanego	21
Tabela 4. Powierzchnia i liczba ludności obszaru rewitalizacji	24
Tabela 5. Podział Gminy Tomaszów Lubelski na jednostki urbanistyczne	27
Tabela 6. Wyniki badania ankietowego – ocena obecnego poziomu rozwoju podobszarów obszaru rewitalizacji	89
Tabela 7. Podsumowanie analizy zjawisk negatywnych	92
Tabela 8. Powiązania między zidentyfikowanymi zjawiskami negatywnymi i potencjałami	98
Tabela 9. Cele strategiczne i cele operacyjne zawarte w Strategii Rozwoju Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2021-2027 wpisujące się w cele Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2024-2030	116
Tabela 10. Cele strategiczne i cele operacyjne zawarte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2023–2032 wpisujące się w cele Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2024-2030	119
Tabela 11. Potrzeby lokalnych społeczności podobszarów obszaru rewitalizacji w kontekście zidentyfikowanych problemów	123
Tabela 12. Cele Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2024-2030	128
Tabela 13. Powiązania kierunków działań z celami oraz wynikającymi z nich potrzebami	131
Tabela 14. Monitoring osiągnięcia celów GPR - powiązanie celów rewitalizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tomaszów Lubelski na lata 2024-2030 ze wskaźnikami produktu i rezultatu	135
Tabela 15. Zagospodarowanie przestrzeni zbiornika wodnego w Rogóźnie - Gmina Tomaszów Lubelski – etap II jako uzupełnienie oferty turystycznej	150
Tabela 16. Doposażenie stoku narciarskiego na Białej Górze jako rozwój potencjału turystycznego Gminy Tomaszów Lubelski	157
Tabela 17. Spacer edukacyjny i plener malarski na Białej Górze	161
Tabela 18. Adaptacja byłej bazy Kółka Rolniczego w Majdanie Górnym na cele społeczno-gospodarcze	164

Tabela 19. Usługi społeczne na rzecz osób w trudnej sytuacji życiowej w obu podobszarach obszaru rewitalizacji	169
Tabela 20. Rozwój usług społecznych w Gminie Tomaszów Lubelski	172
Tabela 21. Usługi społeczne na rzecz osób dotkniętych alkoholizmem	176
Tabela 22. Aktywizacja seniorów poprzez organizację warsztatów i spotkań integracyjnych.....	178
Tabela 23. Usługi społeczne na rzecz osób borykających się z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin w podobszarze III. Majdanek - Wieprzowe Jezioro - Górno, Dąbrowa Tomaszowska - Sabaudia - Rogóźno III	181
Tabela 24. Działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa w podobszarze II. Majdan Górny - Justynówka.....	184
Tabela 25. Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców podobszarów obszaru rewitalizacji	187
Tabela 26. Usługi społeczne na rzecz osób bezrobotnych	190
Tabela 27. Wsparcie przedsiębiorczości	193
Tabela 28. Charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych	198
Tabela 29. Spójność projektów z celami strategicznymi Gminnego Programu Rewitalizacji	211
Tabela 30. Projekty odpowiadające celom rewitalizacji zrealizowane przez Gminę Tomaszów Lubelski	215
Tabela 31. Szacunkowe ramy finansowe programu rewitalizacji wraz z szacunkowym wskazaniem środków finansowych dla projektów podstawowych	222
Tabela 32. Szacunkowe ramy finansowe programu rewitalizacji wraz z szacunkowym wskazaniem środków finansowych dla pozostałych dopuszczalnych projektów	224
Tabela 33. Harmonogram zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji	232
Tabela 34. Wskaźniki systemu monitorowania	252

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Stan realizacji projektów z listy podstawowej	10
Wykres 2. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym (60 lat i więcej dla kobiet i 65 lat i więcej dla mężczyzn) (na 1000 mieszkańców)	35
Wykres 3. Porównanie wartości wskaźnika „Liczba osób w wieku poprodukcyjnym (60 lat i więcej dla kobiet i 65 lat i więcej dla mężczyzn) (na 1000 mieszkańców)” dla obszaru rewitalizacji i średniej dla Gminy	36

Wykres 4. Liczba osób bezrobotnych w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)	37
Wykres 5. Porównanie wartości wskaźnika „Liczba osób bezrobotnych w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)” dla obszaru rewitalizacji i średniej gminnej	38
Wykres 6. Liczba osób bezrobotnych do 30 roku życia w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)	39
Wykres 7. Porównanie wartości wskaźnika „Liczba osób bezrobotnych do 30 roku życia w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)” dla obszaru rewitalizacji i średniej gminnej	40
Wykres 8. Liczba osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)	41
Wykres 9. Porównanie wartości wskaźnika „Liczba osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)” dla obszaru rewitalizacji i średniej gminnej	42
Wykres 10. Liczba osób długotrwale bezrobotnych w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)	43
Wykres 11. Porównanie wartości wskaźnika „Liczba osób długotrwale bezrobotnych w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)” dla obszaru rewitalizacji i średniej gminnej	44
Wykres 12. Liczba osób objętych świadczeniami GOPS ogółem w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)	46
Wykres 13. Porównanie wartości wskaźnika „Liczba osób objętych świadczeniami GOPS ogółem w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)” dla obszaru rewitalizacji i średniej gminnej	47
Wykres 14. Liczba osób pobierających świadczenia z tytułu ubóstwa w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)	48
Wykres 15. Porównanie wartości wskaźnika „Liczba osób pobierających świadczenia z tytułu ubóstwa w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)” dla obszaru rewitalizacji i średniej gminnej	49

Wykres 16. Liczba osób pobierających świadczenia z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)	50
Wykres 17. Porównanie wartości wskaźnika „Liczba osób pobierających świadczenia z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)” dla obszaru rewitalizacji i średniej gminnej	51
Wykres 18. Liczba osób pobierających świadczenia z tytułu niepełnosprawności w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)	52
Wykres 19. Porównanie wartości wskaźnika „Liczba osób pobierających świadczenia z tytułu niepełnosprawności w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)” dla obszaru rewitalizacji i średniej gminnej	53
Wykres 20. Liczba osób pobierających świadczenia z tytułu alkoholizmu w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)	54
Wykres 21. Porównanie wartości wskaźnika „Liczba osób pobierających świadczenia z tytułu alkoholizmu w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)” dla obszaru rewitalizacji i średniej gminnej	55
Wykres 22. Liczba osób pobierających świadczenia z tytułu wsparcia osób starszych w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)	56
Wykres 23. Porównanie wartości wskaźnika „Liczba osób pobierających świadczenia z tytułu wsparcia osób starszych w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)” dla obszaru rewitalizacji i średniej gminnej	57
Wykres 24. Liczba osób pobierających świadczenia z tytułu zaburzeń psychicznych w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)	58
Wykres 25. Porównanie wartości wskaźnika „Liczba osób pobierających świadczenia z tytułu zaburzeń psychicznych w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)” dla obszaru rewitalizacji i średniej gminnej	59
Wykres 26. Liczba przestępstw popełnionych w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)	60
Wykres 27. Porównanie wartości wskaźnika „Liczba przestępstw popełnionych w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)” dla obszaru rewitalizacji i średniej gminnej	61

Wykres 28. Liczba wykroczeń popełnionych w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)	62
Wykres 29. Porównanie wartości wskaźnika „Liczba wykroczeń popełnionych w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (na 1000 mieszkańców)” dla obszaru rewitalizacji i średniej gminnej	63
Wykres 30. Liczba przedsiębiorstw (na 1000 mieszkańców).....	64
Wykres 31. Porównanie wartości wskaźnika „Liczba przedsiębiorstw (na 1000 mieszkańców)” dla obszaru rewitalizacji i średniej gminnej	65
Wykres 32. Liczba gospodarstw rolnych (na 1000 mieszkańców)	66
Wykres 33. Porównanie wartości wskaźnika „Liczba gospodarstw rolnych (na 1000 mieszkańców)” dla obszaru rewitalizacji i średniej gminnej.	67
Wykres 34. Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych (na 1000 mieszkańców)	68
Wykres 35. Porównanie wartości wskaźnika „Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych (na 1000 mieszkańców)” dla obszaru rewitalizacji i średniej gminnej.....	68
Wykres 36. Wyroby azbestowe pozostałe do unieszkodliwienia (w kg/km ² powierzchni w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku).....	69
Wykres 37. Porównanie wartości wskaźnika „Wyroby azbestowe pozostałe do unieszkodliwienia w poszczególnych obszarach Gminy Tomaszów Lubelski w 2020 roku (kg/km ² powierzchni obszaru)” dla obszaru rewitalizacji i średniej gminnej.....	70
Wykres 38. Długość dróg gminnych wymagających remontu w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (km/km ² powierzchni obszaru) .	71
Wykres 39. Porównanie wartości wskaźnika „Długość dróg gminnych wymagających remontu w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (km/km ² powierzchni obszaru)” dla obszaru rewitalizacji i średniej gminnej.....	72
Wykres 40. Długość tras rowerowych w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (km/km ² powierzchni obszaru) .	73
Wykres 41. Porównanie wartości wskaźnika „Długość tras rowerowych w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (km na km ² powierzchni obszaru)” dla obszaru rewitalizacji i średniej gminnej.....	74
Wykres 42. Długość tras pieszych w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (km/km ² powierzchni obszaru) .	75
Wykres 43. Porównanie wartości wskaźnika „Długość tras pieszych w poszczególnych obszarach w Gminie Tomaszów Lubelski w 2020 roku (km na km ² powierzchni obszaru)” dla obszaru rewitalizacji i średniej gminnej.....	76

Wykres 44. Budynki, obiekty, miejsca, które pełniły funkcje społeczne a obecnie ulegają degradacji na km ² powierzchni Gminy Tomaszów Lubelski.....	77
Wykres 45. Porównanie wartości wskaźnika „Budynki, obiekty, miejsca, które pełniły funkcje społeczne a obecnie ulegają degradacji na km ² powierzchni Gminy Tomaszów Lubelski dla obszaru rewitalizacji i średniej gminnej	78
Wykres 46. Dostęp do usług i handlu w 2020 roku w poszczególnych obszarach Gminy Tomaszów Lubelski (na 1000 mieszkańców) ...	79
Wykres 47. Porównanie wartości wskaźnika „Dostęp do usług i handlu w 2020 roku w poszczególnych obszarach Gminy Tomaszów Lubelski (na 1000 mieszkańców)” dla obszaru rewitalizacji i średniej gminnej.	80

SPIS MAP

Mapa 1. Obszary zdegradowane w Gminie Tomaszów Lubelski	22
Mapa 2. Obszar rewitalizacji w Gminie Tomaszów Lubelski	25
Mapa 3. Podział Gminy Tomaszów Lubelski na obszary	28
Mapa 4. Obszar II	30
Mapa 5. Obszar III	31

ZAŁĄCZNIKI

1. Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych (z uwzględnieniem obszarów szczególnego zagrożenia powodzią w obszarze rewitalizacji).
2. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko.
3. Opinie wydane przez podmioty wymienione w art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy o rewitalizacji.